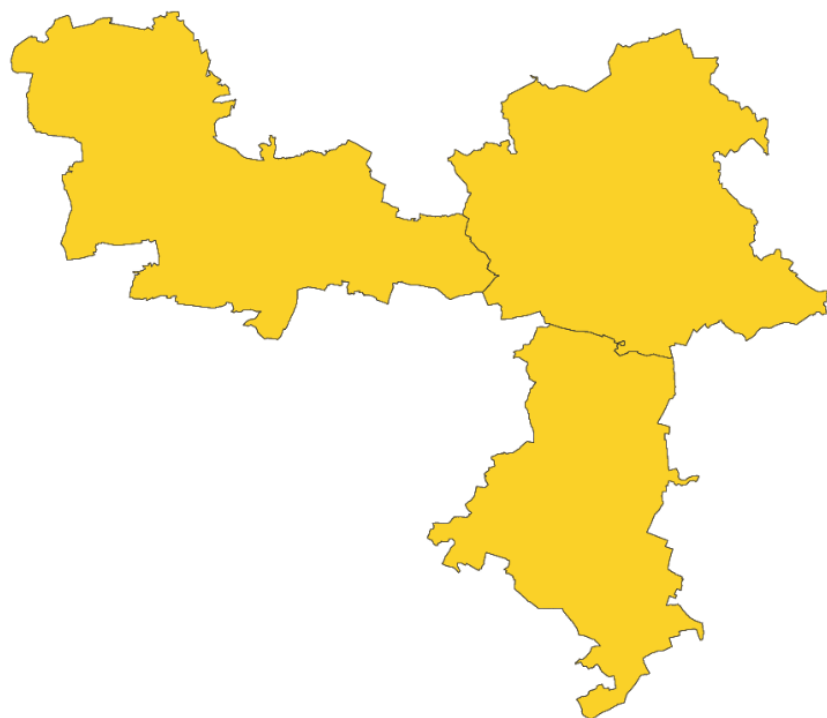

Strategia rozwoju ponadlokalnego

**Świebodzińsko-Międzyrzeckiego
Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego
do roku 2030**

miasto i gmina
Świebodzin

miasto i gmina
Międzyrzecz

miasto i gmina
Sulęcín

Świebodzińsko – Międzyrzecki Miejski Obszar Funkcjonalny

ŚWIEBODZIN MIĘDZYRZECZ SULĘCIN

**Strategia rozwoju ponadlokalnego
Świebodzińsko-Międzyrzeckiego
Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego
do roku 2030**

Strategia rozwoju ponadlokalnego

Świebodzińsko-Międzyrzeckiego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego 2030

Opracowanie

Związek Miast Polskich

Zespół autorski

Wojciech Kłosowski, Adam Witas, Karolina Koguciuk, Mirosław Mękowski, Grzegorz Roman, Marek Karzyński, Mariusz Goraj i Artur Jastrzębski, Marta Gurgul, Piotr Górka, Bartłomiej Idzikowski, Marcin Turzyński.

Kierownik projektu CWD

Jarosław Komża

Projekt „Centrum Wsparcia Doradczego 2023” jest trzecią edycją projektu strategicznego pod nazwą Centrum Wsparcia Doradczego, zainicjowanego przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Obecna edycja CWD wdrażana jest przez Fundację Fundusz Współpracy oraz Związek Miast Polskich. Program ma na celu popularyzowanie idei partnerstwa międzysamorządowego oraz budowanie kompetencji samorządów lokalnych do strategicznego planowania rozwoju we współpracy z innymi JST i planowania kompleksowych przedsięwzięć, rozwiązujących problemy rozwojowe i odpowiadających zidentyfikowanemu potencjałowi obszaru partnerstwa. Projekt „Centrum Wsparcia Doradczego 2023” realizowany jest w okresie od lipca do końca grudnia 2023 roku w ramach programu Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027.

2023 © Związek Miast Polskich.

Skład Partnerstwa:

1. Gmina miejsko-wiejska Świebodzin,
2. Gmina miejsko-wiejska Międzyrzecz,
3. Gmina miejsko-wiejska Sulęcín.

Skład Rady Partnerstwa:

1. Tomasz Olesiak – Burmistrz Świebodzina,
2. Remigiusz Lorenz – Burmistrz Międzyrzecza,
3. Dariusz Ejchart – Burmistrz Sulęcina.

Skład Grupy Roboczej

1. Małgorzata Czaplińska – Świebodzin,
2. Katarzyna Szadkowska – Międzyrzecz,
3. Daniel Sobolewski – Międzyrzecz,
4. Maja Sobieraj-Kusz – Sulęcín.

Spis treści:

1. Wstęp	9
2. Synteza diagnozy.....	10
2.1. Delimitacja ŚMMOF w strukturze przestrzennej województwa.....	10
2.2. Podstawowe informacje o Partnerstwie.....	11
2.3. Charakterystyki poszczególnych partnerów	12
2.4. Charakterystyka kontekstowa obszaru Partnerstwa	13
2.5. Diagnoza sytuacji społecznej.....	15
2.6. Diagnoza sytuacji gospodarczej	42
2.7. Diagnoza sytuacji środowiskowo-przestrzennej.....	53
2.8. Zdolność instytucjonalna Partnerstwa.....	84
2.9. Wyniki badań społecznych	88
3. Analiza potencjałów, problemów i potrzeb rozwojowych Partnerstwa.....	99
3.1. Polityka przestrzenna gmin obszaru Partnerstwa	99
3.2. Kluczowe potencjały oraz problemy i potrzeby – wstęp do analizy SWOT	113
3.3. Analiza zdiagnozowanych uwarunkowań rozwojowych.....	114
3.4. Analiza powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych.....	116
4. Cele partnerstwa i ich operacjonalizacja	118
4.1. Cele strategii Partnerstwa.....	118
4.2. Wskaźniki osiągnięcia celów strategicznych	125
5. Wymiar przestrzenny w strategii rozwoju obszaru Partnerstwa	127
5.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru Partnerstwa.....	127
5.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie polityki przestrzennej.....	137
5.3. OSI określone w SRWL 2030	151
5.4. OSI kluczowe dla Partnerstwa.....	158
6. Projekty	168
6.1. Proces identyfikacji i wyboru projektów.....	168
6.2. Podejście zintegrowane.	169
6.3. Lista projektów.....	171
6.4. Powiązanie pomiędzy projektami (wiązki projektów)	189
6.5. Wskaźniki produktów i rezultatów poszczególnych projektów.....	192
7. Wdrażanie: warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii	197
7.1. Zarządzanie wdrażaniem strategii	197
7.2. Cykl aktualizacji oraz oceny wdrażania strategii	202

8. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych	203
8.1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania strategii	203
8.2. Konsultacje społeczne strategii i ewaluacja ex ante	205
9. Finansowanie strategii	208
9.1. Zdolność partnerstwa do finansowania strategii.....	208
9.2. Źródła finansowania strategii.....	210
10. Wykazy i spisy	212
10.1. Spis ilustracji.....	212
10.2. Spis tabel	213

1. Wstęp

Jednym z celów polityki spójności Unii Europejskiej w ramach perspektywy finansowej na lata 2021–2027 jest zwiększenie wpływów lokalnych wspólnot na kształtowanie polityki terytorialnej. Cel 5. „Europa bliżej obywateli” skupia się na wzmocnieniu roli samorządów terytorialnych w stymulowaniu procesów rozwojowych w oparciu o działania wynikające ze strategii terytorialnych. Fundamentem tych interwencji jest współpraca samorządów na bazie zawiązywanych partnerstw, w ramach odpowiednich instrumentów terytorialnych polityki spójności, tj. ZIT i IIT.

Niniejsza strategia *rozwoju ponadlokalnego (pełniąca także funkcję ZIT) partnerstwa trzech gmin: Świebodzina, Międzyrzecza i Sulęcina* stanowi odpowiedź na problemy, potrzeby rozwojowe, wyzwania i szanse wskazane w przeprowadzonej diagnozie obszaru partnerstwa. Strategia i jej proces przygotowywania są zgodne z ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027, ustawą o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. oraz ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dn. 6 grudnia 2006 r., a także z projektem z dnia 11 października 2022 r. ustawy o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw. Strategia zawiera m. in. syntezę diagnozy, cele, do których partnerstwo dąży oraz odpowiadające im kierunki działań, wskaźniki, model struktury funkcjonalno-przestrzennej, listę projektów wraz z informacją o ich wyborze, źródła finansowania i opis systemu wdrażania. Wskazane w dokumencie projekty mają charakter zintegrowany w oparciu o założenia Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej przedstawione w dokumencie pn. „Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie 2021 -2027”. Z kolei prezentowane w strategii podejście zintegrowane oparte jest na autorskiej koncepcji wiązek projektowych, stanowiących fundament do wykazania powiązań między projektami, celami oraz działaniami. Zakres strategii, w szczególności w odniesieniu do wzoru listy projektów, podejścia zintegrowanego, wskaźników, został skonsultowany w toku prac nad strategią z przedstawicielami Instytucji Zarządzającej Województwa Lubuskiego. Projekt strategii Świebodzińsko–Międzyrzeckiego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego został przygotowany przez partnerów i zespół ekspertów Związku Miast Polskich w okresie listopad 2022 r. – listopad 2023 r. w ramach projektu Centrum Wsparcia Doradczego Plus, zainicjowanego przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. W pracach nad dokumentem zaangażowani zostali przedstawiciele samorządów tworzących partnerstwo (Rada Partnerstwa oraz Grupa Robocza) oraz partnerzy społeczno-gospodarczy i interesariusze różnych środowisk.

W Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 w podrozdziale 9.3 pkt 2 *Miejskie obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych i lokalnych* zapisano:

„Zwrócić należy uwagę na wspólny potencjał dwóch lubuskich miast średnich: **Świebodzina i Międzyrzecz**, które oddalone są od siebie o ok. 25 km, przy czym łączy je droga ekspresowa S3. Dodatkowo pomiędzy tymi ośrodkami zlokalizowany jest węzeł drogi ekspresowej S3 z autostradą A2. Jest to centralny węzeł komunikacyjny województwa lubuskiego i skrzyżowanie dwóch transeuropejskich korytarzy transportowych: Morze Północne – Bałtyk i Bałtyk – Adriatyk, co czyni ten obszar bardzo atrakcyjnym inwestycyjnie i na którym mogłyby powstać centra przemysłowo-logistyczne. [...]

Obszarami rozszerzenia współpracy samorządów w ramach MOF świebodzińsko-międzyrzeckiego są również gminy Sulęcín oraz Przytoczna, co związane jest z wyrażoną wolą nawiązania partnerskich relacji obejmujących realizację wspólnych przedsięwzięć w określonych dziedzinach przez władze zainteresowanych gmin. W związku z powyższym gm. Sulęcín jako ośrodek lokalny, ujęta zostaje jako wchodząca w skład MOF świebodzińsko-międzyrzeckiego. (...)”.

2.2. Podstawowe informacje o Partnerstwie

Partnerstwo **Świebodzińsko-Międzyrzecki Miejski Obszar Funkcjonalny** zostało zawiązane przez trzy gminy miejsko-wiejskie województwa lubuskiego: Świebodzin (pow. świebodziński), Międzyrzecz (pow. międzyrzecki) i Sulęcín (pow. sulęciński). Partnerstwo Świebodzińsko-Międzyrzecki Miejski Obszar Funkcjonalny zostało zawarte w formie porozumienia międzygminnego w dniu 8.10.2021, które zostało opublikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego 12.11.2021 i zmienione przez nowe Porozumienie zawarte 09.02.2023 r. sprawie powołania Związku Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Świebodzińsko-Międzyrzeckiego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego, opracowania strategii rozwoju ponadlokalnego pełniącej funkcję Strategii ZIT oraz określenia zasad współpracy pomiędzy gminami członkowskimi.

Strony Porozumienia powołały Związek ZIT, którego podstawowym zadaniem będzie kreowanie polityki rozwoju na obszarze ZIT poprzez opracowanie Strategii Rozwoju Ponadlokalnego i koordynację jej wdrażania.

2.3. Charakterystyki poszczególnych partnerów

2.3.1. Gmina Międzyrzecz

Międzyrzecz jest gminą miejsko-wiejską położoną w zachodniej Polsce, powiecie międzyrzeckim, w środkowej części województwa lubuskiego o liczbie ludności 24 462 mieszkańców (stan na 31.12.2021 r.), w tym miasto: 17 446 mieszkańców a obszar wiejski 7 016 mieszkańców. Powierzchnia gminy wynosi 315,32 km². Gmina jest podzielona na 19 jednostek pomocniczych: miasto Międzyrzecz i 18 sołectw. Dochody budżetu gminy Międzyrzecz w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2019 – 2021 (średnia trzyletnia) wynosiły **5 610,91 zł**. W obszarze wiejskim gminy warunki dla gospodarki rolnej są umiarkowane: na 18 obrębów klasyfikacyjnych ONW piętnaście mają klasyfikację *ONW_5* (ONW z ograniczeniami naturalnymi strefa I) a trzy *ONW_6* (ONW z ograniczeniami naturalnymi strefa II). W taksonomii grup funkcjonalnych gmin P. Śleszyńskiego Międzyrzecz należy do grupy *F3_GMiW: Miasta i gminy miejsko-wiejskie o rozwiniętej funkcji transportowej*.

2.3.2. Gmina Sulęcín

Sulęcín jest gminą miejsko-wiejską w powiecie sulęcińskim, w północno-zachodniej części województwa lubuskiego. Powierzchnia gminy wynosi 320 km² a liczba ludności 15 369 mieszkańców (stan na 31.12.2021 r.), w tym miasto zamieszkuje 9 930 mieszkańców a obszar wiejski – 5 439 mieszkańców. Gmina jest podzielona na 16 jednostek pomocniczych: miasto Sulęcín oraz 15 sołectw. Sulęcín jest nazywany rowe-rową stolicą Ziemi Lubuskiej. Dochody budżetu gminy Sulęcín w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2019–2021 (średnia trzyletnia) wynosiły **6 743,45 zł**. W obszarze wiejskim gminy Sulęcín warunki dla gospodarki rolnej są umiarkowane: na 17 obrębów klasyfikacyjnych ONW czternaście ma klasyfikację *ONW_5* (ON z ograniczeniami naturalnymi strefa I), trzy *ONW_6* (ONW z ograniczeniami naturalnymi strefa II). W taksonomii grup funkcjonalnych gmin P. Śleszyńskiego Sulęcín należy do grupy *J3_GMW: Gminy miejsko-wiejskie ekstensywnie zagospodarowane (funkcje leśne, ochrony przyrody)*.

2.3.3. Gmina Świebódzin

Świebódzin jest gminą miejsko-wiejską położoną w powiecie świebodzińskim, w województwie lubuskim. Liczba ludności gminy wynosi 29 579 mieszkańców (stan na 31.12.2021 r.), w tym miasto zamieszkuje 21 341 mieszkańców a obszar wiejski – 8 238 mieszkańców. Powierzchnia gminy wynosi 227,40 km². Gmina jest podzielona na 24 jednostki pomocnicze: miasto Świebódzin oraz 23 sołectwa. Dochody budżetu

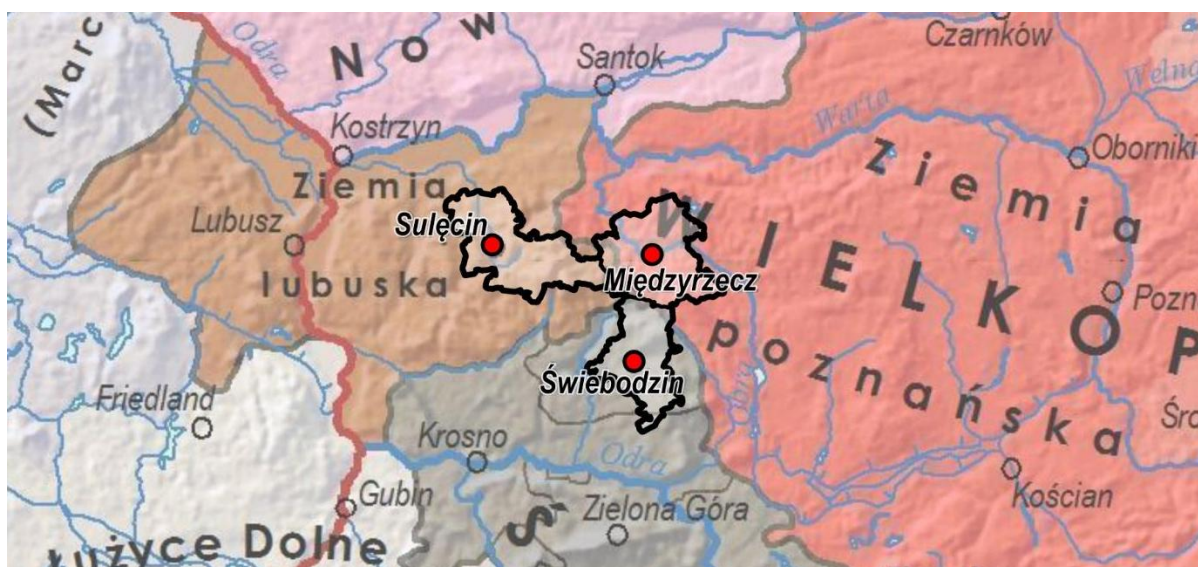
gminy Świebodzin w przeliczeniu na jednego mieszkańca w latach 2019 – 2021 (średnia trzyletnia) wynosiły **5 576,41 zł**. W obszarze wiejskim gminy warunki dla gospodarki rolnej są **umiarkowane**: na 25 obrębów klasyfikacyjnych ONW dwadzieścia cztery mają klasyfikację *ONW_5* (ONW z ograniczeniami naturalnymi strefa I) a jeden *ONW_6* (ONW z ograniczeniami naturalnymi strefa II). W taksonomii grup funkcjonalnych gmin P. Śleszyńskiego Świebodzin należy do grupy *E3_GMW: Gminy miejsko-wiejskie stanowiące ośrodki wielofunkcyjne*.

2.4. Charakterystyka kontekstowa obszaru Partnerstwa

2.4.1. Charakterystyka historyczna Partnerstwa

Partnerstwo jest położone w szczególnym miejscu: na styku trzech odrębnych regionów historycznych: Dolnego Śląska, Wielkopolski i Ziemi Lubuskiej. Świebodzin należy historycznie do Dolnego Śląska, Międzyrzecz jest częścią Wielkopolski (należy do Ziemi Poznańskiej), zaś Sulęcín historycznie należy do Ziemi Lubuskiej.

Rysunek 2. Historyczny podział ziem na obszarze Partnerstwa

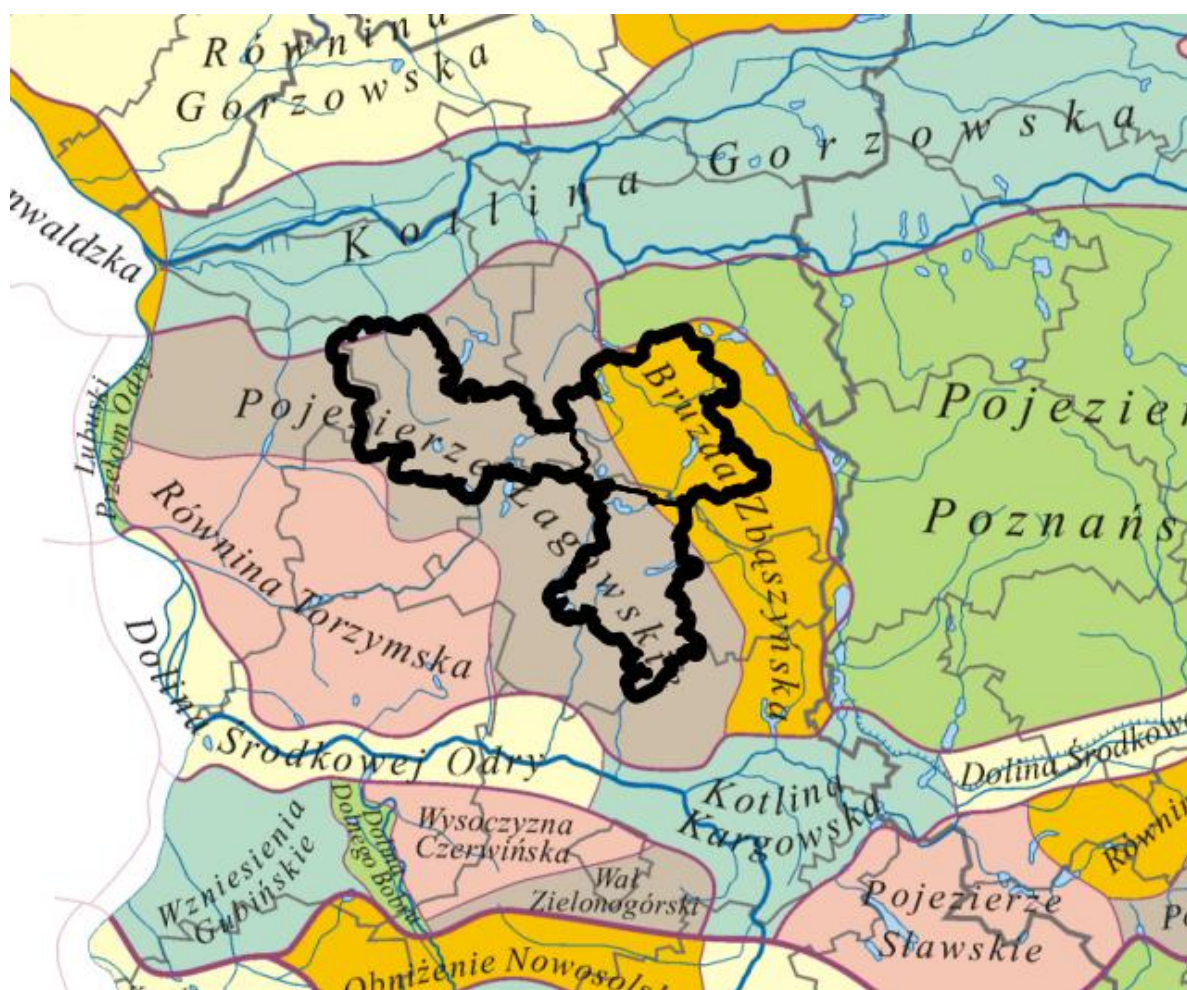
Opracowanie własne ZMP na podstawie: POLSKA regiony historyczne (www.histmag.org)

Powyższy podział ziem historycznych, pomimo że dotyczy odległej przeszłości i pomimo masowej wymiany ludności w okresie powojennym, do dziś do pewnego stopnia funkcjonuje w świadomości współczesnych mieszkańców Partnerstwa, w postaci żartobliwych wypowiedzi na temat sąsiadów o „odmiennej tożsamości historycznej”. Fakt ten warto odnotować w kontekście strategicznej potrzeby budowania wśród współczesnych mieszkańców Partnerstwa spójnej świadomości lokalnej i poczucia zakorzenienia/zakotwiczenia w lokalności.

2.4.2. Charakterystyka fizycznogeograficzna obszaru partnerstwa

Partnerstwo jest usytuowane w makroregionie Pojezierza Lubuskiego, ograniczonym Pradoliną Warciańsko-Odrzańską od południa i zachodu, Pradoliną Toruńsko-Eberswaldzką od północy i Pojezierzem Poznańskim od wschodu. W ramach podziału makroregionu Pojezierza Lubuskiego na mezoregiony obszar Partnerstwa jest usytuowany w mezoregionie Pojezierza Łagowskiego (obejmującego większość obszaru gmin Świebodzin i Sulęcín) oraz mezoregionie Bruzdy Zbąszyńskiej, w której usytuowana jest większość obszaru gminy Międzyrzecz.

Rysunek 3. Fizycznogeograficzne usytuowanie Partnerstwa

Opracowanie własne ZMP na podstawie podziału Polski na mezoregiony fizycznogeograficzne wg koncepcji prof. Jerzego Kondrackiego

2.5. Diagnoza sytuacji społecznej

2.5.1. Sytuacja demograficzna Partnerstwa

2.5.1.1. Zmiany liczebności i struktury wiekowej populacji

Ogólna liczba mieszkańców Partnerstwa wynosi obecnie niespełna 70 tys. i od wielu lat systematycznie maleje, zarówno w całym partnerstwie, jak i w poszczególnych jego gminach. Spadek liczby ludności w Partnerstwie w latach 2016–2021 wyniósł 2,7% (w tym w Świebodzinie – 2,2%, w Międzyrzeczu 2,5%, a w Sulęcinie – 3,6%). Jednak w każdej z gmin był on i tak większy niż średnia dla województwa lubuskiego w tym okresie (1,8%), a należy zaznaczyć, że województwo lubuskie należy do regionów wyludniających się szybciej niż przeciętnie. Partnerstwo jest więc terenem, którego populacja kurczy się szybciej, niż w całym regionie.

Tab. 1. Zmiany liczby ludności Partnerstwa w latach 2016–2021

obszary ↓ lata ⇔	2016	2017	2018	2019	2020	2021
PARTNERSTWO ogółem:	71 304	71 258	70 901	70 544	70 127	69 410
w tym Świebodzin:	30 256	30 198	30 048	29 984	29 837	29 579
w tym Międzyrzecz:	25 101	25 148	25 039	24 815	24 657	24 462
w tym Sulęcin:	15 947	15 912	15 814	15 745	15 633	15 369

Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Konkluzja 1. Tempo kurczenia się populacji mieszkańców Partnerstwa, wynoszące 2,7% w ciągu sześciu lat należy uznać za niepokojące. Średni ubytek ludności kraju w tym okresie wyniósł zaledwie 0,7% a w gminach grupy odniesienia wynosi on średnio 1,0%. Partnerstwo wyludniało się więc w tym okresie w tempie czterokrotnie większym niż reszta kraju i niemal trzykrotnie większym niż grupa porównawcza gmin podobnych.

Dla ukazania kontekstu demograficzno-przestrzennego, poniższa mapa obrazuje prognozę zmiany liczby ludności w gminach w całym kraju do roku 2030, a więc do horyzontu strategii.

Struktura wiekowa populacji Partnerstwa w latach 2016 – 2021¹ zmieniała się w sposób pokazany w tabeli 2. W tym okresie z populacji mieszkańców Partnerstwa ubyło

¹ W tym rozdziale – o ile nie jest to oznaczone inaczej – wszelkie dane dynamiczne odnoszą się do lat 2016–2021 a dane statyczne – do roku 2021.

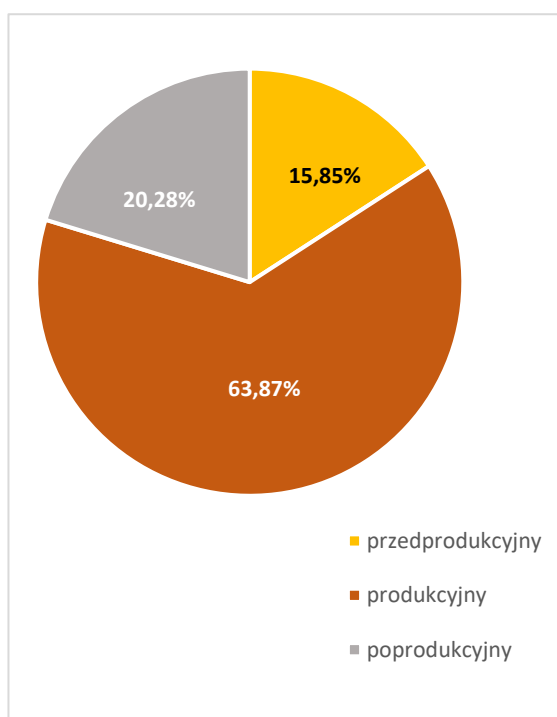
ponad 200 osób w wieku przedprodukcyjnym i niemal 3,5 tys. osób w wieku produkcyjnym. Za to liczba seniorów wzrosła o niemal 1800 osób. O ile w 2016 roku na każdego seniora w Partnerstwie przypadało 4,1 osoby młodszej od niego, o tyle w 2021 to już tylko 3,4 osoby.

Tab. 2. Struktura populacji Partnerstwa wg ekonomicznych grup wieku

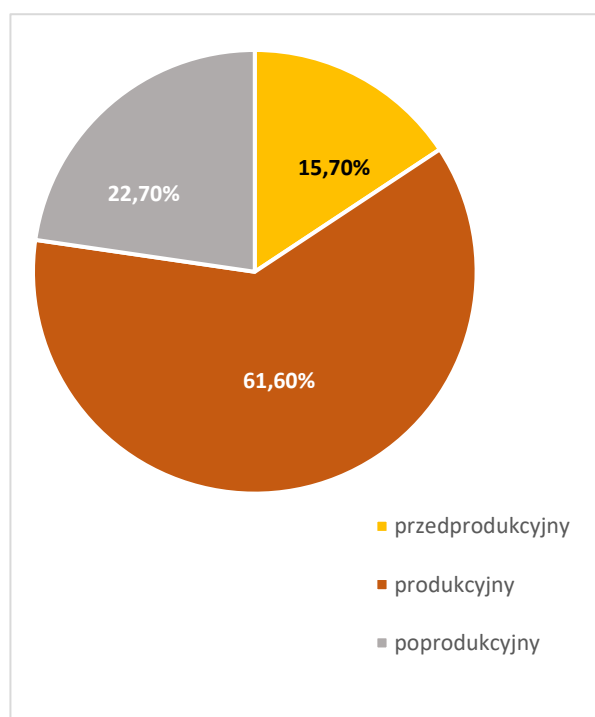
Grupy ↓ lata ⇌	2016	2017	2018	2019	2020	2021
POPULACJA OGÓŁEM:	71 304	71 258	70 901	70 544	70 127	69 410
w tym wiek przedprodukcyjny:	11 150	11 297	11 326	11 270	11 129	10 930
w tym wiek produkcyjny:	46 204	45 512	44 692	43 945	43 472	42 752
w tym wiek poprodukcyjny:	13 950	14 449	14 883	15 329	15 526	15 728

Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Rysunek 4. Struktura ekonomicznych grup wieku w Partnerstwie (2021)

Rysunek 5. Struktura ekonomicznych grup wieku w grupie odniesienia (2021)

Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Konkluzja 2. Struktura populacji Partnerstwa wg ekonomicznych grup wieku pokazuje wyraźny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co wskazuje na postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Struktura wiekowa populacji Partnerstwa jest bardzo zbliżona do średniej dla grupy porównawczej, a więc można założyć, że jest typowa dla gmin o takiej wielkości i warunkach rozwojowych.

2.5.1.2. Migracje ludności

Migracje w Partnerstwie w ostatnich sześciu latach były dość intensywne w obu kierunkach. Na terenie partnerstwa zameldowało się w tym czasie niemal 4,8 tys. nowych mieszkańców, a wymeldowało się prawie 6 tys. Pomimo położenia niedaleko granicy Państwa migracje zagraniczne były bardzo niewielkie i miały dodatnie saldo: za granicę wyprowadziło się 80 osób a 119 wprowadziło się z zagranicy.

Tab. 3. Przepływy migracyjne w Partnerstwie w latach 2016–2021

przepływy ↓ lata ⇔	2016	2016	2017	2019	2020	2021	suma 6 lat
zameldowania ogółem:	783	899	791	947	670	703	4 793
w tym krajowe:	770	882	772	913	659	678	4 674
w tym z zagranicy:	13	17	19	34	11	25	119
wymeldowania ogółem:	983	933	1 057	1 151	896	959	5 979
w tym krajowe:	964	914	1 037	1 137	893	954	5 899
w tym z zagranicy:	19	19	20	14	3	5	80

Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Czy to dużo, czy mało? Wyjaśnia to zestawienie powyższych danych przeliczonych na 10 tys. ludności z danymi dla grupy porównawczej.

Tab. 4. Sześciolateczne przepływy migracyjne (2016–2021) na 10 tys. ludności

przepływy migracyjne ↓ obszar ⇔	Partnerstwo	Grupa porównawcza	Partnerstwo jako % grupy por.
zameldowania ogółem na 10 tys. ludności:	678	679	99,9%
w tym krajowe:	661	661	100,0%
w tym z zagranicy:	17	18	94,4%
wymeldowania ogółem na 10 tys. ludności:	846	733	115,4%
w tym krajowe:	835	711	117,4%
w tym z zagranicy:	11	22	50,0%

Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Do Partnerstwa napływa proporcjonalnie tyle samo ludności, co do innych obszarów podobnych. Natomiast wyraźnie większy jest odpływ ludności. W wypadku emigracji krajowej jest on wyższy od wskaźnika dla grupy porównawczej aż o 17,4%.

Konkluzja 3. Na tempo wyludniania się Partnerstwa decydujący wpływ ma emigracja krajowa, a więc wyjazdy z gmin partnerstwa do innych gmin w kraju.

Mniej istotne dla salda migracji są zagraniczne ruchy ludności: w grupie porównawczej wynoszą one zaledwie 2,9% wszystkich przepływów, zaś w Partnerstwie jeszcze mniej, bo 1,9%. Jednak jako ciekawe zjawisko warto odnotować, że tu mamy tendencję odwrotną i do Partnerstwa sprowadza się wyraźnie więcej ludności, niż wyjeżdża za granicę.

2.5.2. Sytuacja materialna mieszkańców Partnerstwa

Obraz statystyczny ubóstwa w gminach Partnerstwa, zarówno według danych o korzystaniu ze świadczeń pomocy społecznej uwarunkowanej kryterium dochodowym², jak i według danych podatkowych w systemie POLTAX, może być zakłócony w pewnym stopniu zjawiskiem zarobkowania w szarej strefie, jednak skali tego zakłócenia nie możemy wiarygodnie oszacować. W kontekście położenia przygranicznego może pojawiać się zarobkowanie nieudokumentowane, jednak większość dochodów uzyskiwanych za granicą jest uwidocznioma w systemie POLTAX, a skala dochodów z szarej strefy – według ocen eksperckich – spada konsekwentnie z roku na rok. Toteż – uwzględniając powyższe zastrzeżenie – uznajemy dane z systemu pomocy społecznej i z systemu POLTAX za wiarygodne.

² Kryterium dochodowe to aktualizowana co trzy lata górna granica kwotowa dochodów w przeliczeniu na jedną osobę w gospodarstwie domowym, uprawniająca do uzyskania świadczeń pieniężnych z systemu pomocy społecznej. Od 1 stycznia 2022 r. progi kryterium dochodowego wynoszą: 776 zł netto na osobę gospodarującą samotnie i 660 zł netto w rodzinie. Poprzednio w okresie analitycznym wynosiły odpowiednio: w latach 2016–2018 – 634 zł i 514 zł, a w latach 2019–2021 – 701 zł i 528 zł.

2.5.2.1. Zasięg ubóstwa głębokiego

Ubóstwo skrajne to bytowanie poniżej minimum egzystencji³. Natomiast obraz statystyczny ubóstwa głębokiego (poniżej minimum egzystencji lub do 20% przedziału między minimum egzystencji a minimum socjalnym) wyznaczono poprzez zasięg korzystania z tych świadczeń pomocy społecznej, których przyznanie jest uwarunkowane nieprzekroczeniem oficjalnego kryterium dochodowego. W Partnerstwie liczbę tę wyznaczono jako liczbę beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej. Każda osoba została ujęta tylko raz, bez względu na rodzaj i częstotliwość otrzymanych świadczeń. Zbiorowość statystyczna obejmuje zarówno świadczeniobiorców, czyli osoby, na które była wystawiona decyzja przyznająca świadczenie jak również członków ich rodzin z którymi pozostają we wspólnym gospodarstwie domowym. Oto dane dla Partnerstwa 2016–2020.

Tab. 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej

obszary ↓ lata ⇒	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej latami:					
PARTNERSTWO	3 504	3 039	2 522	2 151	2 126
w tym Świebodzin	1 143	1 111	799	670	588
w tym Międzyrzecz	1 047	877	761	640	643
w tym Sulęcín	1 314	1 051	962	841	895
Odsetek beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej w populacji ogółem:					
PARTNERSTWO	4,9%	4,3%	3,6%	3,0%	3,0%
w tym Świebodzin	3,8%	3,7%	2,7%	2,2%	2,0%
w tym Międzyrzecz	4,2%	3,5%	3,0%	2,6%	2,6%
w tym Sulęcín	8,2%	6,6%	6,1%	5,3%	5,7%
GRUPA PORÓWNAWCZA	3,6%	3,0%	2,6%	2,1%	1,9%

*Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS
oraz ocen zasobów pomocy społecznej gmin partnerstwa*

Zasięg ubóstwa głębokiego w gminach Partnerstwa w analizowanym okresie maleje zarówno w całym partnerstwie, jak i w każdej z gmin. Jednak należy odnotować zahamowanie tego spadku w roku 2020, co może być następstwem pogorszenia się sytuacji socjalnej w związku z pandemią. Ponadto w grupie porównawczej sytuacja jest

³ Minimum egzystencji to publikowany corocznie przez Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych wskaźnik dochodów indywidualnych wyznaczający alarmowy poziom zaspokajania potrzeb ludzkich, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka.

znacząco lepsza w każdym roku analizowanym i nie ma tutaj zahamowania tempa spadku w roku 2020.

Konkluzja 4. Głębokie ubóstwo na terenie partnerstwa dotyczy ponad dwóch tysięcy osób, które otrzymują świadczenia z pomocy społecznej. Zasięg głębokiego ubóstwa w gminach partnerstwa jest niepokojący, wyraźnie wyższy niż w grupie porównawczej (wszystkie gminy partnerstwa sytuują się poniżej średniej dla grupy a Sulęcín ma najłagodniejszy wynik w całej grupie porównawczej).

2.5.2.2. Sfera niedostatku – oszacowanie liczebności

Według definicji stosowanej przez IPISS minimum socjalne wyznacza granicę kosztów utrzymania gospodarstw domowych poniżej której występuje tzw. **sfera niedostatku**⁴. Zakres i poziom zaspokajanych potrzeb w minimum socjalnym winny zapewniać takie warunki, aby osobie na każdym etapie jej rozwoju umożliwić reprodukcję sił życiowych, posiadanie i wychowanie potomstwa oraz utrzymanie więzi społecznych. Minimum socjalne w 2020 roku wynosiło od **1 265,94 zł** na osobę gospodarującą samotnie poprzez **1 115,60 zł** na osobę w rodzinie 3-osobowej do **996,24 zł** na osobę w rodzinie 5-osobowej. W tym samym roku płaca minimalna wynosiła **1920,62 zł netto**. A więc w 2020 roku za płacę minimalną można było utrzymać na poziomie minimum socjalnego 1,72 osoby. Pozwala to przyjąć, że odsetek podatników PIT osiągających dochód nie wyższy, niż płaca minimalna, wśród ogółu podatników PIT, może być uważany za szacunkową miarę sfery niedostatku. W Partnerstwie strukturę podatników PIT ze względu na poziom osiąganych dochodów w 2019 roku przedstawia tabela 6. Jak widać, 45,3% podatników osiągało przychody równe płacy minimalnej lub od niej mniejsze (np. z uwagi na zatrudnienie na część etatu, lub na umowę cywilnoprawną lub tylko przez część roku podatkowego). Średni dochód miesięczny na jednego podatnika w tej grupie wynosił tylko **1 114,52 zł** (podczas gdy w pozostałej grupie – 5 386,25 zł). Podatnikami jest 74,7% mieszkańców Partnerstwa, pozostali to przede wszystkim osoby na utrzymaniu członków rodziny. Przy założeniu, że odsetek takich osób rozkłada się podobnie w obu grupach dochodowości, **ogólna (oszacowana) liczba osób w sferze niedostatku w Partnerstwie wynosi niemal 32 tysiące**, w tym w poszczególnych gminach: w Świebodzinie około 15 tysięcy, w Międzyrzeczu – około 10,4 tysiąca i w Sulęcínie około 6,6 tysiąca osób.

⁴ Zakres i poziom zaspokajanych potrzeb w minimum socjalnym winny zapewniać takie warunki, aby osobie na każdym etapie jej rozwoju umożliwić reprodukcję sił życiowych, posiadanie i wychowanie potomstwa oraz utrzymanie więzi społecznych.

Tab. 6. Sfera niedostatku w Partnerstwie (2019)

Grupa dochodowości:	podatnicy		Miesięcznie per capita:	
	liczba	odsetek	Przychód	Dochód
PARTNERSTWO ogółem:				
Płaca minimalna i poniżej	23 885	45,3%	1 145,60 zł	1 100,26 zł
Powyżej płacy minimalnej	28 809	54,7%	13 912,88 zł	5 457,24 zł
OGÓŁEM podatnicy	52 694	100,0%	7 902,85 zł	3 406,25 zł
w tym Świebodzin				
Płaca minimalna i poniżej	11204	47,1%	1 145,60zł	1 100,26zł
Powyżej płacy minimalnej	12597	52,9%	13 912,88zł	5 457,24zł
OGÓŁEM podatnicy	23801	100,0%	7 902,85zł	3 406,25zł
w tym Międzyrzecz				
Płaca minimalna i poniżej	7 765	43,6%	1 160,82 zł	1 117,33 zł
Powyżej płacy minimalnej	10 062	56,4%	10 877,44 zł	5 430,47 zł
OGÓŁEM podatnicy	17 827	100,0%	6 645,12 zł	3 551,78 zł
w tym Sulęcín				
Płaca minimalna i poniżej	4 916	44,4%	1 187,14 zł	1 142,59 zł
Powyżej płacy minimalnej	6 150	55,6%	12 033,41 zł	5 168,47 zł
OGÓŁEM podatnicy	11 066	100,0%	7 215,02 zł	3 380,00 zł

Opracowanie własne na podstawie danych z bazy systemu POLTAX (2019)

Konkluzja 5. Jeżeli szacunki, że w Partnerstwie około 32 tys. mieszkańców żyje w sferze niedostatku, w tym ponad dwa tysiące w głębokim ubóstwie, są trafne, to stanowi to ważne wyzwanie strategiczne dla Partnerstwa: zarówno dla systemu pomocy społecznej (w przypadku części osób), jak i dla systemu aktywizacji zawodowej (w przypadku pozostałych).

2.5.3. Bezrobocie

2.5.3.1. Stopa bezrobocia rejestrowanego

Stopa bezrobocia rejestrowanego to odsetek zarejestrowanych bezrobotnych w grupie osób aktywnych ekonomicznie (a więc – sumy osób pracujących i poszukujących

pracy⁵). Stopa bezrobocia jest wyliczana na poziomie powiatu, lecz nie gminy. W niniejszej diagnozie posłużymy się powiatowym poziomem stopy bezrobocia pomocniczo, dla zestawienia go z danymi o krajowej stopie bezrobocia.

Tab. 7. Stopa bezrobocia rejestrowanego powiatami (2016–2021)

wymiar ↓ lata ⇒	2016	2017	2018	2019	2020	2021
powiat świebodziński:						
OGÓŁEM	7,6	5,2	4,4	3,5	5,5	3,3
Polska = 100	92,7	78,8	77,6	67,3	87,3	61,1
powiat międzyrzecki:						
OGÓŁEM	15,0	13,4	12,0	9,4	10,1	7,3
Polska = 100	182,9	203,0	210,3	180,8	160,3	135,2
powiat sulęciński:						
OGÓŁEM	9,7	6,8	6,4	5,7	6,7	4,4
Polska = 100	118,3	103,0	110,3	109,6	106,3	81,5

Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Konkluzja 6. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie świebodzińskim jest niska, w sulęcińskim średnia a w międzyrzeckim – wysoka. Jednak we wszystkich trzech powiatach stopa w okresie wieloletnim maleje i to w tempie nieco szybszym, niż stopa bezrobocia rejestrowanego w kraju.

2.5.3.2. Współczynnik bezrobocia *B*

W odróżnieniu od stopy bezrobocia, **współczynnik bezrobocia *B*** to odsetek osób bezrobotnych w grupie ludności w wieku produkcyjnym ogółem. Współczynnik *B* ma tę zaletę, że możemy wyliczyć go łatwo na poziomie gminy, co nie było możliwe dla stopy bezrobocia. Tak liczony współczynnik jest zawsze niższy od stopy bezrobocia rejestrowanego, ponieważ do grupy osób w wieku produkcyjnym należą nie tylko osoby aktywne ekonomicznie (w sensie statystycznym), ale także – przykładowo – osoby prowadzące gospodarstwo domowe, osoby studiujące, osoby przewlekle chore i z tego powodu niezdolne do pracy itd. Współczynnik bezrobocia ogółem *B_o* dla Partnerstwa przedstawia w latach 2019–2021 przedstawiał się następująco.

⁵ Za tę drugą część sumy przyjmuje się ogół zarejestrowanych bezrobotnych, więc stopa bezrobocia rejestrowanego to procentowy udział bezrobotnych w zsumowanej grupie pracujących i bezrobotnych.

Tab. 8. Liczba bezrobotnych ogółem w latach 2019–2021

obszary ↓ lata ⇨	2019	2020	2021
Partnerstwo OGÓŁEM:	1 847	2 398	1 515
w tym Świebodzin:	890	1 385	819
w tym Międzyrzecz:	662	675	486
w tym Sulęcín:	295	338	210

Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Tab. 9. Współczynnik bezrobocia ogółem B_o 2019–2021

obszary ↓ lata ⇨	2019	2020	2021
Partnerstwo OGÓŁEM:	4,20	5,52	3,54
w tym Świebodzin:	4,98	7,86	4,74
w tym Międzyrzecz:	4,46	4,60	3,37
w tym Sulęcín:	3,12	3,64	2,31
Grupa porównawcza:	3,80	4,52	3,77
Województwo lubuskie:	3,03	3,93	3,06

Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Konkluzja 7. W latach 2019 i 2020 współczynnik bezrobocia ogółem B_o był w Partnerstwie wyraźnie wyższy, niż w grupie porównawczej. Jednak w roku 2021 ta tendencja odwróciła się i Partnerstwo ma już bezrobocie nieco niższe, niż gminy grupy porównawczej.

Jednak bezrobocie ogółem nie w całości jest problemowe, ponieważ obejmuje także osoby bezrobotne krótkotrwale, na przykład przy zmianie pracy, co jest zjawiskiem normalnym, a nie problemem. Dla zobrazowania faktycznego natężenia problemu bezrobocia warto prześledzić współczynnik bezrobocia długotrwalego B_d , który obrazuje z kolei odsetek osób długotrwale bezrobotnych w grupie ludności w wieku produkcyjnym. Współczynnik ten przedstawiał się następująco.

Tab. 10. Liczba bezrobotnych długotrwale w latach 2019–2021

obszary ↓ lata ⇨	2019	2020	2021
Partnerstwo OGÓŁEM:	707	922	678
w tym Świebodzin:	331	514	404
w tym Międzyrzecz:	261	280	195
w tym Sulęcín:	115	128	79

Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Tab. 11. Współczynnik bezrobocia długotrwałego B_d 2019–2021

obszary ↓ lata ⇔	2019	2020	2021
Partnerstwo:	1,61	2,12	1,59
w tym Świebodzin:	1,85	2,92	2,34
w tym Międzyrzecz:	1,76	1,91	1,35
w tym Sulęcín:	1,21	1,38	0,87
Województwo lubuskie:	0,90	1,17	1,20

Opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Konkluzja 8. Współczynnik bezrobocia długotrwałego B_d jest zdecydowanie najwyższy w Świebodzinie, a najniższy w Sulęcín. To zaskakujący kontrast z danymi o głębokim ubóstwie, które w Świebodzinie jest najniższe a w Sulęcín najwyższe. Za to dane o bezrobociu długotrwałym zgadzają się z danymi o rozległości strefy niedostatku (dochodów poniżej płacy minimalnej). Problem osób długotrwanie bezrobotnych wymaga interwencji, gdyż są oni narażeni na wykluczenie społeczne, które przenosi się na kolejne pokolenia. Niezbędne jest podejmowanie działań w zakresie włączenia społeczno-zawodowego oraz rozwój usług społecznych umożliwiających opiekunom powrót na rynek pracy.

2.5.4. Edukacja

Jakość edukacji formalnej na obszarze partnerstwa może być postrzegana jako jeden z parametrów określających lokalny poziom indywidualnych szans na przyszły sukces życiowy. Wskaźnikami mierzącymi corocznie lokalną jakość nauczania, co umożliwia porównania wieloletnie, są w szczególności wyniki egzaminów standaryzowanych w skali kraju, a więc obecnie **egzamin ósmoklasisty** mierzący jakość nauczania na poziomie szkoły podstawowej oraz **matura** mierząca jakość nauczania na poziomie szkoły średniej.

2.5.4.1. Poziom kształcenia w szkołach podstawowych – egzamin ósmoklasisty

Zdiagnozowano trzy elementy wyników egzaminu ósmoklasisty w okresie ostatnich czterech zakończonych lat szkolnych, a więc – odkąd z polskiego systemu edukacyjnego ostatecznie znikły gimnazja (dane wcześniejsze nie byłyby porównywalne). Są to: egzamin z matematyki, egzamin z języka polskiego a pośród egzaminów z języka obcego nowożytnego – egzamin z języka angielskiego. Diagnozowano każdorazowo wynik w Partnerstwie i jego poszczególnych gminach na tle średniego wyniku dla grupy porównawczej oraz dodatkowo – na tle średniego wyniku dla województwa lubuskiego. Wszystkie wyniki są podane jako średnia wyrażona w procentach możliwej do osiągnięcia oceny maksymalnej. Dodatkowo w przedostatnim wierszu każdej z tabel wyliczono, jaki odsetek wyniku grupy

porównawczej stanowi wynik partnerstwa: jeśli wynik jest mniejszy niż 100%, oznacza to, że w partnerstwie osiągnięto wynik słabszy, niż w grupie porównawczej.

Tab. 12. Egzamin ósmoklasisty – matematyka. Wyniki 2019–2022

obszary odniesienia↓ lata ⇔	2019	2020	2021	2022	Zmiana 2019–2022
Średnio PARTNERSTWO:	37,4	37,8	42,8	53,1	15,7
w tym Świebodzin:	39,3	39,5	45,5	56,4	17,1
w tym Międzyrzecz:	37,5	37,3	39,3	49,4	11,9
w tym Sulęcín:	33,8	34,9	42,2	52,1	18,3
Średnio grupa porównawcza:	43,9	47,3	46,2	58,0	14,1
<i>Wynik Partnerstwa jako odsetek wyniku grupy porównawczej</i>	<i>85,1%</i>	<i>80,0%</i>	<i>92,5%</i>	<i>91,5%</i>	<i>6,4%</i>
Średnio województwo:	41,7	41,9	43,1	52,6	10,9

Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej

Jak widać – wyniki egzaminu z matematyki w Partnerstwie są w każdym roku analizowanego okresu znacząco niższe niż w grup porównawczej. I choć dystans ten powoli zmniejsza się, to nadal pozostaje znaczący. Najwyższe wyniki odnotowuje Świebodzin, pozostałe dwie gminy zajmują na zmianę drugie i trzecie miejsce, przy czym Międzyrzecz w ostatnich dwóch latach spadł na ostatnie miejsce. Tak czy inaczej, **żadna** z gmin partnerstwa w żadnym roku analizowanego okresu nie osiągnęła poziomu średniego dla grupy porównawczej. Za to w 2022 roku Partnerstwo po raz pierwszy osiągnęło wynik lepszy niż średnia dla województwa lubuskiego. To jednak słaba pociecha, zważywszy, że województwo lubuskie osiągnęło w tym roku ostatnie miejsce w kraju. Z kolei wyniki egzaminu z języka polskiego przedstawia poniższa tabela. Wyniki w Partnerstwie są ponownie niższe niż w grupie porównawczej w każdym roku analizowanego okresu (choć dystans ten jest mniejszy niż w przypadku matematyki i powoli zmniejsza się nadal). Najwyższe wyniki ma Świebodzin, Sulęcín ustępuje mu nieznacznie (a w 2019 r. nawet wyprzedził go), zaś Międzyrzecz ma w całym okresie ostatnie miejsce. Żadna z gmin partnerstwa w żadnym roku analizowanego okresu nie osiągnęła poziomu średniego dla grupy porównawczej.

Tab. 13. Egzamin ósmoklasisty – język polski. Wyniki 2019–2022

obszary odniesienia↓ lata ⇔	2019	2020	2021	2022	Zmiana 2019–2022
Średnio PARTNERSTWO:	57,5	53,7	55,8	57,7	0,2
w tym Świebodzin:	56,0	55,1	57,9	59,3	3,3
w tym Międzyrzecz:	57,2	51,6	52,9	55,8	-1,4
w tym Sulęcín:	60,6	54,0	55,6	57,4	-3,2
Średnio grupa porównawcza:	64,0	61,2	59,4	61,0	-3,0
<i>Wynik Partnerstwa jako odsetek wyniku grupy porównawczej</i>	89,8%	87,6%	93,9%	94,6%	4,8%
Średnio województwo:	60,8	56,4	57,4	56,7	-4,1

Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej

Także tu – podobnie jak w przypadku matematyki – Partnerstwo w 2022 roku po raz pierwszy osiągnęło wynik lepszy niż średnia dla woj. lubuskiego.

Wreszcie wyniki egzaminu z języka angielskiego przedstawia poniższa tabela. Po raz trzeci wyniki w Partnerstwie są wyraźnie niższe niż w grupie porównawczej i to w każdym roku analizowanego okresu (w dodatku dystans ten nie zmniejsza się). Ponownie najwyższe wyniki w Partnerstwie ma Świebodzin, choć w 2022 roku wyprzedza go już Międzyrzecz. Z kolei w Sulęcínie wyniki poprawiają się najszybciej (o niemal szesnastu punktów procentowych). Tak jak poprzednio, tu również **żadna** z gmin partnerstwa w żadnym analizowanym roku nie osiągnęła poziomu średniego dla grupy porównawczej (choć wyniki z j. angielskiego odstają od grupy porównawczej znacznie mniej niż z j. polskiego i matematyki). Za wskaźnik podsumowujący jakość edukacji w szkołach podstawowych ogółem można uznać sumę wyników procentowych trzech zaprezentowanych dotychczas egzaminów: z matematyki, języka polskiego i języka angielskiego⁶. Wskaźnik ten przedstawiono na poniższym wykresie – Rysunek 6.

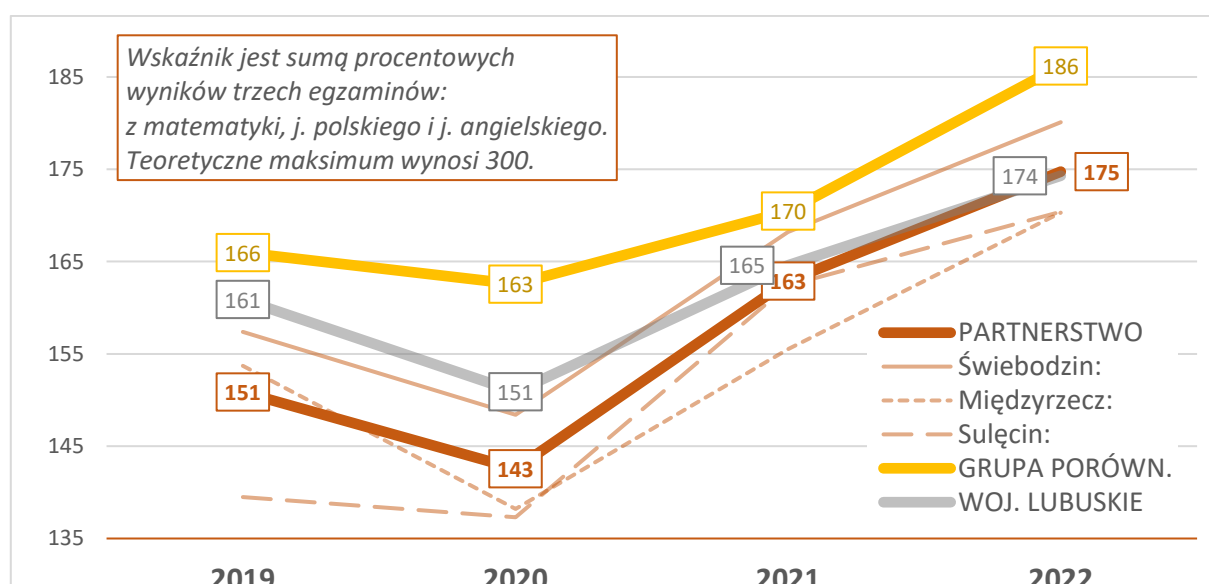
⁶ Egzamin ten reprezentuje umownie wyniki dla wszystkich egzaminów z języka obcego nowożytnego. Wprawdzie na terenie partnerstwa niemal tak samo często jest zdawany język niemiecki, ale w przypadku tego języka mniej miarodajne byłyby wyniki dla grupy porównawczej. Wybrano więc język angielski.

Tab. 14. Egzamin ósmoklasisty – język angielski. Wyniki 2019 – 2022

obszary odniesienia↓ lata ⇔	2019	2020	2021	2022	Zmiana 2019–2022
Średnio PARTNERSTWO:	56,0	51,1	64,3	64,0	8,0
w tym Świebodzin:	62,1	53,8	64,8	64,4	2,3
w tym Międzyrzecz:	59,0	49,3	63,3	65,1	6,1
w tym Sulęcín:	45,1	48,4	64,6	60,9	15,8
Średnio grupa porównawcza:	58,1	54,0	64,9	67,2	9,1
Wynik Partnerstwa jako odsetek wyniku grupy porównawczej	96,4%	94,6%	99,1%	95,2%	-1,2%
Średnio województwo:	58,4	52,6	64,1	65,0	6,6

Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej

Rysunek 6. Wskaźnik zsumowanego wyniku egzaminu ósmoklasisty 2019 – 2022

Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej

Za optymistyczne można by uznać, że w 2022 roku wskaźnik po raz pierwszy minimalnie przekroczył średnią wojewódzką, od której dotychczas był zawsze niższy. Jednak z kolei na tle grupy porównawczej gmin podobnych do gmin Partnerstwa wynik nie jest już tak optymistyczny. Partnerstwo odstaje *in minus* od grupy porównawczej i dystans ten maleje bardzo powoli, niemal wcale. Tymczasem należy podkreślić, że podstawowe kompetencje matematyczne i językowe są niezbędną podstawą zdobywania następnie – na etapie szkoły ponadpodstawowej i studiów wyższych – odpowiednich kompetencji specjalistycznych, jakich poszukuje nowoczesna gospodarka. Także w obszarze osiągnięcia ogólnego dobrostanu społecznego nie bez znaczenia jest dobre wykształcenie ogólne.

Konkluzja 9. Niski poziom nauczania w szkołach podstawowych Partnerstwa należy uznać za istotny problem strategiczny, na który w przyszłości trzeba będzie odpowiednio zareagować trafnymi projektami strategii.

2.5.4.2. Poziom kształcenia w szkołach średnich – egzamin maturalny

Wprawdzie gmina nie jest organem prowadzącym dla szkół średnich, jednakże wyniki edukacyjne na tym poziomie są istotne dla szans rozwojowych gmin, ponieważ wpływają na lokalną jakość zasobów ludzkich, która to jakość jest z kolei jednym z czynników kreujących lokalną koniunkturę gospodarczą. Dla zobrazowania osiągnięć edukacyjnych na poziomie szkoły średniej wybrano wyniki egzaminu maturalnego z języka polskiego, matematyki i języka angielskiego na poziomie podstawowym (nie zaś rozszerzonym).

Tab. 15. Egzamin maturalny – język polski. Wyniki 2019 – 2022

Grupy ↓ lata ⇔	2021	2022	Zmiana 2021 – 2022
Średnio PARTNERSTWO:	53,49	53,06	- 0,43
w tym Świebodzin:	51,12	54,24	3,12
w tym Międzyrzecz:	58,52	52,26	-6,26
w tym Sulęcín:	50,84	52,67	2,27
Średnio grupa porównawcza:	54,05	52,78	-2,39
Wynik Partnerstwa jako odsetek wyniku grupy porównawczej	98,9%	100,53%	1,63%
Średnio województwo:	55,17	53,78	-1,39

Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.

Jak wynika z powyższego zestawienia, w całym Partnerstwie wyniki egzaminu maturalnego z języka polskiego w roku 2021 były tylko nieznacznie niższe niż w grupie porównawczej i w województwie. Natomiast w 2022 r. nieznacznie wyższe niż w grupie porównawczej, ale dalej poniżej średniej wojewódzkiej.

W przypadku egzaminu maturalnego z matematyki (tab. 16) średni wynik w Partnerstwie z roku 2021 jest wyraźnie zły: stanowi poniżej 80% średniej dla grupy porównawczej, natomiast w 2022 r. jest nieco lepszy, jednak nadal sytuuje się poniżej średniej dla grupy porównawczej i poniżej średniej wojewódzkiej.

Również średni wynik egzaminu maturalnego z języka angielskiego (tab. 17) jest w obu badanych latach niższy od wyniku w grupie porównawczej oraz znacznie niższy (prawie 10%) od średniej wojewódzkiej.

Tab. 16. Egzamin maturalny – matematyka. Wyniki 2019 – 2022

Grupy ↓ lata ⇔	2021	2022	Zmiana 2021 – 2022
Średnio PARTNERSTWO:	44,36	49,73	5,37
w tym Świebodzin:	50,56	57,14	6,58
w tym Międzyrzecz:	48,08	48,84	0,76
w tym Sulęcín:	34,44	43,20	8,76
Średnio grupa porównawcza:	55,87	52,63	-3,24
Wynik Partnerstwa jako odsetek wyniku grupy porównawczej	79,40%	94,49%	15,09%
Średnio województwo:	52,40	54,48	2,08

Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.

Tab. 17. Egzamin maturalny – język angielski. Wyniki 2019 – 2022

Grupy ↓ lata ⇔	2021	2022	Zmiana 2021 – 2022
Średnio PARTNERSTWO:	67,40	69,77	2,37
w tym Świebodzin:	70,22	74,41	4,19
w tym Międzyrzecz:	71,12	69,74	-1,38
w tym Sulęcín:	60,85	65,17	4,32
Średnio grupa porównawcza:	70,82	70,86	0,04
Wynik Partnerstwa jako odsetek wyniku grupy porównawczej	95,17%	98,46%	3,29%
Średnio województwo:	76,03	75,82	-0,21

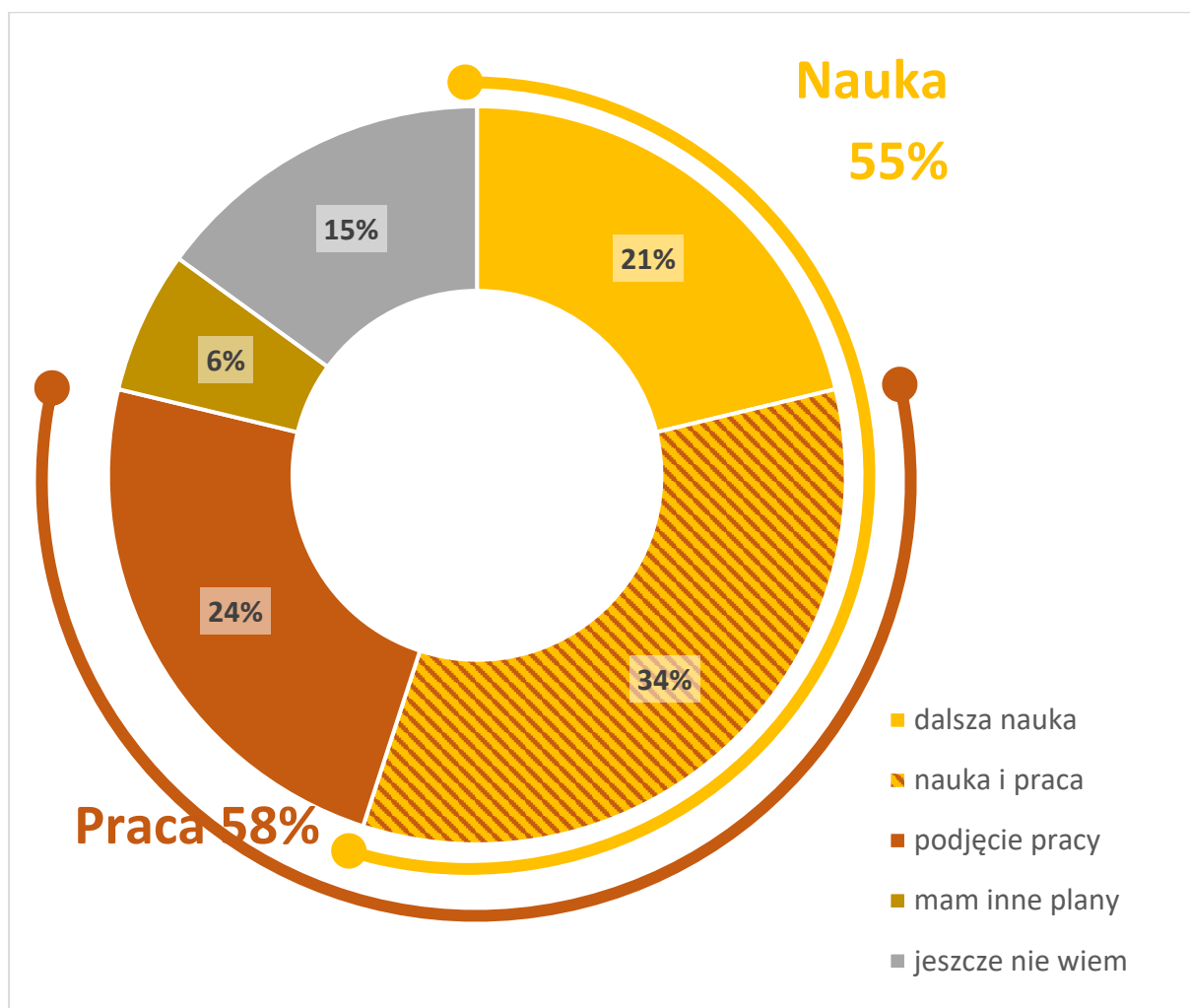
Opracowanie własne na podstawie danych Centralnej Komisji Egzaminacyjnej.

Konkluzja 10. Wyniki egzaminu maturalnego w miastach Partnerstwa nie są zadowalające. Niski poziom tych wyników należy traktować jako barierę rozwojową: uczniowie mogą prawdopodobnie mieć ograniczone możliwości studiowania na bardziej wymagających studiach wyższych.

2.5.4.3. Plany młodzieży co do dalszej edukacji

Młodzież ostatnich klas szkół ponadpodstawowych Partnerstwa udzielając w ankiecie badawczej odpowiedzi na pytanie o plany po zakończeniu nauki zadeklarowała w 55% kontynuowanie nauki (w tym 21% myśli wyłącznie o studiowaniu a 34% - o łączeniu studiów z pracą). Z kolei 58% respondentów chce pracować, w tym oprócz 34% pragnących łączyć pracę z nauką mamy 24% tych, którzy chcą wyłącznie pracować. Dalej 6% deklaruje inne pomysły na swoją przyszłość, a 15% jeszcze nie wie, co będzie robić.

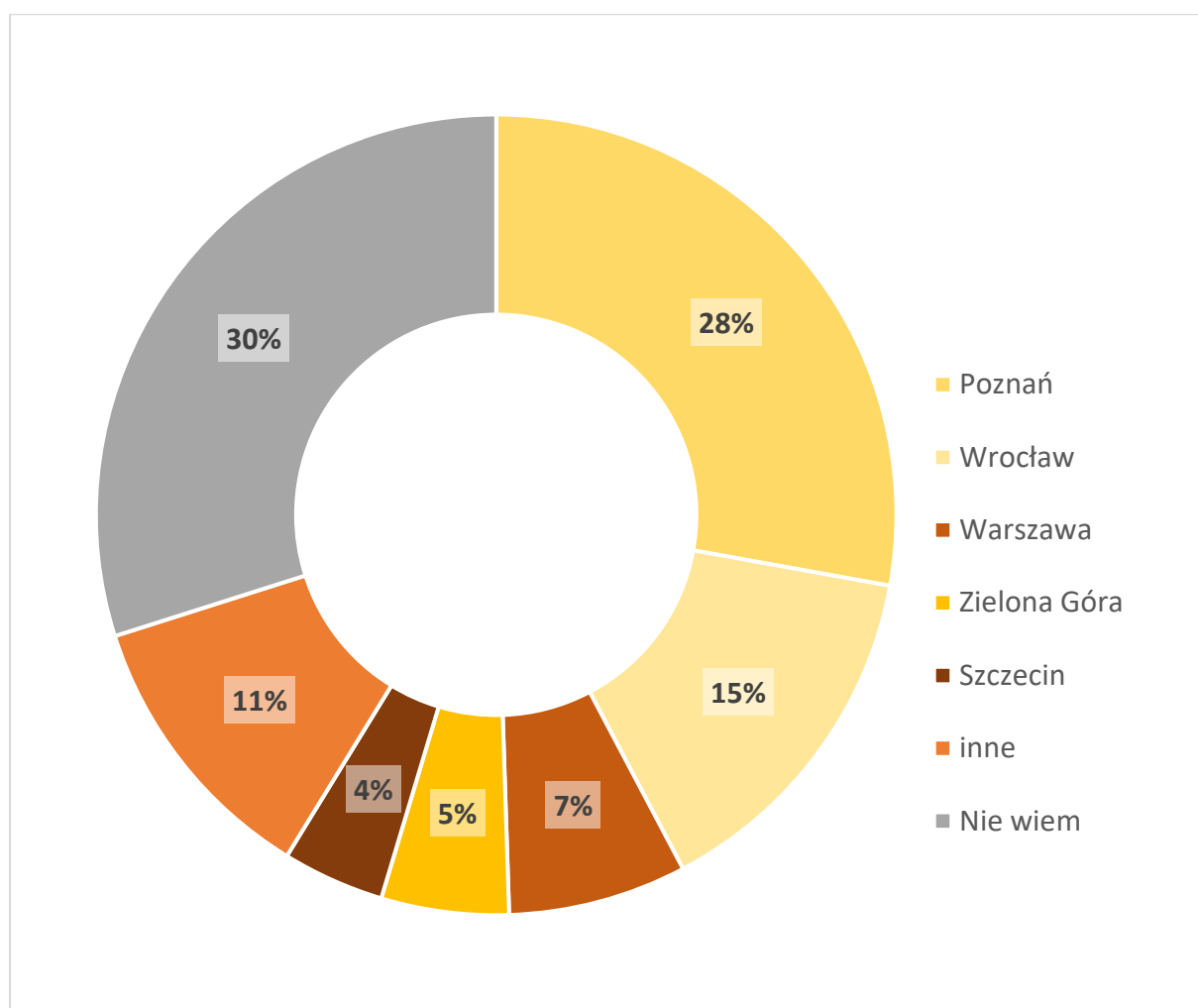
Rysunek 7. Plany młodzieży po zakończeniu nauki w szkole ponadpodstawowej

Źródło: badanie ilościowe opinii młodzieży Partnerstwa (CAWI). Opracowanie własne ZMP

Z kolei zapytano grupę młodzieży, która zadeklarowała chęć kontynuowania nauki, o miejsce dalszej nauki. Na pytanie „Gdzie chcesz kontynuować naukę?” jedna trzecia pytanych wskazuje docelowo studia wyższe magisterskie, 20% nie zdecydowało jeszcze, 17% wybierze studia licencjackie (żadna inna odpowiedź nie przekracza 3 procent). Zastanawiające są jednak **wskazania konkretnych miast, w których ankietowana młodzież zamierza studiować**. Ośrodki województwa lubuskiego nie są atrakcyjne dla ankietowanych: pobliską Zieloną Górę wskazało tylko 5% a Gorzów Wielkopolski znalazł się w grupie „inne” z wynikiem jednoprocentowym. Za to stosunkowo bliskie duże miasta dominują: Poznań ma 28%, Wrocław 15%, a Szczecin 4%. Z ośrodków odległych pojawia się tylko Warszawa z 7% wskazań. Inne duże ośrodki akademickie w kraju, jak Kraków, Łódź czy Gdańsk albo ośrodki zagraniczne, jak nieodległy Berlin, pojawiają się w pojedynczych deklaracjach i zostały włączone do grupy „inne”. A więc młodzież ma plany wyjazdów do ośrodków niedalekich, z których raczej da się utrzymywać intensywny kontakt z domem rodzinnym (np. powroty na weekendy).

Rysunek 8. Deklarowane kierunki wyjazdów w celu kontynuowania nauki

Źródło: badanie ilościowe opinii młodzieży Partnerstwa (CAWI). Opracowanie własne ZMP

Konkluzja 11. Możliwe, że wśród młodzieży z ostatnich klas szkół ponadpodstawowych mamy do czynienia z planami tylko czasowego wyjazdu na sam okres studiów i brana jest pod uwagę możliwość powrotu do rodzinnej gminy po zakończeniu studiów.

2.5.4.4. Dostępność przestrzenna szkół podstawowych

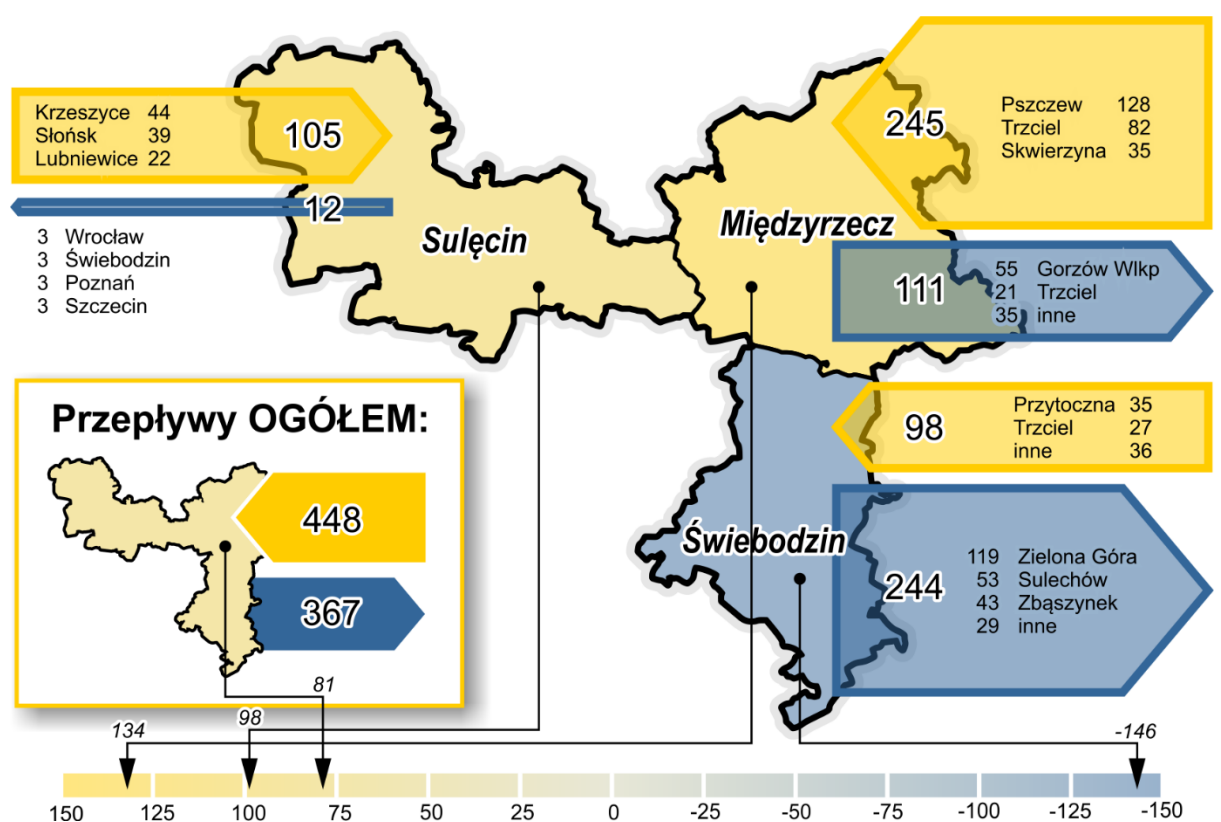
Partnerstwo jest dobrze pokryte siecią szkół podstawowych w zakresie obszarów miejskich. W zasadzie cały obszar wszystkich trzech ośrodków miejskich Partnerstwa jest pokryty zasięgiem zadowalającej dostępności rowerowej do szkół. Z kolei obszary wiejskie wymagają zorganizowania dowozu do szkół transportem autobusowym, co obiektywnie pogarsza warunki nauki. Za to punktowo pojawiają się warunki do obsługi przez szkoły Partnerstwa obszaru gminy Lubniewice i Trzciel.

2.5.4.5. Przejazdy międzygminne uczniów szkół średnich związane z nauką

Przejazdy uczniów pomiędzy gminami związane z nauką w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych oraz szkołach dla pracujących zostały kompleksowo przebadane przez GUS w 2016 roku. Dane z tego badania nie są już zapewne w pełni aktualne, ale pokazują ogólną tendencję, a w chwili sporządzania diagnozy nie dysponujemy materiałem aktualniejszym.

Przepływy związane z nauką w szkołach podstawowych były w Partnerstwie w badanym roku minimalne: do gmin Partnerstwa przyjeżdżało z innych gmin zaledwie 32 uczniów, a wyjeżdżało 47 uczniów. Tylko w dwóch przypadkach przepływy przekroczyły 10 uczniów: 17 uczniów z gminy Szczaniec uczęszczało do szkoły w Świebodzinie, a z kolei 14 uczniów ze Świebodzina uczęszczało do szkoły w gminie Skąpe. Przepływy wewnątrz Partnerstwa były minimalne: dotyczyły tylko trzech uczniów z Sulęcina uczących się w Międzyrzeczu. Natomiast przepływy uczniów szkół średnich są już znaczące: w analizowanym roku do gmin partnerstwa dojeżdżało z innych gmin 448 uczniów, zaś wyjeżdżało w tym samym czasie 367. Świebodzin miał przepływy ujemne (wyjeżdżało znacznie więcej uczniów, niż przyjeżdżało) zaś pozostałe dwie gminy miały saldo dodatnie.

Rysunek 9. Przepływy uczniów szkół średnich (2016)

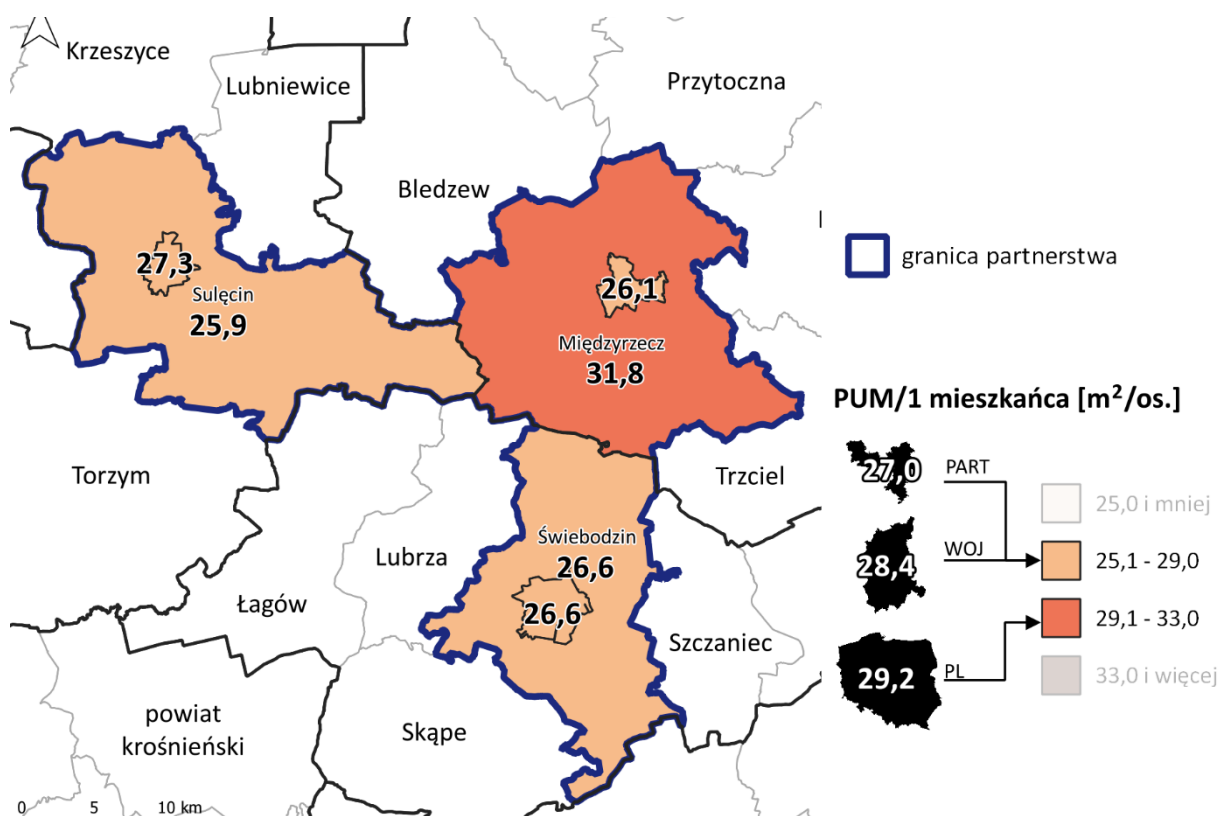
2.5.5. Warunki zamieszkania

2.5.5.1. Mieszkalnictwo – stan istniejący

Warunki mieszkaniowe w Partnerstwie, podobnie jak w całym kraju, ulegają stopniowej poprawie. Zasoby mieszkaniowe w Partnerstwie na koniec 2020 r. według Banku Danych Lokalnych GUS wynosiły 27 tysięcy mieszkań o zsumowanej powierzchni użytkowej 1 896,3 tys. m². W tej liczbie zasoby komunalne stanowiły 1,6 tys. mieszkań o powierzchni użytkowej 73,4 tys. m².

W 2020 roku przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na 1 mieszkańca wynosiła 27,4 m² (w 2010 r. – 23,8 m²). Jest to wartość poniżej średniej krajowej jak i średniej dla województwa lubuskiego. Wskaźnik ten był na obszarze partnerstwa zróżnicowany i wynosił od 25,9 m² na 1 mieszkańca (część wiejska gminy Sulęcín) do 31,8 m² (część wiejska gminy Międzyrzecz).

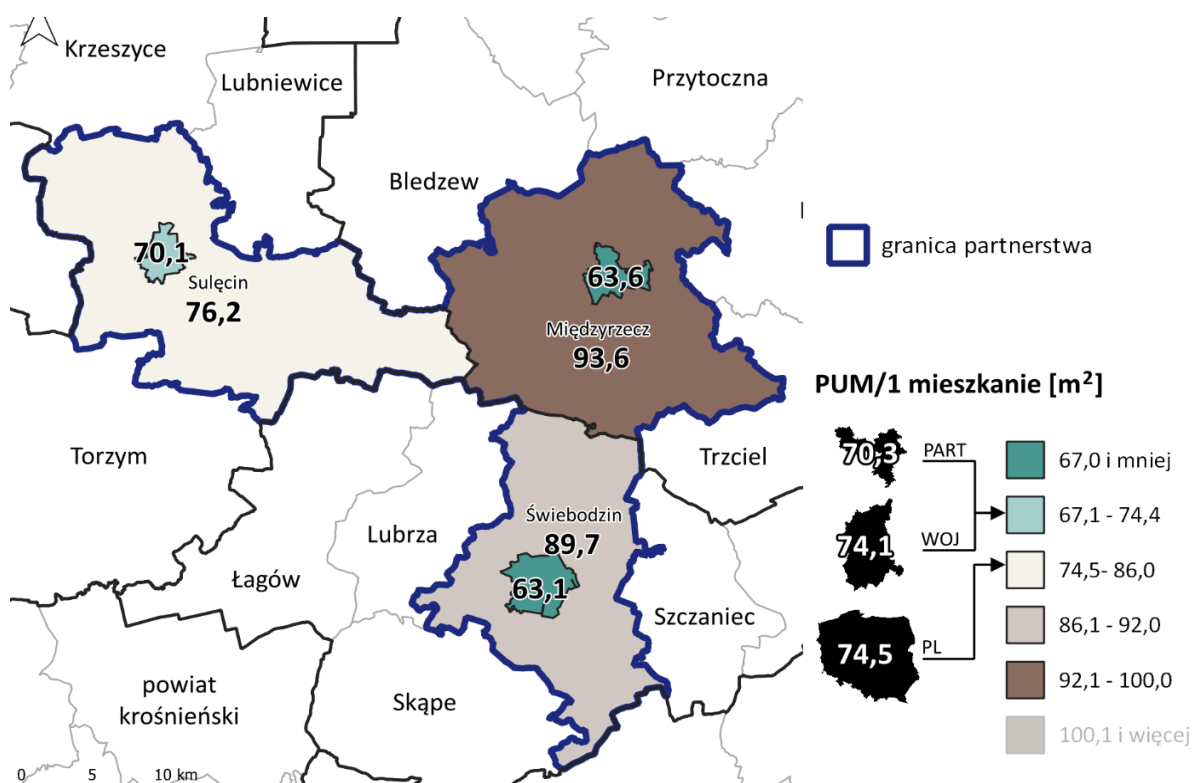
Rysunek 10. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 mieszkańca w 2020 r.

Opracowanie własne ZMP na podstawie danych BDL GUS

Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania w Partnerstwie w 2020 r. wyniosła 27,4 m². Przeciętne mieszkanie było mniejsze na obszarach miejskich, gdzie występuje zabudowa wielorodzinna – średnio 65,6 m² i ponad 20 m² większe na obszarach wiejskich, gdzie dominuje zabudowa jednorodzinna – średnio 86,5 m².

Rysunek 11. Średnia wielkość mieszkań w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Część użytkowników mieszkań pobierała dodatek mieszkaniowy. Jest to świadczenie uzależnione od kryterium dochodowego, a więc dotyczy tych gospodarstw domowych, w których kryterium dochodowe (nieprzekroczenie wskazanego dochodu na głowę członka rodziny) zostało w danym roku spełnione.

Tab. 18. Dodatek mieszkaniowy w gminach Partnerstwa (2019 – 2021)

obszary odniesienia↓ lata ⇔	2019	2020	2021
Partnerstwo OGÓŁEM:	1116	1025	1169
w tym Świebódzin:	312	268	224
w tym Międzyrzecz:	162	155	161
w tym Sulęcín:	642	602	784
Mieszkania z zasiłkiem jako odsetek mieszkań ogółem	4,3%	3,9%	4,3%

Opracowanie ZMP na podstawie danych z raportów o stanie gminy

2.5.5.2. Mieszkalnictwo – perspektywa rozwoju

Na podstawie liczby wydanych w latach 2018–2020 pozwoleń na budowę oraz złożonych zgłoszeń budowy z projektem budowlanym można oszacować liczbę powstających nowych mieszkań nie uwidoczniowanych jeszcze w statystyce GUS.

Tab. 19. Liczba nowych budynków mieszkalnych

<i>Budynki mieszkalne planowane do budowy, przebudowy lub rozbudowy (miara – liczba pozwoleń i zgłoszeń z projektem) – dane dla gmin</i>				
	2018	2019	2020	Dynamika 2020/2018
Nowe budynki mieszkalne	177	130	147	83,05
Przebudowa (adaptacja) budynków	2	3	4	200
Rozbudowa budynków	0	2	0	---
OGÓŁEM	179	135	151	84,36

Opracowanie ZMP na podstawie danych BDL GUS

Tab. 20. Liczba nowych mieszkań

<i>Budynki mieszkalne planowane do budowy, przebudowy lub rozbudowy (miara – liczba mieszkań) – dane dla gmin</i>				
	2018	2019	2020	Dynamika 2020/2018
Nowe budynki mieszkalne	426	319	540	126,76
Przebudowa adaptacja budynków	4	3	70	1 750,00
Rozbudowa budynków	0	2	0	---
OGÓŁEM	430	324	610	141,86

Opracowanie ZMP na podstawie danych BDL GUS

Tab. 21. Powierzchnia użytkowa nowych mieszkań 2018 – 2020

<i>Budynki mieszkalne planowane do budowy, przebudowy lub rozbudowy (miara – powierzchnia użytkowa mieszkań – m²)</i>				
	2018	2019	2020	Dynamika 2020/2018
Nowe budynki mieszkalne	37 406	27 879	43 476	116,23
Przebudowa adaptacja budynków	197	421	3 066	1 556,35
Rozbudowa budynków	0	132	0	---
OGÓŁEM:	37 603	28 432	46 542	123,77

Opracowanie ZMP na podstawie danych BDL GUS

W chwili zamykania tej diagnozy GUS-owska statystyka mieszkalnictwa kończy się na roku 2020, więc w grupie mieszkań analizowanych w tym podrozdziale znajdują się mieszkania oddane do użytkowania oraz mieszkania, których budowa nadal trwa. W obu przypadkach jest to jednak zasób faktyczny (a nie – szacowany), którego po-

wstanie albo już nastąpiło, albo jest praktycznie pewne. W wywiadach regularnie pojawiał się deficyt dostępności mieszkań dla młodych ludzi w wieku usamodzielniania się i zakładania rodziny, jako jeden z kluczowych czynników napędzających emigrację młodych z gmin Partnerstwa. Oprócz problemu wysokich cen na lokalnym rynku warto sprawdzić, czy nowe mieszkania są w ogóle dostępne w wystarczającej liczbie.

Tab. 22. Mieszkania dla młodych: liczba mieszkań na 1000 osób w wieku 25 – 34 lat

<i>Budynki mieszkalne planowane do budowy, przebudowy lub rozbudowy: (miara – liczba mieszkań na 1000 mieszkańców w wieku 25-34 lat)</i>				
	2018	2019	2020	Dynamika 2020/2018
Mieszkania w nowych budynkach:	40	32	56	138,94
Mieszkania zaadaptowane:	0	0	7	1 918,12
Mieszkania powstałe wskutek rozbudowy budynków mieszkalnych	0	0	0	---
OGÓŁEM:	40	32	63	155,49

Opracowanie ZMP na podstawie danych BDL GUS

Konkluzja 12. Szacuje się, że dla optymalnego zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych liczba powstających rocznie nowych mieszkań w stosunku do liczby osób w wieku 25–34 powinna wynosić około 200 na 1000 osób. W partnerstwie powstaje ich ponad trzykrotnie mniej (63 na 1000).

Tab. 23. Liczba nowych mieszkań – typami budynków

<i>Nowe budynki mieszkalne (miara – liczba mieszkań)</i>				
	2018	2019	2020	Średnia 2020/2018
Jednorodzinne	189	122	177	163
O dwóch mieszkaniach	28	26	148	67
O trzech i więcej mieszkaniach	209	171	215	198
OGÓŁEM:	426	319	540	428

Opracowanie ZMP na podstawie danych BDL GUS

Najwięcej nowych mieszkań powstaje w budynkach wielorodzinnych. Nieco mniej w jednorodzinnych. Typ zabudowy dwurodzinnej jest najrzadszy (choć w roku 2020 odnotowano jednorazowy znaczący wzrost liczby mieszkań tego typu). W analizowanym okresie 3-letnim corocznie powstawało około 430 mieszkań, z czego ok. 200 w zabudowie wielorodzinnej, ok. 160 w jednorodzinnej i ok. 70 w dwurodzinnej.

Proporcje liczby powstających mieszkań w podziale na typy budynków przedstawiały się w analizowanym trzyletnim okresie następująco: ponad 47% mieszkań powstało w zabudowie wielorodzinnej, ponad 38% w jednorodzinnej oraz około 14% w dwurodzinnej.

Tab. 24. Odsetek liczby mieszkań – typami budynków

<i>Nowe budynki mieszkalne – struktura (miara – udział procentowy liczby mieszkań w nowych budynkach danego typu w ogólnej liczbie mieszkań w nowych budynkach)</i>				
	2018	2019	2020	średnia 2018/2020
Jednorodzinne	44,37	38,24	32,78	38,46
O dwóch mieszkaniach	6,57	8,15	27,41	14,04
O trzech i więcej mieszkaniach	49,06	53,61	39,81	47,49

Opracowanie ZMP na podstawie danych BDL GUS

Jednak inaczej przedstawia się proporcja powstającej powierzchni użytkowej, ponieważ mieszkania w budynkach jednorodzinnych są średnio ponad dwukrotnie większe od tych w budynkach wielorodzinnych (średnio 235%).

Tab. 25. Powierzchnia użytkowa nowych mieszkań – typami budynków

<i>Nowe budynki mieszkalne planowane (miara – powierzchnia użytkowa m²)</i>				
	2018	2019	2020	Dynamika 2020/2018
Jednorodzinne	23 843,00	16 072,00	22 118,00	92,77
O dwóch mieszkaniach	2 312,00	2 727,00	9 260,00	400,52
O trzech i więcej mieszkaniach	11 251,00	9 080,00	12 098,00	107,53
OGÓŁEM:	37 406	27 879	43 476	116,23

Opracowanie ZMP na podstawie danych BDL GUS

Tab. 26. Odsetek nowej powierzchni mieszkaniowej – typami budynków

<i>(miara – udział procentowy powierzchni użytkowej nowych mieszkań w budynkach danego typu w ogólnej powierzchni użytkowej mieszkań w nowych budynkach)</i>				
	2018	2019	2020	Średnia 2018/2020
Jednorodzinne	63,74	57,65	50,87	57,42
O dwóch mieszkaniach	6,18	9,78	21,3	12,42
O trzech i więcej mieszkaniach	30,08	32,57	27,83	30,16

Opracowanie ZMP na podstawie danych BDL GUS

Tab. 27. Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania w różnych typach budynku

<i>Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania w nowych budynkach mieszkalnych (miara – powierzchnia użytkowa m²)</i>				
	2018	2019	2020	Średnia 2018/2020
Jednorodzinne	126,15	131,74	124,96	127,62
O dwóch mieszkaniach	82,57	104,88	62,57	83,34
O trzech i więcej mieszkaniach	53,83	53,1	56,27	54,40
OGÓŁEM:	87,81	87,39	80,51	85,24

Opracowanie ZMP na podstawie danych BDL GUS

Jak widać, w budynkach jednorodzinnych powstaje znacznie ponad połowa powierzchni użytkowej nowo wybudowanej (blisko 58%), w budynkach wielorodzinnych nieco ponad 30%, a w budynkach dwurodzinnych zaledwie ponad 12%.

Konkluzja 13. Dla zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych kluczowa jest nie tyle rosnąca powierzchnia użytkowa, co większa liczba samodzielnych lokali mieszkalnych. W tym sensie korzystniejsze rozwojowo jest powstawanie większej liczby mniejszych mieszkań niż podzielenie tej samej powierzchni użytkowej na mniejszą liczbę lokali dużych, ponieważ każdy samodzielny lokal mieszkalny stwarza warunki zamieszkania jednej rodzinie. Wyzwaniem strategicznym gmin partnerstwa jest więc wspieranie budownictwa wielorodzinnego, zarówno komunalnego, jak i w innych formach (np. Towarzystw Budownictwa Społecznego).

2.5.6. Dostęp do usług (publicznych i rynkowych) a standard życia

Bliskość przestrzenna miejsc korzystania z usług w stosunku do miejsc zamieszkania wpływa istotnie na jakość życia odczuwaną przez mieszkańców. W szczególności dotyczy to publicznych usług edukacyjnych (omówionych już poprzednio w aspekcie jakości nauczania i dostępności) i usług medycznych, które zostaną omówione teraz.

Usługi podstawowe to takie, które zaspokajają podstawowe potrzeby mieszkańców i powinny być lokalizowane w jak najlepszej dostępności względem miejsca ich zamieszkania. Do usług podstawowych zalicza się m.in. usługi oświaty i wychowania, podstawowej opieki zdrowotnej, handlu, w tym głównie spożywczego. W obszarze Świebodzińsko-Międzyrzeckiego MOF większość usług podstawowych zlokalizowana jest w miastach Międzyrzecz, Świebodzin i Sulęcín. Część usług lokalizowana poza miastami to przede wszystkim szkoły podstawowe i przedszkola, usługi i handel. W obszarze Partnerstwa rozmieszczenie obiektów podstawowych usług społecznych, prócz szkół podstawowych, jest dość mocno zcentralizowane, co jest stanem naturalnym. Ważniejsze ośrodki zdrowia jak i szkoły średnie zlokalizowane są w miastach.

2.5.6.1. Usługi edukacyjne

W analizowanym obszarze w 2021 r. zlokalizowane było 18 szkół podstawowych. Liczba szkół w poszczególnych gminach jest proporcjonalna do liczby mieszkańców, a w związku z tym większość szkół jest zlokalizowana w miastach: 6 w Świebodzinie (w tym 5 publicznych), 5 w Międzyrzeczu, 2 w Sulęcinie i 5 szkół na obszarach wiejskich gmin. Szkoły średnie to samodzielne jednostki bądź zespoły szkół. W całym partnerstwie funkcjonowało 11 zespołów szkół ponadpodstawowych, wszystkie w miastach Partnerstwa. W skład zespołów szkół wchodziło 27 placówek, w tym licea, technika i szkoły branżowe. Do usług oświatowo-wychowawczych należą także 33 przedszkola (w tym 13 w Międzyrzeczu, 11 w Świebodzinie).

2.5.6.2. Dostępność usług medycznych w tym szpitalnych oddziałów ratunkowych

W obszarze partnerstwa w 2021 r. funkcjonowało 6 podmiotów pełniących funkcję szpitali. Należą do nich m.in.: Szpital Międzyrzecki, Samodzielny Publiczny Szpital Dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Międzyrzeczu, Ośrodek dla Osób Uzależnionych w Nowym Dworcu (gmina Świebodzin), Szpital Powiatowy w Sulęcinie, Nowy Szpital oraz Lubuskie Centrum Ortopedii w Świebodzinie. Usługi podstawowej opieki zdrowotnej świadczyło 19 przychodni POZ (w 16 lokalizacjach). Wśród nich znalazły się zarówno duże zakłady opieki zdrowotnej, jak i mniejsze placówki prywatne oferujące usługi z zakresu medycyny rodzinnej. Wg bazy danych REGON w obszarze partnerstwa w 2021 r. funkcjonowało 542 (w tym 450 w miastach obszaru) podmiotów gospodarczych świadczących usługi w zakresie ochrony zdrowia. Z kolei w państwowym Rejestrze Podmiotów Wykonujących Działalność Leczniczą⁷ znajduje się obecnie (25 września 2022 r.) **98 podmiotów leczniczych ogółem**, działających na terenie Partnerstwa, w tym: 45 podmiotów działających w gminie Świebodzin, 34 podmioty działające w gminie Międzyrzecz i 19 podmiotów w gminie Sulęcín.

Tab. 28. Dostępność do ochrony zdrowia na obszarze Partnerstwa

wielkość↓ lata ⇨	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Partnerstwo OGÓŁEM						
porady lekarskie ogółem	616 622	615 827	620 218	635 620	518 667	605 538
przychodnie ogółem	44	43	41	40	42	43
Porady na mieszkańca rocznie	8,6	8,6	8,7	9,0	7,4	8,7
Apteki	20	20	19	17	18	18
mgr farmacji	35	34	34	28	33	34
ludność na aptekę ogólnodostępną	3 565	3 563	3 732	4 150	3 896	3 856

⁷ RPWDL jest dostępny pod adresem: <https://rpwdl.ezdrowie.gov.pl/>

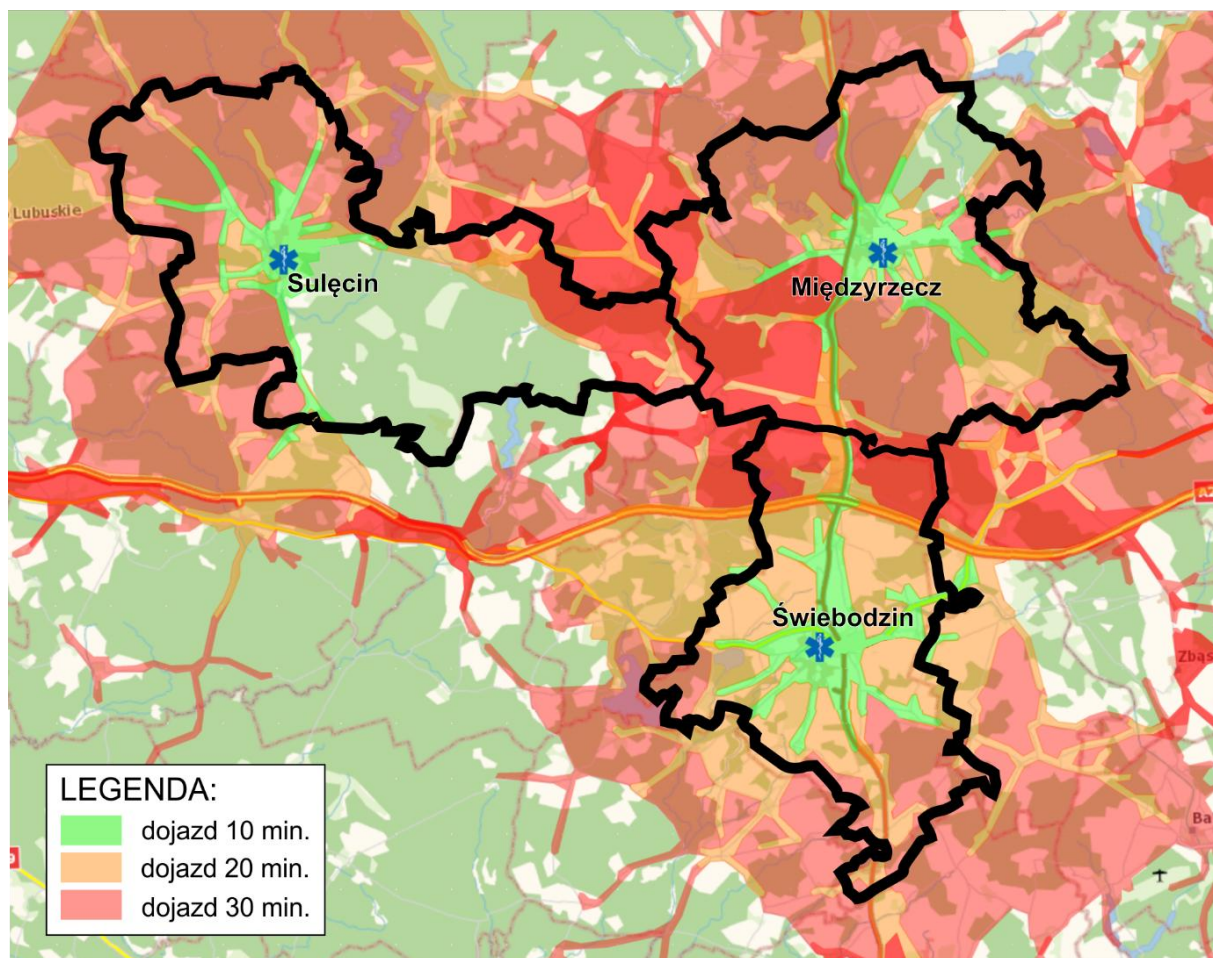
wielkość↓ lata ⇨	2016	2017	2018	2019	2020	2021
w tym Świebodzin						
porady lekarskie ogółem	270 911	277 990	279 088	280 564	236 068	258 359
przychodnie ogółem	24	23	22	20	22	23
Porady na mieszkańca rocznie	9,0	9,2	9,3	9,4	7,9	8,7
Apteki	9	9	9	8	8	8
mgr farmacji	18	17	18	14	16	16
ludność na aptekę ogólnodostępną	3 362	3 355	3 339	3 748	3 730	3 697
w tym Międzyrzecz						
porady lekarskie ogółem	193 374	180 903	179 349	199 056	154 361	203 923
przychodnie ogółem	14	14	14	14	13	12
Porady na mieszkańca rocznie	7,7	7,2	7,2	8,0	6,3	8,3
Apteki	11	11	10	9	10	10
mgr farmacji	17	17	16	14	17	18
ludność na aptekę ogólnodostępną	2 282	2 286	2 504	2 757	2 466	2 446
w tym Sulęcín						
porady lekarskie ogółem	152 337	156 934	161 781	156 000	128 238	143 256
przychodnie ogółem	6	6	5	6	7	8
Porady na mieszkańca rocznie	9,6	9,9	10,2	9,9	8,2	9,3
Apteki	7	7	7	7	7	7
mgr farmacji	9	9	9	9	8	10
ludność na aptekę ogólnodostępną	2 278	2 273	2 259	2 249	2 233	2 196

Opracowanie własne ZMP na podstawie danych BDL GUS

Konkluzja 14. Dostępność przestrzenna miejsc świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej jest ogólnie zadowalająca. Natomiast problemy dostępu mogą dotyczyć specjalistycznych usług medycznych. Jednak i tutaj diagnoza nie ujawnia szczególnego deficytu w rozmiarach nietypowych dla ośrodków tej wielkości.

W obszarze dostępu do opieki zdrowotnej istotnym parametrem jest bezpieczeństwo w sytuacjach nagłych, a więc dostęp do pogotowia ratunkowego i generalnie dostępność usług medycyny ratunkowej.

Rysunek 12. Izochrony dojazdu pogotowia ratunkowego z istniejących oddziałów SOR

Opracowanie własne ZMP na podstawie Danych Ministerstwa Zdrowia
(<https://basiw.mz.gov.pl/analizy/inne-analizy/zasiegi-stref-dojazdu-sor/>)

Na obszarze Partnerstwa działają trzy szpitalne oddziały ratunkowe (SOR):

- **Międzyrzecz:** Szpital Międzyrzecki Sp. z o.o. – SOR przy ul. Konstytucji 3 Maja 35,
- **Sulęcín:** Samodzielny Publiczny ZOZ Sulęcín – SOR przy ul. Witosa 4,
- **Świebodzin:** Nowy Szpital w Świebodzinie Sp. z o.o. – SOR przy ul. Młyńskiej 6.

Warto odnotować, że w całym województwie lubuskim funkcjonuje tylko siedem SOR-ów, a więc na obszarze Partnerstwa znajduje się niemal połowa potencjału medycyny ratunkowej województwa.

Konkluzja 15. Cały obszar Partnerstwa ma dobry dostęp do SOR i znajduje się w strefie 30-minutowego dojazdu pogotowia ratunkowego, natomiast obszary miejskie, gdzie zamieszkuje ponad 70% ludności, znajduje się w całości w strefie dojazdu 10-minutowego.

2.5.6.3. Pozostałe usługi i handel

Handel i gastronomia w połączeniu z punktami usługowymi i rzemiosłem stanowią tzw. usługi „do społeczne”. Są to usługi nieobligatoryjne, niezbędne do funkcjonowania atrakcyjnej przestrzeni publicznej tworząc wykształcone centra aktywności, których bezpośrednimi odbiorcami są mieszkańcy.

W zakresie handlu w całym obszarze MOF w 2021 r. wg bazy REGON funkcjonowało 922 podmiotów w handlu detalicznym (z wyłączeniem handlu samochodami). Aż 720 tj. 78% ww. placówek zlokalizowane było w miastach. Tutaj też zlokalizowane były największe obiekty handlu. 22 z 26 supermarketów w obszarze partnerstwa zlokalizowane były w miastach.

Małe sklepy spożywcze mają głównie znaczenie lokalne. Ważne z punktu widzenia jakości wyposażenia ośrodków usługowych jest obecność także dużych sklepów sieciowych obsługujących całą gminę, a nawet powiat.

Obok sklepów spożywczych istotne znaczenie dla ośrodków mają też usługi gastronomii. W analizowanym obszarze w 2021 r. funkcjonowało 185 obiektów usług związanych z wyżywieniem. 82 takich obiektów zlokalizowano w mieście Świebodzin, 52 w mieście Międzyrzecz i 23 w mieście Sulęcín.

2.6. Diagnoza sytuacji gospodarczej

2.6.1. Wymiar gospodarczy – kluczowe wskaźniki

Na wymiar gospodarczy składają się w tej diagnozie wskaźniki w czterech obszarach:

1. Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki,
2. Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej,
3. Sytuacja materialna mieszkańców (jako lokalna siła nabywca),
4. Stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju).

Dwa pierwsze obszary diagnostyczne będą omówione w kolejnych podrozdziałach tego rozdziału. Trzeci z wymienionych obszarów został już omówiony w Rozdziale 2.5.2 a czwarty będzie omówiony w rozdziale 2.8.2.

2.6.2. Potencjał konkurencyjności lokalnej gospodarki

2.6.2.1. Aktywność podmiotów gospodarczych

Podstawowymi wskaźnikami aktywności gospodarczej na danym obszarze są: liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w bazie REGON i wyrejestrowanych z tej bazy w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Liczba zarejestrowanych firm to

wskaźnik optymizmu gospodarczego – gotowości lokalnej społeczności do podejmowania ryzyka gospodarczego i prowadzenia działalności gospodarczej. Natomiast liczba wyrejestrowań wskazuje na trudności w prowadzeniu działalności na danym obszarze w badanym okresie.

Tab. 29. Zarejestrowania i wyrejestrowania podmiotów gospodarczych w REGON

	2016	2017	2018	2019	2020
Podmioty zarejestrowane w bazie REGON na 1000 mieszkańców	108,35	108,54	108,33	111,93	114,39
Podmioty gosp. wyrejestrowane z REGON na 1000 mieszkańców	7,90	7,77	7,85	7,14	6,17

Opracowanie własne ZMP na podstawie danych BDL GUS

Konkluzja 16. Jak widać, w Partnerstwie w trudnym okresie obejmującym lata pandemiczne, poza niewielkim wahaniami w roku 2018, wskaźnik zarejestrowań firm konsekwentnie rośnie, zaś wskaźnik wyrejestrowań konsekwentnie maleje. Należy więc uznać, że aktywność podmiotów gospodarczych jest zdecydowanie mocną stroną Partnerstwa.

2.6.2.2. Inwestycje budowlane w obiekty dla gospodarki

Dość precyzyjną miarą trwałej koniunktury gospodarczej są inwestycje, w wyniku których powstaje powierzchnia użytkowa dla działalności gospodarczej. Przedsięwzięcia budowlane tego rodzaju, w wyniku których powstają obiekty trwałe, są miarą optymizmu rynku co do trwałej opłacalności lokowania tutaj działalności gospodarczej⁸.

Tab. 30. Nowa powierzchnia użytkowa dla biznesu – wskaźniki ogółem

wielkość↓ lata ⇒	2010	2015	2020	Dynamika 2020/2010
Powierzchnia OGÓŁEM (m ²)	249 144	228 142	262 916	105,53
Na populację (m ² /1000 mieszkańców)	3 452	3 194	3 749	108,61
Nasylenie obszaru (m ² /km ²)	289	265	305	105,53

Opracowanie własne ZMP na podstawie danych BDL GUS

⁸ Pomocniczo przeanalizowano także inwestycje w powierzchnię użytkową niekomercyjną jako pośrednią miarę aktywności rynku zamówień branży budowlanej.

W poniższych tabelach zestawiono porównawczo inwestycję w powierzchnię komercyjną z inwestycją w mieszkania, funkcję publiczną i sakralną.

Tab. 31. Nowa powierzchnia użytkowa dla działalności gospodarczej

<i>Wielkość nowej powierzchni użytkowej – rodzajami inwestycji (m²)</i>				
wielkość↓ lata ⇒	2010	2015	2020	Dynamika 2020/2010
Budynki działalności gospodarczej	106 340	106 155	145 026	136,38
Budynki gospodarstw rolnych	7 122	9 285	10 074	141,45
<i>Porównawczo:</i>				
<i>Mieszkania</i>	<i>120 494</i>	<i>111 092</i>	<i>107 251</i>	<i>89,01</i>
<i>Budynki usług publicznych i kultu religijnego</i>	<i>16 330</i>	<i>4 434</i>	<i>3 571</i>	<i>21,87</i>

Opracowanie własne ZMP na podstawie danych BDL GUS

Tab. 32. Wskaźnik powierzchni użytkowej na 10 tys. mieszkańców

<i>Wielkość nowej powierzchni użytkowej – wskaźnik (m²/1000 mieszkańców)</i>				
wielkość↓ lata ⇒	2010	2015	2020	Dynamika 2020/2010
Budynki działalności gospodarczej	1 473	1 486	2 068	140
Budynki gospodarstw rolnych	99	130	144	146
<i>Porównawczo:</i>				
<i>Mieszkania</i>	<i>1 670</i>	<i>1 556</i>	<i>1 529</i>	<i>92</i>
<i>Budynki usług publicznych i kultu religijnego</i>	<i>226</i>	<i>62</i>	<i>51</i>	<i>23</i>

Opracowanie własne ZMP na podstawie danych BDL GUS

W 2020 roku – inaczej niż w latach poprzednich – powstało więcej powierzchni użytkowej gospodarczej niż mieszkalnej. Świadczy to o wyraźnej koniunkturze gospodarczej na obszarze partnerstwa. Wobec tego warto przyrzeć się tej koniunkturze w podziale na branże lub rodzaje działalności. Informacja o wielkości powierzchni użytkowej w budynkach gospodarczych danego konkretnego rodzaju lub przeznaczenia pokazuje rozkład zaufania rynku do perspektyw rozwoju danej działalności.

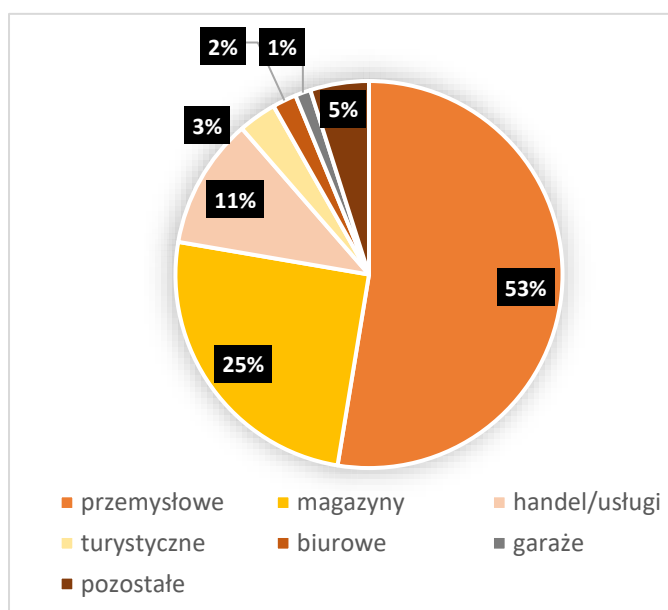
Tab. 33. Struktura inwestycji według branż/rodzajów przeznaczenia

<i>Nowa powierzchnia użytkowa – szczegółowa struktura inwestycji dla działalności gospodarczej (m²)</i>				
wielkość↓ lata ⇒	2010	2015	2020	Dynamika 2020/2010
Budynki dla działalności przemysłowej	59 064	23 468	76 249	129,1
Budynki magazynowe, zbiorniki i silosy	8 485	30 830	36 396	428,95
Budynki dla działalności handlu i usług	23 684	38 053	15 837	66,87
Budynki usług turystycznych	4 186	5 084	4 632	110,65
Budynki biurowe	7 077	5 190	2 912	41,15
Budynki garaże	3 713	3 188	1 868	50,31
Pozostałe budynki niemieszkalne	131	342	7 132	5 444,27

Opracowanie własne ZMP na podstawie danych BDL GUS

Jeżeli chodzi o udział powierzchni wybudowanej dla poszczególnych rodzajów działalności w gospodarczej powierzchni użytkowej ogółem, to branże przemysłowa i magazynowa stwarzają w przeliczeniu na jedno miejsce pracy znacznie większe zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową, niż – przykładowo – branża biurowa czy usługowa. Proporcje wielkości powierzchni wybudowanej w Partnerstwie dla poszczególnych branż lub rodzajów działalności przedstawia wykres.

Rysunek 13. Powierzchnia użytkowa – branżami (2020)

Opracowanie własne ZMP na podstawie danych BDL GUS

Z kolei inwestycje w budynki niekomercyjne można pomocniczo traktować jako miarę koniunktury budowlanej (w tabeli nie uwzględniono kategorii, które nie wystąpiły w żadnym roku: zabytków, dworców i terminali oraz muzeów i bibliotek).

Tab. 34. Struktura rodzajowa powierzchni użytkowej w inwestycjach nierynkowych

<i>Szczegółowa struktura inwestycji dla usług publicznych i kultu religijnego (m²)</i>			
	2010	2015	2020
Budynki kultury fizycznej	4 406	2 828	635
Budynki szkół i instytucji badawczych	665	371	2 570
Budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	7 437	176	0
Budynki obiektów kultury	2 142	1 059	366
Budynki przeznaczone na cele kultu religijnego	1 680	0	0

Opracowanie własne ZMP na podstawie danych BDL GUS

Konkluzja 17. Poziom inwestycji w komercyjne powierzchnie użytkowe pozwala ocenić lokalną koniunkturę gospodarczą jako dobrą. Szczególnie optymistycznie wygląda branża przemysłowa i magazynowa (położenie logistyczne!). Warto podjąć działania wzmacniające czynniki wzrostu gospodarczego.

2.6.3. Lokalny rynek pracy

W rozdziale społecznym diagnozy analizowano już bezrobocie jako zjawisko społeczne. Tu przeanalizujemy rynek pracy jako część warunków prowadzenia działalności gospodarczej. Ogólny obraz rynku pracy w perspektywie strategicznej (wieloletniej) charakteryzują przede wszystkim trzy wskaźniki

1. **Różnica liczby mieszkańców w wieku 20 – 24 i 60 – 64 lat na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym:** różnica liczby osób wchodzących i schodzących z lokalnego rynku pracy w okresie najbliższych 15 lat. Informuje o zastępowalności pokoleń – dostępności pracowników dla obsługi istniejących miejsc pracy.
2. Różnica liczby mieszkańców w wieku pierwszych pięciu i ostatnich pięciu roczników wieku produkcyjnego na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym: zmiana obrazuje wzrost lub kurczenie się siły roboczej w najbliższych pięciu latach (zastępowalność pokoleń na rynku pracy);
3. **Udział osób długotrwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym:** wskaźnik dotyczący osób pozostających w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich dwóch lat. Grupa wymagająca pogłębionego badania przyczyn długotrwałego pozostawania poza rynkiem pracy.
4. Pomocniczo można wskazać także inne wskaźniki (np. wpływy do budżetu gminy z PIT na jednego mieszkańca jako miara przeciętnej wysokości lokalnych zarobków (a więc pośrednia miara jakości miejsc pracy).

Tab. 35. Ogólny obraz lokalnego rynku pracy Partnerstwa (kluczowe wskaźniki)

wielkość↓ lata ⇨	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Dynamika 2021/2015
Odsetek ludności produkcyjnej mobilnej wśród ludności ogółem	31,4	31,5	31,4	31,3	31,0	30,6	30,1	96,0
Różnica liczby mieszkańców w wieku 20-24 i 60-64 lat na 1000 mieszk. w wieku produkcyjnym	-16,1	-23,0	-27,7	-32,3	-37,3	-39,4	-39,1	242,5
Liczba osób długo-trwale bezrobotnych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	32,3	29,2	23,7	20,3	12,9	16,3	11,1	34,4
Wpływy budżetu JST z PIT przypadające na 1 mieszkańca (w PLN)	633,5	709,4	779,4	900,7	988,1	993,7	1075,7	169,8

Opracowanie własne ZMP na podstawie danych BDL GUS

Tab. 36. Dostępność i jakość zasobów ludzkich na rynku pracy

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Dynamika 2021/2015
Liczba absolwentów szkół średnich w ostatnich pięciu latach w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	65,6	62,1	64,81	61,14	54,63	52,23	---	---
Liczba kobiet w wieku produkcyjnym	20 946	20 630	20 349	19 972	19 541	19 271	18 911	90,28
Liczba mężczyzn w wieku produkcyjnym	23 952	23 622	23 288	22 949	22 639	22 303	21 859	91,26
Liczba uczniów w szkołach zawodowych na 1000 mieszkańców	10,22	9,44	8,97	8,38	11,79	12,66	---	---
Odsetek ludności grupy mobilnej zawodowo (25-44 lat) wśród ludności ogółem	31,36	31,51	31,44	31,3	30,99	30,61	30,12	96,03
Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym wśród ludności ogółem	18,76	19,56	20,28	20,99	21,73	22,14	22,66	120,79
Odsetek ludności w wieku produkcyjnym wśród ludności ogółem	62,87	62,06	61,24	60,54	59,79	59,28	58,74	93,43
Odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym wśród ludności ogółem	18,37	18,37	18,48	18,47	18,48	18,58	18,6	101,25

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Dynamika 2021/2015
Różnica liczby mieszkańców w wieku 10-24 i 50-64 lat na 1000 mieszkańców	-54	-54	-51	-47	-43	-39	-35	65,28
Różnica liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym w ostatnich pięciu latach (jako % ogólnej liczby mieszkańców)	-2,92	-3,03	-3,22	-3,59	-3,85	-3,82	-4,13	141,42
Udział pracujących w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym	43,63	44,5	46,25	48,82	52,46	51,36	56,99	130,62
Wpływy JST z PIT przypadające na 1 mieszkańca - średnia 3-letnia	1 757	1 912	2 113	2 377	2 642	2 843	3 003	171

Opracowanie własne ZMP na podstawie danych BDL GUS

Wobec ograniczonej dostępności lokalnych zasobów ludzkich postanowiono sprawdzić jaki jest poziom zatrudniania pracowników spoza własnej gminy. Poziom ten okazał się zaskakująco wysoki i wynosi niemal połowę zatrudnienia ogółem. Dokonano tego poprzez analizę wystawionych przez lokalnych pracodawców deklaracji PIT-11.

Tab. 37. Liczba PIT-11 wystawionych przez pracodawców z obszaru Partnerstwa

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba PIT-11 wystawionych przez pracodawców z obszaru Partnerstwa OGÓŁEM:	39 695	38 789	41 197	43 180	43 814	42 522
W tym – pracownikom z tej samej gminy	21 057	20 749	22 721	23 734	24 376	23 072
W tym – pracownikom z innej gminy	18 638	18 040	18 476	19 446	19 438	19 450

Opracowanie własne ZMP na podstawie danych POLTAX

Z kolei prześledzono analogicznym mechanizmem (otrzymane przez pracowników deklaracje PIT-11), gdzie zatrudniani są lokalni pracownicy: w gminie, gdzie mają miejsce zamieszkania, czy też innej gminie. A więc – jaka część pracujących z danej gminy pracuje poza własną gminą. Wynik tym bardziej daje do myślenia, bowiem jest jeszcze bliższy połowy pracujących.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba PIT-11 ogółem otrzymanych przez mieszkańców Partnerstwa	42 219	42 343	45 907	48 256	48 618	45 824
W tym – wystawionych przez pracodawców z ich własnej gminy	21 057	20 749	22 721	23 734	24 376	23 072
W tym – wystawionych przez pracodawców spoza ich gminy	21 162	21 594	23 186	24 522	24 242	22 752

Poniższy kartogram obrazuje dojazdy do pracy do ośrodków centralnych Partnerstwa. Wskaźnik dojeżdżających na 100 osób w wieku produkcyjnym stanowi iloraz liczby osób dojeżdżających do wszystkich wskazanych ośrodków centralnych w partnerstwie z danej gminy w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym danej gminy, pomnożony przez 100. Dane dotyczą roku 2016 (nowszych nie ma).

0 10 20 km

granica partnerstwa

wskaźnik dojeżdżających na 100 osób w wieku produkcyjnym

0,01 - 1,00

1,01 - 3,00

3,01 - 6,00

6,01 - 10,00

10,01 i więcej

miasto docelowe

wartości bezwzględne

10-30

31-100

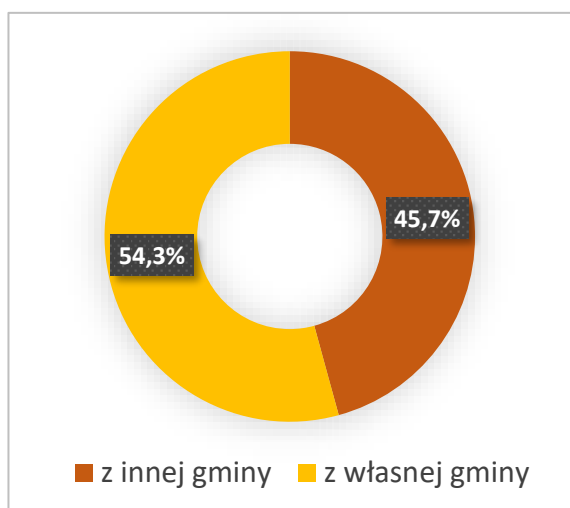
101-300

301-1000

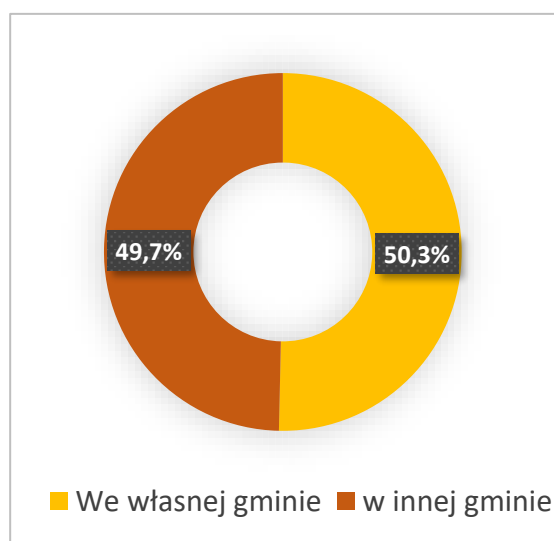
49

Zróznicowana grubość czarnych linii pokazuje, jaki odsetek osób w wieku produkcyjnym danej gminy jest zatrudniona w ośrodkach centralnych. Im wyższy wskaźnik, tym powiązania są większe. Wartości pierwszej klasy (do 1,0) należy traktować, jako mało znaczące dla powiązań, zaś kolejne klasy wskazują obszar istotnych powiązań w obszarze. Wielkość wskaźnika jest istotna dla gminy miejsca zamieszkania, zaś liczba bezwzględna osób dojeżdżających ma istotne znaczenie dla gminy miejsca pracy. Dla wskazywania obszaru realnego oddziaływania należy zatem brać pod uwagę przede wszystkim wielkość wskaźnika (kartogram), zaś wielkości bezwzględne (kartodiagram) traktować jako wartości uzupełniające.

Rysunek 15. Skąd pochodzi zatrudnienie na obszarze Partnerstwa (2020)?

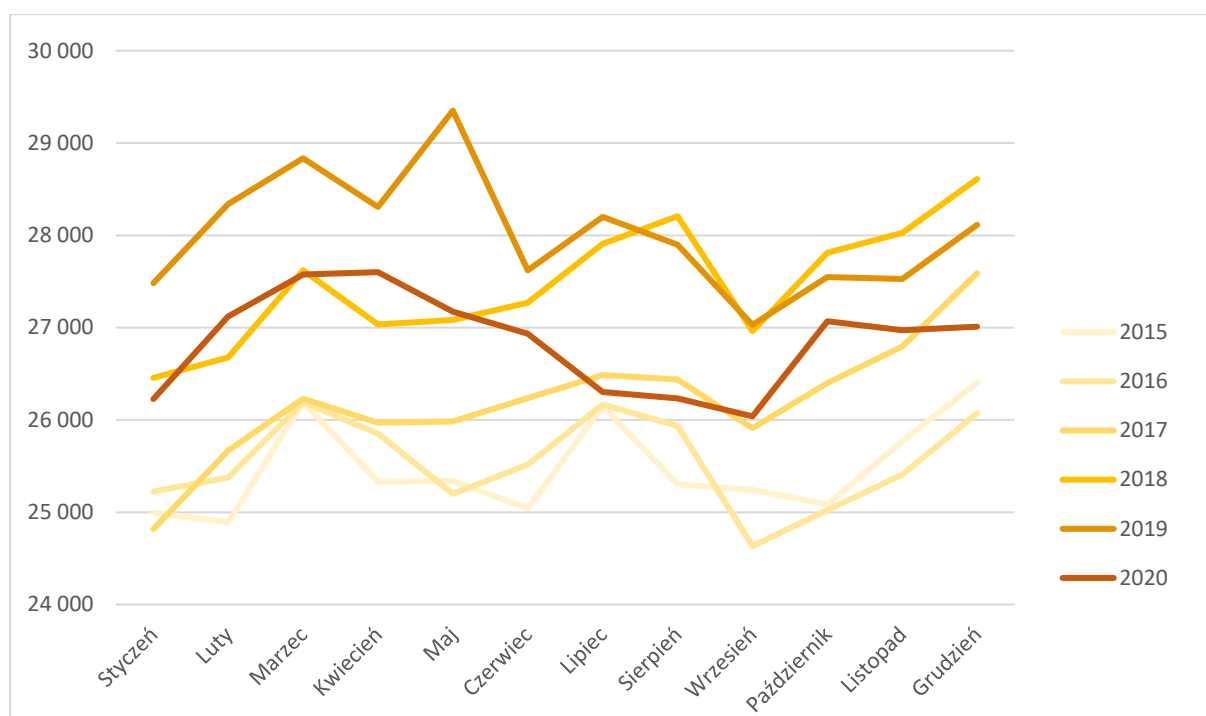
Rysunek 16. Gdzie są zatrudniani pracownicy z obszaru Partnerstwa (2020)?

Opracowanie własne ZMP na podstawie danych POLTAX

Dodatkowo przebadano sezonowość rynku pracy, a więc wahania zatrudnienia w lokalnej gospodarce w poszczególnych miesiącach roku. Poniższy wykres pokazuje sezonowość zatrudnienia w Partnerstwie, a więc przeciętną liczbę pracowników (w przeliczeniu na pełny etat) w poszczególnych miesiącach roku w latach 2015–2020, według deklaracji PIT-4R (POLTAX).

Rysunek 17. Sezonowość rynku pracy wg deklaracji PIT-4R

Opracowanie własne ZMP w oparciu o dane POLTAX (deklaracje PIT-4R)

Jak widać, zatrudnienie w Partnerstwie ma wyraźną zmienność sezonową: w pierwszym kwartale corocznie rośnie osiągając szczyt w marcu. Następnie spada aż do maja/czerwca (szczyt zatrudnienia w maju 2019 był jednorazowym incydentem nie powtarzającym się w innych latach). Następnie pojawia się wzrost zatrudnienia wakacyjnego w lipcu/sierpniu, we wrześniu odnotowujemy spadek, a potem aż do grudnia zatrudnienie rośnie by na koniec roku osiągnąć poziom maksymalny. Trzeba jednak zaznaczyć, że rok 2020 był nietypowy: nie wystąpił w nim szczyt wakacyjny zatrudnienia, a wzrost jesienny był bardzo umiarkowany, ze szczytem w październiku, a następnie spadkiem.

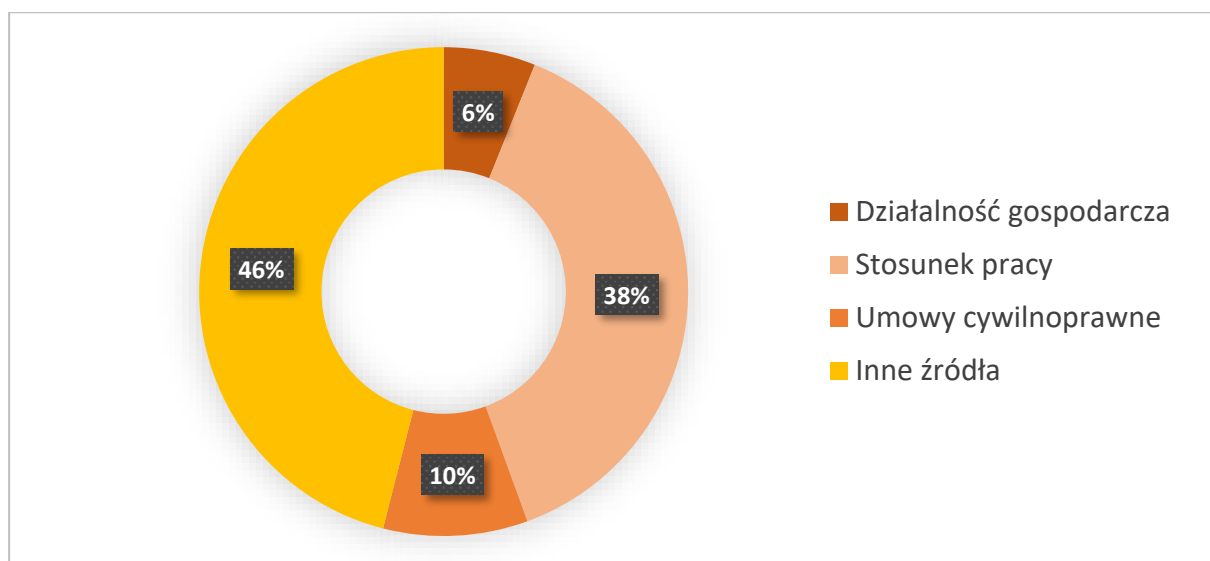
Konkluzja 18. Należy pilnie obserwować sezonowość zatrudnienia w Partnerstwie w kolejnych latach. Rok 2020 może zapowiadać zmianę przebiegu cyklu.

Tab. 39. Liczba podatników ze względu na źródło dochodów

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Działalność gospodarcza	3 889	3 855	3 903	3 963	3 983	3 964
Stosunek pracy	25 547	25 867	26 867	29 087	28 603	24 991
Umowy cywilnoprawne	7 809	7 449	7 389	7 929	7 489	6 223
Pozostałe źródła (np. emerytury)	24 363	24 707	24 903	25 143	29 009	29 984

Opracowanie własne ZMP w oparciu o dane POLTAX

Rysunek 18. Odsetek podatników osiągających dochody z poszczególnych źródeł

Opracowanie własne ZMP w oparciu o dane POLTAX

Przyglądając się źródłom dochodów podatników stwierdzamy, że 54% podatników osiąga dochody z aktywności ekonomicznej, w tym 6% z działalności gospodarczej, dalsze 10% z umów cywilnoprawnych i 38% ze stosunku pracy. Natomiast 46% to tzw. „inne źródła” wśród których dominują emerytury, renty i transfery socjalne.

Tab. 40. Dostosowanie popytu i podaży na lokalnym rynku pracy

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Dynamika 2021/2015
Udział kobiet wśród bezrobotnych	50,5	53,1	54,1	54,0	52,2	50,3	56,1	111,1
Udział mężczyzn wśród bezrobotnych	49,5	47,0	45,9	46,0	47,8	49,8	43,9	88,7
Bezrobotni do 25 roku życia na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	9,8	7,5	5,1	4,7	4,1	4,9	2,6	26,5
Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	19,7	17,8	14,1	13,1	10,2	12,5	8,1	41,1
Udział długotrwale bezrobotnych na 1000 osób w wieku produkcyjnym	32,3	29,2	23,7	20,3	12,9	16,3	11,1	34,4

Opracowanie własne ZMP w oparciu o dane BDL GUS

Konkluzja 19. Kobiety stanowią ponad połowę bezrobotnych na obszarze Partnerstwa, a ich udział w grupie bezrobotnych rośnie. Można domniemywać, że lokalny rynek pracy nie oferuje zatrudnienia możliwego do pogodzenia z opieką nad członkami rodziny, którą częściej obarczone są kobiety. W kontekście danych o powszechności pracy dojazdowej można domyślać się, że taki rodzaj zatrudnienia do pewnego stopnia preferuje mężczyzn.

2.6.4. Rezyliencja gospodarcza miast partnerstwa

Miasta Partnerstwa pod względem odporności gospodarczej na możliwe kryzysy są w sytuacji bardziej zróżnicowanej niż pod względem rezyliencji społecznej. Świebodzin i Międzyrzecz należą do tzw. *klastra 1*: grupy miast o średniej liczbie podmiotów gospodarczych oraz relatywnie niskiej lub co najwyżej średniej dynamice przyrostu liczby firm. *Klastera 1* to grupa miast charakteryzujących się **przeciętną odpornością gospodarczą** na możliwe kryzysy. Natomiast Sulęcín należy do tzw. *klastra 0* o małej liczbie podmiotów gospodarczych oraz o niskiej dynamice przyrostu liczby tych podmiotów. To grupa miast charakteryzujących się **najniższą odpornością gospodarczą** na możliwe kryzysy.

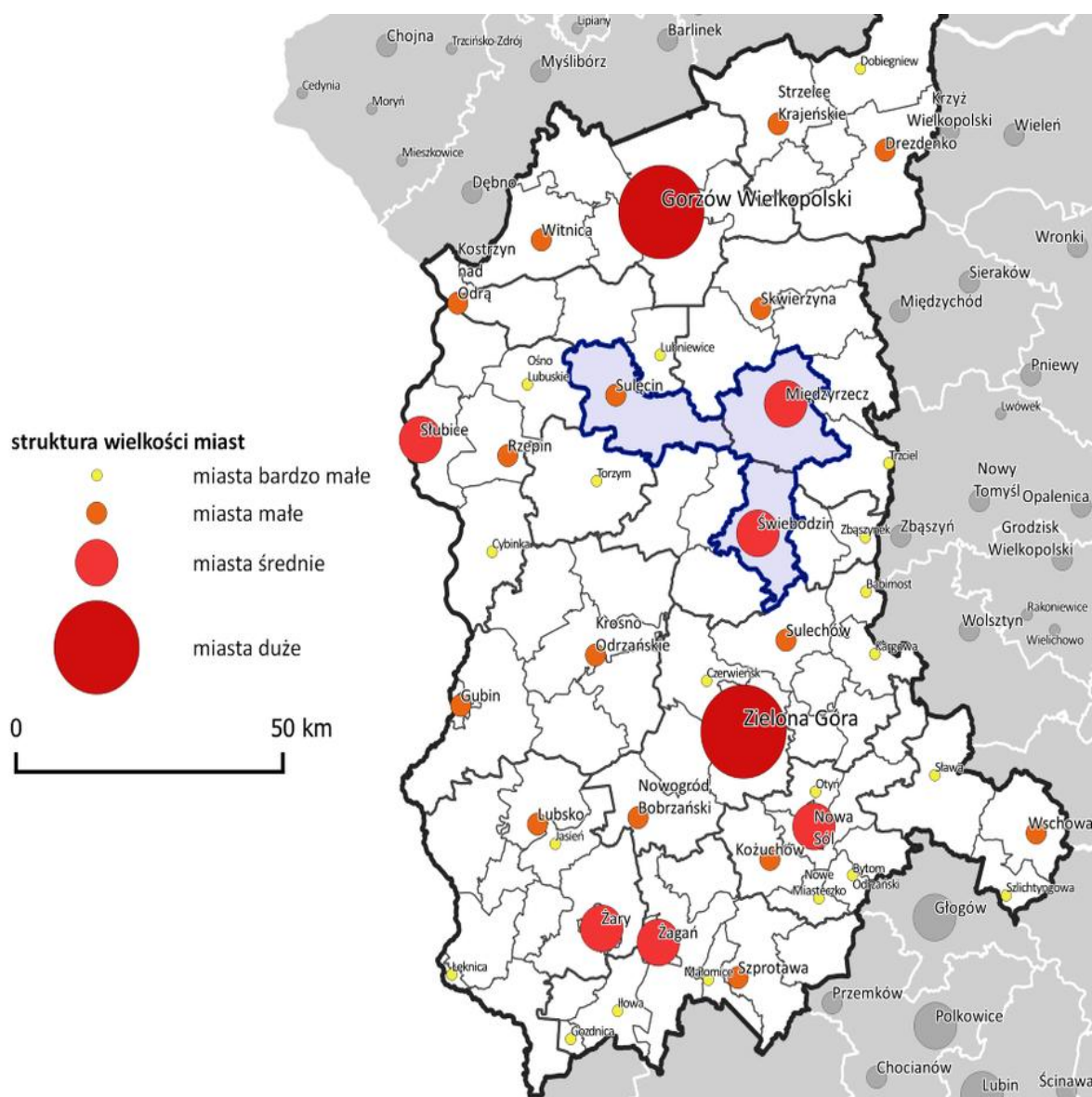
2.7. Diagnoza sytuacji środowiskowo-przestrzennej

2.7.1. Zagospodarowanie przestrzenne

2.7.1.1. Uwarunkowania rozwoju wynikające z położenia Partnerstwa

Rozkład przestrzenny miast województwa lubuskiego wykazuje charakterystyczne uporządkowanie i regularności – typowe dla układów osadniczych, które wykształciły się w tej części Europy, w regionach rolniczych o w miarę równinnym ukształtowaniu terenu. Czytelny jest wyraźny, hierarchiczny układ miast, miasteczek i ośrodków gminnych, pełniących funkcje ośrodków usługowych, zaspokajających potrzeby mieszkańców otaczających je obszarów. Głównymi elementami systemu osadniczego są dwa ponad stutysięczne miasta wojewódzkie – Gorzów Wielkopolski i Zielona Góra, istotnie oddziałujące na całe podregiony. Dzielą one między sobą funkcje ośrodków wojewódzkich. Zaledwie cztery inne miasta mają ponad 20 tys. mieszkańców. Zdecydowaną większość spośród lubuskich miast stanowią niewielkie miejscowości zamieszkałe przez kilka lub kilkanaście tysięcy osób. Pełnią one funkcję ośrodków administracyjnych, społecznych i gospodarczych w skali subregionalnej bądź lokalnej..

Rysunek 19. Rozkład wielkościowy miast w partnerstwie i w otoczeniu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W Świebodzińsko-Międzyrzeckim MOF znajdują się 3 miasta oraz 52 miejscowości wiejskie. Odsetek ludności miejskiej wynosi 70,1%, jest wyższy niż wskaźnik krajowy (59,8%) i wyższy do wskaźnika dla woj. lubuskiego (64,5%). Spośród trzech miast partnerstwa Świebodzin (21,3 tys.) i Międzyrzecz (17,5 tys.) są miastami średnimi (do grupy tej należą miasta od 20 tys. do 100 tys. a w wypadku miast powiatowych – od 15 tys. mieszkańców). Sulęcín (9,9 tys.) zaliczane są do miast małych (to grupa miast liczących od 5 tys. do 15/20 tys. mieszkańców).

2.7.1.2. Stan opracowań planistycznych

Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego (lub opracowaniami równoważnymi) objęte jest jedynie 3 845 ha na ogólną powierzchnię Partnerstwa wynoszącą 86 181 ha, co **stanowi zaledwie 4,5% powierzchni partnerstwa**. Stan ten poprawia się bardzo powoli, a nowe plany powstają sporadycznie. W ciągu sześciu analizowanych lat tylko w gminie Świebodzin powstało nieco więcej planów (osiem planów o łącznej powierzchni 164 ha). Natomiast w Sulęcinie i Międzyrzeczu powstało w ciągu 6 lat tylko po jednym MPZP i w obu przypadkach była to jedynie zmiana planu już istniejącego, nie zwiększająca ogólnej powierzchni gminy objętej planami miejscowymi.

Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w powierzchni ogółem całego Partnerstwa i poszczególnych gmin w latach 2016 – 2021 pokazuje poniższa tabela.

Tab. 41. Udział powierzchni objętej obowiązującymi MPZP w powierzchni ogółem (%)

obszary odniesienia↓ lata ⇒	2016	2017	2018	2019	2020	2021
PARTNERSTWO:	4,3%	4,3%	4,3%	4,4%	4,5%	4,5%
w tym Świebodzin:	5,8%	5,9%	5,9%	6,2%	6,6%	6,6%
w tym Międzyrzecz:	2,1%	2,1%	2,1%	2,1%	2,1%	2,1%
w tym Sulęcin:	5,3%	5,3%	5,3%	5,3%	5,3%	5,3%

Opracowanie własne ZMP na podstawie danych BDL GUS

Konkluzja 20. Niski odsetek powierzchni objętej planami miejscowymi stanowi słabą stronę gmin Partnerstwa i utrudnia gminom prowadzenie przemysłanej gospodarki przestrzennej.

2.7.2. Środowisko przyrodnicze – zasoby i uwarunkowania rozwoju.

2.7.2.1. Podstawowe informacje o środowisku.

Obszar województwa lubuskiego został ukształtowany w trakcie dwóch ostatnich zlodowaceń. Krajobraz obszaru Partnerstwa obfituje w liczne moreny czołowe, porozciane rynnami glacialnymi i dolinami sandrowymi, w których powstały jeziora rynnowe. Poszczególne strefy – pasy równin, wzniesień i pradolin – różnią się rzeźbą, litologią i szatą roślinną. Gmina Sulęcin, wchodząca w skład partnerstwa, posiada jeden z najbardziej urozmaiconych krajobrazów w województwie – dominują tu wzgórza morenowe sięgające 227 m n.p. m. (Góra Bukowiec), zaś teren poprzeplatany jest siecią rzek i jezior, co podnosi atrakcyjność turystyczną gminy.

Główną rzeką przepływającą przez teren Partnerstwa jest rzeka Odra, która stanowi część większej zlewni Obrzycy. Na sieć rzeczną obszaru składają się w dużej mierze pomniejsze rzeki i sztucznie utworzone kanały. Zasadnicze znaczenie pełnią jeziora Pojezierza Lubuskiego, wśród których wymienić można m.in.: Buszno, Buszenko, Ostrowicko (gm. Sulęcín), Głębokie, Kursko, Paklicko Mł., Bukowieckie, Bobowickie, Głęboczek, (gm. Międzyrzecz), Paklicko Wielkie., Lubinieckie, Wilkowskie (gm. Świebodzin). Jezioro Buszno jest jednym z najgłębszych jezior na omawianym obszarze – jego głębokość maksymalna sięga 36 m, jednak w większości są to małe i stosunkowo płytkie zbiorniki wodne. Na terenie objętym partnerstwem występują w niemałej ilości polodowcowe jeziora rynnowe, z czego największe zlokalizowane są w gm. Świebodzin i są to ww. Jezioro Wilkowskie oraz Jezioro Paklicko Wielkie.

Na terenie Ś-M MOF występują obszary zagrożone powodzią jedynie w gminie Międzyrzecz.⁹ Na terenie Gminy Świebodzin oraz Sulęcín mogą zdarzać się lokalne podtopienia związane m.in. z deszczami nawalnymi.

Obszar Partnerstwa charakteryzuje się 51,2-procentowym udziałem lasów w powierzchni ogółem, spośród których charakterystyczne są drzewostany sosny zwyczajnej z brzożami. Wzgórza w okolicach Sulęcína (pd. część gminy Sulęcín) porastają lasy przeważnie obfitujące w drzewostan: buka, jodły, świerka pospolitego wyróżniające się również lepszymi glebami – brunatnymi i czarnoziemami. Dominującymi grupami siedlisk leśnych są siedliska lasowe i borowe mieszane. Wśród drzewostanów występują drzewa pomnikowe oraz całe zespoły drzewostanów w wieku 40-80 lat. Pola uprawne najczęściej zajmują doliny sandrowe otaczające mniejsze ośrodki osadnicze. Najrozleglejsze kompleksy pokrywają wschodnio-południową część terenu Partnerstwa w ujęciu południkowym.

Obszar Partnerstwa charakteryzuje się stosunkowo dużym zróżnicowaniem siedlisk i występujących zbiorowisk roślinnych, co wynika z różnorodności ukształtowania terenu oraz bogatej sieci hydrograficznej. Obfitość jezior i gęsta sieć hydrograficzna sprawia, iż licznie występują tu zbiorowiska roślinne związane ze zbiornikami wodnymi czy siedliskami przywodnymi, w tym cenne i bogate gatunkowo zbiorowiska łą-

⁹ Zgodnie z obowiązującymi mapami zagrożenia i ryzyka powodziowego dostępnymi na portalu <https://isok.gov.pl/hydroportal.html>, w granicach gminy Międzyrzecz wyznaczono obszary szczególnego zagrożenia powodzią, a więc takie, na których występuje prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi wynoszące 1% (raz na 100 lat) i 10% (raz na 10 lat).

kowe. Tereny łąk zajmują 4,35% powierzchni całego obszaru Partnerstwa. Na obszarze występują także torfowiska, w tym torfowiska alkaliczne w dolinach dwóch niewielkich rzek Ilanki i Paklicy.

Zmiany klimatu są obecnie problemem globalnym, który w oczywisty sposób dotyczy także terenu całego Partnerstwa. Tym co wybija się zdecydowanie na pierwszy plan w hierarchii zagrożeń są kwestie związane z nasilającym się zjawiskiem suszy, która jest obecnie także jednym z najpoważniejszych wyzwań rozwojowych.

3 września 2021 roku Minister właściwy ds. gospodarki wodnej opublikował rozporządzenie w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy, Dz. U. z 2021 r. poz. 1615). Obowiązujący Plan przeciwdziałania skutkom suszy dostępny jest na stronie <https://stopsuszy.pl/projekt-planu-przeciw-dzialania-skutkom-suszy/>. Zgodnie z wyżej wymienionym planem, gminy Ś-M MOF znajdują się na następujących obszarach występowaniem suszy.

Gmina Świebodzin znajduje się:

- a) w całości na terenie ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy atmosferycznej,
- b) w całości na terenie umiarkowanie zagrożonym występowaniem suszy hydrologicznej,
- c) w przeważającej części na terenie ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy rolniczej oraz nieznacznie na terenie słabo zagrożonym występowaniem suszy rolniczej,
- d) w całości na terenie słabo zagrożonym występowaniem suszy hydrogeologicznej.

W łącznym zestawieniu gmina Świebodzin klasyfikuje się jako obszar w przeważającej części na terenie silnie zagrożonym występowaniem suszy rolniczej oraz nieznacznie na terenie słabo zagrożonym występowaniem suszy rolniczej.

Gmina Międzyrzecz znajduje się:

- a) w całości na terenie ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy atmosferycznej,
- b) w całości na terenie umiarkowanie zagrożonym występowaniem suszy hydrologicznej,
- c) prawie w całości na terenie ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy rolniczej,
- d) w całości na terenie słabo zagrożonym występowaniem suszy hydrogeologicznej.

W łącznym zestawieniu gmina Międzyrzecz klasyfikuje się jako obszar silnie zagrożony suszą.

Gmina Sulęcín znajduje się:

- a) w części na terenie silnie zagrożonym występowaniem suszy atmosferycznej i w części na terenie ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy atmosferycznej,
- b) w całości na terenie umiarkowanie zagrożonym występowaniem suszy hydrologicznej,
- c) w części na terenie ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy rolniczej oraz w części na terenie słabo zagrożonym występowaniem suszy rolniczej,
- d) w części na terenie słabo zagrożonym występowaniem suszy hydrogeologicznej i w części na terenie umiarkowanie zagrożonym występowaniem suszy hydrogeologicznej.

W łącznym zestawieniu gmina Sulęcín klasyfikuje się jako obszar w przeważającej części na terenie silnie zagrożony występowaniem suszy rolniczej oraz nieznacznie na terenie słabo zagrożonym i umiarkowanie zagrożonym występowaniem suszy rolniczej.

Wszelkie działania na terenie Ś-M MOF należy realizować z uwzględnieniem zapisów planów zarządzania ryzykiem powodziowym i planu przeciwdziałania skutkom suszy.

Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa (IUNG) w sprawozdaniu z 2019 r. podał, że w okresie przeprowadzania badań przez IUNG największy deficyt wody odnotowano – podobnie jak w poprzednich okresach raportowania – na obszarze Pojezierza Lubuskiego. Ma to negatywny wpływ na wysychanie jezior i rzek wykazanych w Partnerstwie jako obszary o dużym potencjale turystycznym. W ostatnim dziesięcioleciu gmina Międzyrzecz szczególnie została dotknięta tym zjawiskiem, gdzie od początku wieku XXI poziom wody na jeziorze Głębokim obniżył się o 120 cm, a jezioro to jest jednym z najbardziej rozpoznawalnych jezior turystycznych w Partnerstwie. Susza i jej negatywne skutki nie omijają rzecz jasna także Gminy Świebodzin i Sulęcín, dlatego zasadnym jest wprowadzenie przedsięwzięć związanych z zatrzymaniem wody w obszarze Partnerstwa, by nie miało to negatywnego wpływu na zmniejszenie ruchu turystycznego.

Nasilające się zjawisko suszy jest także wyzwaniem w odniesieniu do konieczności zapewnienia dostępu do dobrej jakości wody pitnej dla mieszkańców, wody technologicznej niezbędnej dla potrzeb działalności gospodarczej oraz wody niezbędnej dla potrzeb prowadzenia produkcji rolniczej, która coraz częściej musi być zapewniona sztucznie celem osiągnięcia zamierzonych plonów. Potrzeba retencji wody staje się również niezbędna dla poprawy warunków środowiskowych dla życia, zwłaszcza na obszarach zurbanizowanych. Podejmowane działania związane z rozwojem małej retencji oraz budową kanalizacji deszczowej ukierunkowanej na gromadzenie wody wpisują się w przedsięwzięcia wspierane przez Unię Europejską w ramach priorytetów związanych z dążeniem do osiągnięcia celów Green Deal. W tym zakresie należy promować projekty wspomagające małą retencję na terenach miejskich i wiejskich.

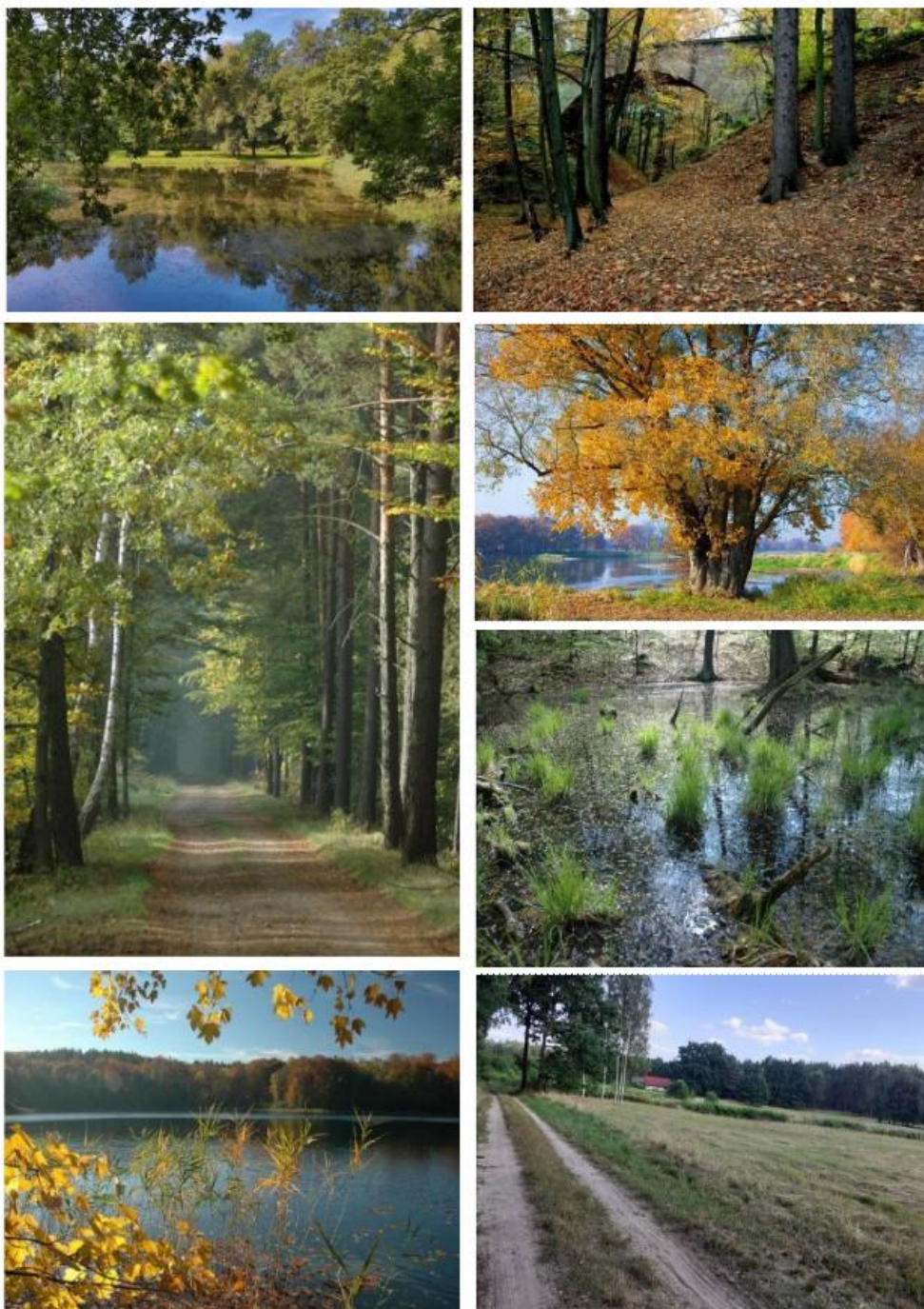
Powinny one dotyczyć budowy przydomowych instalacji retencyjnych, rozwoju „zielono-niebieskiej infrastruktury” w mieście poprawiającej jakość życia i ograniczającej zużycie wody z sieci wodociągowej, wsparcia gospodarstw rolnych w zakresie nawadniania oraz niezbędnej retencji korytowej, która na obszarach wiejskich musi doprowadzić do przywrócenia dwufunkcyjności urządzeń melioracyjnych¹⁰ – zapewniających odprowadzanie nadmiaru wody w okresie długotrwałych opadów oraz zapewniającej gromadzenie wody w okresie suszy.

Zasadne jest podjęcie działań mających na celu zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych, leśnych i zurbanizowanych, poprzez: prawidłowe użytkowanie rolnicze gleb, prowadzenie prac przeciwoerozyjnych, zalesianie, tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych, mokradeł, małych urządzeń piętrzących (zastawki, małe progi, przetamowania), retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych.

Znaczną część obszaru zajmują tereny wykorzystywane rolniczo (37,5% ogólnej powierzchni obszaru), obfitujące w gleby średnio żyzne (brunatne płowe, bielcowe i pseudobielcowe z niewielkim udziałem czarnych ziem w okolicach Międzyrzecza). Przeważają gleby klas III i IV. Najlepsze gleby znajdują się na terenie gmin Międzyrzecz i Świebodzin.

¹⁰ Należy zaznaczyć, że Ś-M MOF cechuje się niezadowalającym stanem urządzeń melioracyjnych oraz przeciwpowodziowych. Stosownie do art. 205 ustawy Prawo wodne, utrzymywanie urządzeń melioracji wodnych należy do zainteresowanych właścicieli gruntów, a jeżeli urządzenia te są objęte działalnością spółki wodnej działającej na terenie gminy lub związku spółek wodnych, w którym jest zrzeszona spółka wodna działająca na terenie gminy-do tej spółki lub tego związku spółek wodnych. Obowiązek ten obejmuje eksploatację, konserwację oraz remont w celu zachowania funkcji urządzeń wodnych. W przypadku konieczności wykonania urządzeń wodnych jak również urządzeń melioracji wodnych (w tym ich odbudowy, rozbudowy, przebudowy lub rozbioru tych urządzeń), stosownie do art. 388 ust. 1 ww. ustawy wymagane jest uzyskanie odpowiedniej zgody wodnoprawnej.

Rysunek 20. Zróżnicowany krajobraz przyrodniczy Partnerstwa

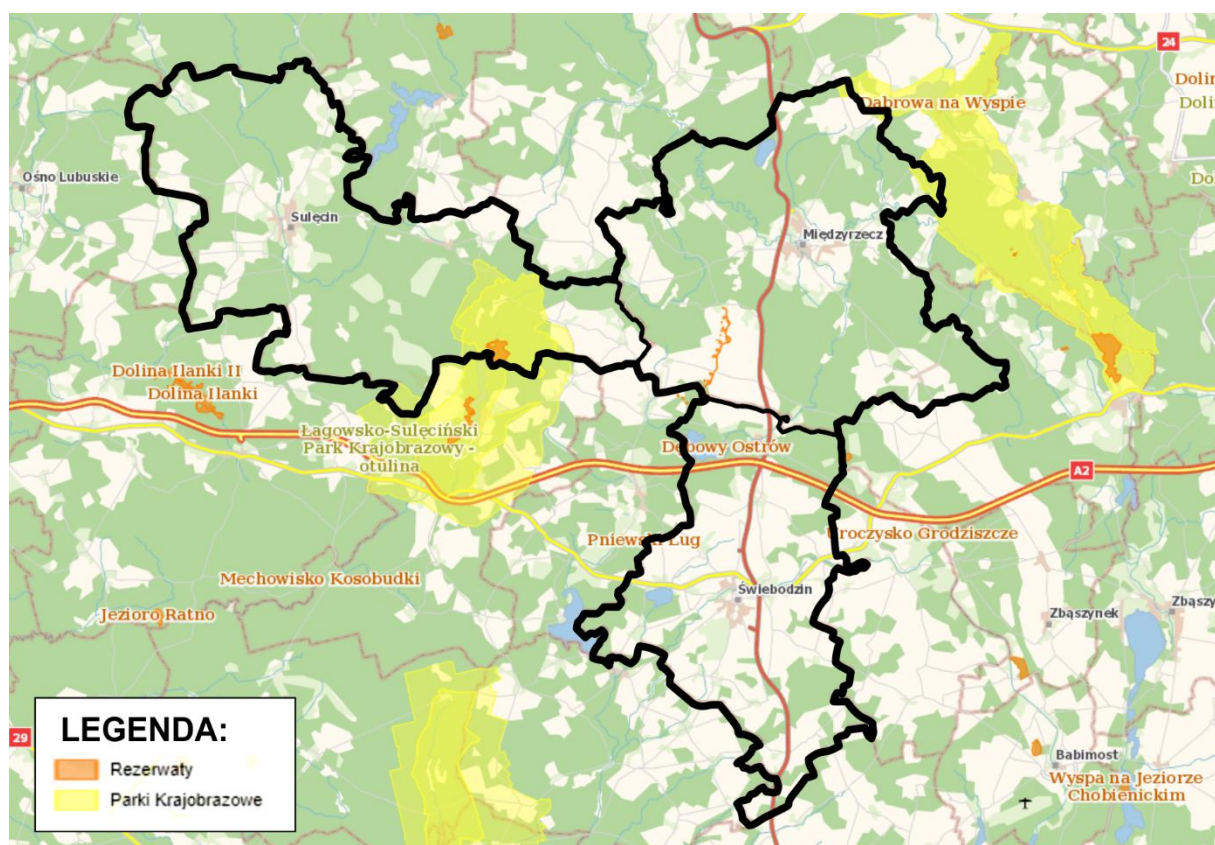

Źródło: materiały promocyjne gmin Partnerstwa

2.7.2.2. Ochrona przyrody.

Podstawowy system przyrodniczy województwa lubuskiego obejmuje obszary objęte różnymi formami ochrony oraz tereny o dużym udziale środowisk naturalnych i pół-naturalnych, nieobjęte ochroną prawną, a umożliwiające zachowanie łączności pomiędzy terenami chronionymi. Aby oszacować zasoby środowiskowe, sprawdzono, jakie formy obszarowej ochrony przyrody istnieją na obszarze Partnerstwa.

Rysunek 21. Rezerваты przyrody i parki krajobrazowe

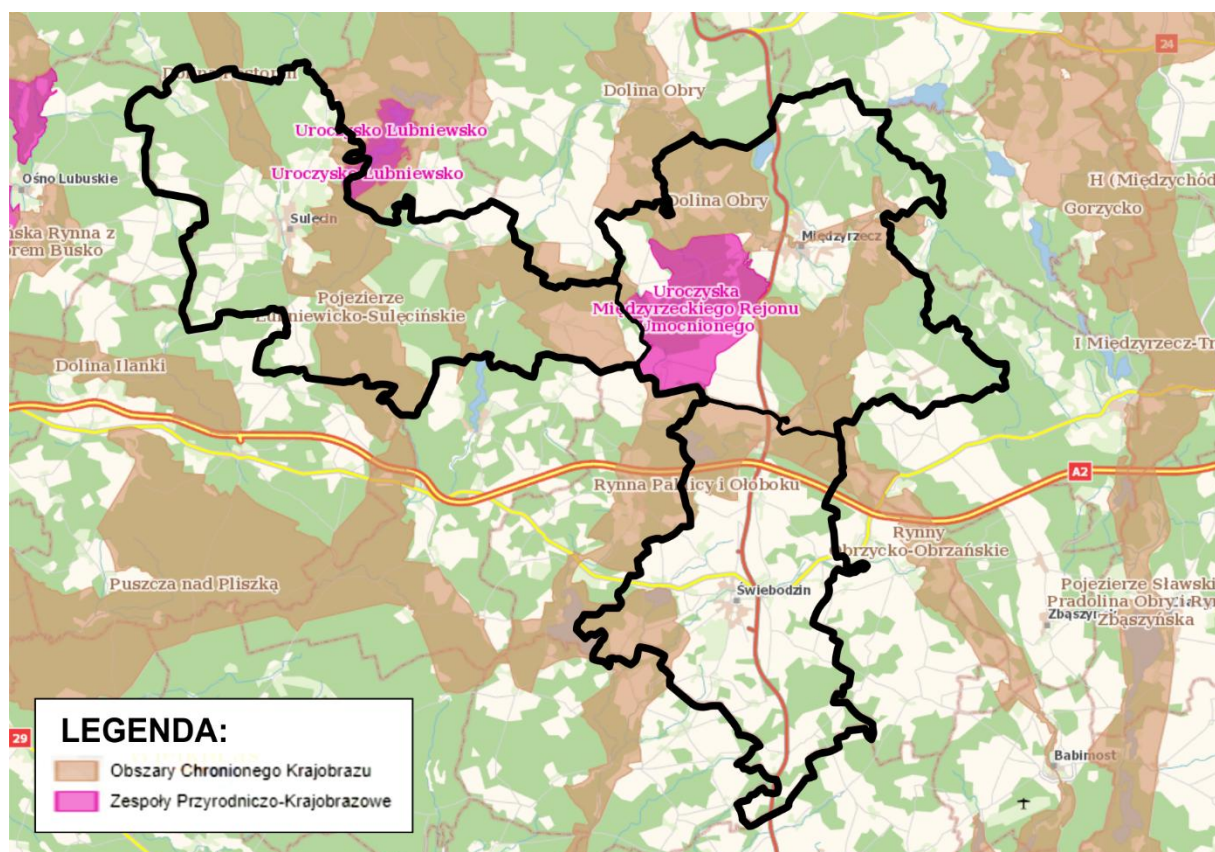

Opracowanie własne ZMP na podstawie danych GDOŚ (<https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>)

Zlokalizowane są tu trzy rezerваты przyrody i dwa parki krajobrazowe:

1. Rezerwat przyrody Buczyna Łagowska (PL.ZIPOP.1393.RP.1351, gm. Sulęcín);
2. Rezerwat przyrody Dąbrowy Ostrów (PL.ZIPOP.1393.RP.283, gm. Świebodzin);
3. Rezerwat przyrody Nietoperek (PL.ZIPOP.1393.RP.385, gm. Międzyrzecz);
4. Łagowsko-Sulęciński Park Krajobrazowy (PL.ZIPOP.1393.PK.5, gm. Sulęcín);
5. Pszczewski Park Krajobrazowy (PL.ZIPOP.1393.PK.41, gm. Międzyrzecz – niewielki fragment we wschodniej części gminy).

Rysunek 22. Obszary chronionego krajobrazu i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe

Opracowanie własne ZMP na podstawie danych GDOŚ (<https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>)

Na obszarze partnerstwa utworzono także sześć obszarów chronionego krajobrazu i dwa zespoły przyrodniczo-krajobrazowe:

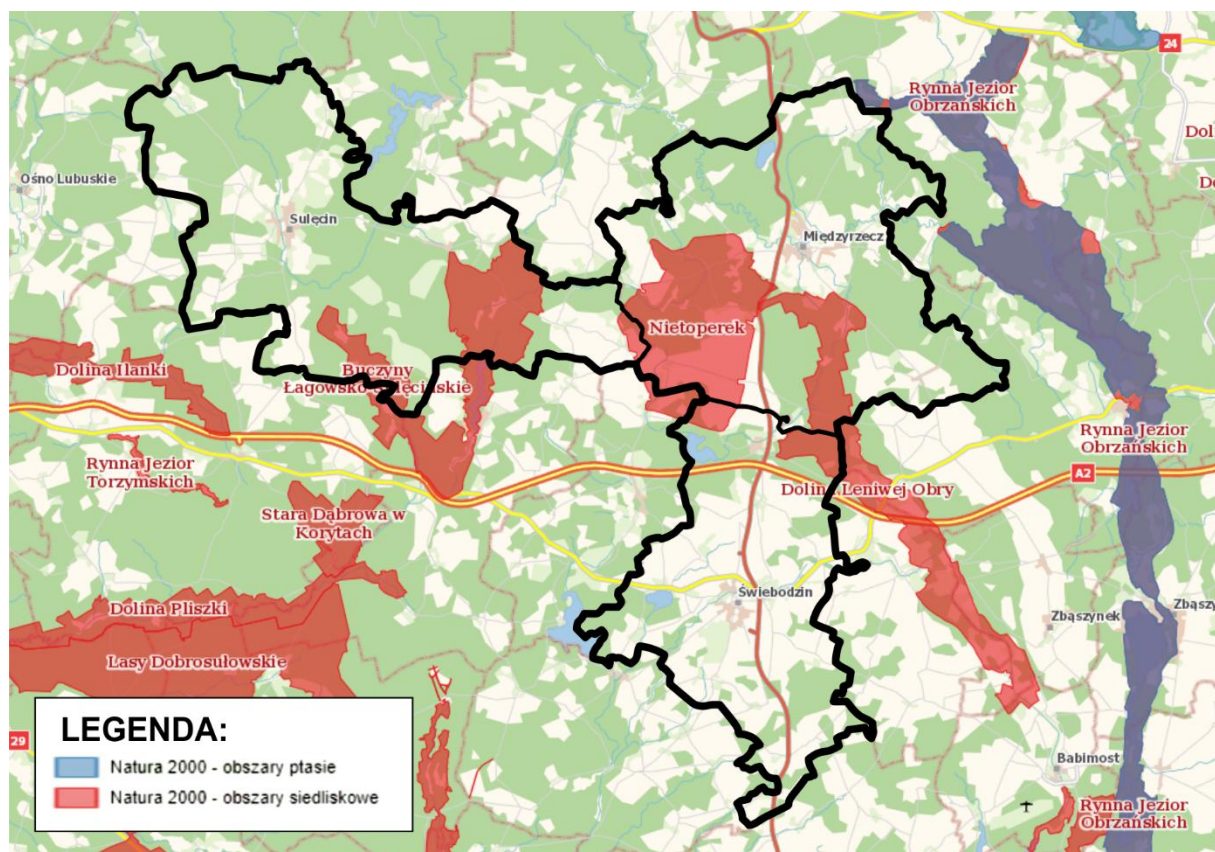
1. Obszar chronionego krajobrazu Dolina Jeziornej Strugi (PL.ZI-POP.1393.OCHK.542, gm. Sulęcín i Międzyrzecz);
2. Obszar chronionego krajobrazu Dolina Postonii (PL.ZIPOP.1393.OCHK.546, gm. Sulęcín);
3. Obszar chronionego krajobrazu Pojezierze Lubniewicko-Sulecińskie (PL.ZI-POP.1393.OCHK.600, gm. Sulęcín);
4. Obszar chronionego krajobrazu Dolina Obry (PL.ZIPOP.1393.OCHK.545, gm. Międzyrzecz);
5. Obszar chronionego krajobrazu Rynna Paklicy i Ołoboku (PL.ZI-POP.1393.OCHK.614, gm. Świebodzin i Międzyrzecz);
6. Obszar chronionego krajobrazu Rynny Obrzycko-Obrzańskie (PL.ZI-POP.1393.OCHK.616, gm. Świebodzin i Międzyrzecz);

7. Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Uroczysko Lubniewsko (PL.ZI-POP.1393.ZPK.37, gm. Sulęcín – niewielki fragment);
8. Zespół przyrodniczo-krajobrazowy Uroczyska Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego (PL.ZIPOP.1393.ZPK.345, gm. Międzyrzecz).

Ponadto na obszarze Partnerstwa wyznaczono trzy obszary NATURA 2000:

1. Nietoperek (PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH080003.H) zlokalizowany głównie w gminie Międzyrzecz, a niewielkimi fragmentami także w gminach Świebodzin, Sulęcín;
2. Buczyny Łagowsko-Sulęcińskie (PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH080008.H) zlokalizowany częściowo w gminie Sulęcín;
3. Dolina Leniwej Obry (PL.ZIPOP.1393.N2K.PLH080001.H) zlokalizowany fragmentami w gminach Międzyrzecz i Świebodzin.

Rysunek 23. Obszary NATURA 2000

Opracowanie własne ZMP na podstawie danych GDOŚ (<https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>)

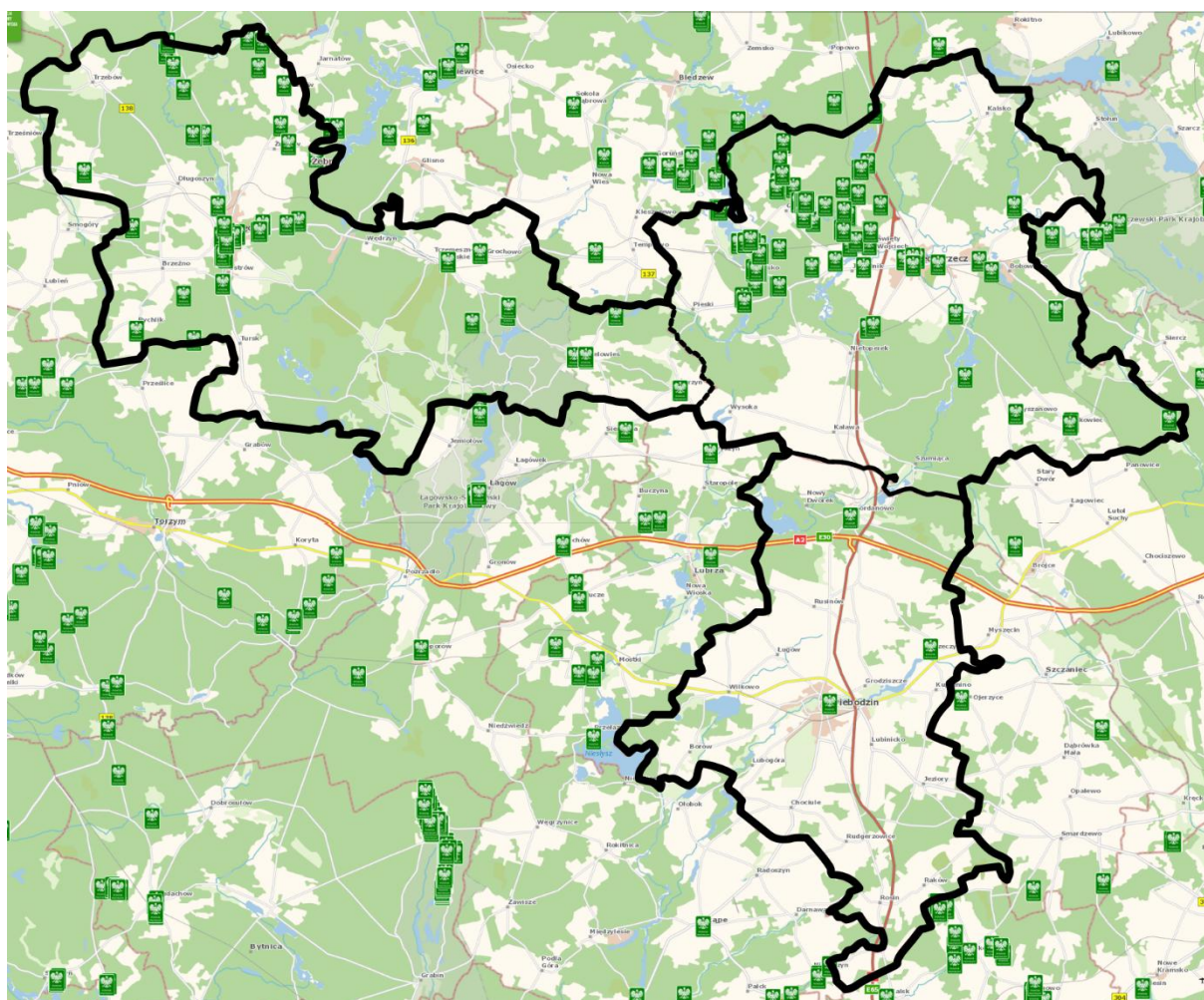
Na obszarze Partnerstwa ustanowiono też 138 pomników przyrody, utworzono 32 użytki ekologiczne i jedno stanowisko dokumentacyjne. Liczebność poszczególnych form ochrony przyrody w poszczególnych gminach Partnerstwa przedstawiono poniżej (tabela 42).

Tab. 42. Pomniki przyrody, użytki ekologiczne i stanowiska dokumentacyjne

obszar ↓ forma ochrony ⇨	Pomniki przyrody	Użytki ekologiczne	Stanowiska dokumentacyjne
Partnerstwo OGÓŁEM:	138	32	1
w tym Międzyrzecz:	80	18	-
w tym Sulęcín:	54	12	1
w tym Świebodzin:	4	2	-

Opracowanie własne ZMP na podstawie danych BDL GUS

Rysunek 24. Pomniki przyrody na obszarze Partnerstwa

Opracowanie własne ZMP na podstawie danych GDOŚ (<https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>)

Konkluzja 21. Zasoby przyrodnicze gminy Świebodzin są wyraźnie uboższe od zasobów przyrodniczych gmin Międzyrzecz i Sulęcín. Może to przekładać się na zróżnicowaną atrakcyjność turystyczną poszczególnych gmin Partnerstwa i zróżnicowane potencjalne dochody poszczególnych gmin z turystyki. Warto podjąć działania zmierzające do ochrony bioróżnorodności występującej na obszarze Partnerstwa celem wykorzystania jego potencjału turystycznego.

Konkluzja 22. Należy odnotować jako fakt kłopotliwy dla rozwoju Partnerstwa, że istotna część lokalnego potencjału przyrodniczego znajduje się na terenie poligonu wojskowego w Wędrzynie w gminie Sulęcín, do którego dostęp cywilów jest w oczywisty sposób ograniczony.

Do szczególnie ważnych obszarów kształtujących sieć ekologiczną partnerstwa należą: Międzyrzecki obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym oraz obszary korytarzowe, o znaczeniu krajowym - obejmujące doliny rzeki Bóbr i Obry. W przypadku obszarów węzłowych oraz korytarzowych obejmujących kompleksy leśne należy przeciwdziałać fragmentacji i rozdrobnieniu oraz odtwarzać ich ciągłość poprzez dolesienia. W przypadku korytarzy dla zwierząt leśnych, ogólny stopień pokrycia roślinnością wysoką powinien wynosić przynajmniej 40%.

2.7.2.3. Zasoby naturalne obszaru Partnerstwa

Na terenie Partnerstwa wydzielono jeden główny zbiornik wód podziemnych: GZWP nr 144 – Dolina kopalna Wielkopolska. Stan ilościowy i jakościowy jednolitych części wód podziemnych jest dobry. Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP) to wydzielone szczególnie cenne i zasobne struktury wodonośnej, wytypowane jako wymagające ochrony obszary, spełniające określone wymagania ilościowe i jakościowe oraz stanowiące istotne w skali kraju rezerwuary dla zaopatrzenia ludności w wodę. Większość zbiorników powstała w osadach czwartorzędowych i ma charakter porowy, charakteryzuje się dobrym zasilaniem i szybkim przepływem. Cechy te dotyczą także GZWP 144.

Odnosząc się do obszaru terytorialnego PGW RZGW w Poznaniu i w Wrocławiu związanego z regionem wodnym Warty przynależnym do obszaru dorzecza Odry informuje się, że zgodnie z obowiązującą II aktualizacją gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. z 2023 r., poz. 335) na terenach Gmin Międzyrzecz, Sulęcín oraz Świebodzin częściowo zlokalizowane są jednolite części powierzchniowych rzecznych: Lubniewka (PLRW600018189629), Kanał Postomski Lubniewki do (PLRW60001618969), Męcinka (PLRW600018187789), Warta od Kamionki do Obry

(PLRW600012187799), Obra od zb. Bledzew do ujścia (PLRW600011187899), Obra od jez. Rybojadło do Paklicy (PLRW6000161878799), Obra od Paklicy do zb. Bledzew (PLRW6000161878959), Jeziorna (PLRW600019187895299), Jordanka (PLRW6000101878989), Paklica (PLRW600018187889), Popówka (PLRW600010187878), Postomia (PLRW600010189649), Rudzianka (PLRW6000101896349), Łęcza (PLRW6000101896699). W oparciu o obowiązujący Plan dla obszaru dorzecza Odry w regionie wodnym Warty wszystkie ww. jednolite części wód powierzchniowych rzecznych charakteryzuje zły stan wód. Biorąc powyższe pod uwagę jednolite rzeczne są zagrożone ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych. Wyjątek stanowi jednolita Rudzianka, która jest niezagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych. Jedynie jednolite Popówka i Rudzianka nie posiadają odstępstwa z art. 4 ust. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej (RDW) polegające na odroczeniu w czasie terminu osiągnięcia celów środowiskowych. Ponadto dla jednolitych rzecznych: Męcinka, Obra od Paklicy do zb. Bledzew, Popówka, Postomia, Łęcza, ustalono odstępstwa z art. 4 ust. 5 RDW polegające na złagodzeniu celów środowiskowych, jakim jest ustalenie mniej rygorystycznych celów. Z analizowanym obszarem związanych jest dziesięć jednolitych części wód powierzchniowych jeziornych: Bukowieckie (PLLW10377), Chycina (PLLW10383), Długie (PLLW10382), Kursko (PLLW10381), Rokitno (PLLW10333), Głębokie (PLLW10378), Paklicko Małe (PLLW10375), Buszno (PLLW10380), Lubniewsko (PLLW10910), Paklicko Wielkie (PLLW10374). Wszystkie jednolite jeziorne charakteryzuje zły stan wód. Biorąc powyższe pod uwagę jednolite jeziorne są zagrożone ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych. Wyjątkiem jest jednolita jeziorna Paklicko Małe, które jest niezagrożone ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych. Jednolita jeziorna Paklicko Małe nie posiada przypisanych odstępstw, w odróżnieniu od pozostałych, z art. 4 ust. 4 Ramowej Dyrektywy Wodnej polegające na odroczeniu w czasie terminu osiągnięcia celów środowiskowych. Cztery jednolite jeziorne: Bukowieckie, Kursko, Lubniewo, Paklicko Wielkie, posiadają przypisane odstępstwo z art. 4 ust. 5 Ramowej Dyrektywy Wodnej polegające na złagodzeniu celów środowiskowych, jakim jest ustalenie mniej rygorystycznych celów. W ramach analizowanego obszaru zidentyfikowano trzy jednolite części wód podziemnych: PLGW600040, PLGW600041, PLGW600059. Jednolite podziemne posiadają dobry stan ilościowy i dobry stan chemiczny, są niezagrożone pod względem ilościowym oraz chemicznym oraz nie posiadają ustalonych derogacji.

Obszar Partnerstwa charakteryzuje się pewną zasobnością surowców mineralnych, jednak są to głównie złoża węglowodorowych surowców energetycznych, które z uwagi na światową politykę odchodzenia od spalania węglowodorów kopalnych w związku ze zmianami klimatycznymi, są tu odnotowane jedynie w celach dokumentacyjnych. W Partnerstwie występują udokumentowane złoża:

- azotowego gazu ziemnego – 2, zasoby zlokalizowane są w gm. Sulęcín,

- ropy naftowej – 1, zasoby zlokalizowane są w gm. Świebodzin,
- węgla brunatnego – 2, zasoby zlokalizowane są w gm. Sulęcín (z uwagi na bliskie występowanie złóż względem siebie połączono je w Rejon złożowy Sieńniawa; są też udokumentowane wstępnie zasoby złóż węgla brunatnego w środkowej części obszaru).

Pozostałe kopaliny dostępne na obszarze Partnerstwa, to: piaski, piaski i żwiry, torf, kreda. Należy wspomnieć o obszarach perspektywicznego występowania miedzi w południowej części gminy Świebodzin.

2.7.3. Infrastruktura i transport (w tym aspekty zrównoważonej mobilności)

Infrastruktura techniczna wodno-kanalizacyjna i energetyczna terenu stanowi istotny zasób rozwojowy decydujący o atrakcyjności poszczególnych terenów jako miejsca zamieszkania i inwestycji. Z kolei sieci transportowe i telekomunikacyjne są kluczowymi czynnikami rozwoju obszaru, ponieważ stanowią techniczną infrastrukturę włączenia danego obszaru w szerszą sieć przepływów towarów, ludzi i idei. Obszary wykluczone komunikacyjnie lub trudno dostępne na ogół pozostają na marginesie szerszych procesów rozwojowych, a w skrajnych przypadkach lokują się w ogóle poza zasięgiem tych procesów.

W tym sensie umieszczenie w Diagnostyce zagadnień komunikacyjnych czy energetycznych wśród potencjałów przestrzennych jest czysto umowne, ponieważ zagadnienia te są powiązane równie mocno z obszarem gospodarczym i społecznym. Tak też należy odczytywać treść niniejszego podrozdziału: jako zbiór zagadnień horyzontalnych.

2.7.3.1. Infrastruktura techniczna – sieć wodno-kanalizacyjna

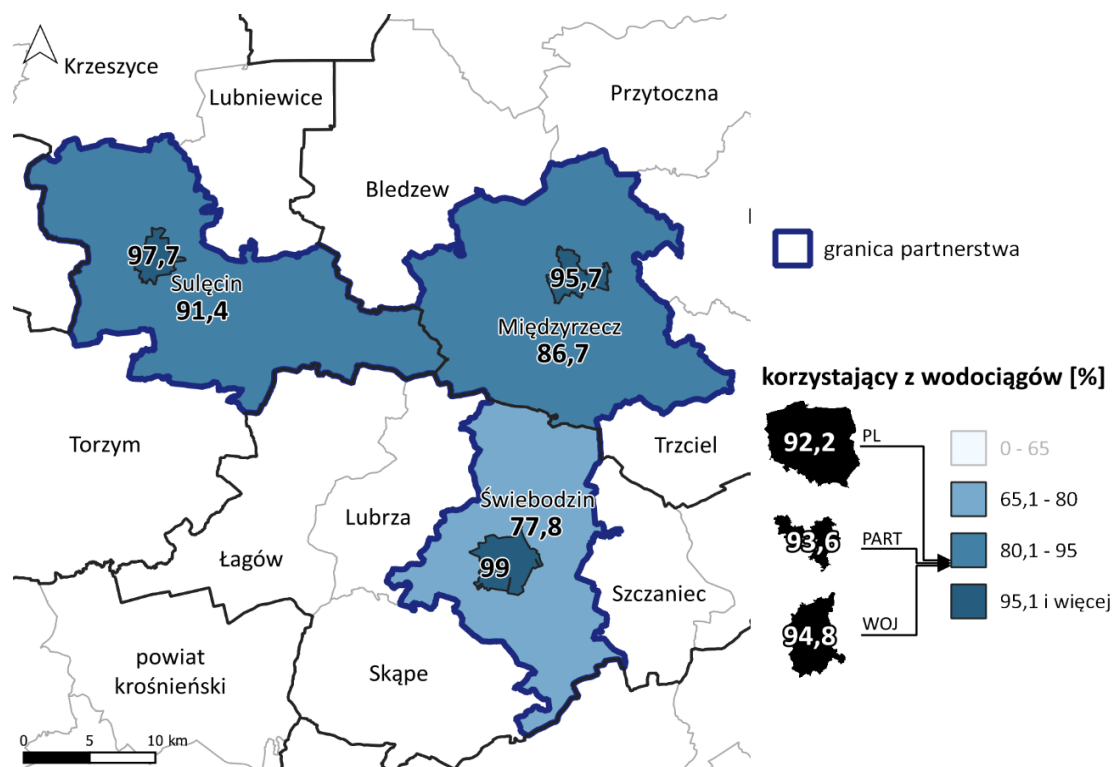
Obszar partnerstwa jest bardzo dobrze wyposażony w urządzenia sieciowej infrastruktury technicznej. Odsetek ludności korzystającej w 2020 r. z sieci wodociągowej wynosił 93,6% i był nieznacznie wyższy niż średnia dla Polski (92,2%) oraz zbliżony do wartości średniej dla województwa lubuskiego (94,8%).

Z urządzeń sieci kanalizacyjnej w tym samym roku korzystało 87,2% ludności Partnerstwa, co stanowiło wartość wyższą zarówno od średniej dla Polski (71,5%) jak i od średniej dla województwa lubuskiego (74,7%). W 2020 r. wskaźnik długości sieci rozdzielczej wodociągowej dla partnerstwa wynosił 49,8 km na 10 tys. obsługiwanych

mieszkańców (średnia dla Polski to 88,8 km na 10 tys. obsługiwanych), zaś sieci kanalizacyjnej – 71,0 km na 10 tys. obsługiwanych (średnia dla Polski to 62,0 km na 10 tys. obsługiwanych). Znajduje to wyraz w niższych kosztach budowy i eksploatacji sieci¹¹.

Konkluzja 23. Dzięki dobrze wykształconej sieci osadniczej, charakteryzującej się dużym stopniem koncentracji, wskaźniki długości sieci, przy wysokim odsetku ludności korzystającej z sieci ludności, są niższe od przeciętnych dla kraju dla sieci wodociągowej i nieco wyższe dla sieci kanalizacyjnej.

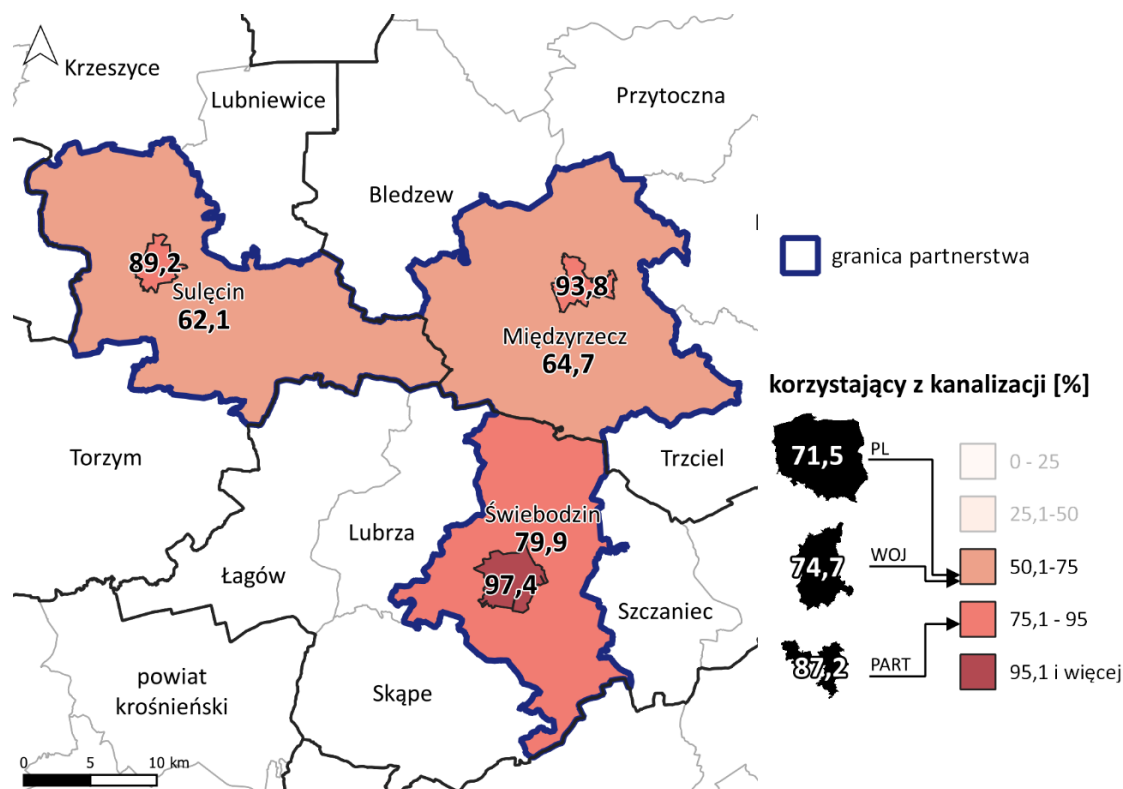
Rysunek 25. Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w 2020 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

¹¹ Należy zauważyć, że dane podawane przez GUS wskazujące, że długość sieci kanalizacyjnej – 434,1 km jest wyższa niż długość sieci wodociągowej – 327,1 km, budzą wątpliwości co do ich poprawności.

Rysunek 26. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w 2020 r.

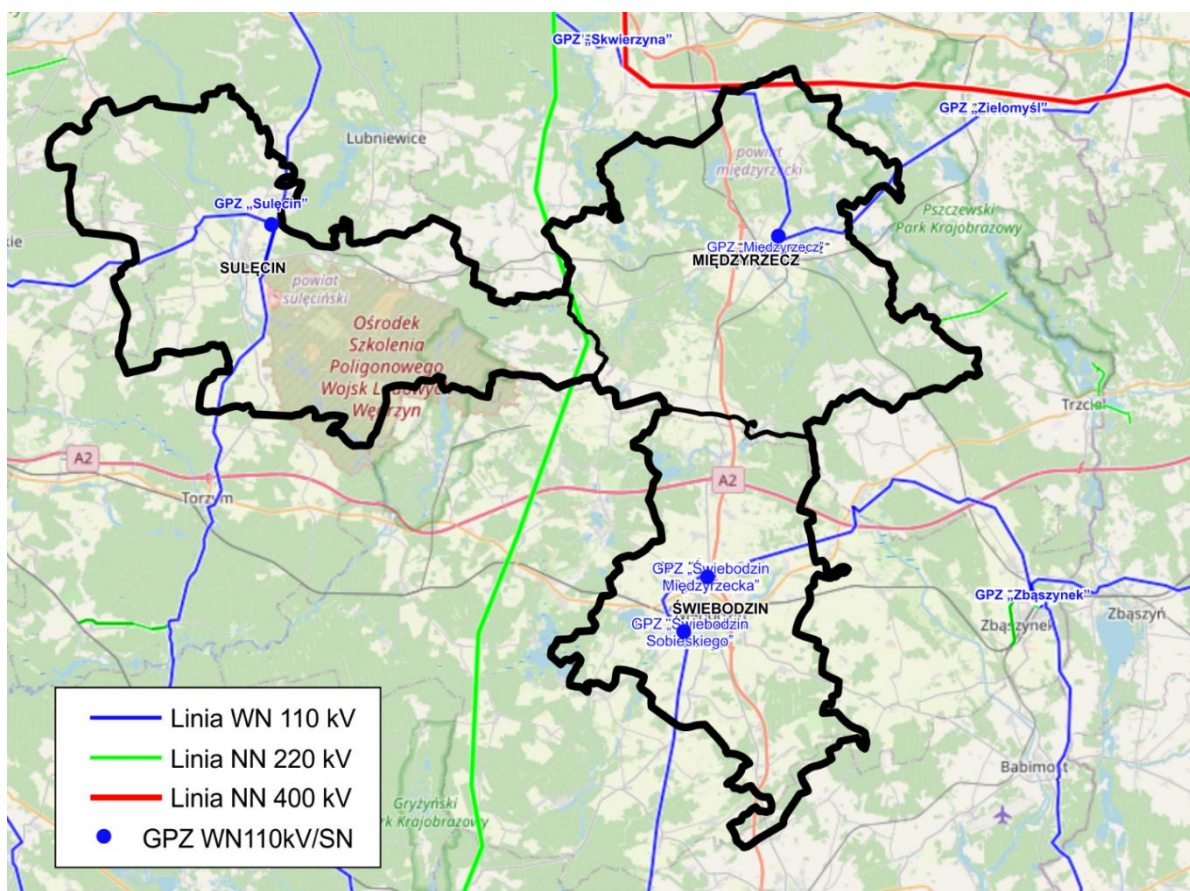
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

2.7.3.2. Infrastruktura techniczna – zaopatrzenie w energię elektryczną

Obszar Partnerstwa jest zelektryfikowany w całości, zasilany siecią średnionapięciową SN 15 kV, do której napięcie jest dostarczane liniami WN 110 kV przez cztery Główne Punkty Zasilania:

- **GPZ Sulęcín**, Poznańska, WN 110 kV/SN 15 kV
- **GPZ Międzyrzecz**, Piastowska, WN 110 kV/SN 15 kV
- **GPZ Świebódzin** Międzyrzecka, WN 110 kV/SN 15 kV
- **GPZ Świebódzin** Sobieskiego, WN 110 kV/SN 15 kV.

Rysunek 27. Sieć NN i WN na obszarze Partnerstwa oraz Główne Punkty Zasilania

Opracowanie własne ZNP

Ponadto przez obszar Partnerstwa przebiegają tranzytowe dwie linie NN:

- Linia NN 400 kV Krajnik – Plewiska;
- Linia NN 220 kV Leśniów – Gorzów.

Obie te linie nie mają jednak na obszarze Partnerstwa powiązania strukturalnego z siecią WN ani z lokalną siecią średnich napięć.

2.7.3.3. Infrastruktura techniczna – zaopatrzenie w paliwa gazowe

W roku 2020 odsetek ludności Partnerstwa korzystający z gazu sieciowego wynosił 42,1%. Dostarczycielem gazu i operatorem sieci gazowej jest EWE energia sp. z o.o. Gaz wysokometanowy E (GZ-50) jest dystrybuowany przez następujące stacje:

- **10203/Sulecin** (stacja zasilająca: 532278022596/Brieskow-Finkenheerd/ EWE NETZ, miejscowości obsługiwane: Małuszów, Miechów, Ostrów, Ostrówek, Sulecin, Trzebów, Tursk, Wędrzyn, Długoszyn);
- **10309/Cigacice** (stacja zasilająca: 532278022596/Brieskow-Finkenheerd/ EWE NETZ, miejscowości obsługiwane: Świebodzin, Rosin, Chociule, Rozłogi i Wilkowo);

- **780901/Międzyrzecz** (stacja zasilająca: 780901/Międzyrzecz/ Operator Gazociągów Przesyłowych GAZ-SYSTEM SA, miejscowości obsługiwane: gmina Międzyrzecz: Bobowicko, Gorzyca, Kaława, Kęszycza Leśna, Kęszycza Wieś, Międzyrzecz, Nietoperek, Święty Wojciech, Wysoka, Karolewo, Żółwin, Kuźnik, Pniewo, gmina Świebodzin: Gościkowo, Jordanowo, Krzemionka, Ługów).

Na terenie Gminy Świebodzin dostarczany jest również gaz ziemny zaazotowany Lw. Gaz ten dostarczany jest wyłącznie na terenie miasta Świebodzin zarówno z poziomu średniego jak i niskiego ciśnienia. Dostarczycielem gazu grupy Lw jest Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o. o.

2.7.3.4. Infrastruktura techniczna – szerokopasmowa sieć teletransmisyjna

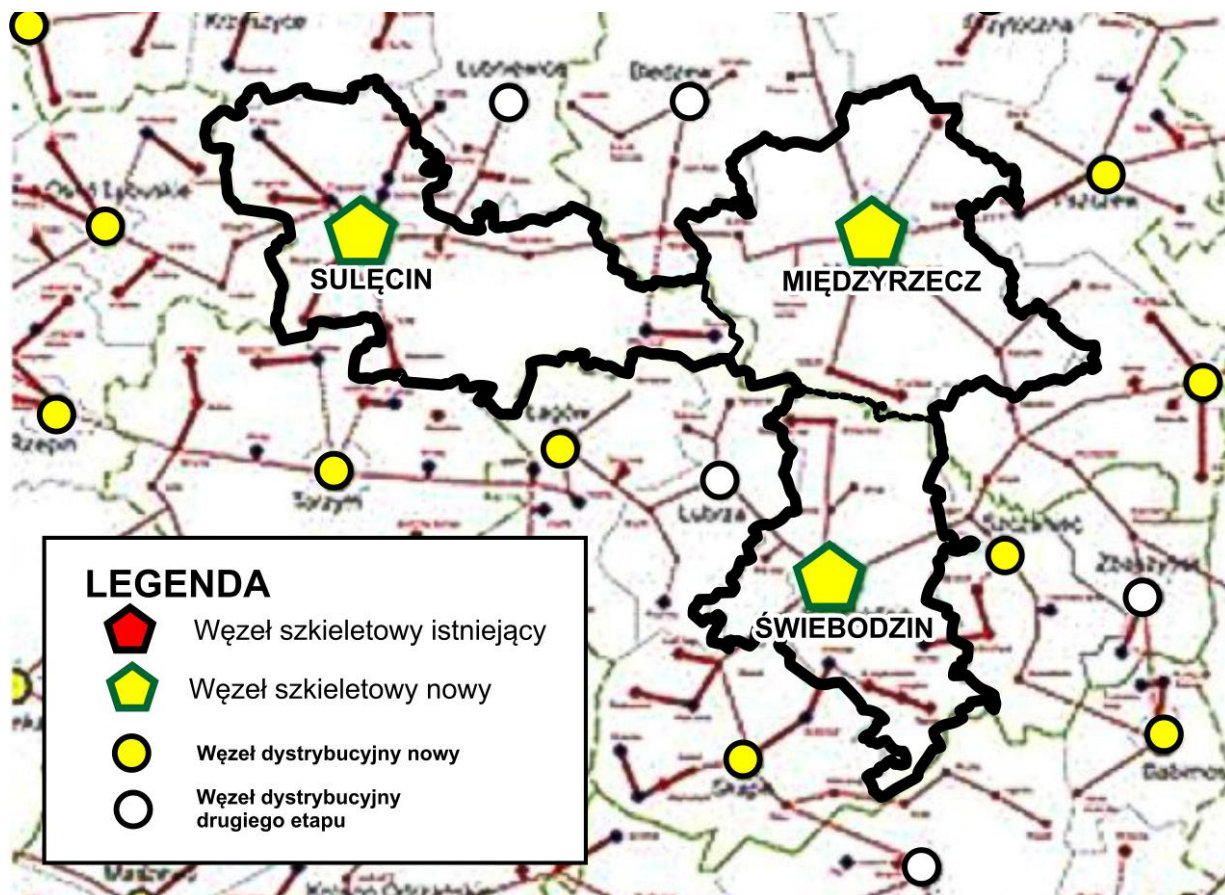
Zakończona w 2014 roku realizacja projektu Szerokopasmowe Lubuskie (pierwszej regionalnej sieci szerokopasmowej w Polsce) zapewniła szeroki dostęp do usług teletransmisji danych dla 94% mieszkańców, 100% instytucji publicznych i przedsiębiorców w województwie lubuskim.

Strategicznym celem projektu było zwiększenie dostępu do internetu instytucji publicznych, przedsiębiorstw i mieszkańców obszarów zagrożonych wykluczeniem cyfrowym. Całe Partnerstwo leży na obszarze, na którym została wybudowana regionalna sieć szerokopasmowa, składająca się z sieci szkieletowej i dystrybucyjnej (w ramach projektu Szerokopasmowe Lubuskie), przy czym rozprowadzenie sieci dystrybucyjnej do odbiorców końcowych (tzw. „ostatnia mila”) jest w gestii operatorów komercyjnych. Węzły sieci szkieletowej dla obszaru Partnerstwa są zlokalizowane w Świebodzinie, Międzyrzeczu i Sulęcinie. Sieć dystrybucyjna jest rozprowadzona równomiernie po całym terenie Partnerstwa. Technologicznie sieć jest oparta o następujące rozwiązania:

- W warstwie fizycznej sieci wykorzystany został światłowód jednomodowy, a transmisję zapewniają urządzenia DWDM i IP.
- W warstwie szkieletowej zastosowano transmisję z wykorzystaniem zwielokrotnienia falowego: DWDM i CWDM.
- W warstwie dystrybucyjnej sieci wykorzystano technologię ONU, FTTC/FTTB oraz IP DSLAM.

Powyższe rozwiązania technologiczne obecnie nadal spełniają oczekiwania użytkowników, obsługują w pełni przesyłane strumienie danych zapewniając właściwą rezerwę przepustowości i pełną funkcjonalność sieci.

Rysunek 28. Sieć szerokopasmowa na terenie Partnerstwa

Opracowanie: ZMP na podstawie materiałów UMWL

Konkluzja 24. Dostępność szkieletowej sieci szerokopasmowej na całym obszarze Partnerstwa należy uznać za mocną stronę potencjału gospodarczego obszaru Świebodzińsko-Międzyrzeckiego MOF. Trzeba jednak pamiętać, że sieć szkieletowa sama w sobie nie tworzy dostępu do internetu dla odbiorców końcowych. Dostęp ten jest uzależniony od gęstości sieci dystrybucyjnej budowanej przez operatorów komercyjnych.

2.7.3.5. Transport – powiązania drogowe obszaru Partnerstwa

Przez teren Partnerstwa przebiegają następujące główne połączenia drogowe (drogi krajowe i wojewódzkie):

1. Autostrady i drogi krajowe:
 - a. **Autostrada A2** (Autostrada Wolności) – przebiegająca przez obszar Partnerstwa ze wschodu na zachód (przez gminę Świebodzin). Autostrada A2 stanowi fragment drogi międzynarodowej E30 kontynuujący przebieg niemieckiej autostrady A12 z kierunku Berlina. Na terenie Polski przebiega od granicy

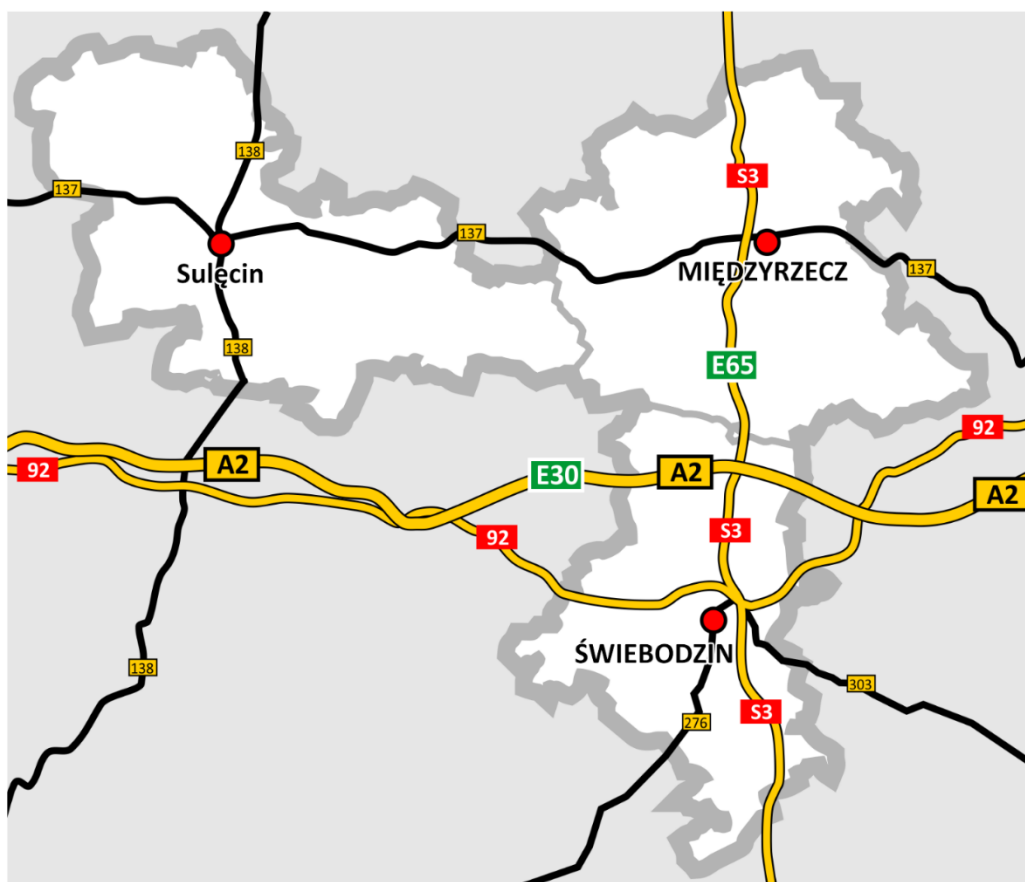
z Niemcami w Świecku przez m.in. Świebodzin, Poznań, Łódź, Warszawę, Siedlce do granicy z Białorusią w Kukurykach (na wielu odcinkach wschodniej części autostrady trwa budowa, zakończenie przewidywane jest w 2025 r.)

- b. **Droga ekspresowa S3** – droga ekspresowa ze Świnoujścia do Lubawki, stanowiąca fragment międzynarodowej trasy E65, leżącej w transeuropejskim korytarzu transportowym (TEN-T). Najdłuższy odcinek (ok. 184 km.) znajduje się w granicach woj. lubuskiego, z czego na terenie Partnerstwa odcinek ok. 30 km. (Międzyrzecz – Świebodzin).
- c. **DK 92** łącząca Rzepin i Kałuszyn – przebieg jej jest praktycznie taki sam, jak autostrady A2, droga dopiero od niedawna znana jest jako **DK92**; wcześniej ta trasa była znana jako droga krajowa nr 2.

2. Drogi wojewódzkie:

- a. **Droga wojewódzka 137** Słubice – Sulęcín – Międzyrzecz – Trzciel o długości 100 km., biegnie równolegle do drogi krajowej DK 92, stanowi dla niej trasę alternatywną. DW 137 krzyżuje się z DK 92 w Trzcielu i na tym skrzyżowaniu kończy swój bieg.
- b. **Droga wojewódzka 138** Karkoszów – Długoszyń – Sulęcín – Torzym – Debrz-nica – Trzebiechów – Połęcisko – Chlebowo – Gubin o dł. 101 km. łącząca DW 134 (oraz biegnącą w jej pobliżu DK 22) z Gubinem.
- c. **Droga wojewódzka 276** Krosno Odrzańskie – Świebodzin o długości 44 km, łączącą Krosno Odrzańskie (DK 29), z (DK 3), w Świebodzinie. Droga położona jest na terenie województwa lubuskiego, biegnąc przez obszar dwóch powiatów: krośnieńskiego oraz świebodzińskiego.
- d. **Droga wojewódzka 303** Świebodzin – Brudzewo – Babimost – Powodowo dł. 42 km, łączącą Świebodzin (DK 92) z DK32 w Powodowie. Droga Wojewódzka 303 łączy drogę DK92 w Świebodzinie z drogą DK32 w Powodowie. Droga biegnąc dalej na wschód przechodzi do powiatu wolsztyńskiego (woj. wielkopolskie).

Rysunek 29. Układ głównych dróg kołowych na terenie Partnerstwa

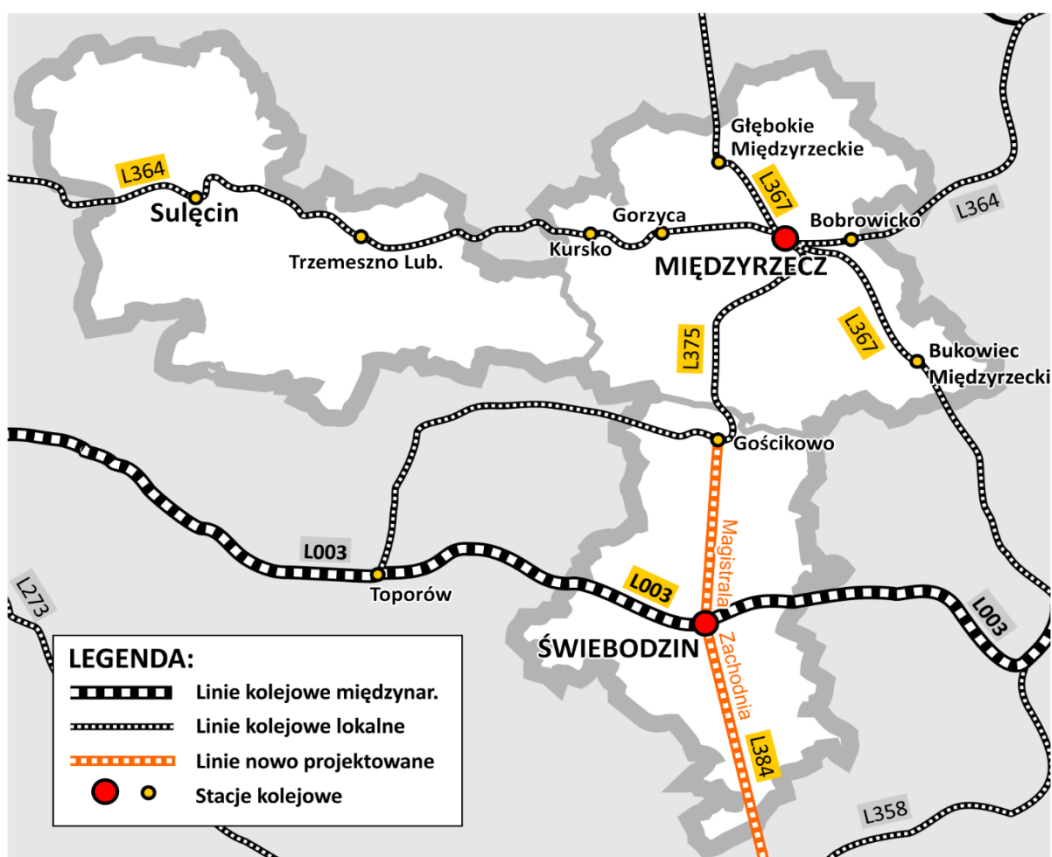
Opracowanie: ZMP na podstawie danych GDDKiA oraz danych wojewódzkich

2.7.3.6. Powiązania kolejowe obszaru Partnerstwa

Przez teren Partnerstwa przebiegają obecnie poniższe linie kolejowe.

1. **Linia nr 3 Warszawa Zachodnia – Kunowice** – zelektryfikowana, dwutorowa, magistralna linia kolejowa o znaczeniu państwowym, łącząca stację Warszawa Zachodnia z granicą państwa w przejściu kolejowym Kunowice. Stanowi ona fragment międzynarodowej linii kolejowej E 20 (Berlin – Kunowice – Warszawa – Terespol – Moskwa). Na obszarze Partnerstwa przebiega przez Świebodzin.
2. **Linia nr 364 Wierzbno – Rzepin** – jednotorowa linia, obecnie zamknięta dla ruchu pasażerskiego (obsługiwany jest jedynie ruch towarowy). Przewidziany jest remont linii na odcinku Międzyrzecz – Sulęcín – Rzepin w ramach programu Kolej Plus.
3. **Linia nr 367 Zbąszynek – Gorzów Wielkopolski** – zmodernizowana, nieelektryfikowana, jednotorowa linia kolejowa łącząca Zbąszynek z Gorzowem Wielkopolskim, obsługująca ruch pasażerski i towarowy. Na obszarze Partnerstwa przebiega przez Międzyrzecz.
4. **Linia nr 375 Międzyrzecz – Toporów** – jednotorowa nieelektryfikowana linia kolejowa o długości 42,085 km. Odcinek Międzyrzecz – Nietoperek jest wpisany do wykazu linii kolejowych państwowego znaczenia z uwagi na obsługę terenów wojskowych.

Rysunek 30. Układ linii kolejowych na terenie Partnerstwa

Opracowanie: ZMP na podstawie danych PKP PLK: ZMP na podstawie danych PKP PLK

Ponadto w najbliższych latach ma powstać **Magistrala Zachodnia** stanowiąca połączenie Gorzów Wielkopolski – Skwierzyna – Międzyrzecz – Świebódzin – Sulechów – Zielona Góra. Jest ona **planowana** jako kolejowy „kręgosłup” województwa lubuskiego i ma zapewnić bezpośrednie połączenie kolejowe obu ośrodków wojewódzkich. Do uruchomienia tego połączenia technicznie brakuje dobudowania nowego 14-kilometrowego odcinka (o nienadany jeszcze numerze linii) Gościkowo – Świebódzin oraz odbudowy 17-kilometrowego odcinka nieczynnej i częściowo rozebranej linii L384 Świebódzin – Sulechów.

2.7.3.7. Drogi rowerowe na obszarze Partnerstwa

Przez teren partnerstwa przebiegają dwie główne trasy rowerowe tworzące rowerowy „kręgosłup” transportowy, są to trasy:

1. EuroVelo2 – trasa międzynarodowa – przebiegająca z zachodu na wschód przez tereny gmin Sulęcín i Międzyrzecz;
2. Regionalny Szlak Rowerowy nr 763 – przebiegający z północy na południe od Międzyrzecza przez Świebódzin.

Na terenie partnerstwa zostało wykonanych do tej pory ok. 75 km dróg rowerowych, na które przypada 24,3 km dróg na terenie gminy Świebodzin, 28 km dróg na terenie gminy Sulęcín i 22,6 km na terenie gminy Międzyrzecz. Sieć dróg rowerowych jest niejednorodna i niepowiązana ze sobą. Z punktu widzenia rozwoju szeroko pojętej mobilności rowerowej, która wpisuje się na omawianym terenie w koncepcję zrównoważonego rozwoju transportu, korzystnym byłoby powstawanie takich dróg rowerowych, które tworzyłyby możliwie jak najbardziej jednorodną, bezpieczną i komfortową sieć połączeń rowerowych między gminami członkowskimi, zaspokajającą potrzeby mieszkańców w zakresie mobilności miejskiej.

Warto zaznaczyć także, iż teren Partnerstwa odznacza się dużym potencjałem w zakresie rozwoju turystyki rowerowej. Dzieje się tak ze względu na korzystne warunki krajobrazowe, znaczną ilość atrakcji turystycznych oraz budującą duży potencjał ilość wyznaczonych szlaków rowerowych, mogących stać się trasami rowerowymi o podniesionym standardzie użytkowania.

Argumentem świadczącym także o społecznym zainteresowaniu rozwojem transportu rowerowego jest odbywający się na terenie Partnerstwa Międzynarodowy Zjazd Cyklistów w Sulęcín. Wydarzenie to stanowi dobry kapitał do promocji i popularyzacji idei transportu rowerowego.

Należy ponadto wspomnieć, iż Partnerzy przeprowadzili ankietyzację mieszkańców w zakresie rozwoju ścieżek i dróg rowerowych. Z jej analizy wynika, iż poparcie dla postulatu rozwoju mobilności rowerowej ma niemalże 100% poparcie wśród mieszkańców partnerstwa. Ok. 40% biorących udział w ankietach osób potwierdziło, iż w przypadku budowy bezpiecznych i wygodnych dróg rowerowych byłiby skłonni zamienić samochód na rower jako środek transportu do pracy lub szkoły. Ok. 77% osób wskazała, iż rower stałby się ich preferowanym środkiem transportu, w przypadku rozwoju sieci dróg rowerowych także w pozostałych celach takich jak rekreacja, sport czy wyjazd na zakupy.

Wysoki poziom społecznego poparcia dla rozwoju dróg rowerowych i transportu rowerowego daje zielone światło dla planowanych w ramach ZIT przez Gminy Partnerstwa inwestycji rowerowych. Pokazuje także, iż koncepcja wprowadzenia transportu rowerowego jako alternatywy dla publicznego transportu samochodowego ma uzasadnienie i poparcie społeczne oraz tworzy mocne podstawy dla rozwoju zielonego transportu publicznego na terenie Partnerstwa.

Postulaty związane z rozwojem transportu rowerowego zostały wpisane także do strategii rozwoju każdej z Gmin członkowskich.

2.7.3.8. Dostępność drogowa i peryferyjność czasowa obszaru Partnerstwa

Odległości drogowe z ośrodków miejskich Partnerstwa do najbliższych miejskich ośrodków o randze węzła regionalnego i ponadregionalnego wynoszą:

Tab. 43. Odległości drogowe z ośrodków Partnerstwa do najbliższych dużych miast

Ośrodki: regionalne ↓ Partnerstwa ⇒	Międzyrzecz	Świebodzin	Sulęcín
Gorzów Wielkopolski	48 km	69 km	42 km
Zielona Góra	66 km	44 km	89 km
Poznań	103 km	109 km	149 km
Wrocław	216 km	193 km	238 km
Berlin	186 km	179 km	132 km

Opracowanie własne ZMP

Konkluzja 25. Bliskość Berlina i dobre połączenie drogowe z tym miastem jest ważnym, a być może kluczowym czynnikiem strategicznym dla Partnerstwa. Atut ten obecnie nie jest w pełni wykorzystany, ani nawet w pełni uświadomiony, jako przewaga konkurencyjna.

Przez wskaźnik peryferyjności czasowej danego miejsca rozumiemy umowny parametr czasu dojazdu samochodem z tego miejsca do ośrodka regionalnego. W odniesieniu do województwa lubuskiego, które ma dwa ośrodki regionalne o podobnym potencjale oddziaływania, przez wskaźnik peryferyjności czasowej będziemy rozumieli czas dojazdu do bliższego z dwóch ośrodków wojewódzkich.

Tab. 44. Czasy dojazdu samochodem z Partnerstwa do ośrodków wojewódzkich

Ośrodki: regionalne ↓ Partnerstwa ⇒	Międzyrzecz	Świebodzin	Sulęcín
Gorzów Wielkopolski	34 min	47 min	45 min
Zielona Góra	39 min	27 min	59 min

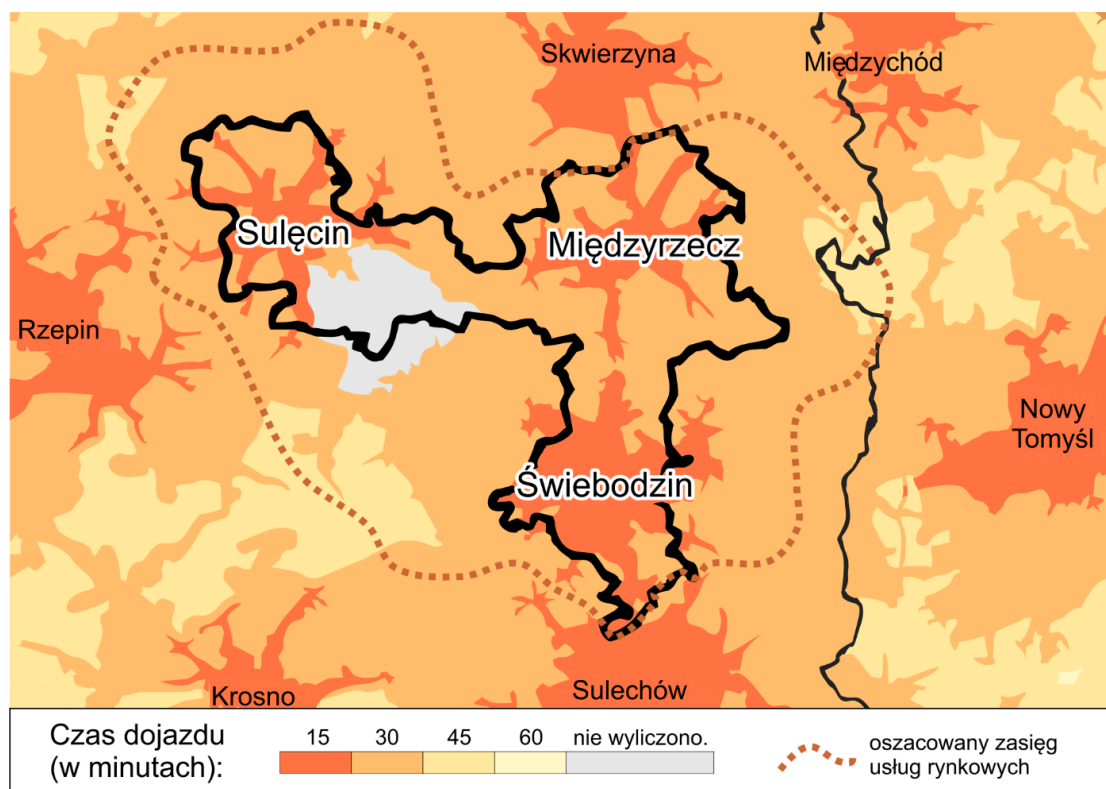
Opracowanie własne ZMP na podstawie Travel Time Analytics

Konkluzja 26. Zsumowana dostępność drogowa obu stolic województwa ze wszystkich trzech ośrodków Partnerstwa jest identyczna: UŚREDNIONY CZAS DOJAZDU z Partnerstwa do każdej ze stolic wynosi dokładnie 42 minuty. Wskaźnik peryferyjności dla Partnerstwa jest więc bardzo niski.

Oszacowano z kolei dostępność czasową ośrodków miejskich partnerstwa z ich obszaru wiejskiego. Zasięg obsługi Świebodzina, Sulęcína i Międzyrzecza w zakresie zadań realizowanych przez samorządy gminne w większości zakresów odpowiada granicom gmin, lecz są też takie usługi (np. w obszarze kultury, sportu, częściowo edukacji), z których mieszkańcy będą korzystać tak, gdzie jest łatwiejszy dojazd (lub wyż-

sza jakość usług), niezależnie od podziałów administracyjnych. Natomiast zasięg oddziaływania pozostałych usług uzależniony jest od dostępności konkurencyjnej oferty usługowej sąsiadujących miast. Na rycinie przedstawiono analizę dostępności czasowej do miast na obszarze partnerstwa i do sąsiednich miast świadczących usługi analogicznego poziomu. Obsługa partnerstwa w zakresie usług ponadlokalnych podzielona jest pomiędzy Świebodzin, Sulęcín i Międzyrzecz, które dla znacznej części obszaru zapewniają dojazd w czasie krótszym niż 15 minut, a dla całej pozostałej części obszaru umożliwiają dojazd w czasie krótszym niż 30 minut.

Rysunek 31. Dostępność czasowa do miast Partnerstwa i wybranych miast otoczenia

Źródło: opracowanie własne na podstawie Travel Time Analytics

Konkluzja 27. Można przyjąć, że dostępność transportowa ośrodków miejskich partnerstwa jako centrów koncentracji handlu i usług rynkowych, mierzona czasem dojazdu z prędkością miarodajną, jest wystarczająca. Jednak odrębną sprawą jest deficyt zorganizowanego transportu publicznego na obszarach wiejskich. Zdiagnozowano między innymi istnienie zjawiska dowozów do miasta samochodami osobowymi jako odpłatnej usługi w szarej strefie. To niebezpieczne zjawisko. Alternatywą do zorganizowanego transportu publicznego na terenie Partnerstwa jest rozwój dróg rowerowych.

2.7.3.9. Transport – dostępność kolejowa obszaru Partnerstwa

Zasięgi kolejowej dostępności optymalnej¹² obszaru Partnerstwa koleją w izochronach godzinnych, dwugodzinnych i dłuższych aż do pięciogodzinnych pokazują poniższe mapy, odrębnie dla stacji: Świebodzin i Międzyrzecz (Sulęcín nie obsługuje obecnie ruchu pasażerskiego, więc wygenerowanie mapy nie było możliwe).

Powyższe mapy czasowej dostępności kolejowej obszaru Partnerstwa Świebodzińsko-Międzyrzecki MOF należy interpretować następująco:

1. Izochrona jednogodzinna obrazuje maksymalny zasięg codziennych dojazdów do pracy koleją.
2. Izochrona dwugodzinna obrazuje zasięg maksymalny dobowych dojazdów turystycznych koleją (bez noclegu).
3. Izochrona trzygodzinna obrazuje zasięg dojazdów koleją do usług i walorów specjalistycznych, do nauki tygodniowej oraz zasięg atrakcyjności turystycznej dla dojazdów weekendowych z planowanym co najmniej jednym noclegiem.
4. Izochrony 4 i 5-godzinna pokazują optymalny i maksymalny zasięg dojazdów na dłuższe pobyty turystyczne (pod warunkiem istnienia produktu turystycznego generującego takie pobyty) oraz zasięg dojazdów do pracy tygodniowej i korzystania z rzadkich usług specjalistycznych.

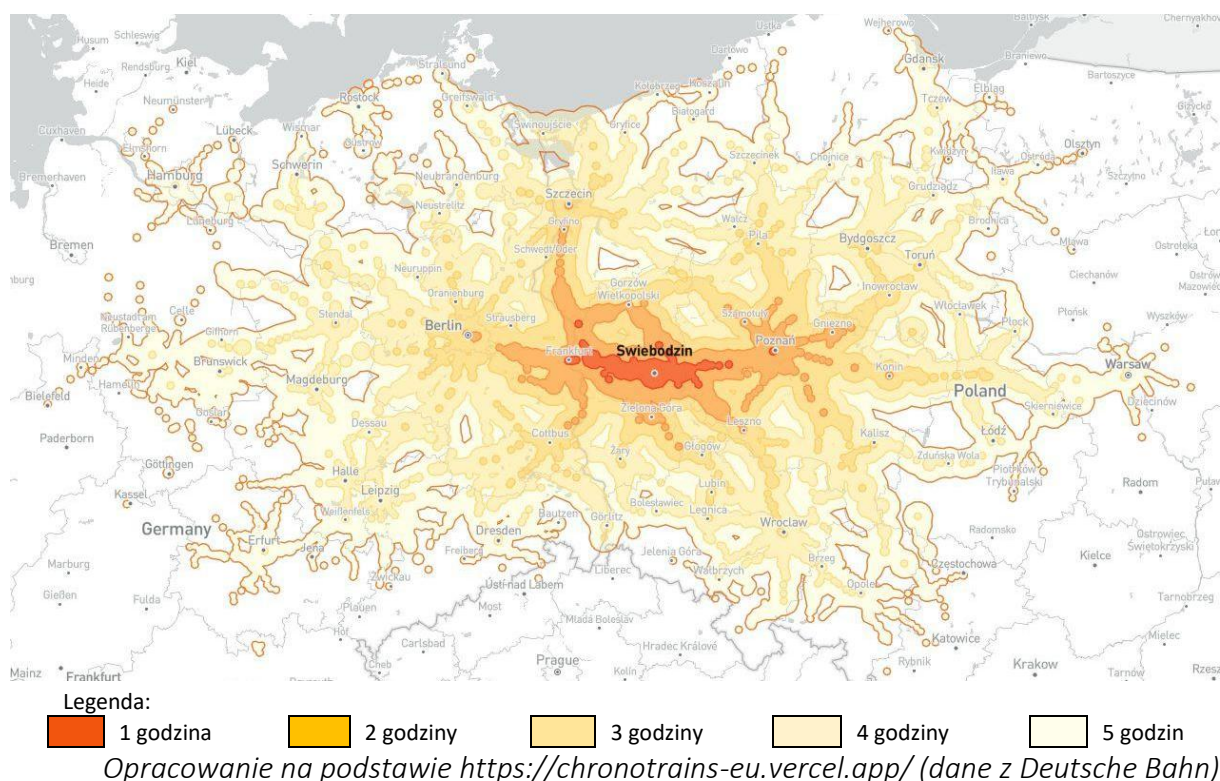
Należy jednak zaznaczyć, że izochrony zostały wyznaczone po istniejącej sieci i układzie połączeń kolejowych. Nie uwzględniają więc uruchomienia Magistrali Zachodniej Gorzów Wlkp. – Zielona Góra po wybudowaniu odcinka Gościkowo – Świebodzin oraz odbudowie odcinka nieczynnej obecnie linii L384 Świebodzin – Sulechów. Magistrala ma być na całej długości dostosowana do prędkości podróźnej 160 km/h.

Nie uwzględniono też nieczynnej obecnie stacji pasażerskiej Sulęcín, która będzie reaktywowana po zakończeniu remontu linii L364 Międzyrzecz – Rzepin, co jest planowane w ramach rządowego programu Kolej Plus prawdopodobnie na rok 2026.

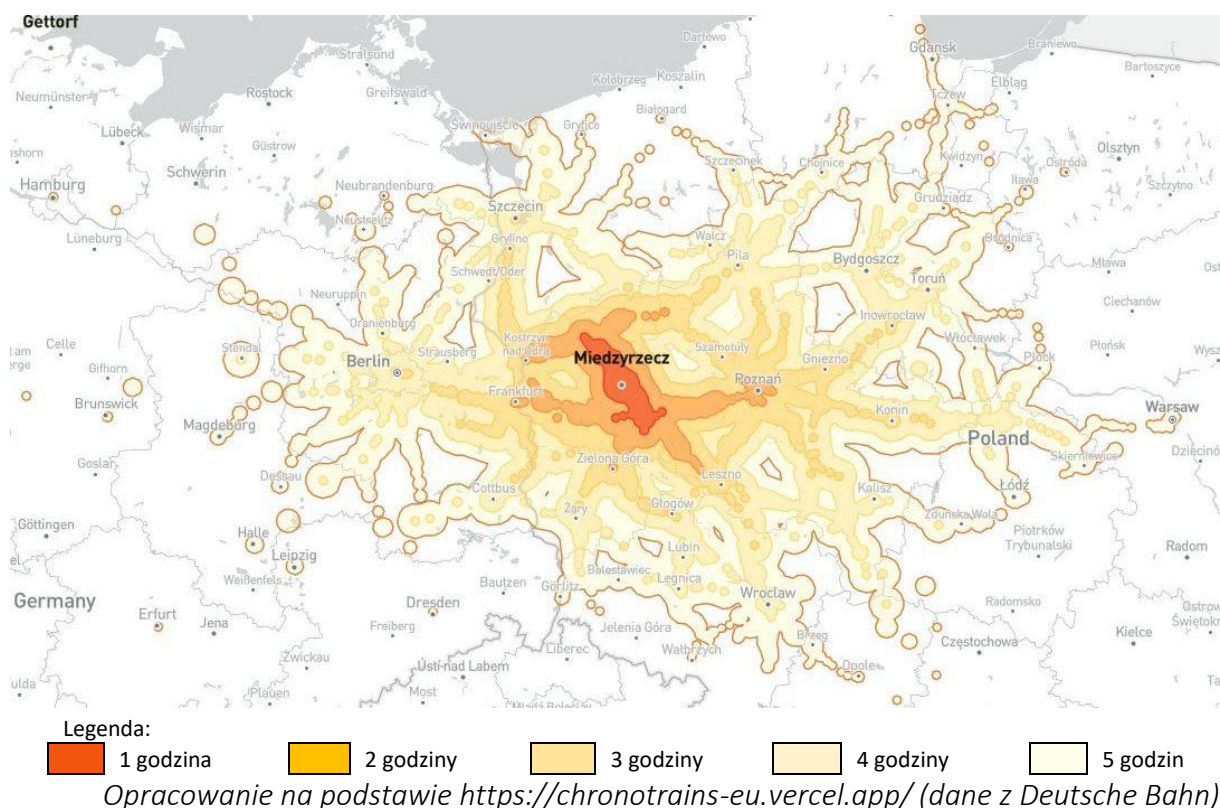
Konkluzja 28. Oba te planowane na przyszłość rozwiązania: Magistrala Zachodnia i remont linii L364 znacząco poprawią dostępność kolejową Partnerstwa.

¹² Diagram zakłada, że przesiadki trwają 20 minut, a czas przejazdów jest zoptymalizowany. Należy go więc interpretować jako **potencjalny najlepszy zasięg**. Faktyczny zasięg może być mniejszy po uwzględnieniu rzeczywistych czasów przesiadek (wyliczenia oparte na danych Deutsche Bahn).

Rysunek 32. Świebodzin – optymalna dostępność kolej w izochronach 1–5 godzin

Rysunek 33. Międzyrzecz – optymalna dostępność kolej w izochronach 1–5 godzin

2.7.3.10. Transport – dostępność lotnicza

Najbliższe dla obszaru partnerstwa lotnisko obsługujące zarówno ruch pasażerski jak i cargo, to **Port Lotniczy Zielona Góra – Babimost**. Dojazd samochodem do lotniska z ośrodków powiatowych Partnerstwa przedstawia tabela.

Tab. 45. Odległości i czasy dojazdu do Portu Lotniczego Zielona Góra-Babimost

Parametr↓ Ośrodki Partnerstwa ⇔	Międzyrzecz	Świebodzin	Sulęcín
Odległość w km	50,8 km	28,6 km	86,1 km
Czas w minutach.	40 min.	26 min.	63 min.

Opracowanie własne ZMP

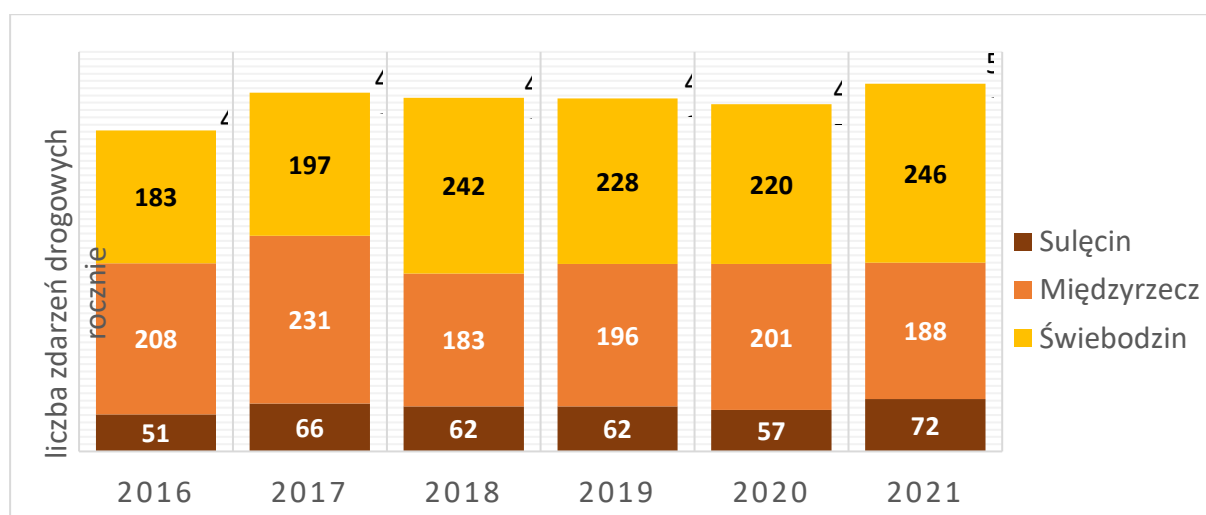
Obecnie lotnisko Babimost obsługuje w dni robocze jeden lot do Warszawy (w piątki dodatkowo drugi lot) oraz w czwartki i niedziele jeden lot do Gdańska. Należy zauważyć, że spośród czynnych lotnisk pasażerskich w Polsce Port Lotniczy Zielona Góra - Babimost jest obecnie lotniskiem generującym zdecydowanie najmniejszy ruch pasażerski. W pierwszym kwartale 2022 roku obsłużył on jedynie **4 345 pasażerów** zajmując ostatnie miejsce wśród 14 czynnych lotnisk pasażerskich, a wynik ten był blisko trzykrotnie niższy od drugiego najsłabszego lotniska w Olsztynie (12 131 pasażerów). Także dynamika wzrostu przewozów jest bardzo niska (po roku covidowym Port lotniczy Zielona Góra zwiększył przewozy kwartał do kwartału o 70,4%. Podczas gdy średni wzrost dla lotnisk w Polsce ogółem wyniósł w tym czasie 439,3%). Transport Cargo przez lotnisko w Babimost – pomimo technicznej gotowości lotniska do jego obsługi – jest w pierwszym kwartale 2022 roku zerowy i podobnie było rok wcześniej.

Konkluzja 29. Bliskość Portu Lotniczego Zielona Góra – Babimost można uważać za zaletę położenia logistycznego obszaru Partnerstwa. Jednak minimalny ruch pasażerski poprzez lotnisko Babimost i brak ruchu Cargo na tym lotnisku każe brać pod uwagę niepewność perspektyw tego portu lotniczego. Może on – pomimo wysiłków samorządu województwa – podzielić los lotniska Radom–Sadków, którego funkcjonowanie jest obecnie zawieszone do odwołania.

2.7.3.11. Bezpieczeństwo w ruchu drogowym

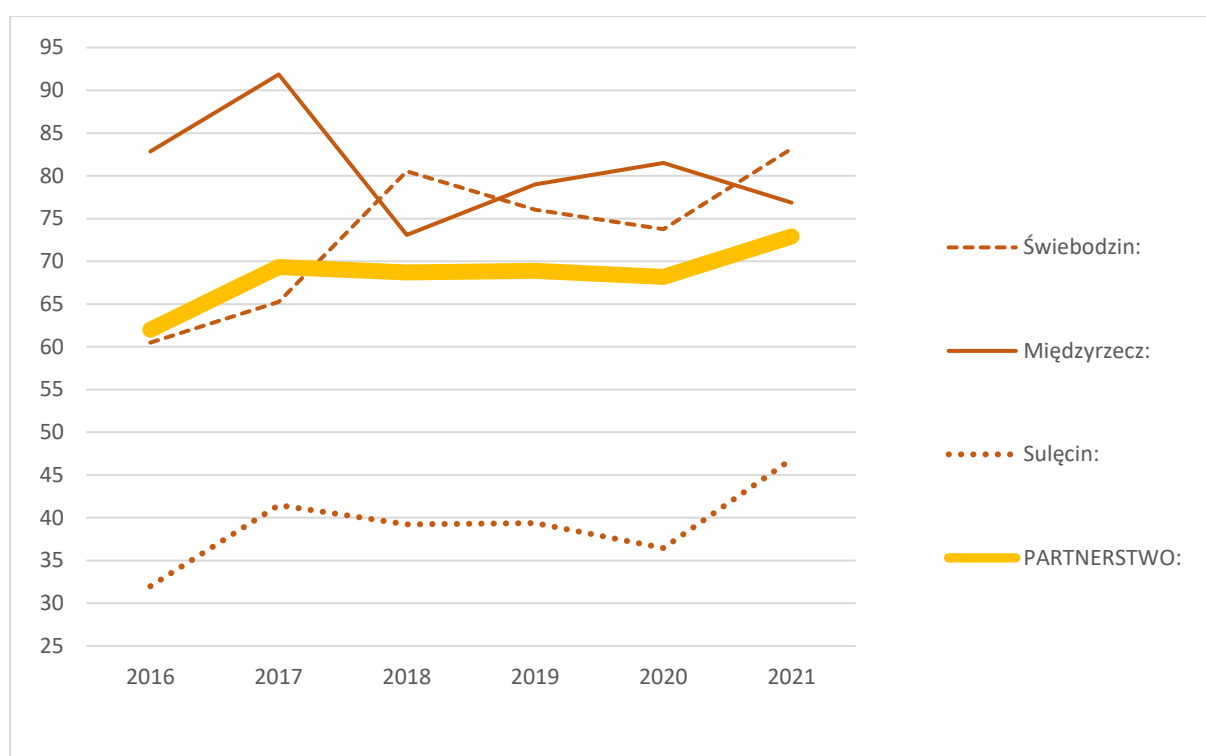
W ramach diagnozy przebadano liczbę zdarzeń drogowych rocznie w poszczególnych gminach Partnerstwa oraz ich sumę w całym Partnerstwie. Liczba zdarzeń drogowych rocznie w okresie sześcioletnim wykazuje tendencję lekko rosnącą. Przy tym największa jest liczba zdarzeń w Świebodzinie (1316), następnie w Międzyrzeczu (1207) a zdecydowanie najmniejsza w Sulęcínie (370).

Rysunek 34. Liczba zdarzeń drogowych w Partnerstwie w latach 2016 – 2021

Opracowanie własne ZMP. Źródło: System Ewidencji Wypadków i Kolizji (SEWiK), KGP
Aby upewnić się, czy różnice ilości zdarzeń nie wynikają po prostu z różnic liczby ludności, znormalizowano wyniki przeliczając je na 10 tysięcy ludności. Oto wynik: Sulęcín ma znacznie lepsze wskaźniki bezpieczeństwa drogowego (mniej zdarzeń drogowych na 10 tys. ludności) dzięki mniejszej intensywności ruchu drogowego.

Rysunek 35. Liczba zdarzeń drogowych w przeliczeniu na 10 tys. Mieszkańców

Opracowanie własne ZMP. Źródło: System Ewidencji Wypadków i Kolizji (SEWiK), KGP

2.7.3.12. Konkluzje w zakresie zrównoważonej mobilności

1. Wszystkie trzy gminy partnerstwa mają zadowalająco skomunikowany z otoczeniem swój ośrodek miejski, wymagający jednak dalszego rozwoju w szczególności poprzez rozwój ścieżek rowerowych. Natomiast deficyt dostępności transportowej dotyczy ich obszaru wiejskiego, w którym większość z 52 miejscowości wiejskich nie ma żadnego skomunikowania transportem publicznym nie tylko z otoczeniem gminy, ale nawet z centralnym ośrodkiem własnej gminy. Trzeba pamiętać, że nieprawdą jest, iż każda rodzina na tych terenach dysponuje transportem indywidualnym. Prawdopodobnie na obszarze wiejskim wszystkich trzech gmin możemy mieć do czynienia ze zjawiskiem wykluczenia transportowego, którego zakres nie jest dokładnie zdiagnozowany.
2. Ewentualny rozwój kołowego transportu publicznego na obszarze partnerstwa wymaga współpracy z powiatami: świebodzińskim, międzyrzeckim i sulęcińskim i gminami ościennymi, co częściowo już ma miejsce. Współpraca powinna dotyczyć po pierwsze zdiagnozowania potrzeb i opracowania koncepcji transportu publicznego. Ze wstępnego rozeznania wynika, że transport taki powinien być realizowany odrębnie dla każdego z powiatów. Oprócz transportu na liniach stałych realizowanego pojazdami średnimi (14 – 21-miejscowymi). Przede wszystkim powinna być analizowana koncepcja DRT¹³ (transportu na życzenie). Transport DRT daje również szansę przetestowania potencjalnych stałych połączeń komunikacji publicznej: jeśli przewozy na danej trasie są zamawiane regularnie, samorząd może uruchomić tam regularną linię. Usługi DRT szczególnie potrzebne są tam, gdzie opcja „transportu na życzenie” bywa jedynym sposobem dojazdu do lekarza, do szkoły, do urzędu czy na dworzec. Transport DRT powinien być realizowany przede wszystkim pojazdami 7 i 9-miejscowymi w połączeniu z innymi usługami gminnymi realizowanymi w oparciu o ten sam tabor i zatrudnienie.
3. W wywiadach sygnalizowano, że trwały odpływ z obszaru Partnerstwa mieszkańców w wieku roboczym mobilnym wynika po części z braku takiego skomunikowania kolejowego Partnerstwa z Gorzowem Wielkopolskim i Zieloną Górą, które umożliwiłoby codzienne dojazdy do pracy. Ten problem rozwiąże prawdopodobnie dopiero kolejowa Magistrala Zachodnia, której termin realizacji w chwili zamykania niniejszej diagnozy nie jest znany.

¹³ Transport DRT (od ang. Demand Responsive Transport) nazywany też „transportem na życzenie”, lub „Transportem na żądanie” to wykonywanie przewozu publicznym środkiem transportu po zgłoszeniu konieczności przejazdu na danej trasie, bez uruchamiania regularnej linii przewozowej. Przewozy DRT są na ogół odpłatne, w cenie zbliżone do ceny biletu w transporcie po liniach regularnych.

4. Na terenie Partnerstwa sieć dróg rowerowych jest niejednorodna i wymaga dalszego rozwoju. W związku ze zdiagnozowanym zainteresowaniem mieszkańców Partnerstwa tym rodzajem transportu, może się on stać, przy odpowiednich nakładach finansowych i zrealizowanych m.in. w ramach ZIT projektach w zakresie rozwoju dróg rowerowych, na niektórych odcinkach alternatywą dla publicznego transportu samochodowego.

2.8. Zdolność instytucjonalna Partnerstwa

Przez „zdolność instytucjonalną” Partnerstwa rozumiemy tu przede wszystkim zdolność budżetów gmin Partnerstwa do finansowania rozwoju. Zadaniem gminy w tym zakresie jest przede wszystkim budowanie odpowiedniej infrastruktury publicznej i organizowanie usług publicznych (nierynkowych) których dostępność i jakość wspierają rozwój lokalnych zasobów ludzkich, bowiem współtworzą jakość życia na obszarze Partnerstwa.

2.8.1. Dochody budżetowe gmin Partnerstwa z PIT i CIT

Dochody z tytułu udziału JST we wpływach budżetu państwa z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) stanowią być może najistotniejsze źródło podatkowych dochodów własnych gmin. Kwota wpływów do budżetu JST z udziałów we wpływach budżetu państwa z PIT jest pochodną dochodów osiąganych przez mieszkańców z tytułu aktywności gospodarczej, pracy, świadczeń społecznych i z majątku. Z kolei dochody z tytułu udziału JST we wpływach budżetu państwa z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) stanowią jedno z istotnych źródeł dochodów własnych. Wysokość udziału budżetu JST w CIT jest pochodną dochodów osiąganych przez osoby prawne. Wartość udziału określa się dla dochodów wszystkich podmiotów gospodarczych prowadzących działalność na terenie JST proporcjonalnie do zatrudnionych lokalnie pracowników.

Tab. 46. Dochody budżetów gmin Partnerstwa z PIT i CIT (2016–2021)

Rodzaj dochodów↓ lata ⇨	2016	2017	2018
Dochody budżetów gmin z PIT (zł)	50 581 649,00 zł	55 539 952,00 zł	63 862 927,00 zł
Dochody budżetów gmin z CIT (zł)	3 049 250,29 zł	2 793 256,58 zł	2 658 471,01 zł
Rodzaj dochodów↓ lata ⇨	2019	2020	2021
Dochody budżetów gmin z PIT (zł)	69 703 833,00 zł	69 683 045,00 zł	74 662 154,00 zł
Dochody budżetów gmin z CIT (zł)	3 094 049,64 zł	3 441 947,09 zł	4 889 881,90 zł

Opracowanie własne ZMP na podstawie danych BDL GUS

Tab. 47. Dochody budżetów gmin Partnerstwa z PIT i CIT – parametry

Rodzaj dochodów↓ parametr ⇔	Średnia z lat 2016–2021	Dynamika 2021/2016
Dochody budżetów gmin z PIT (zł)	64 005 593,33 zł	147,61%
Dochody budżetów gmin z CIT (zł)	3 321 142,75 zł	160,36%

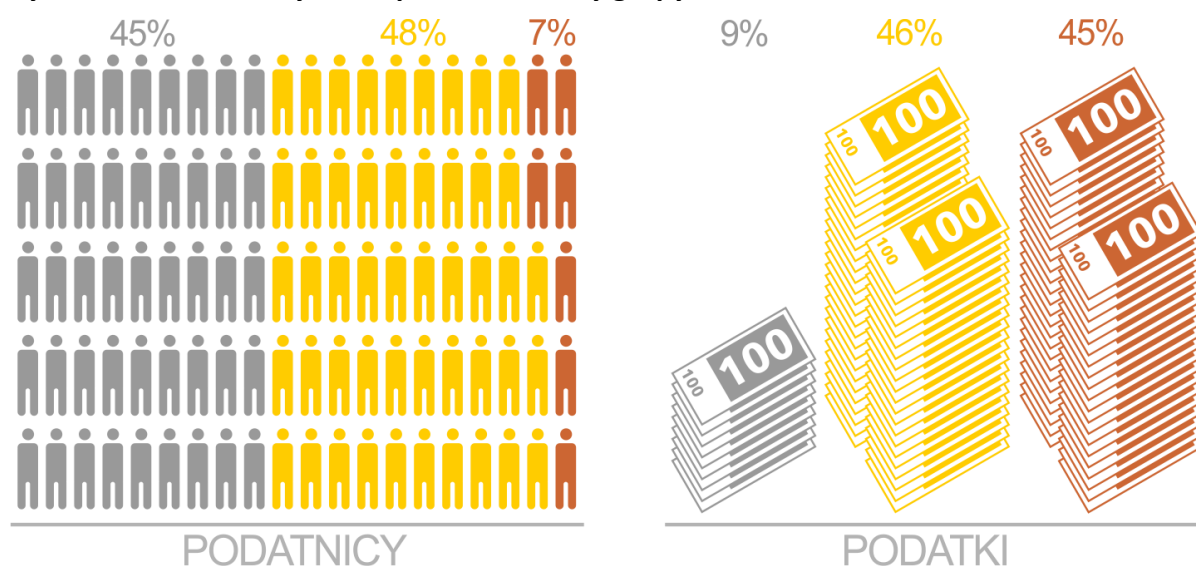
Opracowanie własne ZMP na podstawie danych BDL GUS

Konkluzja 30. Dochody budżetów gmin Partnerstwa z udziału w PIT są blisko 20-krotnie większe (wieloletnio – 19,3) od dochodów z udziału w CIT.

Konkluzja 31. Z kolei dochody z CIT w gminach Partnerstwa w ostatnich sześciu latach rosły nieco dynamiczniej od dochodów z PIT (160% do 148%).

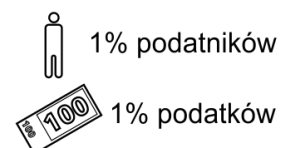
Z kolei prześledzono na podstawie danych systemu POLTAX, jakie grupy lokalnych podatników mają jaki udział w kreowaniu podatku dochodów z PIT.

Rysunek 36. Podatnicy PIT w podziale na trzy grupy dochodowości

LEGENDA:

- Zarabiający płacę minimalną lub poniżej niej
- Zarabiający do czterokrotności płacy minimalnej
- Zarabiający powyżej czterokrotności płacy minim.

Opracowanie własne ZMP na podstawie danych systemu POLTAX (2019)

Konkluzja 32. Zaledwie siedmioprocentowa grupa najlepiej zarabiających podatników generuje 45% wpływów z PIT do budżetu gmin Partnerstwa. W interesie Partnerstwa jest dbać o warunki do powstawania miejsc pracy wysokiej jakości i wspieranie przedsiębiorców, gdyż te dwie grupy podatników mogą mieć decydujący wpływ na zasobność lokalnych budżetów.

Konkluzja 33. Z 20-krotnej dysproporcji między wpływami do budżetu gmin z PIT i CIT wynika, że dla gminy jest strategicznie dużo ważniejsze, aby mieć na swoim obszarze dobrze zarabiających pracowników, niż dobrze zarabiające firmy. W kontekście bardzo wysokiego współczynnika dojazdów do pracy w gminach Partnerstwa (połowa deklaracji PIT-11 wystawionych lokalnym pracownikom pochodzi od pracodawców z innej gminy) warto pamiętać, że w lepszej sytuacji podatkowej jest przykładowa gmina, której mieszkańcy zarabiają dobrze u pracodawcy z gminy sąsiedniej, niż gmina będąca siedzibą pracodawcy zatrudniającego pracowników z innej gminy.

2.8.2. Zdolność finansowania rozwoju gmin Partnerstwa

Dla dokonania oceny zdolności gmin partnerstwa do finansowania rozwoju, przesłano trzy parametry: relację kwoty zadłużenia w danym roku do dochodów ogółem, relację wyniku operacyjnego do kwoty własnych dochodów bieżących (średnia 3-letnia) oraz procentowy udział bieżących dochodów „nieznaczonych” w dochodach bieżących ogółem.

Tab. 48. Wskaźniki zdolności finansowania rozwoju

Wskaźnik↓ lata ⇒	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Dynamika 2021/2016
Relacja kwoty zadłużenia w danym roku do dochodów ogółem	11,89	9,73	10,27	13,27	18,03	18,46	155,24
Relacja wyniku operacyjnego do kwoty dochodów bieżących (średnia 3letnia)	15,8	16	14,1	13,4	11,2	13,2	83,37
Udział bieżących dochodów „nieznaczonych” w dochodach bieżących (%)	54,2	52,7	54,2	54	51	55,6	102,45

Opracowanie własne ZMP na podstawie danych BDL GUS

1. Pierwszy z tych wskaźników informuje o stopniu pokrycia kwoty długu dochodami ogółem budżetu JST¹⁴.
2. Z kolei wartość nadwyżki operacyjnej brutto (różnicy między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi) do własnych dochodów bieżących to ważny parametr pokazujący zdolność gminy do finansowania zamierzeń strategicznych. Ujemna wartość wskaźnika świadczy o tym, że w analizowanym okresie nie osiągnięto nadwyżki operacyjnej, tzn. dochody bieżące były niższe od wydatków bieżących. Im wyższa wartość wskaźnika, tym większa część dochodów bieżących pozostaje w dyspozycji JST tym więcej środków może być przeznaczone na spłatę aktualnego zadłużenia oraz na wydatki majątkowe. Pożądanym jest wzrost wskaźnika. Incydentalnie zdarzają się przypadki ujemnych wartości wskaźnika wówczas należy przeanalizować wskaźniki w dłuższym okresie oraz zidentyfikować przyczyny.
3. Trzecim ważnym parametrem jest udział bieżących dochodów "nieznaczonych" w dochodach bieżących (%). Wskaźnik ten prezentuje relację dochodów bieżących, które nie są dochodami „znaczonymi” do kwoty dochodów bieżących ogółem. Przez dochody „nieznaczone” należy rozumieć takie dochody, które co do zasady nie mają wskazanego konkretnego przeznaczenia (inne niż dotacje, oświatowa część subwencji ogólnej). Tym samym wskaźnik prezentuje poziom samodzielności JST w zakresie dochodów bieżących. Pożądanym jest wzrost wskaźnika, ponieważ oznacza, że wzrastają możliwości JST w zakresie generowania nadwyżki operacyjnej, a tym samym wzrasta potencjał finansowy JST.

Kolejnym ważnym parametrem lokalnych finansów jest zsumowana **kwota nadwyżki operacyjnej brutto** trzech budżetów gmin Partnerstwa, prześledzona co do poziomu i dynamiki w latach 2016 – 2021. Przez nadwyżkę operacyjną rozumie się dodatnią różnicę między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi. Ujemna wartość różnicy między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi świadczy o tym, że w analizowanym okresie osiągnięto nie nadwyżkę, a deficyt operacyjny, tzn. dochody bieżące budżetów gmin były niższe od wydatków bieżących tych budżetów.

Dla uniknięcia zakłóceń wskutek incydentalnych zdarzeń budżetowych w danym roku finansowym posługujemy się tu trzyletnią średnią nadwyżki.

¹⁴ Do 2013 r. włącznie był to wskaźnik ustawowy określający maksymalny limit zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego.

Tab. 49. Kwota nadwyżki operacyjnej brutto (średnia trzyletnia)

Wskaźnik↓ lata ⇄	2016	2017	2018
Kwota nadwyżki operacyjnej brutto (średnia 3-letnia)	20 180 669,60 zł	21 329 345,68 zł	19 836 681,49 zł
	2019	2020	2021
	20 971 647,65 zł	18 708 391,22 zł	24 209 266,77 zł
	Dynamika 2021/2016		
	119,96%		

Opracowanie własne ZMP na podstawie danych BDL GUS

2.9. Wyniki badań społecznych

Badaniami społecznymi objęto trzy odrębne grupy respondentów zamieszkałych na obszarze Partnerstwa:

- młodzież ostatnich klas szkół ponadpodstawowych (badanie ilościowe CAWI – ankieta internetowa)¹⁵,
- dorosłych mieszkańców obszaru Partnerstwa (badanie ilościowe CAWI – ankieta internetowa),
- lokalnych liderów (politycznych, gospodarczych, pozarządowych oraz liderów opinii) – 16 indywidualnych wywiadów pogłębionych IDI, których zawartość została następnie wykorzystana do pogłębionej interpretacji obu badań ilościowych.

Wyniki wszystkich trzech badań zostały zestawione ze sobą, a następnie zinterpretowane wspólnie, poprzez ich porównanie i wychwycenie podobieństw i różnic¹⁶.

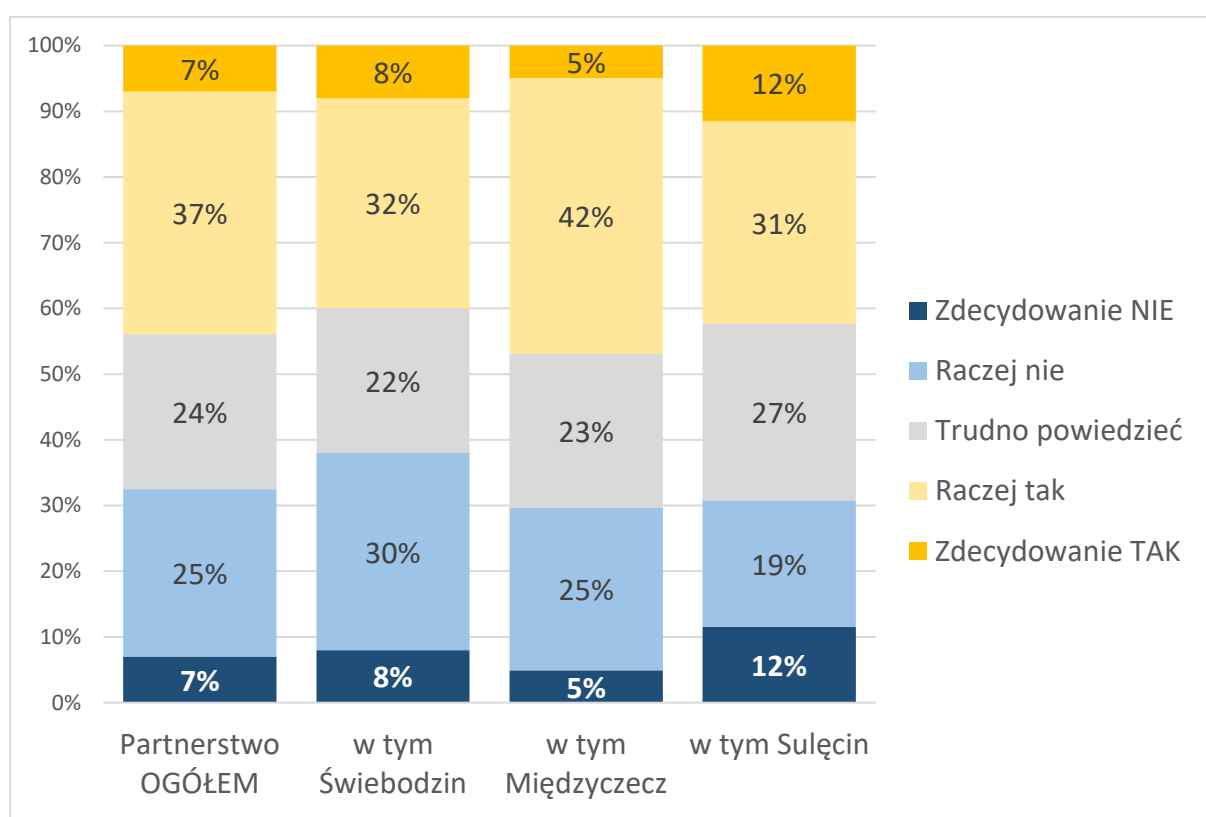
¹⁵ Wyniki tego badania zostały wykorzystane odrębnie także w innych rozdziałach diagnozy, szczególnie w społecznej części diagnozy, w podrozdziale 2.5.4.3. Plany młodzieży co do dalszej edukacji

¹⁶ W szczególności porównywalne są wyniki obu badań CAWI ze względu na wspólną metodykę. Wyniki badania jakościowego liderów mogą być jedynie wspólnie interpretowane, ale nie porównywane bezpośrednio.

2.9.1.1. Opinia młodzieży o obszarze Partnerstwa

W przypadku młodzieży ostatnich klas szkół ponadpodstawowych odpowiedzi udzieliło 167 osób. Dodatkowo mamy tu ciekawy materiał porównawczy w postaci opinii 204 rówieśników ankietowanej młodzieży z tych samych klas, jednak zamieszkałej poza obszarem partnerstwa. Na pierwsze pytanie ankiety o to, **czy obszar partnerstwa jest dobry do życia i rozwoju**, maturzystki i maturzyści odpowiedzieli w sposób pokazany na poniższym wykresie. Wykres obrazuje opinie młodzieży z poszczególnych gmin Partnerstwa (w takim samym układzie, jak wykres opinii mieszkańców; wykres zbiorczy dla całej populacji respondentów pokażemy za chwilę).

Rysunek 37. „Czy obszar Partnerstwa jest dobrym miejscem do życia i rozwoju?” odpowiedzi młodzieży

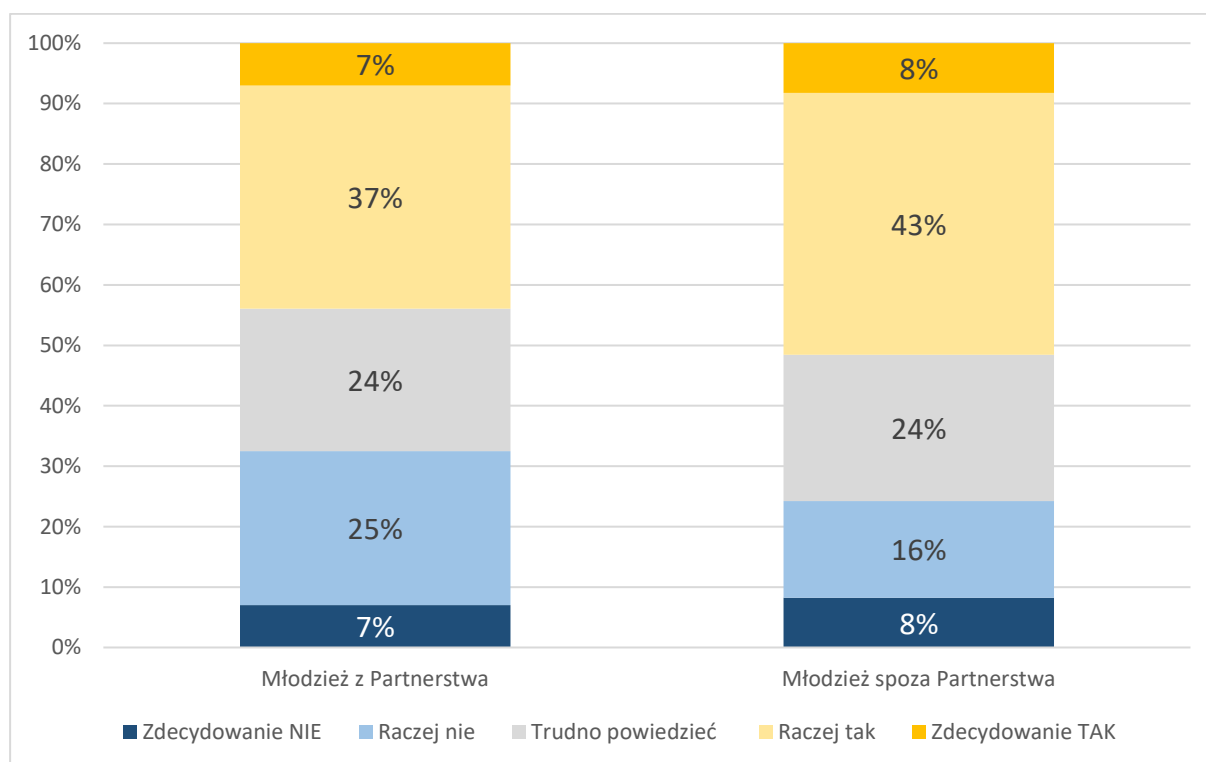
Źródło: badanie ilościowe opinii młodzieży Partnerstwa (CAWI). Opracowanie własne ZMP

Ocena obszaru wstępnie wydaje się lekko optymistyczna: 44% młodzieży ocenia swoje miejsce zamieszkania pozytywnie (w tym 7% zdecydowanie pozytywnie) natomiast tylko 32% negatywnie (w tym 7% zdecydowanie negatywnie). W tym najlepiej oceniają swoją gminę młodzi mieszkańcy Międzyzecz: 47% ocen pozytywnych

i tylko 30% negatywnych. Sulęcín wypada średnio (43% ocen pozytywnych i 31% negatywnych) zaś słabiej wypada Świebodzin (40% ocen pozytywnych i aż 38% ocen negatywnych¹⁷).

Dodatkowo ciekawe jest porównanie wyników Partnerstwa z opiniami młodzieży spoza Partnerstwa (a więc młodzieży z sąsiednich gmin uczęszczającej do szkół ponadpodstawowych w Partnerstwie). **Młodzież dojeżdżająca ocenia obszar Partnerstwa wyraźnie bardziej optymistycznie niż młodzież mieszkająca tutaj.** Ocenę pozytywną wynoszą tu 51% a negatywne – tylko 24%.

Rysunek 38. „Czy obszar Partnerstwa jest dobrym miejscem do życia i rozwoju?” – odpowiedzi młodzieży z Partnerstwa i spoza Partnerstwa

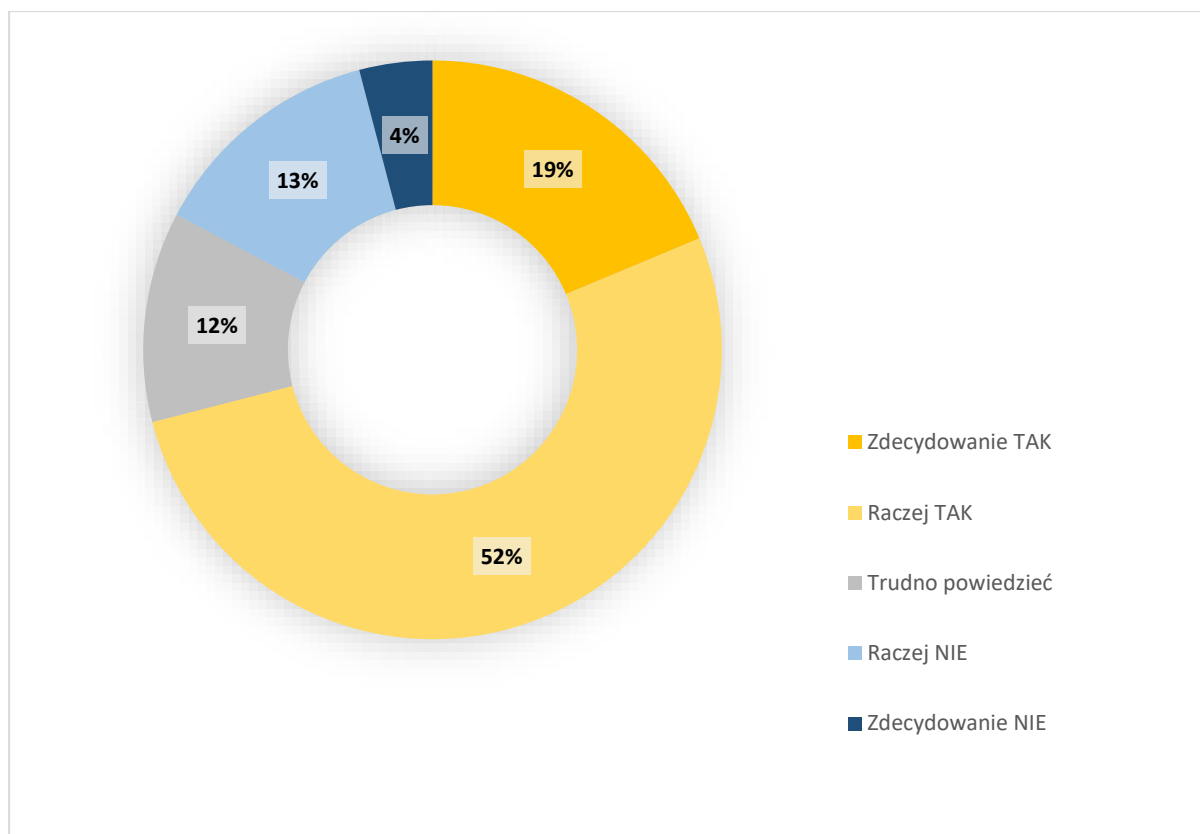
Źródło: ankieta CAWI badająca opinię młodzieży Partnerstwa. Opracowanie własne ZMP.

Z kolei zapytano o to samo dorosłych mieszkańców obszaru Partnerstwa. Na pytanie: „Czy ogólnie rzecz biorąc, obszar Partnerstwa opisany powyżej jest Pana/i zdaniem dobrym miejscem do życia i rozwoju?” dorośli mieszkańcy odpowiadali **zdecydowa-**

¹⁷ Jednak trzeba dodać, że generalnie taka tendencja rysuje się we wszystkich średnich miastach dobrze skomunikowanych z otoczeniem, gdzie respondenci mają większą skłonność do przyrównywania warunków miejscowych do tych znanych z większych ośrodków sąsiednich.

nie bardziej optymistycznie. Opinii zdecydowanie pozytywnych jest 19% a raczej pozytywnych aż 52%. Z kolei odpowiedzi zdecydowanie negatywnych odnotowano tylko 4% a raczej negatywnych tylko 13%. Niezdecydowanych jest 12%.

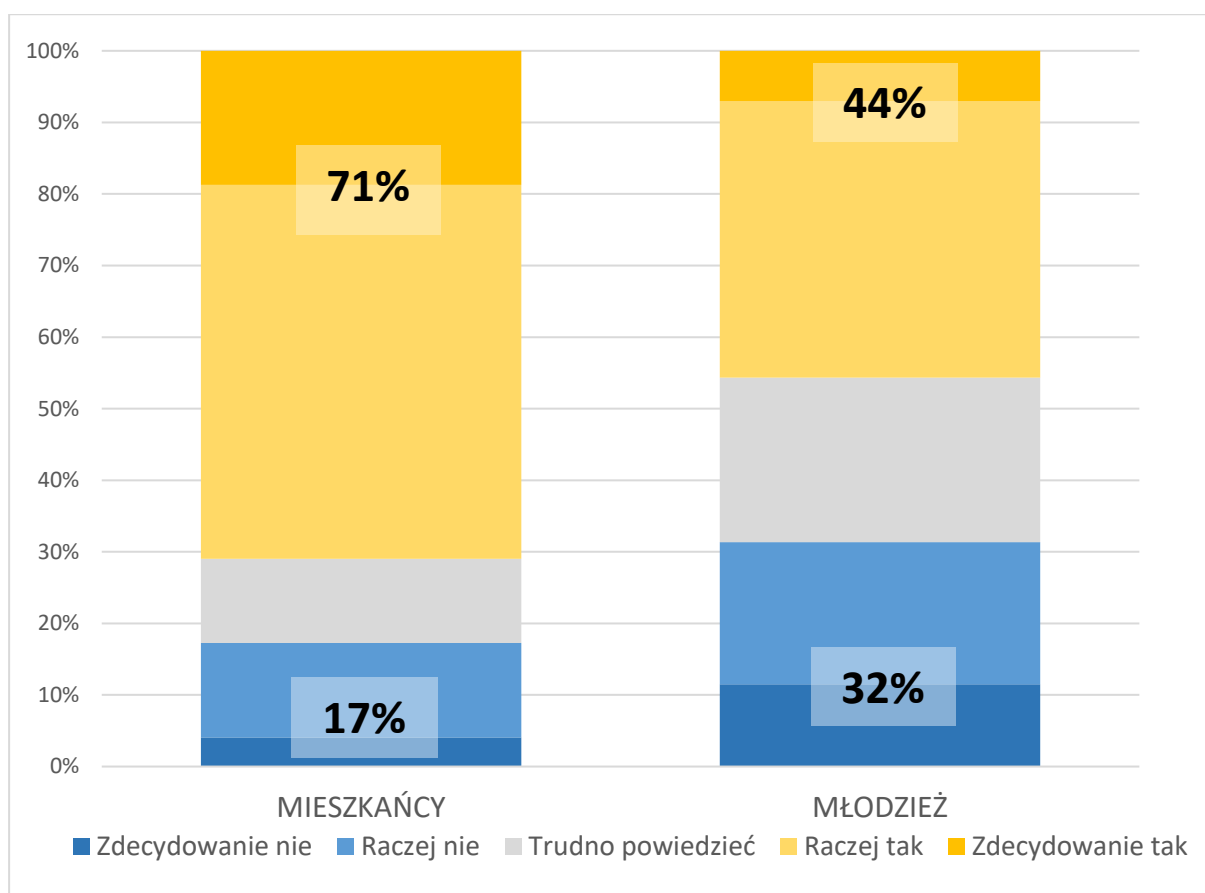
Rysunek 39. „Czy obszar Partnerstwa jest dobrym miejscem do życia i rozwoju?” – odpowiedzi dorosłych mieszkańców

Źródło: ankieta CAWI badająca opinię mieszkańców Partnerstwa. Opracowanie własne ZMP

Porównanie odpowiedzi młodzieży i mieszkańców jest symptomatyczne: młodzież jest wyraźnie bardziej sceptyczna co do atrakcyjności obszaru Partnerstwa jako dobrego miejsca do życia i rozwoju. Pozytywnie ocenia swój teren tylko 44% młodych ludzi, podczas gdy w przypadku dorosłych mieszkańców współczynnik ten wynosi aż 71%. Proporcje ocen negatywnych są podobnie zróżnicowane: wśród młodzieży odsetek ocen negatywnych ogółem wynosi aż 32%, podczas gdy wśród mieszkańców dorosłych tylko 17%. Różnica jest więc prawie dwukrotna. Z kolei nie ma zdania w tej kwestii 24% ludzi młodych i blisko 12% dorosłych mieszkańców. W kontekście tego porównania dane o wyludnianiu się obszaru Partnerstwa brzmią jeszcze bardziej niepokojąco: młodzi ludzie dużo częściej niż ich rodzice, postrzegają partnerstwo jako złe miejsce do życia i rozwoju. Podwyższony krytycyzm jest naturalną (i pożądaną!) cechą młodzieży, ale istotne jest, czy owe 4% ocen zdecydowanie negatywnych i dalsze 13% raczej negatywnych, na poziomie realizacyjnym przełoży się w przyszłe działania na rzecz poprawy tego, co obecnie wywołuje niezadowolenie i dyskomfort, czy – zaowocuje tylko ucieczką z obszaru Partnerstwa.

Rysunek 40. Mieszkańcy a młodzież – porównanie odpowiedzi

Źródło: ankiety badające opinię dorosłych i młodzieży. Odpowiedzi na pytanie: „Czy obszar Partnerstwa jest dobrym miejscem do życia i rozwoju?” Opracowanie własne ZMP

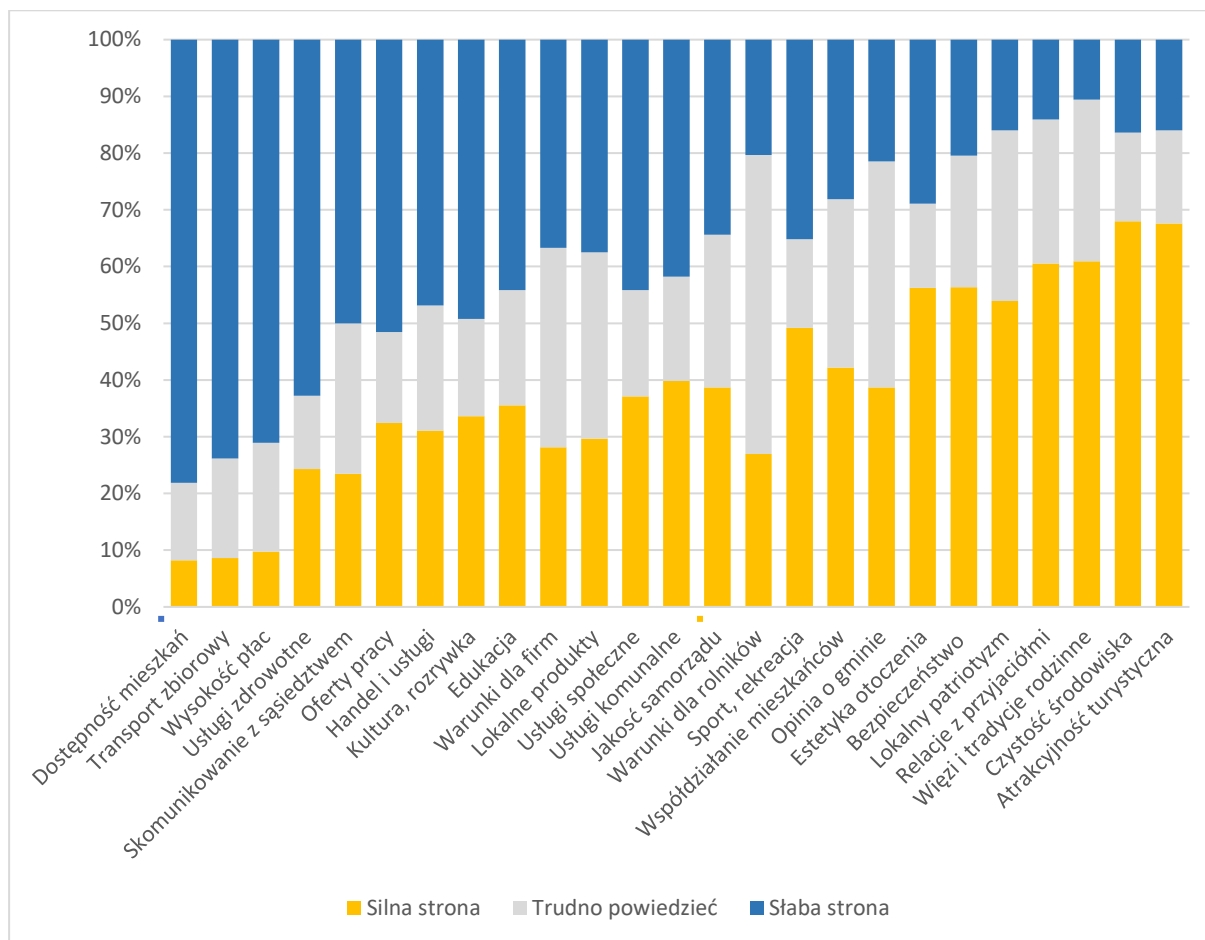
2.9.2. Partnerstwo widziane oczami lokalnej społeczności

Respondenci zostali zapytani o silne i słabe strony obszaru Partnerstwa, gdzie mieszkają. Należy podkreślić, że pytanie NIE dotyczyło obszaru Partnerstwa jako całości, ale właśnie obszaru konkretnej gminy, w której mieszka respondent. Chodziło więc o odpowiedzi oparte głęboko o osobiste doświadczenie i osobiste odczucia. Przyjrzyjmy się jak odpowiedzieli na to pytanie.

2.9.2.1. Silne i słabe strony mojej gminy – opinia dorosłych

Dorośli mieszkańcy generalnie ocenili silne i słabe strony w sposób bardzo wyważony. Brakuje ocen skrajnych, żaden czynnik nie został oceniony skrajnie źle ani skrajnie dobrze (najwyższy odsetek ocen negatywnych nie przekracza 65% a najwyższy odsetek ocen pozytywnych jest niższy niż 60%. Z kolei każdy z czynników otrzymał ocenę negatywną od co najmniej 25% respondentów i pozytywną od co najmniej 12%).

Rysunek 41. Odpowiedzi mieszanek i mieszkanców na pytanie: „Które z wymienionych czynników Pana/i zdaniem są silną, a które słabą stroną Partnerstwa?”

Źródło: ankieta badająca opinię mieszanek i mieszkanców. Opracowanie własne ZMP

Na biegunie deficytów występują: dostępność mieszkań, transport zbiorowy, wysokość płac i skomunikowanie z sąsiedztwem. Z kolei na biegunie potencjałów sytuują się: atrakcyjność turystyczna, czystość środowiska, dalej więzi rodzinne i przyjacielskie, lokalny patriotyzm, bezpieczeństwo i estetyka otoczenia. Generalnie na 25 ocenianych czynników mieszkańcy uznali 12 raczej za atuty (przewaga ocen pozytywnych nad negatywnymi) a 13 raczej za deficyty (przewaga ocen negatywnych).

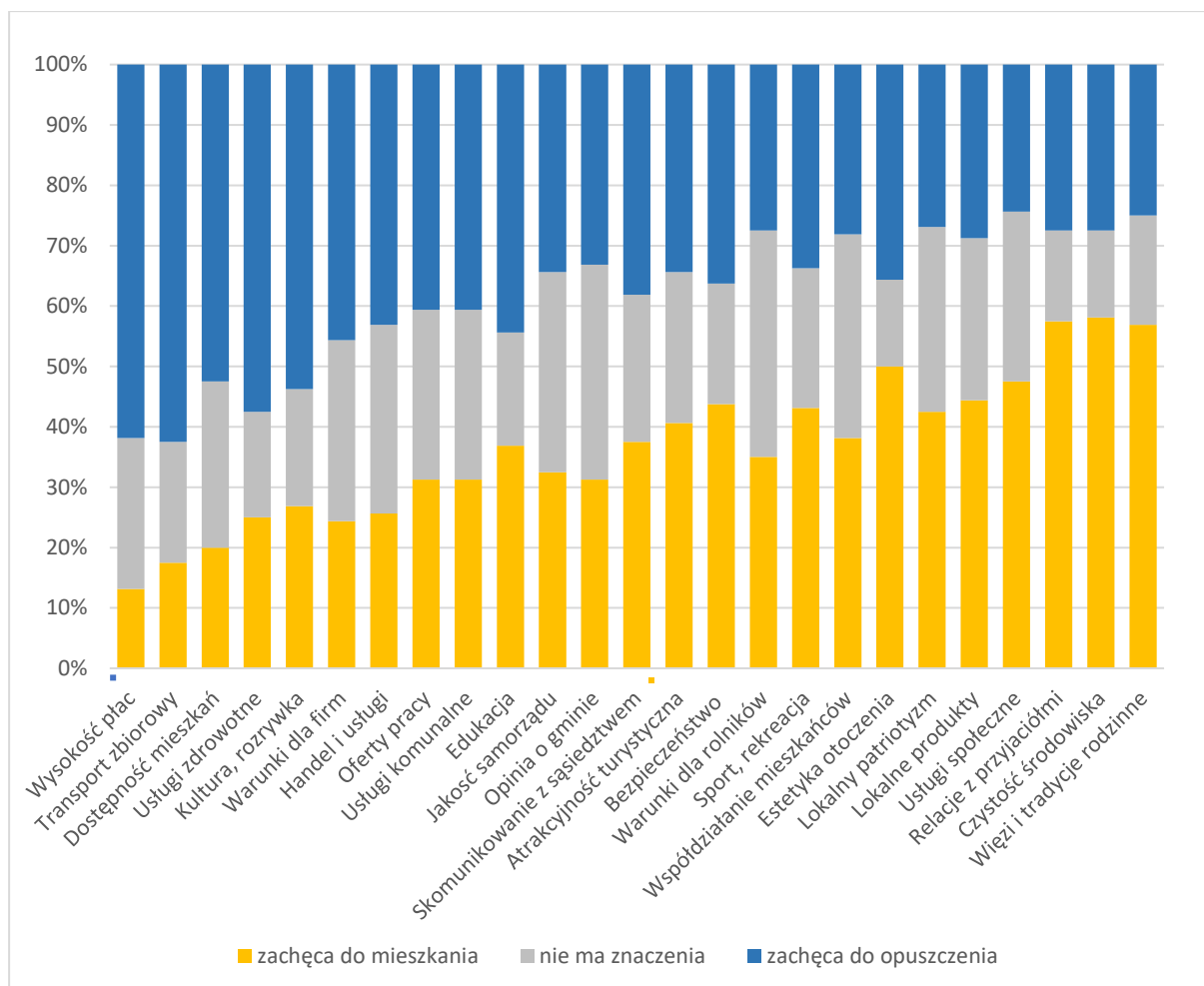
Konkluzja 34. Zaskakująco mocno został zaakcentowany przez mieszkańców deficyt SKOMUNIKOWANIA z otoczeniem i słabość TRANSPORTU ZBIOROWEGO. To zdecydowanie najważniejszy wniosek z tego fragmentu badania.

2.9.2.2. Co zachęca do pozostania a co do emigracji? Opinie młodzieży

Warto skonfrontować poprzednie opinie z odpowiedziami młodzieży z ostatnich klas szkół ponadpodstawowych, a więc tych osób, które w najbliższym czasie będą podejmować decyzję życiową o wyjeździe lub pozostaniu na obszarze Partnerstwa. Pytanie

do młodzieży było sformułowane właśnie jako pytanie o czynniki zachęcające do pozostania lub wyjazdu (co można traktować jako analogię do mocnych i słabych stron (atutów i deficytów) z poprzednio cytowanych ankiet.

Rysunek 42. Odpowiedzi młodzieży na pytanie ankiety: „Co zachęca Cię do mieszkania (teraz i w przyszłości) w Twojej gminie, a co do jej opuszczenia?”

Źródło: ankieta badająca opinię młodzieży. Opracowanie własne ZMP

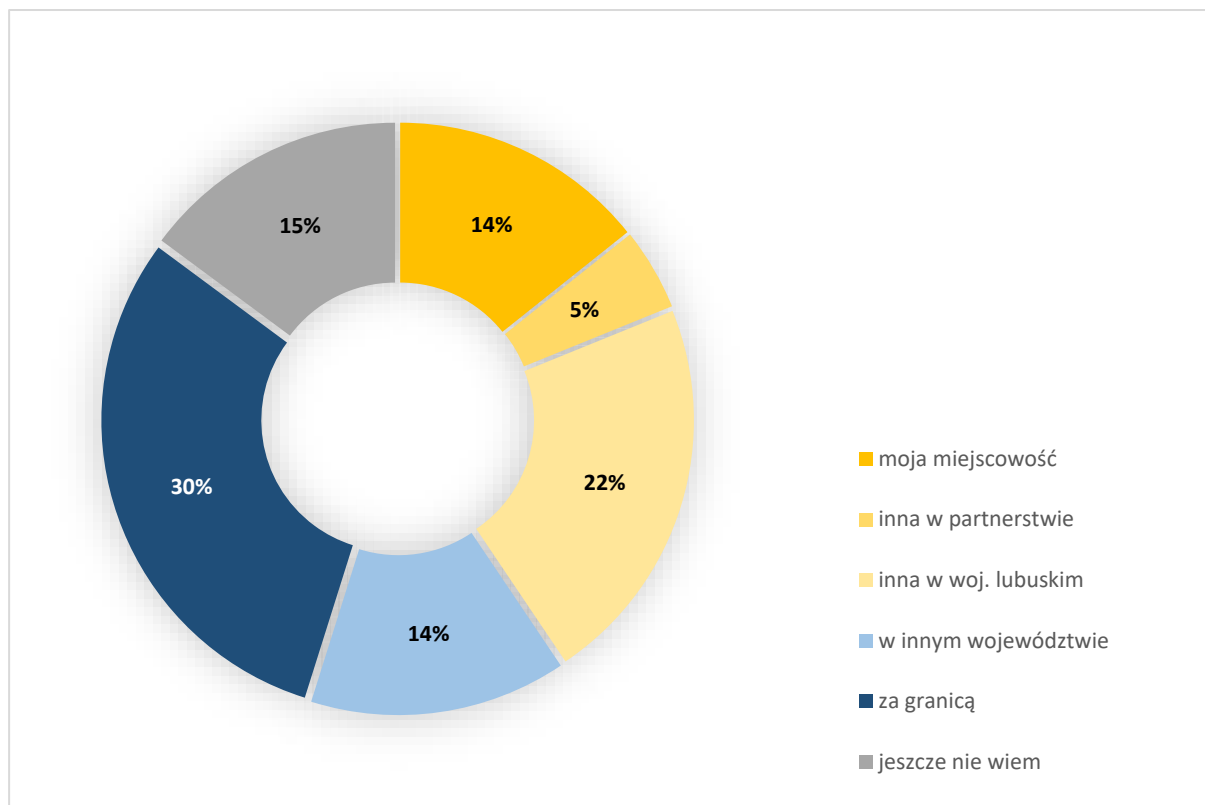
Odpowiedzi są generalnie podobne do odpowiedzi dorosłych mieszkańców, ale pojawiają się też znaczące różnice. Wśród deficytów pojawia się kultura i rozrywka oraz usługi zdrowotne. Z kolei na biegunie potencjałów pojawiają się usługi społeczne i lokalne produkty.

Konkluzja 35. Ponownie młodzież wskazuje **TRANSPORT ZBIOROWY** jako drugi najważniejszy deficyt. Należy brać pod uwagę, że dobry transport zbiorowy może umożliwiać kontynuowanie nauki w ośrodkach regionalnych bez zrywania kontaktu ze swoim miejscem zamieszkania.

2.9.2.3. Plany i zamierzenia młodzieży

Plany młodzieży na najbliższą przyszłość wydają się konkretne i ambitne. Najbardziej wymowne są odpowiedzi na dwa pytania: „Gdzie najbardziej chciał(a)byś w przyszłości pracować?” oraz „Gdzie najbardziej chciał(a)byś w przyszłości mieszkać?”

Rysunek 43. Odpowiedzi na pytanie: „Gdzie chciałbyś w przyszłości mieszkać?”

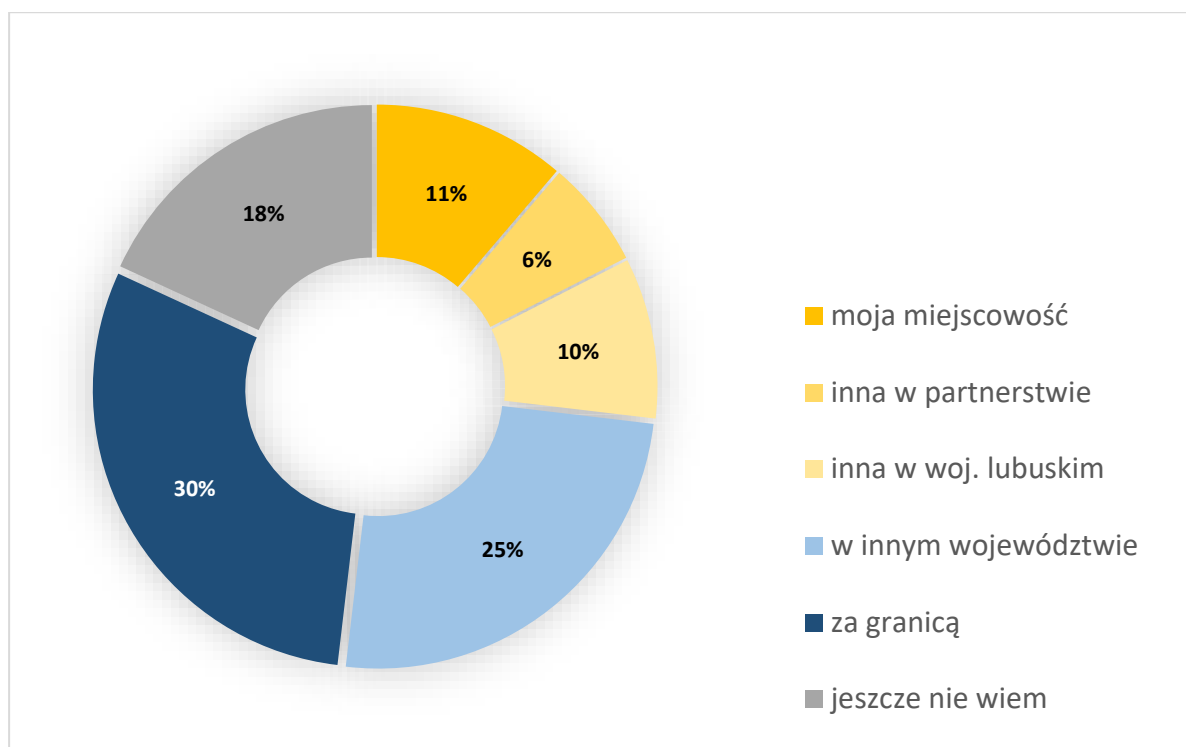

Źródło: ankieta badająca opinię młodzieży. Opracowanie własne ZMP

Na obszarze partnerstwa chce mieszkać zaledwie 19% młodzieży. Dalsze 22% chce pozostać w województwie lubuskim. A więc w sumie 41% widzi swoją przyszłość w miejscu, które umożliwia zachowanie więzów z lokalnością. Jednak więcej młodzieży, bo 44%, chce zamieszkać w destynacjach odległych, w tym aż 30% za granicą. 15% jeszcze nie zdecydowało. Zakładając nawet skrajnie optymistycznie, że całe te 15% niezdecydowanych w końcu pozostanie na obszarze Partnerstwa, **i tak prawie połowa młodzieży planuje trwale wyjechać**, w tym 30% planuje wyjechać za granicę, a więc raczej nie przewiduje podtrzymywania intensywnych kontaktów ze swoją małą ojczyzną.

Jeszcze radykalniej wyglądają plany ankietowanej młodzieży co do przyszłego miejsca pracy.

Rysunek 44. Odpowiedzi na pytanie: „Gdzie chciałbyś w przyszłości pracować?”

Źródło: ankieta badająca opinię młodzieży. Opracowanie własne ZMP

Pracę w swojej gminie widzi tylko 11% młodzieży. Generalnie w obszarze Partnerstwa chce pracować ogółem tylko 17% a dalsze 10% poszuka pracy w swoim województwie. Jednak **55% chce pracować poza województwem**, w tym 30% za granicą. Blisko 1/5 respondentów jeszcze nie zdecydowało.

Zamiar wyjazdu dominuje, ale część młodzieży chce pozostać. Jednak nawet deklaracja 19% młodzieży, że chce mieszkać nadal na terenie Partnerstwa oraz deklaracja 17%, że chce tu pracować, nie jest bezwarunkowa. Warto zwrócić uwagę, że w odpowiedzi na inne pytanie: „Jakiego rodzaju przedsięwzięcia powinny zostać zrealizowane na terenie Twojej gminy/miejscowości, abyś chciał/a tu pozostać lub wrócić po studiach i związać z tym miejscem/obszarem swoje plany życiowe?” młodzież wskazuje następujące potrzeby lokalne:

- Tworzenie nowych miejsc pracy;
- Stworzenie atrakcyjnej infrastruktury jak: chodniki, przystanki, ścieżki rowerowe, obiekty sportowe;
- Lepsze połączenia komunikacyjne z regionem i światem, drogi, itp.;
- Atrakcyjna oferta kulturalna i spędzania czasu wolnego;
- Lepsza i bardziej dostępna opieka zdrowotna (podstawowa i specjalistyczna).

2.9.2.4. Badanie społeczne obszaru Partnerstwa: podsumowanie

Można dotychczasowy wątek podsumować następująco: ponad 40% młodzieży wkraczającej w dorosłość planuje opuścić trwale teren partnerstwa. Młodzi planują zamieszkać i pracować gdzie indziej, często jak najdalej od miejsca, skąd pochodzą. Nie jest to spowodowane niechęcią do swojej małej ojczyzny, która jest przez tę samą młodzież oceniana jako czysta ekologicznie, pełna przyjaznych ludzi i bezpieczna. Jest to prawdopodobnie spowodowane po pierwsze naturalną na tym etapie życia potrzebą usamodzielnienia się, a po drugie – tym, że młodzież nie widzi tu szans na spełnienie swoich życiowych aspiracji: zdobycia wykształcenia i wartościowej pracy.

Konkluzja 36. Konkluzja z badania młodzieży jest następująca: po wstępnym grzecznym stwierdzeniu, że „Partnerstwo jest generalnie obszarem dobrym do życia i rozwoju”, młodzież dodaje: „ale nie dla mnie”. Do tego kluczowego dylematu strategicznego wrócimy pod koniec diagnozy.

Wydaje się, że opinia dorosłych mieszkańców Partnerstwa jest w znacznym stopniu zbieżna z oceną młodzieży. Większy krytycyzm młodzieży ujawnił się głównie w pytaniu ogólnym, natomiast przy ocenie konkretnych mocnych i słabych stron młodzież ma zdanie podobne jak dorośli, różniące się jedynie nieznacznie.

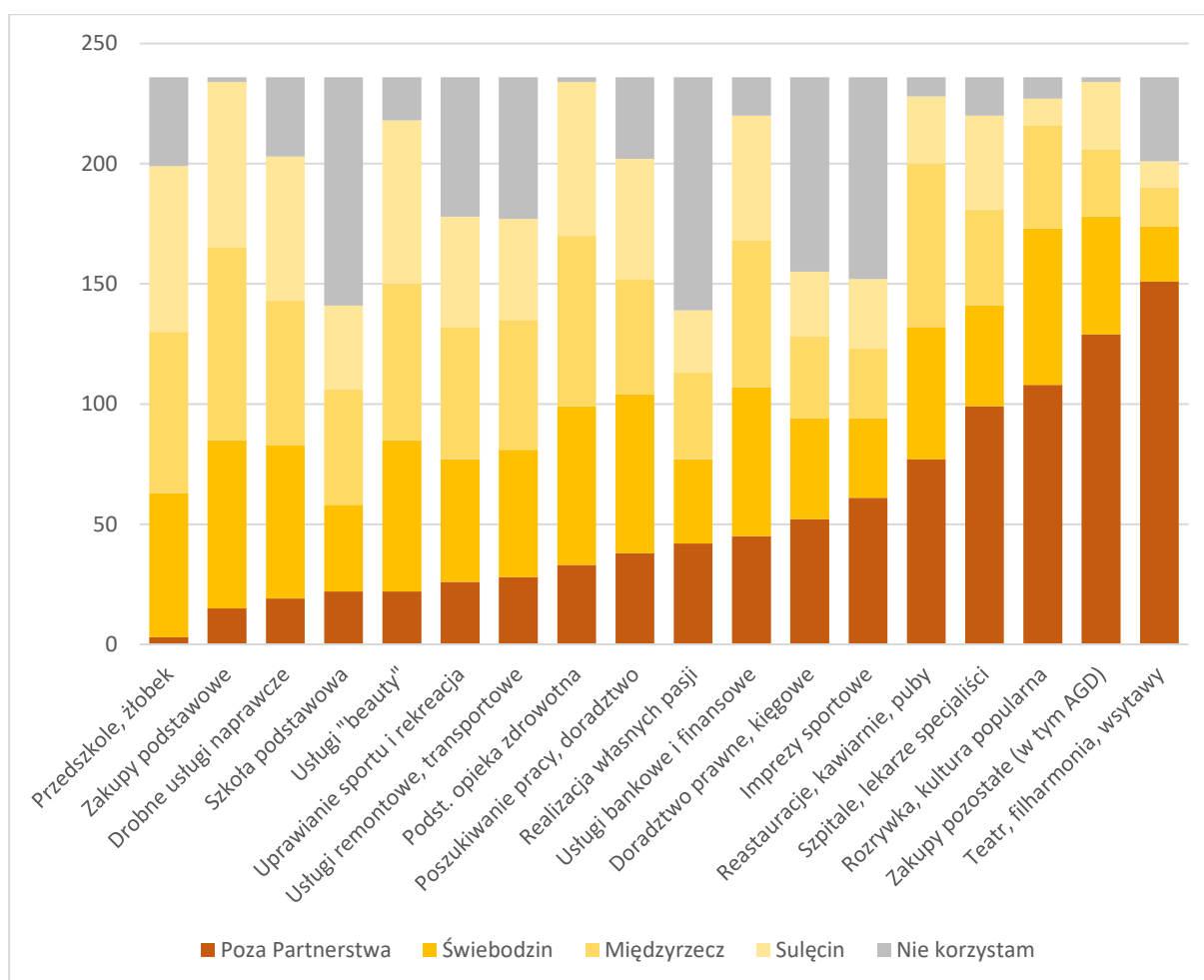
Natomiast w badaniu młodzieży wybrzmiał jasno zamiar wyjazdu połowy młodego pokolenia. Ograniczenie negatywnych skutków tego zjawiska to jedno z głównych wyzwań strategicznych Partnerstwa. Warto podkreślić, że nie chodzi o ograniczenie samego odpływu młodzieży, który jest zjawiskiem naturalnym, a zamiar jego zatrzymania byłby nierealistyczny. Chodzi natomiast o ograniczenie **negatywnych skutków** tego odpływu.

Konkluzja 37. Należy wziąć pod uwagę, że być może obecnie Partnerstwo nie ma nic gotowego do zaproponowania młodzieży chcącej emigrować. Potrzeby młodzieży nie są dobrze rozpoznane a działania planowane w oparciu o doświadczenie pokoleniowe sprzed 20 czy 40 lat prawdopodobnie we współczesnym świecie są całkowicie nieaktualne. Rozwiązania adekwatne do dzisiejszego i przyszłego stanu świata trzeba wypracować od nowa w lokalnym dialogu z podmiotowym udziałem samej młodzieży.

2.9.3. Korzystanie z usług a przemieszczanie się

W badaniu mieszkańców zadano także pytanie o miejsce korzystania z poszczególnych usług, aby oszacować skalę przemieszczania się w celu skorzystania z tych usług. Odpowiedzi dorosłych mieszkańców obrazuje wykres poniżej.

Rysunek 45. „Gdzie najczęściej korzysta Pani/Pan z poniższych usług?” rozkład odpowiedzi

Źródło: badanie ilościowe opinii mieszkańców Partnerstwa (CAWI). Opracowanie własne ZMP

Usługi, z których korzysta się przede wszystkim poza partnerstwem, to przede wszystkim kultura wysoka (teatr, filharmonia, muzea) oraz – co ciekawe – zakupy artykułów przemysłowych, np. AGD. Wyjazdy po takie zakupy do ośrodków regionalnych wynikają zapewne z ich bliskości, a z drugiej strony – ze skali miejskich ośrodków Partnerstwa, która przesądza o tym, że nie pojawia się tam szersza oferta dużych sprzedawców sieciowych, sytuujących się w miastach powyżej 50 tys. mieszkańców. Dalej wyjazdy dotyczą korzystania z rozrywki i popkultury, restauracji, kawiarni pubów oraz – co zrozumiałe – szpitali i lekarzy specjalistów. Także kibicowanie imprezom sportowym odbywa się głównie na wyjazdach. Realizacja własnych pasji ma swoje miejsce w gminach partnerstwa, ale niepokojąco dużo jest też deklaracji wyjazdu w tym celu poza obszar partnerstwa (30 punktów procentowych w grupie tych respondentów, którzy w ogóle deklarują taką aktywność; niestety 41% respondentów stwierdza, że nie podejmuje wcale takich aktywności). Z kolei typowo lokalne usługi to przedszkola, żłobki, szkoły podstawowe, codzienne zakupy i drobne usługi, uprawianie sportu i rekreacji oraz podstawowa opieka zdrowotna.

3. Analiza potencjałów, problemów i potrzeb rozwojowych Partnerstwa

3.1. Polityka przestrzenna gmin obszaru Partnerstwa

3.1.1. Obszary funkcjonalne w strukturze przestrzennej kraju i regionu

Świebodzińsko-Międzyrzeczki Miejski Obszar Funkcjonalny jest obszarem trzech gmin miejsko-wiejskich położonych w środkowej i zachodniej części woj. lubuskiego pomiędzy Gorzowem Wielkopolskim a Zieloną Górą, z których dwie są położone wzdłuż drogi ekspresowej S3, stanowiącej fragment międzynarodowej trasy E65, leżącej w transeuropejskim korytarzu transportowym (TEN-T). Dodatkowo pomiędzy tymi ośrodkami zlokalizowany jest węzeł drogi ekspresowej S3 z autostradą A2 oraz przebiega linia kolejowa L3, będąca częścią transeuropejskiej magistrali kolejowej Paryż – Moskwa.

W obowiązującym Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego na podstawie przyjętych w tym dokumencie kryteriów delimitacyjnych nie wykryto powiązań funkcjonalnych sąsiednich gmin z ośrodkami subregionalnymi w Międzyrzeczu i Świebodzinie ani z ośrodkiem lokalnym w Sulęcinie. Jednak już w strategii województwa obszar jest wskazany jako mający potencjalne powiązania funkcjonalne. **Niniejsza diagnoza potwierdza to:** wykazano liczne i bardzo mocne powiązania łączące obszar funkcjonalny, w szczególności **wzajemne przepływy pracowników** oraz **wzajemne przepływy uczniów szkół średnich**. Ponadto wykazano koncentracje przestrzenne niektórych potencjałów wspólnych dla całego obszaru w jego dwóch biegunach przestrzennych:

- na północy i zachodzie obszaru, w gminie Sulęcin oraz w północnej i zachodniej części gminy Międzyrzecz – koncentrację walorów przyrodniczych i atrakcyjności turystycznej;
- na wschodzie i południu obszaru, w gminie Świebodzin i centralnej oraz południowej części gminy Międzyrzecz – koncentrację szans gospodarczych związaną z bliskością węzła logistycznego.

W wywiadach ujawnia się jeszcze jeden kontekst przestrzenny: Partnerstwo leży niemal dokładnie pośrodku dystansu pomiędzy oboma ośrodkami regionalnymi: Zieloną Górą oraz Gorzowem Wielkopolskim. W związku ze skalą tych ośrodków można spodziewać się ich oddziaływania typowego dla miast 100 – 150-tysięcznych: mniejszej dyfuzji czynników rozwoju na otoczenie a za to konkurencyjnego wysysania potencja-

łów rozwojowych z otoczenia. Obszar Partnerstwa jest usytuowany poza bezpośrednią strefą wysysania potencjałów przez ośrodki regionalne i ma szansę stworzyć razem potencjał skutecznie konkurujący o czynniki rozwoju.

3.1.2. Zwartość/rozproszenie zabudowy

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w przypadku sytuowania nowej zabudowy należy dążyć do lokalizowania jej na obszarach o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej, w szczególności poprzez uzupełnianie istniejącej zabudowy. Brak jest jednak definicji lub ustalonej metodyki wyznaczania takich obszarów. W praktyce planistycznej przyjmuje się, że obszary o w pełni wykształconej zwartej strukturze funkcjonalno-przestrzennej to tereny o wysokim stopniu zwartości zabudowy, wyposażone w układ dróg (ulic) oraz w niezbędną infrastrukturę społeczną i techniczną w takim zakresie, że zlokalizowanie na tych obszarach nowej zabudowy nie wymaga istotnych inwestycji infrastrukturalnych.

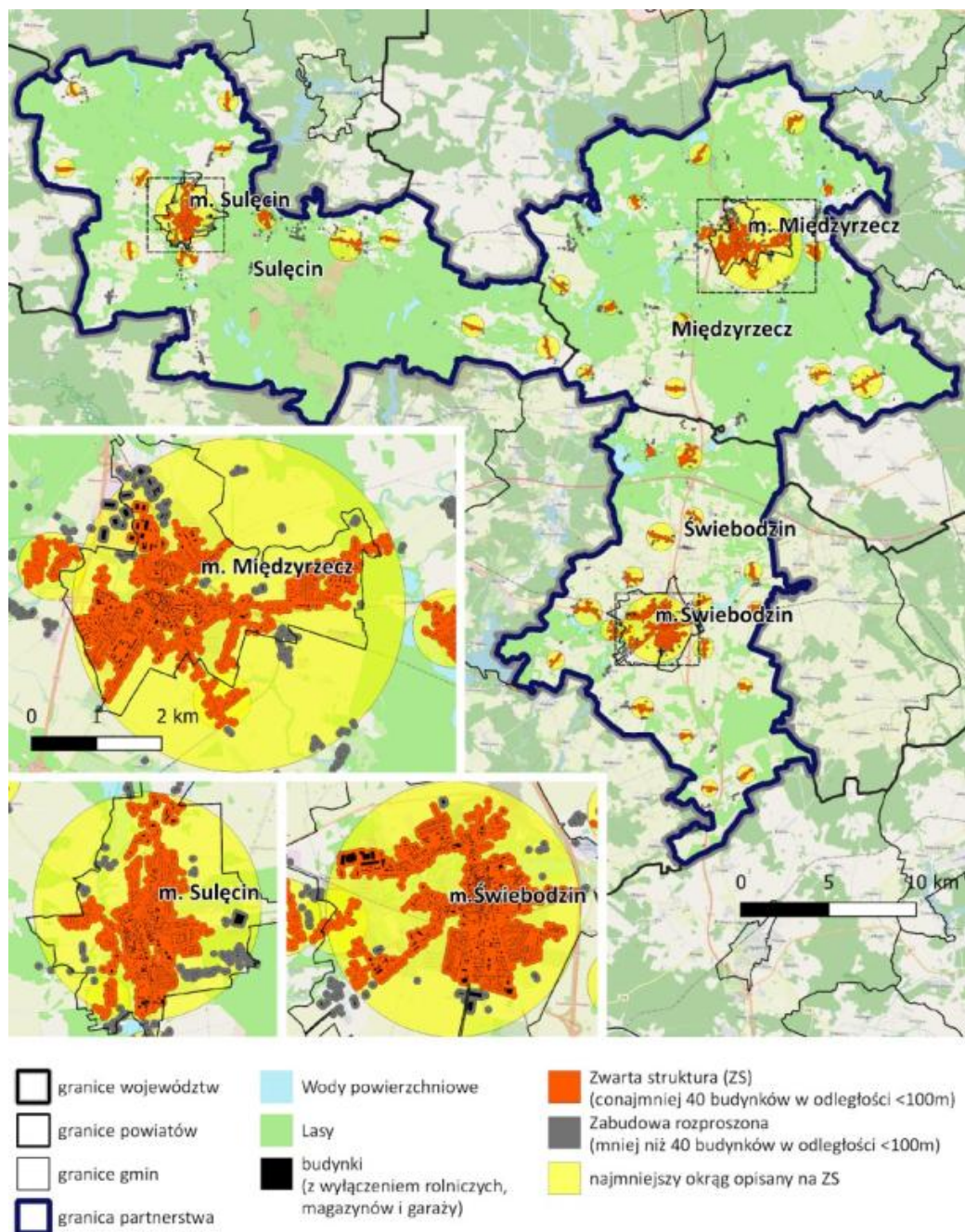
Na rycinie przedstawiono analizę zwartości / rozproszenia zabudowy na terenie Partnerstwa. W analizie za minimalny stopień zwartości struktur zabudowy przyjęto zgrupowanie co najmniej 40 budynków, niebędących budynkami o funkcji pomocniczej, w którym odległości pomiędzy sąsiadującymi budynkami nie przekraczają 100 m (obrys poprowadzony w odległości 50 m od zewnętrznych krawędzi skrajnych budynków)¹⁸. Tak wyznaczone obszary zwartej zabudowy obejmują ok. 86% analizowanych budynków. Pozostałe 14% budynków występuje w formach mniejszych zgrupowań zabudowy (poniżej 40 budynków) lub w formie rozproszonej.

Na terenie Partnerstwa **przeważają regularne, zaplanowane formy** osadnicze: planowa zabudowa miejska oraz wsie **o dużym stopniu koncentracji**. Pokazane na rysunku minimalne okręgi otaczające obszary zwartej zabudowy wskazują na stopień skupienia zabudowy. W okręgach o średnicach nieprzekraczających 2 km mieszczą się

¹⁸ Założenie powyższe jest zgodne z zapisami projektu ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z uproszczeniem procesu inwestycyjno-budowlanego (wersja z dnia 14.11.2017 r.), która ostatecznie nie została uchwalona. Projekt ustawy za minimalny stopień zwartości struktury funkcjonalno-przestrzennej uznawał możliwość wpisania obszaru zabudowanego w teren wyznaczony przez obrys prowadzony w odległości od 50 do 100 m od zewnętrznych krawędzi skrajnych budynków na tym terenie o ile jest na nim zlokalizowanych co najmniej 40 budynków, niebędących budynkami o funkcji pomocniczej, w szczególności budynkami gospodarczymi lub garażami.

wszystkie miejscowości wiejskie. Miasta, będące ośrodkami gminnymi osiągają wielkość okręgów od około 3 km (Sulęcín), 3,5 km (Świebodzin) do 4,5 km (Międzyrzecz). Zabudowa rozproszona występuje w stopniu ograniczonym.

Rysunek 46. Zwartość/rozproszenie zabudowy

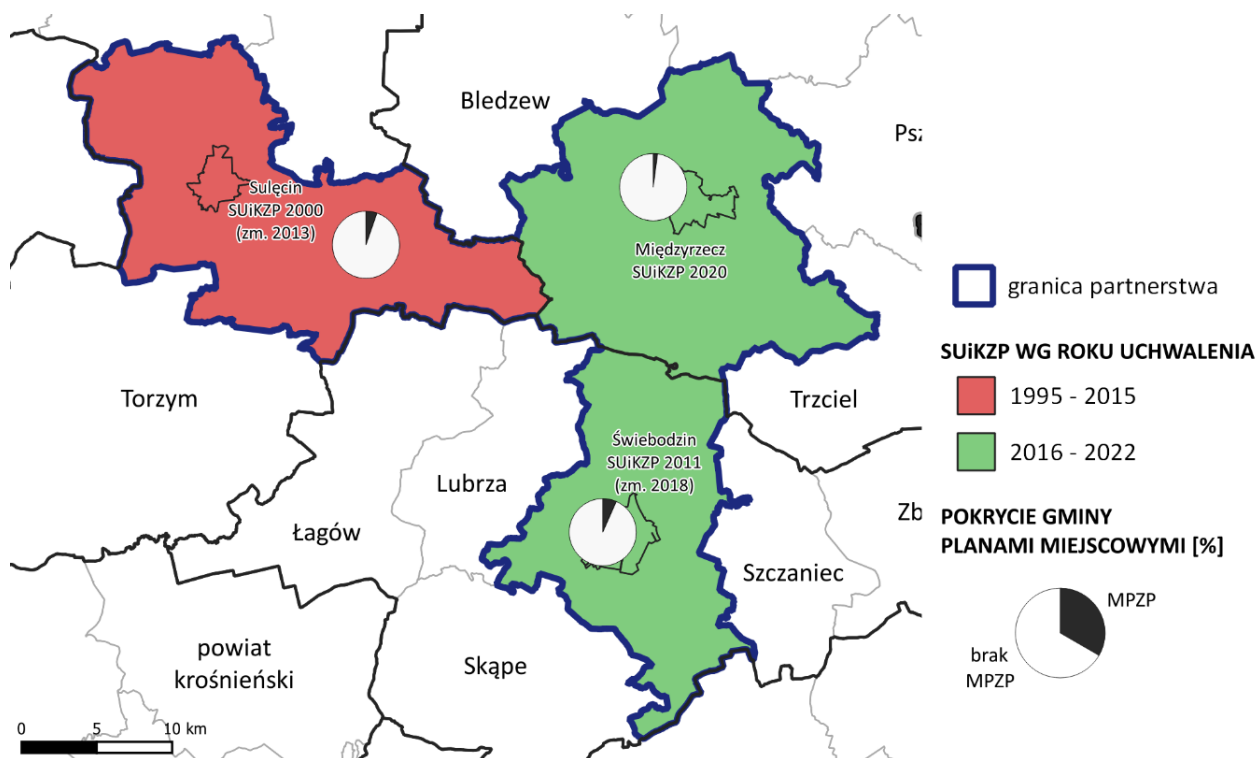
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z BDOT10k

Konkluzja 38. Wskaźnik 86% budynków w zabudowie zwartej należy uznać za zadowalający stopień zwartości zabudowy na obszarze miejsko-wiejskim.

3.1.3. Stan opracowań planistycznych (SUiKZP, MPZP)

Samorządy gminne, wskazując kierunki rozwoju gmin w studiach uwarunkowań i kierunków rozwoju przestrzennego oraz ustalając przeznaczenie terenów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, znacznie przeszacowują zapotrzebowanie na tereny pod nową zabudowę lub w ogóle nie biorą pod uwagę takiego kryterium. Zmiana ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wprowadzona w 2015 r. nałożyła zatem obowiązek sporządzenia bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę.

Rysunek 47. Aktualność SUiKZP gmin oraz pokrycie planami miejscowymi

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych od samorządów partnerstwa

Pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w miastach partnerstwa jest niskie. Rzuca to w pośredni sposób na znaczenie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jako instrumentu prowadzenia polityki przestrzennej rozwoju gminy. We wszystkich trzech gminach Partnerstwa pokrycie planami jest niezwykle niskie: Międzyrzecz 2,1%, Sulęcín 5,3%, Świebodzin 6,6%, co oznacza, że warunki zabudowy i zagospodarowania terenów w większości

przypadków nie wynikają z ustaleń planów miejscowych, a są określane indywidualnie w drodze decyzji administracyjnej. Decyzja o warunkach zabudowy nie musi uwzględniać ustaleń studium, a zatem ustalenia studium mogą być praktycznie ignorowane przy prowadzeniu bieżącej polityki przestrzennej na terenie tych gmin.

Tab. 50. Pokrycie gmin Partnerstwa planami miejscowymi

Obszar:	powierzchnia gminy	liczba MPZM	powierzchnia MPZP ogółem	Odsetek powierzchni gminy pokrytej MPZP
	[ha]	[szt.]	[ha]	[%]
Partnerstwo	86 181	123	3 845	4,5
w tym Międzyrzecz:	31 532	50	661	2,1
w tym Sulęcín:	32 008	31	1 700	5,3
w tym Świebódzin:	22 641	42	1 484	6,6

Źródło: www.bdl.stat.gov.pl, dane za 2020 r.

Konkluzja 39. Niskie pokrycie planami miejscowymi może jednak przerodzić się w atut gmin, jeśli te zechcą dokonać korekty studiów zgodnie z bilansem terenów pod nową zabudowę. Ewentualne ograniczenie terenów pod nową zabudowę w zaktualizowanych studiach gmin lub w planach ogólnych, które mają zastąpić studia, nie rodzi bowiem skutków finansowych, jeżeli nie są one jednocześnie wyznaczone w obowiązującym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

3.1.4. Maksymalne zapotrzebowanie na tereny zabudowy mieszkaniowej

Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym nakłada obowiązek weryfikacji ustaleń studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin pod kątem potrzeb i możliwości rozwoju, w tym obowiązek sporządzenia bilansu terenów przeznaczonych pod zabudowę. Przygotowywana zmiana przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym¹⁹ określa szczegółowo sposób obliczania zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową oraz obliczania chłonności terenów niezabudowanych i luk w zabudowie - w nowym planie ogólnym,

¹⁹ Projekt z dnia 20.04.2022 r. rozporządzenia w sprawie ustaleń planu ogólnego gminy oraz sposobu dokumentowania procedury przygotowania i uchwalenia planu ogólnego gminy do projektu ustawy z dnia 22.04.2022 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym

który ma zastąpić studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Zgodnie z projektem rozporządzenia określając zapotrzebowanie na nową zabudowę, bierze się pod uwagę (§ 5 ust. 2):

- prognozowaną, przyszłą liczbę mieszkańców gminy w perspektywie 20 lat;
- przyszły standard zamieszkiwania wyrażony powierzchnią użytkową mieszkań w gminie na jednego mieszkańca, z założeniem, że standard ten będzie się poprawiał w ciągu kolejnych 20 lat w tempie zgodnym z trendem wyznaczonym z okresu ostatnich 10 lat.

Tab. 51. Zapotrzebowanie na nową powierzchnię mieszkaniową do 2040 r.

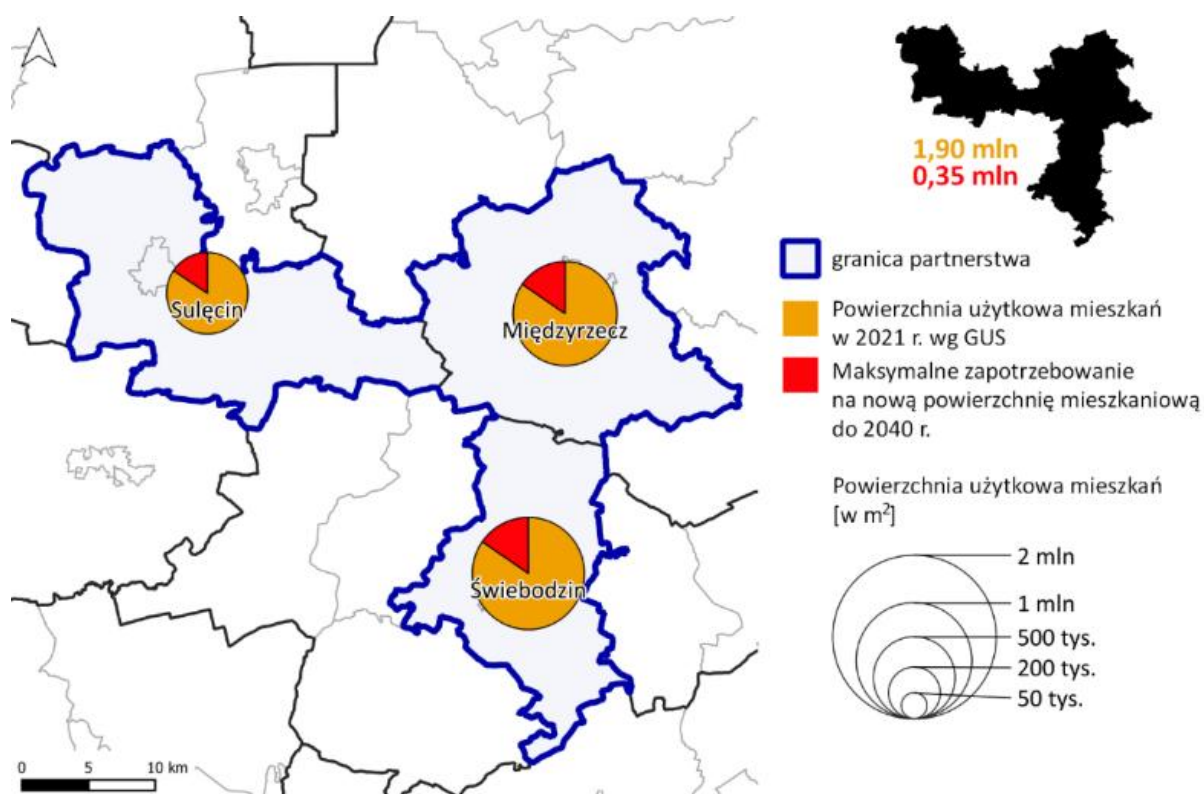
		Międzyrzecz	Świebodzin	Sulęcín	PARTNERSTWO
Liczba ludności (w osobach)	2021	24 462	29 579	15 369	69 410
	2030	23 724	28 838	14 804	67 366
	2040	23 008	28 116	14 260	65 384
Standard zamieszkania (PUM na mieszkańca)	2020	27,7	26,6	26,8	27
	2040	35,1	33,4	34,8	34
Pow. użytkowa mieszkań (m ²)	2020	683 206	794 317	418 787	1 896 310
	2040	807 590	939 060	496 240	2 242 890
Zapotrzebowanie na nową PUM do 2040 r.	osoby	3 544	4 334	2 226	10 103
	(m ²)	124 384	144 743	77 453	346 580

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL i BDOT10k z geoportal.gov.pl

Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w gminach partnerstwa, wyrażone w powierzchni użytkowej mieszkań i w liczbie mieszkańców (dla których należy przewidzieć nowe mieszkania) przedstawiono w tabeli oraz na kartogramie na następnej stronie. Jako okres perspektywiczny do analiz przyjęto rok 2040. Prognozowana liczba mieszkańców Partnerstwa wg prognozy własnej (na podstawie danych i metodyki GUS z prognozy 2030) wyniesie w 2040 roku około 65,4 tys. osób. Z kolei wskaźnik standardu zamieszkiwania w tym samym roku wyniesie około 34 m² na mieszkańca.

Konkluzja 40. Dla takich wielkości prognozowanych zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową w zabudowie mieszkaniowej ogółem wyniesie 2,24 mln m² PUM. Natomiast zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową wyniesie około 347 tys. m² PUM, dla około 10,1 tys. osób.

Rysunek 48. Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL i BDOT10k z geoportal.gov.pl

3.1.5. Potencjały istniejących układów urbanistycznych i ruralistycznych

3.1.5.1. Świebodzin – atrakcyjne turystycznie miasto historyczne

Dawny gród słowiański (VII-XIII w.). W 1319 roku miejscowość po raz pierwszy wzmiankowana jest jako miasto, od tego czasu uzyskując status grodu książęcego. W 1469 r. książę Henryk XI nadał miastu pełne prawa miejskie wzorowane na Głogowie. W XIV w. miasto stawało się ośrodkiem rozwoju tkactwa i sukiennictwa oraz kuśnierstwa i garbarstwa. Ważny dla późniejszego rozwoju miasta był przywilej z roku 1395, nadający miastu prawo do warzenia piwa. W latach 1763–1806 – zaliczany do najsilniej uprzemysłowionych miast na Śląsku. Koniec XIX wieku to czas rozwoju i unowocześniania miasta. W styczniu 1945 r. w okolicy Świebodzina miało miejsce przełamanie umocnień Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego, jednak miasto uniknęło poważniejszych zniszczeń.

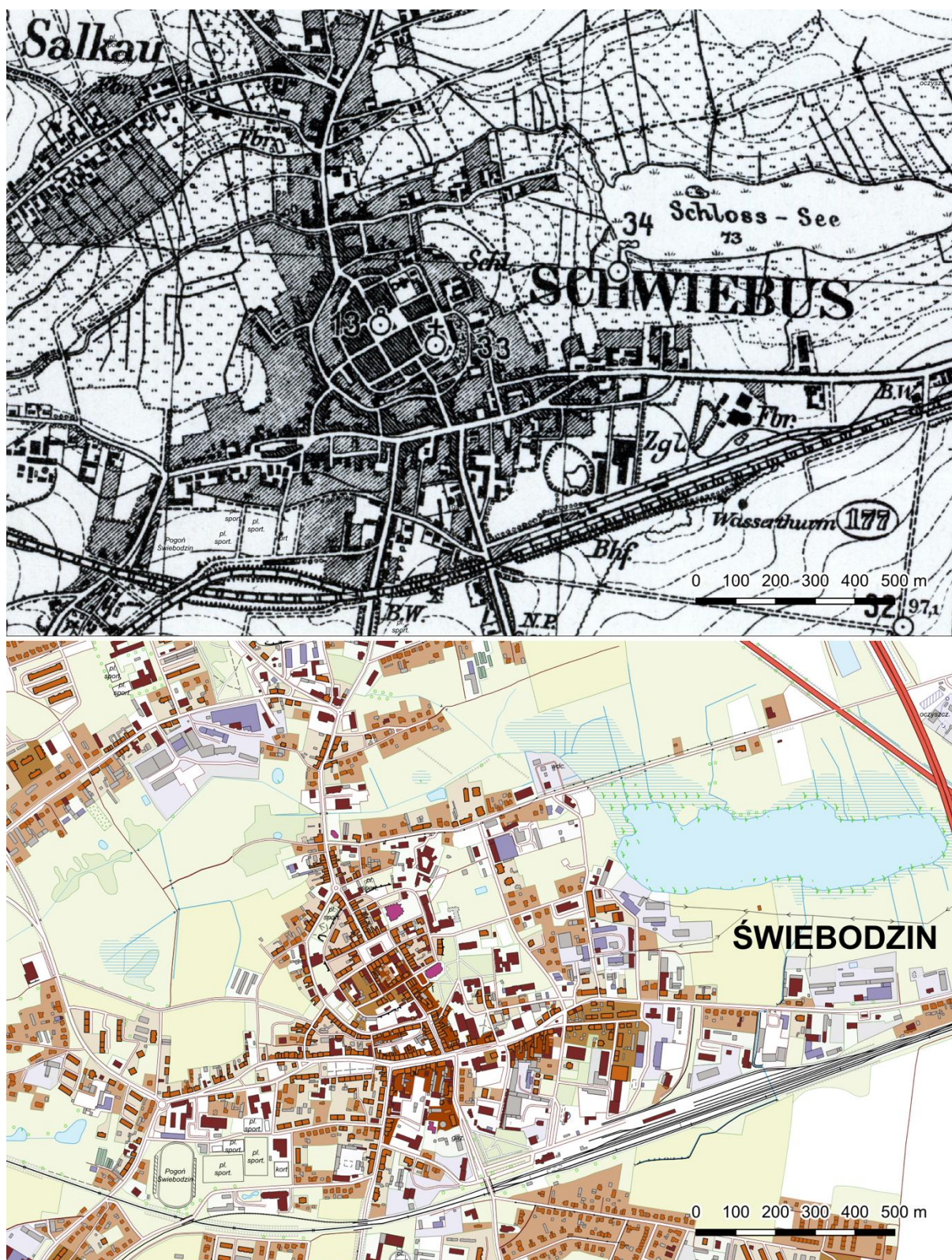
Rysunek 49. Świebodzin – historyczne centrum miasta obecnie

Źródło: <https://swiebodzin.naszemiasto.pl/> fot. Grzegorz Walkowski

Świebodzin to urokliwe miasteczko, z dobrze zachowanym średniowiecznym układem urbanistycznym oraz historyczną zabudową otoczone jest wspaniałą przyrodą Pojezierza Łagowskiego. Jego atutem są: rynek z ratuszem z XVI w. oraz zespołem kamienic (XVIII–XIX w.); fragmenty murów obronnych z basztami i fosą (XIV–XVI w.); skrzydło zamku joannitów (XVI–XVII w.); późnogotycki (I połowa XV w.) kościół Michała Archanioła oraz pochodzący z końca XIX w. zespół architektoniczny przy Parku Chopina. Od 2010 roku nad panoramą Świebodzina góruje figura Chrystusa Króla o wys. 33 metrów.

Rysunek 50. Zmiany struktury przestrzennej miasta Świebodzin w okresie od lat 1930

Źródło: [http://maps.mapywig.org/m/German_maps/series/025K_TK25/3759_\(2056\)_Schwiebus_Planblatt_A_Geheim_1933_UW.jpg](http://maps.mapywig.org/m/German_maps/series/025K_TK25/3759_(2056)_Schwiebus_Planblatt_A_Geheim_1933_UW.jpg), WGiSR Uniwersytetu Warszawskiego; opracowanie własne ZMP na podstawie BDOT10k

3.1.5.2. Międzyrzecz – 1000 letni gród piastowski

Międzyrzecz to jeden z najstarszych ośrodków na terenie Polski, wzmianki o nim sięgają czasów Mieszka I. Na rok 1248 przypada prawdopodobna data lokacji miasta królewskiego, potwierdzona w 1259. W XIV w. Kazimierz Wielki na miejscu grodu wznosił ceglany zamek. Na przełomie XIV i XV w. Międzyrzecz został ufortyfikowany. W XIV wieku miasto stawało się ośrodkiem rozwoju rzemiosł tkactwa i sukiennictwa oraz kuśnierstwa i garbarstwa. W końcu XVI wieku zaliczało się do największych w Wielkopolsce (10 tys. mieszkańców). Kolejne stulecia to okres klęsk i stagnacji. Nowy okres wzrostu rozpoczyna się po I wojnie światowej. W latach 30. XX wieku, z uwagi na bliskość polsko-niemieckiej granicy, w sąsiedztwie powstał Międzyrzecki Rejon Umocniony, który 29 stycznia 1945 r. po krótkiej walce, został przełamany. W wyniku działań frontowych, ale głównie pożary wzniecane przez żołnierzy radzieckich zniszczenia w mieście sięgnęły 20–30%. Na szczęście z wojennej zawieruchy ocalały najważniejsze zabytki miasta: zespół zamkowy, kościoły: pw. św. Jana Chrzciciela i pw. św. Wojciecha, zbór luterański, synagoga oraz ratusz.

Rysunek 51. Międzyrzecz – historyczne centrum miasta obecnie

Źródło: <https://ziemialubuska.pl/pl>

Zwarta zabudowa skupia się wokół starego miasta, które zachowało wachlarzowaty średniowieczny układ ulic oraz położonej na wschód od centrum stacji kolejowej i na prawym brzegu Obry. Do roku 1957 odbudowano zniszczone domy mieszkalne. W latach 1960–1980 w południowej części historycznego centrum powstało szereg nowych zespołów mieszkalno-usługowych. Niestety nowe realizacje nie w pełni wpisywały się w architektoniczny kontekst miasta.

Rysunek 52. Zmiany struktury przestrzennej miasta Międzyrzecz w okresie od lat 1930

Źródło: [http://maps.mapywig.org/m/German_maps/series/025K_TK25/3559_\(1921\)_Meseritz_1934_BWNG_UL.jpg](http://maps.mapywig.org/m/German_maps/series/025K_TK25/3559_(1921)_Meseritz_1934_BWNG_UL.jpg), WNG Uniwersytetu Łódzkiego – Biblioteka WNG; opracowanie własne na podstawie BDOT10k

3.1.5.3. Sulęcín – znaczący potencjał zabytkowego śródmieścia

Początek miastu dała słowiańska osada targowa. Miasto początkowo książe, w 1244 roku przeszło w ręce Zakonu Templariuszy, którzy zbudowali zamek oraz rozwinęli sukienictwo i browarnictwo. W 1375 roku miasto zostało obwarowane. Po kasacie templariuszy w roku 1350 miasto i zamek z okolicami weszły do 1810 r. w skład domeny joannitów. W II połowie XIX w. Sulęcín wszedł w fazę szybkiego rozwoju gospodarczego. W mieście powstały fabryki: brykietów, budowy wagonów O. Frankego oraz znana fabryka silników elektrycznych Karla Kaisera. W 1851 roku wybudowano ratusz, w 1858 szpital, w okresie międzywojennym szereg obiektów wojskowych oraz ośrodek wypoczynku i sportu na Winnej Górze. W 1945 r. Sulęcín został zdobyty przez wojska sowieckie. Miasto niezniszczone w trakcie działań frontowych zostało w 40% splądrowane i spalone już po ustaniu walk przez stacjonujące tam oddziały rosyjskie.

Rysunek 53. Sulęcín – historyczne centrum miasta obecnie

Źródło: <https://ziemialubuska.pl/pl>

Obecnie Sulęcín to małe miasto, pełne swoistego uroku. Zachowane zabytki, między innymi: gotycki kościół pw. św. Mikołaja (poł. XIV w.), fragmenty średniowiecznych murów obronnych, urbanistyczny układ starego miasta z kamienicami z XVIII i XIX w. czy cmentarz żydowski z XIX wieku, stanowią niepodważalną wartość i atrakcję. Otaczają go osiedla mieszkaniowe (Kopernik, Słoneczne, Ostrówek, Miła). W północno-zachodniej części miasta (Winna Góra) – kompleks obiektów kultury, sportu i rekreacji a na północy i południu – tereny przemysłowe. Sulęcín otacza Łagowsko-Sulęciński Park Krajobrazowy.

Rysunek 54. Zmiany struktury przestrzennej miasta Sulęcina w okresie od lat 1930

Źródło: [http://maps.mapywig.org/m/German_maps/series/025K_TK25/3556_\(1918\)_Zielenzig_1934_UW.jpg](http://maps.mapywig.org/m/German_maps/series/025K_TK25/3556_(1918)_Zielenzig_1934_UW.jpg), WGiSR Uniwersytetu Warszawskiego;
opracowanie własne ZMP na podstawie BDOT10k

3.1.6. Wiodące funkcje w obszarze Partnerstwa

3.1.6.1. Wielofunkcyjność i brak specjalizacji

Rdzeniami Świebodzińsko-Międzyrzeckiego MOF są trzy faktycznie równorzędne ośrodki miejskie a w obszarze ich oddziaływania znajdują się 52 miejscowości wiejskie. Wszystkie miasta Partnerstwa są ośrodkami wielofunkcyjnymi z zestawem funkcji typowym dla miast powiatowych tej wielkości. Usługi publiczne miasta powiatowego będącego ośrodkiem subregionalnym lub lokalnym z istoty są niewyspecjalizowane. W żadnym z miast nie dominuje pojedyncza gałąź gospodarki i nie ma mowy o sprofilowaniu jednofunkcyjnym żadnego z ośrodków Partnerstwa.

3.1.6.2. Funkcje wyraźnie zaznaczone w układzie przestrzennym

Można natomiast mówić o wyraźnie zaznaczonych trzech funkcjach wiodących w następujących trzech obszarach:

1. **wiodącej funkcji logistycznej** w związku z obecnością węzła horyzontalnej autostrady A2 [E30] z wertykalną drogą ekspresową S3 [E65], zlokalizowanego pomiędzy ośrodkami miejskimi Świebodzin i Międzyrzecz, oraz w kontekście przebiegu przez Partnerstwo tranzytowej linii kolejowej LK3 Berlin-Moskwa. Wszystkie trzy wymienione drogi – samochodowe i kolejowa – należą do transeuropejskiej sieci transportowej – TEN-T.
2. **wyraźnym zaznaczeniu funkcji obronności** – stacjonowanie wojska, obecność obiektów wojskowych – w odniesieniu do gmin Sulęcín i Międzyrzecz, w kontekście obecności 17 Wielkopolskiej Brygady Zmechanizowanej im. gen. broni J. Dowbora-Muśnickiego w Międzyrzeczu i poligonu w Wędrzynie w gminie Sulęcín.
3. **funkcji turystycznej jako niezrealizowanym potencjale** - diagnoza wykazała istotny potencjał turystyczny Partnerstwa, koncentrujący się głównie w gminie Międzyrzecz, Sulęcín i północnej części gminy Świebodzin, wynikający przede wszystkim z atrakcyjności przyrodniczej, ale też z istotnego zasobu atrakcji kulturowych i doskonałego położenia przy węźle ważnych korytarzy TEN-T. Natomiast obecnie nie można mówić o rozwiniętej funkcji turystycznej, jest to raczej znaczący zdiagnozowany deficyt; ze znakomitymi warunkami dojazdu turystycznego do obszaru Partnerstwa kontrastuje też głęboki deficyt transportu publicznego wewnątrz Partnerstwa.

3.2. Kluczowe potencjały oraz problemy i potrzeby – wstęp do analizy SWOT

3.2.1. Nota metodyczna

Analiza SWOT jest metodą porządkowania czynników strategicznych – zarówno potencjałów (mocnych stron i szans) jak i problemów (słabych stron, zagrożeń) według skali oddziaływania na rozwój lokalny, od najważniejszych do mniej istotnych. Na tym etapie dokonano wstępnego porządkowania czynników strategicznych na pozytywne (potencjały – bez dzielenia ich na moce strony i szanse) oraz problemów (bez dzielenia ich na słabe strony i zagrożenia). **Pogłębiona ocena będzie dokonana w ramach prac strategicznych.** Przyjęto następujące założenia:

1. Wszystkie czynniki strategiczne ujawnione w diagnozie uznano za ważne. Jednak ważność ta jest faktycznie zróżnicowana; celem rankingu nie jest więc wyeliminowanie jakiegokolwiek problemu czy potencjału z pola uwagi, ale wskazanie kolejności koncentrowania środków i sił na poszczególnych czynnikach. Ranking nie będzie miał więc charakteru eliminacyjnego (progowego), ale obejmie wszystkie czynniki danego rodzaju, układając je w kolejności.
2. Aby ograniczyć arbitralność ocen, zdecydowano, że wszystkie problemy zostaną ocenione przez dwa zespoły:
 - a. przez szeroką grupę interesariuszy lokalnych reprezentujących razem perspektywę wewnętrzną:
 - i. Radę Partnerstwa i Grupę Roboczą
 - ii. grupę lokalnych liderów reprezentujących środowiska gospodarcze, porządowe, polityczne i liderów opinii,
 - b. zespół ekspercki ZMP reprezentujący perspektywę zewnętrzną.
3. Każdy z ekspertów oceniał każdy problem w skali od 1 do 10. Następnie oceny zsumowano metodą delficką (poprzez uśrednienie indywidualnych ocen ekspertów). Oceny ekspertów zewnętrznych i wewnętrznych uśrednione w obu grupach wpłynęły w równym stopniu na ocenę końcową każdego z problemów (waga przeliczeniowa dla średniej z każdej z grup: 0,5).
4. Z kolei aby zapewnić wieloczynnikowość i wieloaspektowość oceny, oceniano każdy z czynników według dwóch kryteriów:
 - a. jego aktualnej rangi – siły oddziaływania tego czynnika na rozwój lokalny dziś,
 - b. przewidywanego wektora zmienności i tempa zmian w najbliższych sześciu latach (czy czynnik – gdyby nie podjąć interwencji – będzie stabilny, będzie się nasilał lub słabł, i w jakim tempie).
5. Ocena co do kryteriów a i b była dokonywana odrębnie przez każdego oceniającego w odniesieniu do każdego z czynników. Następnie ocena każdego czynnika była integrowana następującą metodą:

- Przyjęto, że ocena stanu aktualnego nie może być jedynym, ani nawet głównym kryterium rankingującym problemy, bo stan tych problemów zmienia się bardzo szybko.
- Toteż ocenę rankingową dla każdego z problemów wyliczano najpierw dla stanu aktualnego (wyliczając sumę ważoną średniej oceny interesariuszy wewnętrznych i ekspertów zewnętrznych przy równych wagach przeliczeniowych 0,5).
- Następnie ocenę tę korygowano o 0,7 odchylenia oceny zmienności tego problemu (tzw. *współczynnik orientacji przyszłościowej strategii*, wyliczony również jako średnia ważona o równych wagach) od wartości mediany skali pomiarowej ocen, która wynosiła 5,5. Tak więc rangę czynników nasilających się odpowiednio podwyższano, zaś słabnących obniżano, a ranga problemów stabilnych pozostawała bez zmian. Metodę przeliczeniową wyraża wzór (1).

$$R_{ost.} = \frac{0,5 R_z + 0,5 R_w}{2} + 0,7 \left(\frac{0,5 Z_z + 0,5 Z_w}{2} - 5,5 \right)$$

Gdzie:

R_{ost} = ranking ostateczny danego czynnika

R_z = średni ranking oceniony przez ekspertów zewnętrznych

R_w = średni ranking oceniony przez interesariuszy wewnętrznych

Z_z = średnia zmienność oceniona przez ekspertów zewnętrznych

Z_w = średnia zmienność oceniona przez interesariuszy wewnętrznych

Wyliczona w ten sposób wartość wskaźnika R_{ost} była podstawą do ułożenia czynników w ranking.

3.3. Analiza zdiagnozowanych uwarunkowań rozwojowych

3.3.1. Kluczowe problemy i potrzeby rozwojowe Partnerstwa

W diagnozie zidentyfikowano poniższe kluczowe problemy i potrzeby, oprócz których Partnerstwo ma także potrzeby horyzontalne, występujące w całym Kraju.

Tab. 52. Problemy i potrzeby rozwojowe

Problem lub potrzeba lokalna		R_{sr}	Z_{sr}	R_{ost}
Problemy i potrzeby kluczowo ważne	Brakuje mieszkań komunalnych	8,5	7,6	9,97
	Infrastruktura dróg lokalnych i obiektów inżynierskich	8,2	7,9	9,88
	Niskie wyniki edukacyjne	7,5	8,7	9,74
	Wykluczenie transportowe obszarów wiejskich	7,5	8,4	9,53
	Brak środków na zbrojenie terenów	7,4	8,4	9,43

Problem lub potrzeba lokalna		<i>R_{śr}</i>	<i>Z_{śr}</i>	<i>R_{ost}</i>
	Struktura własnościowa nieruchomości: KOWR utrudnia odrolnienie	7,7	7,4	9,03
Problemy i potrzeby bardzo ważne	Kurczenie się populacji	6,8	8,4	8,83
	Starzenie się społeczności	6,2	8,6	8,37
	Brak terenów pod mieszkalnictwo wielorodzinne	6,5	6,9	7,48
	Problem z naborem kadry dla administracji lokalnej	6,2	7,3	7,46
Problemy i potrzeby ważne	Potrzeba melioracji	5,6	7,3	6,84
	Nieaktualność SUIKZP i planów miejscowych	6,1	6,2	6,59
	Utrudnienia inwestowania związane z ochroną przyrody	5,0	5,6	5,07

Opracowanie własne ZMP

3.3.2. Kluczowe potencjały rozwojowe Partnerstwa

W diagnozie zidentyfikowano poniższe 13 kluczowych potencjałów rozwojowych, z których sześć, to potencjały atrakcyjności turystycznej. Kluczowym potencjałem jest położenie logistyczne obszaru Partnerstwa na przecięciu ważnych szlaków horyzontalnych (Autostrada A2, krajowa linia kolejowa nr 3) i wertykalnych (droga ekspresowa S3).

Tab. 53. Potencjały rozwojowe Partnerstwa

Potencjał lokalny		<i>R_{śr}</i>	<i>Z_{śr}</i>	<i>R_{ost}</i>
Potencjały kluczowo ważne	Położenie logistyczne Partnerstwa (A2, S3, linia kolejowa LK3)	8,9	9,3	11,6
	Spójne przywództwo polityczne Partnerstwa z wizją strategiczną	8,3	8,6	10,4
	Zasoby turystyczne: Pojezierze Łagowskie	7,9	7,8	9,49
	Zasoby turystyczne: Międzyrzecki Rejon Umocniony	6,9	9,0	9,32
Potencjały bardzo ważne	Tereny wielkoobszarowe objęte kompleksową ofertą inwestycyjną	7,0	8,2	8,92
	Położenie przygraniczne – szansa rozwojowa	6,7	8,6	8,83
	Zasoby turystyczne: Łagowsko-Sulęciński Park Krajobrazowy	6,6	7,7	8,08
	Sulęcín - rowerowa stolica Ziemi Lubuskiej	6,2	8,1	7,99
	Zasoby turystyczne: rezerwat Nietoperek	6,1	7,4	7,42
	Aktywność NGO, działalność, współpraca	5,7	7,5	7,12
	Zasoby turystyczne: Zamek w Międzyrzeczu	5,0	6,6	5,82
	Sukcesy sportowe	5,2	5,6	5,32

Poten- cjały ważne	Zasoby turystyczne: Figura Chrystusa Króla	5,7	4,6	5,07
--------------------------	--	-----	-----	------

Opracowanie własne ZMP

3.4 Analiza powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych

1. Odsetek ludności miejskiej wynosi 70,1%, jest wyższy niż wskaźnik krajowy (59,8%) i wyższy do wskaźnika dla woj. lubuskiego (64,5%). Jak wynika z diagnozy, miasta – ośrodki rdzeniowe zapewniają mieszkańcom obszaru Partnerstwa w wystarczającym stopniu większość usług. Poza obszarem mieszkańcy korzystają jedynie z ofert kultury wysokiej (muzyka poważna, teatr, wystawy etc.), z usług specjalistycznej opieki zdrowotnej, zakupów art. przemysłowych (np. AGD) oraz korzystają z rozrywki i oferty kultury popularnej (w mniejszym zakresie).
2. Świebodzińsko-Międzyrzecki Miejski Obszar Funkcjonalny nie posiada klarownego układu powiązań wewnętrznych. Dwa ośrodki położone w sąsiedztwie węzła komunikacyjnego (autostrada A2 i droga ekspresowa S3) posiadają zdecydowanie lepszą komunikację. Ponadto ściślej współpracują, jeśli chodzi o usługi zdrowotne, edukację w zakresie szkolnictwa ponadpodstawowego a także sport i rekreację. Zdiagnozowano wzajemne przepływy uczniów szkół średnich pomiędzy gminami Partnerstwa korzystających z szerokiej oferty edukacyjnej oraz osób korzystających z usług zdrowotnych. W szczególności ostatni aspekt jest mocno akcentowany przez mieszkanki Gminy Międzyrzecz, po likwidacji oddziału ginekologiczno-położniczego w szpitalu w Międzyrzeczu, które obecnie korzystają z usług w tym zakresie w szpitalach w Świebodzinie i Sulęcinie.
3. W obszarze partnerstwa odczuwalne jest oddziaływanie ośrodków skoncentrowania inwestycji (Specjalna Strefa Ekonomiczna, Parki Przemysłowo-Technologiczne) jako środowisk pobudzania lokalnej gospodarki i tworzenia atrakcyjnych miejsc pracy. Współpraca gospodarcza pomiędzy podmiotami ulokowanymi na terenie poszczególnych gmin członkowskich zachodzi także w sposób naturalny i samoistny. Zdiagnozowane wzajemne przepływy pracowników pomiędzy ośrodkami miejskimi w Świebodzinie, Międzyrzeczu i Sulęcinie. Należy dodatkowo rozważyć możliwość stymulowania tych naturalnych procesów i wzmocnienia współpracy sektora gospodarczego poprzez zaangażowanie Gmin Partnerstwa w działania związane ze wsparciem lokalnego sektora MŚP. Wsparcie takie mogłoby przyjąć formę centrum wsparcia inwestora, w którym lokalni przedsiębiorcy uzyskiwaliby pomoc w zakresie m.in. działań związanych z internacjonalizacją swojej działalności, wsparcie w zakresie uzyskiwania certyfikatów i

patentów, czy wsparcie w zakresie udziału w międzynarodowych wydarzeniach gospodarczych. W obszarze partnerstwa oprócz przepływu kapitału występuje także zjawisko przepływów pracowniczych pomiędzy gminami.

4. Gminy partnerskie prowadzą wspólną gospodarkę odpadami poprzez uczestnictwo w Celowym Związku Gmin (CZG12).
5. Gminy Międzyrzecz i Świebodzin są gminami członkowskimi i prowadzą współpracę w ramach Lokalnej Grupy Działania Brama Lubuska.
6. Odczuwalny wpływ na budowę sieci powiązań społecznych w obszarze Partnerstwa ma działalność 17. Wielkopolskiej Brygady Zmechanizowanej, utrzymującej swoje garnizony w Międzyrzeczu i w Wędrzynie k/Sulęcina. Brygada już od kilkudziesięciu lat aktywnie wspiera lokalne władze i społeczności. Organizuje i współorganizuje liczne wydarzenia o charakterze kulturalnym, społecznym, patriotycznym czy sportowym. „Siedemnastka” wspiera także organizacje pozarządowe rozwijając z nimi współpracę, a żołnierze służący w obu garnizonach są aktywnymi uczestnikami życia społecznego gmin Międzyrzecz i Sulęcina.
7. Wobec zdiagnozowanego bardzo słabego skomunikowania poszczególnych gmin Partnerstwa ale i gmin ościennych (nienależących do Partnerstwa), należy rozważyć zorganizowanie transportu mniejszymi pojazdami (typu Bus 9-15 osobowymi) bądź przeanalizować zapotrzebowanie na organizację transportu DTR (transportu na życzenie).
8. Alternatywą dla samochodowego transportu publicznego, w świetle wyników przeprowadzonej ankietyzacji, może stać się także transport rowerowy planowany do wprowadzenia w obszarze Partnerstwa poprzez rozbudowę sieci dróg rowerowych.
9. W Partnerstwie zdiagnozowano także poważne problemy demograficzne, starzenie się społeczeństwa. Gminy tworzące Partnerstwo, władze tych miast mają tego świadomość, już dziś podejmują działania dla tworzenia placówek opieki całodobowej (ŚDS, DPS), długoterminowej - zakładów opiekuńczo-leczniczych z wykorzystaniem bazy np. szpitali ograniczających swoją działalność bądź placówek edukacyjnych.
10. Tworzenie warunków dla rozwijania działalności organizacji pozarządowych, wspierających działalność lokalnego samorządu i jednostek organizacyjnych szczególnie w zakresie oparcia społecznego, kultury i rekreacji oraz popularyzujących lokalne zasoby turystyczne.

4. Cele partnerstwa i ich operacjonalizacja

4.1. Cele strategii Partnerstwa

Partnerstwo ustanawia w niniejszej strategii trójstopniową strukturę celów:

- misję strategiczną (cel ogólny) Partnerstwa,
- dwustopniowy system celów szczegółowych:
 - cele **strategiczne** – opisujące, jakie wartości będą realizowane dla urzeczywistnienia misji strategicznej,
 - cele **operacyjne** – opisujące, jak będą wdrażane cele strategiczne.

Ponadto formułuje się wizję strategiczną Partnerstwa (jego wyobrażony stan przyszły po zrealizowaniu tej strategii).

4.1.1. Misja strategiczna (cel ogólny) Partnerstwa

**Misją strategiczną Partnerstwa jest
zrównoważony i trwały rozwój lokalny
Świebodzińsko-Międzyrzeckiego
Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego.**

4.1.2. Cele szczegółowe Partnerstwa

4.1.2.1. Cele strategiczne

Cele strategiczne wskazują wartości, do osiągnięcia których będzie dążyć Partnerstwo, aby zrealizować misję. Ustanawia się siedem celów strategicznych ŚMMOF:

- Cel strategiczny 1. Transformacja energetyczna i dostosowanie do zmian klimatu;**
- Cel strategiczny 2. Wzrost atrakcyjności turystycznej i uczestnictwa w kulturze;**
- Cel strategiczny 3. Podniesienie poziomu edukacji;**
- Cel strategiczny 4. Wzmocnienie spójności społecznej i dostosowanie do zmian demograficznych;**
- Cel strategiczny 5. Poprawa ładu przestrzennego, w tym zrównoważona mobilność;**
- Cel strategiczny 6. Poprawa standardu usług publicznych, w tym cyfryzacja;**
- Cel strategiczny 7. Wspieranie rozwoju gospodarczego.**

Poniżej przedstawiono opisy poszczególnych celów.

Cel strategiczny 1. Transformacja energetyczna i dostosowanie do zmian klimatu

Cel strategiczny 1. „Transformacja energetyczna i dostosowanie do zmian klimatu” odnosi się do następujących celów i priorytetów wskazanych w dokumentach strategicznych wyższego rzędu:

1. priorytetu 2. programu „Fundusze Europejskie dla Lubuskiego”, który brzmi „Fundusze Europejskie na zielony rozwój Lubuskiego”,
2. celu strategicznego 1. STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO 2030, który brzmi: „Inteligentna, zielona gospodarka regionalna”

Cel ten jest mierzalny na poziomie rezultatu strategicznego. Poziom osiągnięcia tego celu będzie ewaluowany w horyzoncie roku 2030, a niektórych przedsięwzięć w ramach tego celu – także w ewaluacjach etapowych.

Cel strategiczny 2: Wzrost atrakcyjności turystycznej i uczestnictwa w kulturze

Cel strategiczny 2. „Wzrost atrakcyjności turystycznej i uczestnictwa w kulturze” odnosi się do następujących celów i priorytetów wskazanych w dokumentach strategicznych wyższego rzędu:

1. priorytetu 5. programu „Fundusze Europejskie dla Lubuskiego”, który brzmi „Fundusze europejskie na rzecz zwiększenia dostępności regionalnej infrastruktury społecznej”
2. priorytet 8., Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027 WYMIAR TERYTORIALNY, który brzmi „Fundusze Europejskie dla lokalnego lubuskiego”,
3. celu strategicznego 2. STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO 2030, który brzmi „Region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi”.

Cel ten jest mierzalny na poziomie rezultatu strategicznego. Poziom osiągnięcia tego celu będzie ewaluowany w horyzoncie roku 2030, a niektórych przedsięwzięć w ramach tego celu – także w ewaluacjach etapowych.

Cel strategiczny 3. Podniesienie poziomu edukacji

Cel strategiczny 3. „Podniesienie poziomu edukacji” odnosi się do następujących celów i priorytetów wskazanych w dokumentach strategicznych wyższego rzędu:

1. priorytetu 6. Programu „Fundusze Europejskie dla Lubuskiego”, który brzmi „Fundusze Europejskie na wsparcie obywateli – edukacja” i priorytetu 8. tego samego programu „Fundusze Europejskie dla Lubuskiego”, który brzmi „Fundusze europejskie dla lokalnego lubuskiego”
2. celu strategicznego 2. STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO 2030, który brzmi „Region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi” a także celu strategicznego 4., który brzmi „Region atrakcyjny, efektywnie zarządzany i otwarty na współpracę”.

Cel ten jest mierzalny na poziomie rezultatu strategicznego. Poziom osiągnięcia tego celu będzie ewaluowany w horyzoncie roku 2030, a niektórych przedsięwzięć w ramach tego celu – także w ewaluacjach etapowych.

Cel strategiczny 4. Wzmocnienie spójności społecznej i dostosowanie do zmian demograficznych

Cel strategiczny 4. „Wzmocnienie spójności społecznej i dostosowania do zmian demograficznych w ŚMMOF” odnosi się do następujących celów i priorytetów wskazanych w dokumentach strategicznych wyższego rzędu:

1. priorytetu 8. Programu „Fundusze Europejskie dla Lubuskiego”, który brzmi „Fundusze europejskie dla lokalnego lubuskiego”,
2. celu strategicznego 2. STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO 2030, który brzmi „Region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi”.

Cel ten jest mierzalny na poziomie rezultatu strategicznego. Poziom osiągnięcia tego celu będzie ewaluowany w horyzoncie roku 2030, a niektórych przedsięwzięć w ramach tego celu – także w ewaluacjach etapowych.

Cel strategiczny 5. Poprawa ładu przestrzennego, w tym zrównoważona mobilność

Cel strategiczny 5. „Poprawa ładu przestrzennego, w tym zrównoważonej mobilności” odnosi się do następujących celów i priorytetów wskazanych w dokumentach strategicznych wyższego rzędu:

1. priorytetu 4. Programu „Fundusze Europejskie dla Lubuskiego” który brzmi „Fundusze europejskie na dostępność komunikacyjną Lubuskiego”,
2. celu strategicznego 3. STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO 2030, który brzmi „Integracja przestrzenna regionu”.

Cel ten jest mierzalny na poziomie rezultatu strategicznego. Poziom osiągnięcia tego celu będzie ewaluowany w horyzoncie roku 2030, a niektórych przedsięwzięć w ramach tego celu – także w ewaluacjach etapowych.

Cel strategiczny 6. Poprawa standardu usług publicznych, w tym cyfryzacja

Cel strategiczny 6. „Poprawa standardu usług publicznych, w tym cyfryzacja” odnosi się do następujących celów i priorytetów wskazanych w dokumentach strategicznych wyższego rzędu:

1. priorytetu 8. Programu „Fundusze Europejskie dla Lubuskiego”, który brzmi „Fundusze europejskie dla lokalnego lubuskiego”,
2. celu strategicznego 2. STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO 2030, który brzmi „Region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi”

Cel ten jest mierzalny na poziomie rezultatu strategicznego. Poziom osiągnięcia tego celu będzie ewaluowany w horyzoncie roku 2030, a niektórych przedsięwzięć w ramach tego celu – także w ewaluacjach etapowych. Odnosi się do następujących celów i priorytetów wskazanych w dokumentach strategicznych wyższego rzędu:

1. priorytetu 4. Programu „Fundusze Europejskie dla Lubuskiego” który brzmi „Fundusze europejskie na dostępność komunikacyjną Lubuskiego”,
2. celu strategicznego 3. STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO 2030, który brzmi „Integracja przestrzenna regionu”.

Cel ten jest mierzalny na poziomie rezultatu strategicznego. Poziom osiągnięcia tego celu będzie ewaluowany w horyzoncie roku 2030, a niektórych przedsięwzięć w ramach tego celu – także w ewaluacjach etapowych.

Cel strategiczny 7. Wsparcie rozwoju gospodarczego

Cel strategiczny 7. „Wsparcie rozwoju gospodarczego” odnosi się do następujących celów wskazanych w dokumentach strategicznych wyższego rzędu:

1. priorytetu 8. Programu „Fundusze Europejskie dla Lubuskiego”, który brzmi „Fundusze europejskie dla lokalnego lubuskiego”,
2. celu strategicznego 2. STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO 2030, który brzmi „Region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi”

Cel ten jest mierzalny na poziomie rezultatu strategicznego. Poziom osiągnięcia tego celu będzie ewaluowany w horyzoncie roku 2030, a niektórych przedsięwzięć w ramach tego celu – także w ewaluacjach etapowych. Odnosi się do następujących celów i priorytetów wskazanych w dokumentach strategicznych wyższego rzędu:

1. priorytetu 4. Programu „Fundusze Europejskie dla Lubuskiego” który brzmi „Fundusze europejskie na dostępność komunikacyjną Lubuskiego”,
2. celu strategicznego 3. STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO 2030, który brzmi „Integracja przestrzenna regionu”.

Cel ten jest mierzalny na poziomie rezultatu strategicznego. Poziom osiągnięcia tego celu będzie ewaluowany w horyzoncie roku 2030, a niektórych przedsięwzięć w ramach tego celu – także w ewaluacjach etapowych.

4.1.2.2. Integracja celów szczegółowych strategii

Poszczególne cele strategii rozwoju ponadlokalnego powinny być zintegrowane w tym znaczeniu, że winny korespondować z wymiarami: społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Opis integracji poszczególnych celów niniejszej strategii zawiera tabela nr 54. poniżej.

Tab. 54. Tabela integracji celów szczegółowych strategii

Cele strategiczne:	Cel koresponduje z wymiarami:			
	społecznym	gospodarczym	rodowiskowym	przestrzennym
Cel strategiczny 1. Transformacja energetyczna i dostosowanie do zmian klimatu	TAK	NIE	TAK	TAK
Cel strategiczny 2. Wzrost atrakcyjności turystycznej i uczestnictwa w kulturze	TAK	TAK	TAK	TAK
Cel strategiczny 3. Podniesienie poziomu edukacji	TAK	TAK	NIE	NIE
Cel strategiczny 4. Wzmocnienie spójności społecznej i dostosowanie do zmian demograficznych	TAK	NIE	NIE	NIE
Cel strategiczny 5. Poprawa ładu przestrzennego, w tym zrównoważonej mobilności	TAK	TAK	TAK	TAK
Cel strategiczny 6. Poprawa standardu usług publicznych, w tym cyfryzacja	TAK	TAK	TAK	TAK
Cel strategiczny 7. Wspieranie rozwoju gospodarczego	NIE	TAK	NIE	TAK

Opracowanie własne

4.1.3. Wizja strategiczna partnerstwa

Wizja strategiczna opisuje docelowy wyobrażony stan ŚMMOF po zrealizowaniu celów strategii w 2030 roku.

Partnerstwo Świebodzińsko Międzyrzecki MOF w roku 2030 jest obszarem aktywności gospodarczej i społecznej. Rozwój partnerstwa jest coraz bardziej zrównoważony, kwestie przyrodnicze i ochrona klimatu stały się priorytetem, ponieważ od nich zależy nie tylko jakość życia mieszkańców, ale także atrakcyjność turystyczna obszaru. Dzięki skoordynowanym działaniom polityki społecznej zwiększa się spójność społeczna i zmniejszają się obszary wykluczenia. Dzięki lepszemu skomunikowaniu z otoczeniem poprawiła się koniunktura gospodarcza i jakość lokalnego rynku pracy. Zmniejszyły się także obszary wykluczenia transportowego na terenie Partnerstwa. Młodzież coraz częściej wiąże swoją przyszłość z obszarem Partnerstwa.

4.1.4. Cele operacyjne i dopuszczone typy projektów

Cele operacyjne to drugi poziom celów szczegółowych. Opisują one kierunki działań, jakie będą podejmowane dla osiągnięcia celów strategicznych. Cele operacyjne są więc podstawą planowania poszczególnych projektów wdrażających strategię.

Tab. 55. Cele operacyjne i dopuszczone typy projektów

Cel strateg.	Cel operacyjny	Dopuszczone typy projektów w ramach celu operacyjnego
Cel 1. Transformacja energetyczna i dostosowanie do zmian klimatu	1.1. Transformacja energetyczna	1.1.1. Instalacje fotowoltaiczne i magazyny energii w powiązaniu z obiektami komunalnymi; 1.1.2. Termomodernizacja obiektów komunalnych, w tym mieszkalnych; 1.1.3. Likwidacja indywidualnych palenisk dzięki podłączeniu budynków do sieci ciepłowniczej; 1.1.4. Pozostałe bezemisyjne źródła energii; 1.1.5. Pozostałe projekty obniżające emisję CO ₂ .
	1.2. Dostosowanie do skutków zmian klimatu	1.2.1. Tworzenie strategii i programów adaptacji do skutków zmian klimatu; 1.2.2. Projekty budowy, rozbudowy i przebudowy kanalizacji deszczowej; 1.2.3. Projekty gromadzenia i zagospodarowania wód opadowych i roztopowych; 1.2.4. Pozostałe projekty dostosowujące ŚMMOF do skutków zmian klimatu.
Cel 2. Wzrost atrakcyjności turystycznej i uczestnictwa w kulturze	2.1. Wzrost atrakcyjności turystycznej	2.1.1. Systemy informacji turystycznej i miejskiej; 2.1.2. Zagospodarowanie turystyczne zbiorników wodnych, w tym funkcje ochrony przyrody, retencyjne i rekreacyjne; 2.1.3. Atrakcje i kompleksy rekreacyjno-rozrywkowe wzbogacające produkt turystyczny; 2.1.4. Budowa i modernizacja obiektów sportowych wzbogacających atrakcyjność turystyczną; 2.1.5. Pozostałe działania podnoszące atrakcyjność turystyczną ŚMMOF.
	2.2. Wzmocnienie uczestnictwa w kulturze	2.2.1. Rozbudowa i modernizacja obiektów instytucji kultury; 2.2.2. Doposażanie instytucji kultury; 2.2.3. Cyfryzacja uczestnictwa w kulturze i zwiększenia dostępu do kultury, w tym rozwiązania Smart-City.
Cel 3. Podniesienie poziomu edukacji	3.1. Poprawa warunków lokalowych edukacji	3.1.1. Podniesienie jakości i atrakcyjności oferty edukacyjnej; 3.1.2. Budowa/rozbudowa/modernizacja przedszkoli, szkół i zespołów szkolno-przedszkolnych; 3.1.3. Doposażanie placówek edukacyjnych.
	3.2. Wzrost kompetencji kluczowych i cyfrowych	3.2.1. Edukacja na rzecz kompetencji cyfrowych; 3.2.2. Rozwój kompetencji kluczowych w szkołach podstawowych;
	3.3. Edukacja włączająca	3.3.1. Działania z zakresu edukacji włączającej.

Cel strateg.	Cel operacyjny	Dopuszczone typy projektów w ramach celu operacyjnego
Cel 4. Wzmocnienie spójności społecznej i dostosowanie do zmian demograficznych	4.1. Wzmocnienie spójności społecznej	4.4.1. Projekty na rzecz aktywnej integracji zawodowej i społecznej; 4.4.2. Projekty na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie; 4.4.3. Projekty na rzecz wsparcia rodzin, w tym – rodzinnych form pieczy zastępczej; 4.4.4. Projekty tworzenia Centrów Usług Społecznych; 4.4.5. Pozostałe działania na rzecz zwiększenia spójności społecznej.
	4.2. Dostosowanie do zmian demograficznych	4.2.1. Rozwój usług społecznych, w tym – opieka wytchnieniowa; 4.2.2. Tworzenie mieszkań wspomaganych i treningowych; 4.2.3. Działania na rzecz dobrostanu i aktywizacji seniorów; 4.2.4. Działania na rzecz dobrostanu i aktywizacji młodzieży.
Cel 5. Poprawa ładu przestrzennego, w tym zrównoważonej mobilności	5.1. Poprawa ładu przestrzennego	5.1.1. Tworzenie wielopokoleniowych przestrzeni publicznych uwzględniających aspekty bioklimatyczne; 5.1.2. Budowa obiektów mostowych – poprawa skomunikowania przestrzennego; 5.1.3. Uzbrojenie terenów inwestycyjnych.
	5.2. Wspieranie zrównoważonej mobilności	5.2.1. Budowa dróg rowerowych i pieszych oraz infrastruktury rowerowej i pieszej; 5.2.2. Systemy roweru miejskiego; 5.2.3. Transport publiczny w formule DRT (transport na życzenie) na terenach wiejskich; 5.2.4. Usługi indywidualnego transportu door-to-door w partnerstwie z podmiotami prywatnymi.
Cel 6. Poprawa standardu usług publicznych, w tym cyfryzacja	6.1. Cyfryzacja usług publicznych, w tym rozwiązania Smart-City	6.1.1. Cyfryzacja usług administracyjnych, w tym rozwiązania Smart-City; 6.1.2. Cyfryzacja usług komunalnych, w tym rozwiązania Smart-City; 6.1.3. Cyfryzacja usług społecznych, w tym rozwiązania Smart-City.
	6.2. Inne działania na rzecz podniesienia jakości usług publicznych	6.2.1. Działania na rzecz przejrzystości procedur administracyjnych; 6.2.2. Pozostałe działania podnoszące jakość usług publicznych.
Cel 7. Wspieranie rozwoju gospodarczego	7.1. Przedsięwzięcia na rzecz wsparcia przedsiębiorców	7.1.1. Centra obsługi inwestora; 7.1.2. Inkubatory przedsiębiorczości i podobne formy wsparcia.
	7.2. Przygotowanie i zbrojenie terenów inwestycyjnych	7.2.1. Scalanie terenów inwestycyjnych; 7.2.2. Zbrojenie terenów inwestycyjnych.

Opracowanie własne

4.2. Wskaźniki osiągnięcia celów strategicznych

Wskaźniki mierzące stopień osiągnięcia celów strategicznych to wskaźniki produktu i rezultatu strategicznego wyznaczone na poziomie celów strategicznych. Zgodnie z art. 34. ust. 15. pkt. 2 Ustawy wdrożeniowej w strategii ZIT powinny znaleźć się wskaźniki produktu i rezultatu dla celów strategicznych, powiązane z realizacją właściwego programu (w przypadku tej strategii jest to program FEWL). Poniższa tabela prezentuje takie wskaźniki dla każdego z przyjętych celów strategicznych. W tabeli 56 przyjęto po jednym kluczowym wskaźniku produktu i rezultatu. Dodatkowe wskaźniki produktu i rezultatu i ich docelowe wartości są ujęte w kartach projektów.

Tab. 56. Wskaźniki produktu i rezultatu na poziomie celów strategicznych

Cele strategiczne:	Wskaźniki osiągnięcia celów:	
	produktu	rezultatu
Cel strategiczny 1. Transformacja energetyczna i dostosowanie do zmian klimatu	RCO 22 Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej)	RCR 31 Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia elektryczna, energia cieplna)
	PLRO044 Pojemność obiektów małej retencji	RCR 35 Ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej
Cel strategiczny 2. Wzrost atrakcyjności turystycznej i uczestnictwa w kulturze	PLRO194 Liczba obiektów infrastruktury na cele ukięrunowania ruchu turystycznego albo edukacji przyrodniczej	RCR 95 - Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury
Cel strategiczny 3. Podniesienie poziomu edukacji	PLFCO02 Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego	PLFCR04 Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują przez co najmniej 24 miesiące po zakończeniu projektu
	PLFCO03 Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	PLFCR01 Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu
Cel strategiczny 4. Wzmocnienie spójności społecznej i dostosowanie do zmian demograficznych	EECO04 - Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	EECR03 - Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu

Cel strategiczny 5. Poprawa ładu przestrzennego, w tym zrównoważonej mobilności	RCO 58 - Wspierana infrastruktura rowerowa	RCR 29 – Szacowana emisja gazów cieplarnianych
Cel strategiczny 6. Poprawa standardu usług publicznych, w tym cyfryzacja	RCO 14 - Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych	RCR 11 - Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych
Cel strategiczny 7. Wspieranie rozwoju gospodarczego	RCO 01 - Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	PLRR085 - Liczba obsłużonych inwestorów

Opracowanie własne

5. Wymiar przestrzenny w strategii rozwoju obszaru Partnerstwa

Polityka przestrzenna Partnerstwa skupia się na kilku zasadniczych aspektach związanych z rozwojem przestrzennym funkcji osadniczych i gospodarczych, w tym turystyki, produkcji rolnej, komunikacji, eliminacją potencjalnych konfliktów przestrzennych, kontrolą rozwoju zabudowy oraz zapewnieniem ładu przestrzennego. Rekomendacje dla polityki przestrzennej opracowano z zachowaniem spójności z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego oraz Strategią Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030.

5.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru Partnerstwa

5.1.1. Położenie w regionie i struktura sieci osadniczej

W Świebodzińsko-Międzyrzeckim Miejskim Obszarze Funkcjonalnym znajdują się 3 miasta oraz 52 miejscowości wiejskie. Odsetek ludności miejskiej wynosi 70,1%. Jest wyższy niż wskaźnik krajowy (który wynosi 59,8%) i wyższy do wskaźnika dla województwa lubuskiego (który wynosi 64,5%).

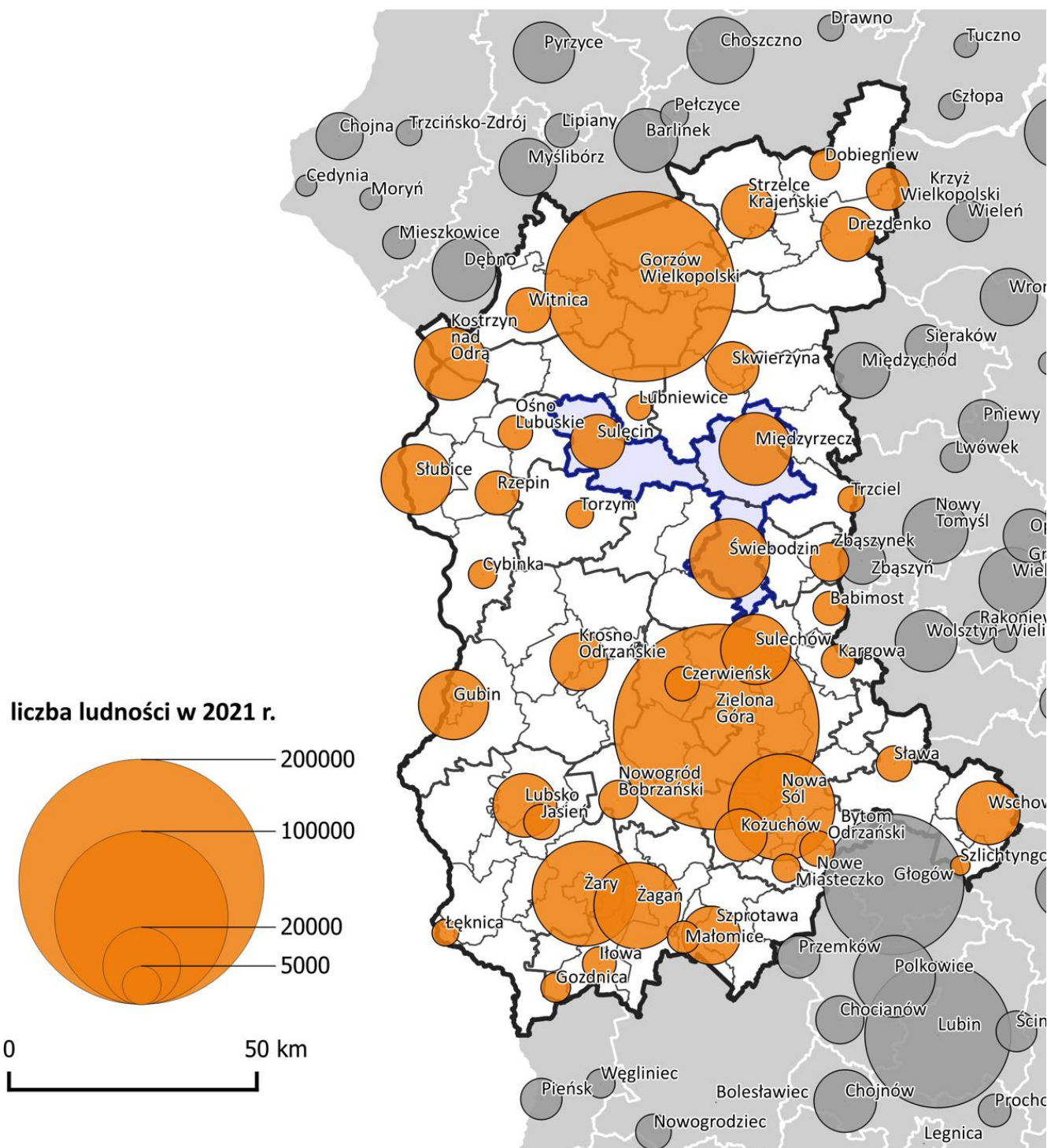
Spośród trzech miast partnerstwa:

- **Świebodzin** (21,3 tys.) jest miastem zaliczanym do kategorii miast średnich jako miasto liczące od 20 tys. do 100 tys. mieszkańców,
- **Międzyrzecz** (17,5 tys.), zalicza się także do miast średnich jako miasto o liczbie mieszkańców w przedziale 15-20 tys. będące stolicą powiatu²⁰,
- **Sulęcín** (9,9 tys.) zalicza się do miast małych – liczących od 5 tys. do 20 tys. mieszkańców.

Obszar partnerstwa położony jest pomiędzy dwoma największymi miastami województwa: Gorzowem Wielkopolskim i Zieloną Górą. Odległość drogowa z obszaru Partnerstwa do Każdego z ośrodków wojewódzkich jest zbliżona, przy czym Świebodzin ma lepsze skomunikowanie z Zieloną Górą, Międzyrzecz – zbliżone z oboma ośrodkami, a Sulęcín – lepsze skomunikowanie z Gorzowem Wielkopolskim.

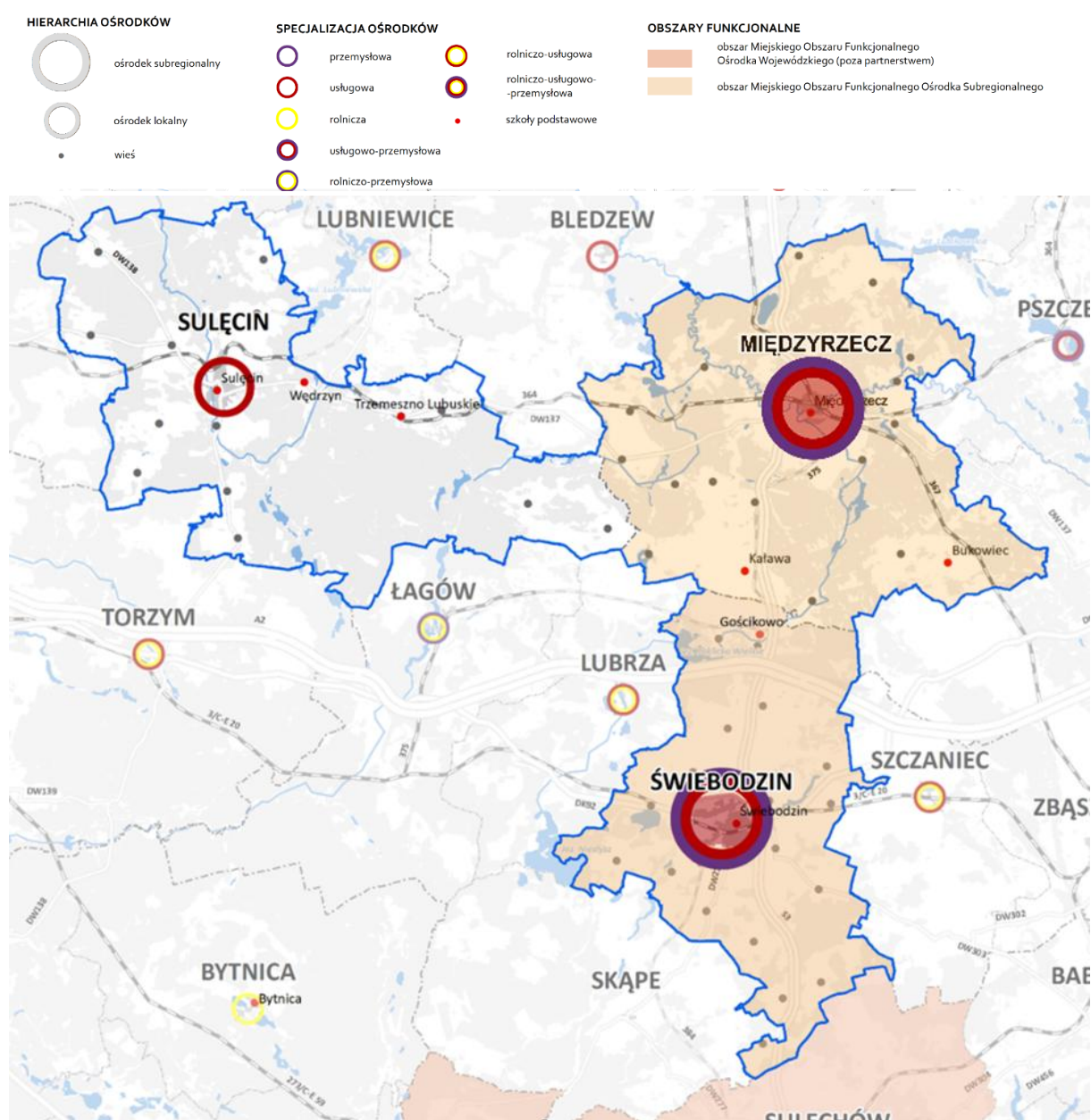
²⁰ Porównaj: Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą 2030, s. 178 (przypis 46)

Rysunek 55. Sieć miast Partnerstwa i w jego otoczeniu wg liczby ludności

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Rysunek 56. Partnerstwo Świebodzińsko-Międzyrzecki MOF – Struktura sieci osadnicze

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego, kwiecień 2018

5.1.2. Środowisko przyrodnicze: zasoby, ochrona, system powiązań przyrodniczych

Obszar województwa lubuskiego został ukształtowany w trakcie dwóch ostatnich zlodowaceń. Krajobraz obszaru Partnerstwa obfituje w liczne moreny czołowe, porozciane rynnami glacialnymi i dolinami sandrowymi, w których powstały jeziora rynnowe. Poszczególne strefy – pasy równin, wzniesień i pradolin – różnią się rzeźbą,

litologią i szatą roślinną. Gmina Sulęcín, wchodząca w skład partnerstwa, posiada jeden z najbardziej urozmaiconych krajobrazów w województwie – dominują tu wzgórza morenowe sięgające 227 m n.p.m. (Góra Bukowiec), zaś teren poprzecinany jest siecią rzek i jezior, co podnosi atrakcyjność turystyczną gminy.

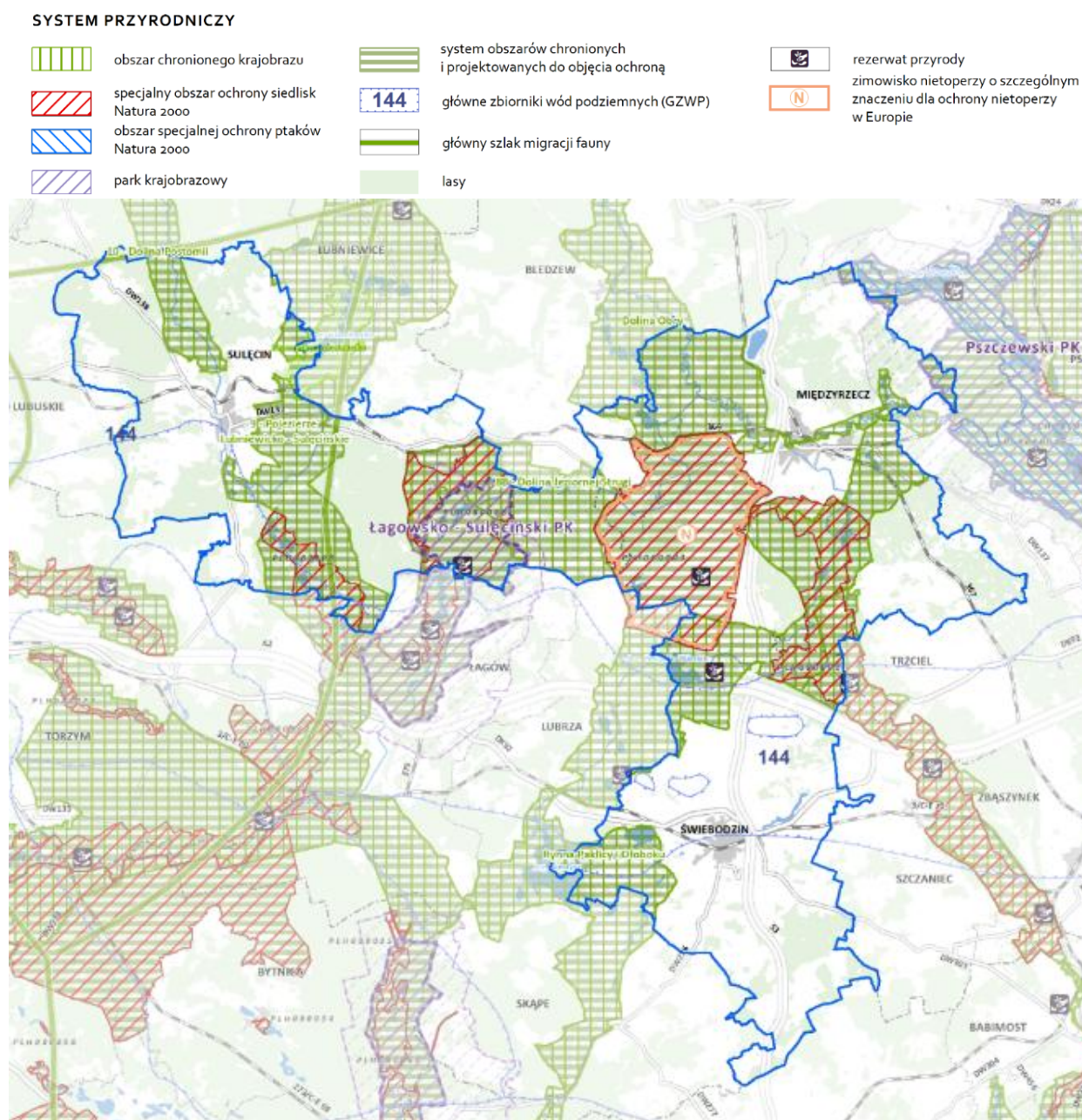
Główną rzeką przepływającą przez teren Partnerstwa jest rzeka Odra, która stanowi część większej zlewni Obrzycy. Na sieć rzeczną obszaru składają się w dużej mierze pomniejsze rzeki i sztucznie utworzone kanały. Zasadnicze znaczenie pełnią jeziora Pojezierza Lubuskiego, wśród których wymienić można m.in.: Buszno, Buszenko, Ostrowicko (gm. Sulęcín), Głębokie, Kursko, Paklicko Małe., Bukowieckie, Bobowickie, Głęboczek, (gm. Międzyrzecz), Paklicko Wielkie., Lubinieckie, Wilkowskie (gm. Świebodzin). Jezioro Buszno jest jednym z najgłębszych jezior na przedmiotowym obszarze – jego głębokość maksymalna sięga 36 m, jednak w większości są to małe i stosunkowo płytkie zbiorniki wodne. Na terenie objętym partnerstwem występują w niemałej ilości polodowcowe jeziora rynnowe, z czego największe zlokalizowane są w gm. Świebodzin i są to ww. Jezioro Wilkowskie oraz Jezioro Paklicko Wielkie.

Obszar Partnerstwa charakteryzuje się 51,2 % udziałem lasów, spośród których charakterystyczne są drzewostany sosny zwyczajnej z brzożami. Wzgórza w okolicach Sulęcína (pd. część gm. Sulęcín) porastają lasy przeważnie obfitujące w drzewostan: buka, jodły, świerku pospolitego wyróżniające się również lepszymi glebami – brunatnymi i czarnoziemami. Dominującymi grupami siedlisk leśnych są siedliska lasowe i borowe mieszane. Wśród drzewostanów występują również drzewa pomnikowe oraz całe zespoły drzewostanów w wieku 40-80 lat.

Pola uprawne najczęściej zajmują doliny sandrowe otaczające mniejsze ośrodki osadnicze. Najrozleglejsze kompleksy pokrywają wschodnio-południową część terenu Partnerstwa w ujęciu południkowym. Znaczną część obszaru zajmują tereny wykorzystywane rolniczo (37,5% ogólnej powierzchni obszaru), obfitujące w gleby średnio żyzne (brunatne płowe, bielcowe i pseudobielcowe z niewielkim udziałem czarnych ziem w okolicach Międzyrzecza). Przeważają gleby klas III i IV. Najlepsze gleby znajdują się na terenie gminy Międzyrzecz i gminy Świebodzin.

Obszar Partnerstwa charakteryzuje się stosunkowo dużym zróżnicowaniem siedlisk i występujących zbiorowisk roślinnych, co wynika z różnorodności ukształtowania terenu oraz bogatej sieci hydrograficznej. Obfitość jezior i gęsta sieć hydrograficzna sprawia, iż licznie występują tu zbiorowiska roślinne związane ze zbiornikami wodnymi czy siedliskami przywodnymi, w tym cenne i bogate gatunkowo zbiorowiska łąkowe. Tereny łąk zajmują 4,35 % powierzchni całego obszaru Partnerstwa. Na obszarze występują także torfowiska, w tym torfowiska alkaliczne w dolinach dwóch niewielkich rzek: Ilanki i Paklicy.

Rysunek 57. Partnerstwo Świebodzińsko-Międzyrzecki MOF – Ochrona i kształtowanie środowiska, system powiązań przyrodniczych

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego, kwiecień 2018

Podstawowy system przyrodniczy województwa lubuskiego obejmuje obszary objęte różnymi formami ochrony oraz tereny o dużym udziale środowisk naturalnych, nieobjęte ochroną prawną. W związku z powyższym postuluje się za utworzeniem obszarów ochrony zasobów przyrodniczych i krajobrazowych.

Do szczególnie ważnych obszarów kształtujących sieć ekologiczną partnerstwa należą: Międzyrzecki obszar węzłowy o znaczeniu międzynarodowym oraz obszary korytarzowe, o znaczeniu krajowym - obejmujące doliny rzeki Bóbr i Obry. W przypadku

obszarów węzłowych oraz korytarzowych obejmujących kompleksy leśne należy przeciwdziałać fragmentacji i rozdrobnieniu oraz odtwarzać ich ciągłość poprzez dolesienia. W przypadku korytarzy dla zwierząt leśnych, ogólny stopień pokrycia roślinnością wysoką powinien wynosić przynajmniej 40%.

5.1.3. Zabytki i krajobraz kulturowy

Dziedzictwo kulturowe województwa lubuskiego cechuje różnorodność, przejawiająca się zróżnicowanymi krajobrazami kulturowymi, zmiennością form architektonicznych, stylowych i cech kulturowych. Lokalizacja na terenie przygranicznym i zmieniająca się przez wieki przynależność państwowa, dzielnicowa oraz administracyjna, zeterminowały charakter poszczególnych regionów.

Krajobraz kulturowy partnerstwa w porównaniu z innymi regionami Polski został w stosunkowo niewielkim stopniu przekształcony. Zachowane zostały historyczne układy przestrzenne oraz obiekty zabytkowe. Spora część najcenniejszych zabytków zlokalizowana jest na obszarze partnerstwa, a wśród nich liczne obiekty: sakralne, obronne, rezydencjonalne, użyteczności publicznej, przemysłowe, cmentarne oraz zabytkowe układy urbanistyczne i ruralistyczne. Miejscowości wyróżniające się zabytkową strukturą urbanistyczną to Międzyrzecz i Świebodzin. Najcenniejsze zespoły ruralistyczne stanowią m.in. Chociule, Grodziszczce, Rosin, Rudgerzowice. Cennymi elementami wymagającymi ochrony są zadrzewienia przydrożne – aleje i szpalery (np. historyczna aleja przy drodze Świebodzin – Chociule, szpaler drzew we wsi Raków) oraz zieleń historyczna na cmentarzach i miejscach pocmentarnych.

Zabytkami proponowanymi do wpisu na listę pomników historii lub utworzenia parku kulturowego są:

- zespół klasztorny opactwa cysterskiego w Gościkowie-Paradyżu,
- zespół zamkowo-muzealny z otaczającą przyrodą w Międzyrzeczu,
- zespół fortyfikacji Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego.

Ze względu na cenne wartości zabytkowe szczególną ochroną powinny zostać objęte zwłaszcza: kościoły farne w Świebodzinie oraz grupa kościołów „tzw. projekty typowe” Karla Friedricha Schinkla w Międzyrzeczu. W historii Sulęcina i jego okolic mocno zapisali się Joannici i Templariusze, którzy pozostawili po sobie późnogotycki kościółek filialny z XIV w. w Ostrowie oraz Dom Joannitów z XVIII w. w Sulęcinie. W związku z powyższym postuluje się o wybudowanie infrastruktury oraz oznakowanie szlaków historyczno-kulturowych, które mogą zostać włączone w szlak turystyczny prezentujący dziedzictwo historyczne i kulturowe tego regionu. Badania i analiza wskazują na znaczącą rolę obiektów historycznych oraz kulturowych w potencjalnym rozwoju turystyki w obszarze partnerstwa.

Rysunek 58. Świebodzińsko-Międzyrzecki MOF – Zabytki i krajobraz kulturowy

OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW

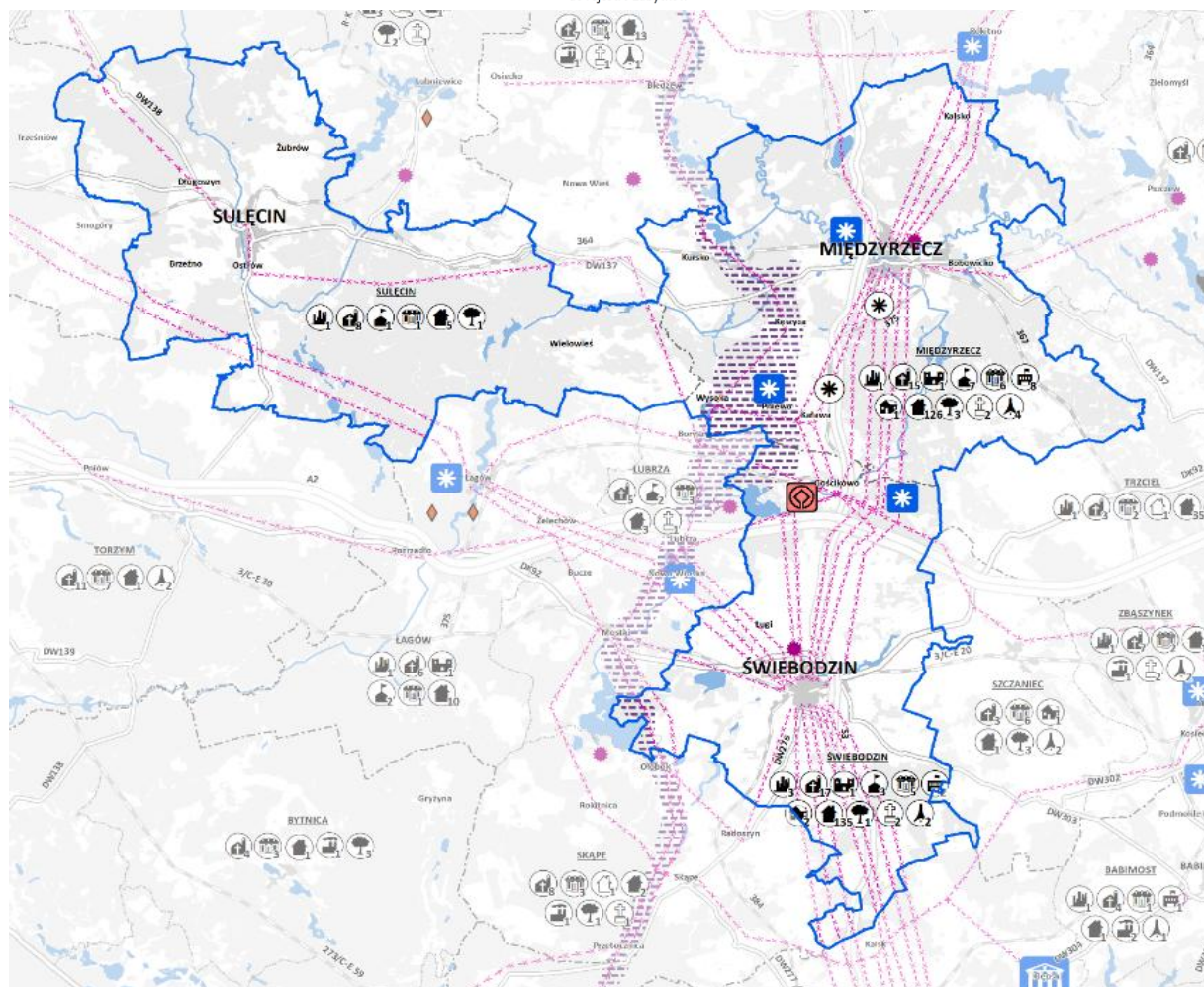
	układy przestrzenne		obiekty publiczne		zielen
	obiekty sakralne		obiekty folwarczne		obiekty cmentarne
	obiekty zamkowe		obiekty gospodarcze		inne obiekty
	obiekty obronne		obiekty mieszkalne		krajobraz kulturowy związany z ważnym miejscem pamięci
	obiekty rezydencjonalne		obiekty przemysłowe		liczba obiektów wpisanych do rejestru zabytków

WAZNIEJSZE ELEMENTY DZIEDZICTWA ARCHEOLOGICZNEGO

	pradziejowe osadnictwo
	obiekt proponowany do wpisu na listę UNESCO
	proponowany park kulturowy lub pomnik historii

OBSZARY O SZCZEGÓLNYM ZNACZENIU KULTUROWYM

	Międzyrzecki Rejon Umocniony
	szlaki historyczno-kulturowe

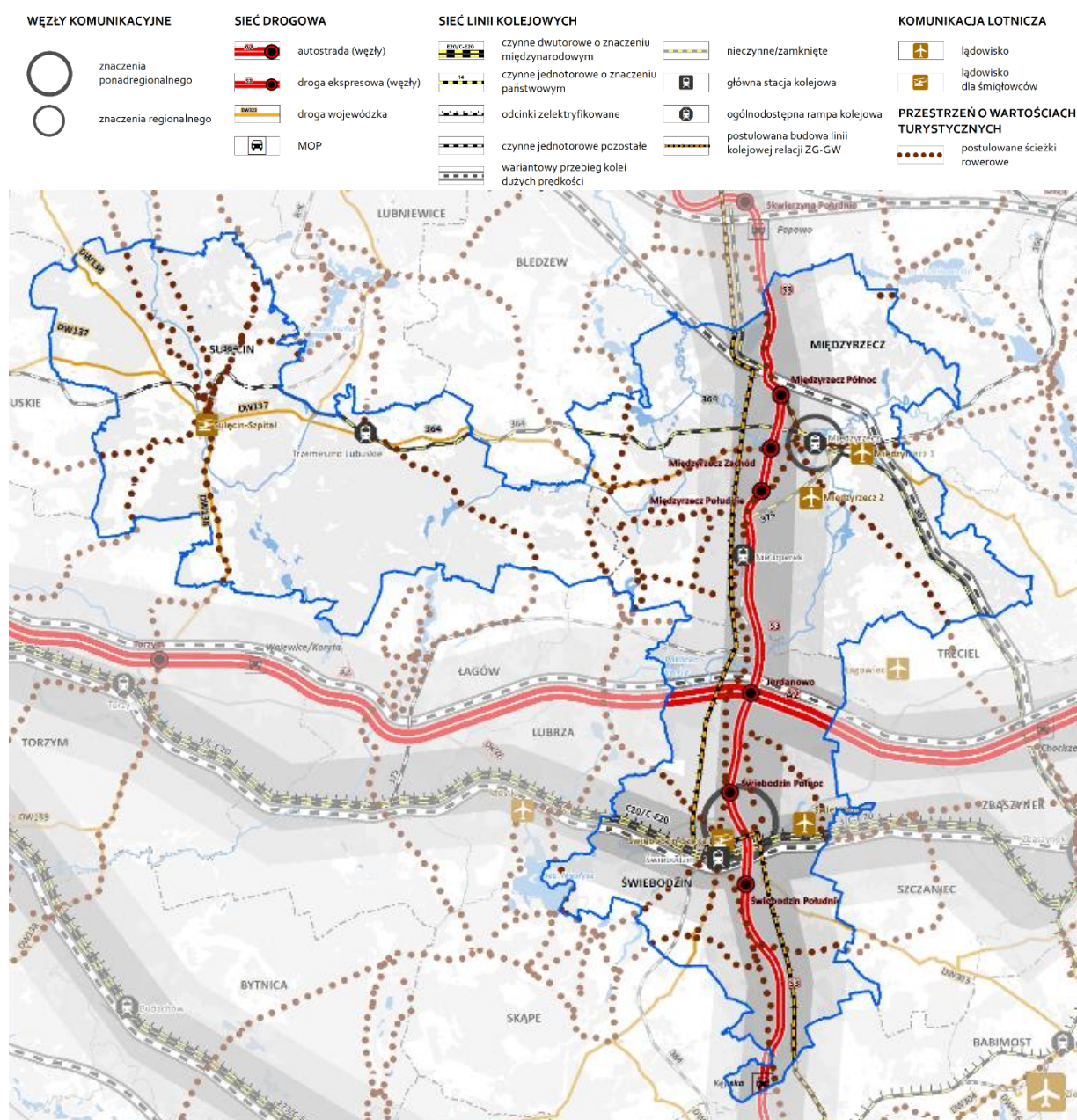

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego, kwiecień 2018

5.1.4. Transport i komunikacja

Obręb Partnerstwa jest obszarem dobrze skomunikowanym. Przygraniczne położenie województwa wpływa na wysoki udział transportu tranzytowego w tym regionie, który jest szczególnie widoczny na osi północ-południe (S3), wschód-zachód (A2, DK92). Autostrada A2 stanowi połączenie międzynarodowej relacji Berlin – Warszawa – Moskwa i jednocześnie wchodzi w skład międzynarodowego korytarza Morze Północne – Bałtyk (sieć bazowa TEN-T), zaś droga ekspresowa S3 wchodzi w skład korytarza bazowego TEN-T Bałtyk – Adriatyk.

Rysunek 59. Partnerstwo Świebodzińsko-Międzyrzecki MOF – Transport i komunikacja

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego, kwiecień 2018

Podstawowy układ drogowy Partnerstwa - tworzą trasy o charakterze tranzytowym: A2 (E30); DK92; S3. Układ drogowy uzupełniają drogi wojewódzkie natomiast układ infrastruktury kolejowej na obszarze Partnerstwa tworzą linie kolejowe o numerach: 3 (3/C-E 20), 364, 367, 375, 384. W szerszej perspektywie czasowej proponuje się powstanie nowej linii kolejowej Kolei Dużych Prędkości w relacji Poznań – Berlin i Wrocław – Praga, oraz w zakresie powiązań ponadlokalnych oraz międzywojewódzkich, postuluje się za powstaniem linii kolejowej Zielona Góra – Świebodzin – Międzyrzecz - Gorzów Wielkopolski. W odniesieniu do transportu rowerowego, przez obszar

Partnerstwa przechodzą dwie główne trasy, stanowiące „kręgosłup” dla potencjalnego rozwoju dróg rowerowych i są nimi międzynarodowa trasa rowerowa EuroVelo2 i Regionalny Szlak Rowerowy nr 763.

Świebodzin, położony jest na przecięciu autostrady A2 i drogi ekspresowej S3, stanowi węzeł komunikacyjny o znaczeniu ponadregionalnym. Międzyrzecz zalicza się do węzłów komunikacyjnych o znaczeniu regionalnym, natomiast w Sulęcinie, PZPWL przewiduje powstanie węzła komunikacyjnego o znaczeniu lokalnym.

W związku z rozwojem szeroko pojętej mobilności rowerowej, która wpisuje się w koncepcję zrównoważonego rozwoju transportu i zaspokaja potrzeby ludzi w zakresie rozwoju gospodarczego oraz ochrony środowiska i zdrowia bez ograniczenia możliwości rozwoju przyszłym pokoleniom, postuluje się budowę ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą.

Na terenie objętym Partnerstwem nie działają żadne lotniska. Lądowiska dla samolotów zlokalizowane są natomiast w Międzyrzeczu (Międzyrzecz 1 i Międzyrzecz 2) oraz w Świebodzinie. Lądowiska dla śmigłowców znajdują się zarówno w Świebodzinie, jak i w Sulęcinie, na terenach szpitali.

5.1.5. Mobilność miejska

Ponieważ zarówno Sulęcin jak i Międzyrzecz są stosunkowo niewielkimi ośrodkami miejskimi, nie przewiduje się w obrębie tychże gmin wprowadzenia rozwiązań transportowych związanych z zapewnieniem miejskiego, samochodowego transportu publicznego dla którego samorządy miałyby być organizatorem i zarządcą. Jedynie Świebodzin jako największy ośrodek miejski Partnerstwa, w ramach utworzonego Świebodzińskiego Związku Powiatowo – Gminnego tworzonego wraz z Powiatem Świebodzińskim i Gminami Lubrza, Szczaniec oraz Skąpe, planuje przejęcie zadań związanych z organizowaniem i zarządzaniem powiatowo-gminnym transportem publicznym. W gminach Sulęcin oraz Międzyrzecz, kwestie transportu publicznego rozwiązywane będą według dotychczas obowiązującego modelu, w którym to organizatorem i zarządcą jest przewoźnik komercyjny, a Gminy finansują ze swoich budżetów zadanie związane z organizacją transportu dla uczniów szkół podstawowych z terenu swoich gmin.

Alternatywą i uzupełnieniem dla publicznego transportu samochodowego, zarówno na terenie gmin Sulęcin Międzyrzecz jak i Świebodzin ma być transport rowerowy.

Perspektywa jaką stanowią środki programu Fundusze Europejskie dla Województwa Lubuskiego, dają realną możliwość, iż w ramach środków udostępnionych ŚMMOF uda się zrealizować istotne z punktu widzenia rozwoju mobilności miejskiej i transportu zeroemisyjnego inwestycje związane z rozbudową sieci dróg rowerowych na terenie Partnerstwa. Ponadto należy zaznaczyć, iż rozwój mobilności rowerowej na

terenie Partnerstwa jest zdecydowanie mocno oczekiwany ze strony mieszkańców gmin.

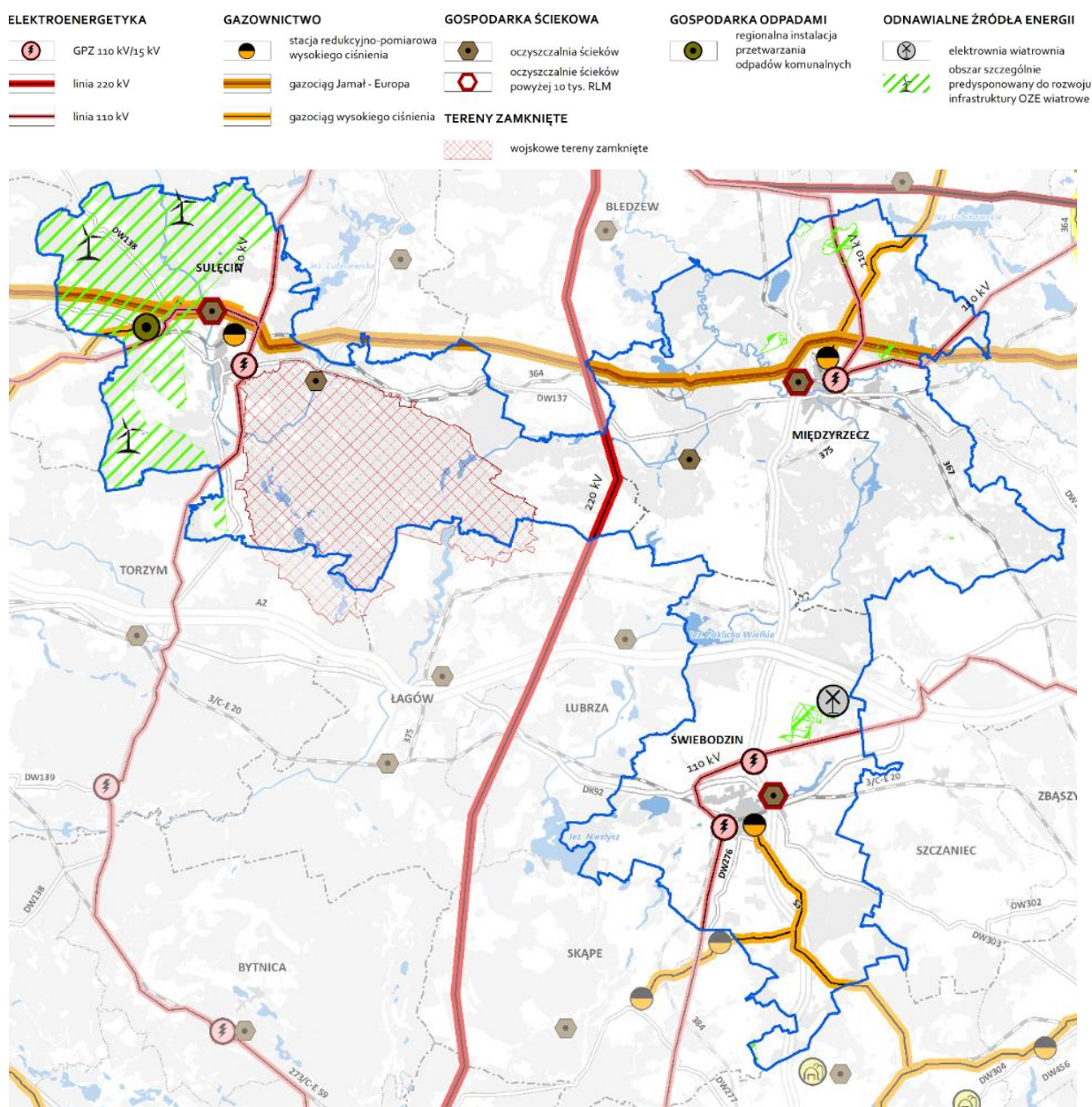
5.1.6. Infrastruktura techniczna i OZE

Zaopatrzenie w energię elektryczną Obszaru Partnerstwa, w zasadniczym stopniu, zapewnia krajowy system energetyczny. Istniejący układ sieci elektroenergetycznej zapewnia zasilanie najważniejszym ośrodkom miejskim bezpośrednio z linii 110 kV oraz 220 kV poprzez istniejące główne punkty zasilania. Większość stacji 220/110 kV oraz 110/15 kV jest zasilanych dwustronnie, pozwala to na zapewnienie dostaw energii nawet w przypadku awarii jednej z linii.

Dostęp do gazu sieciowego na terenie Partnerstwa zapewniają gazociągi wysokiego ciśnienia: DN 150 Przytoczna – Międzyrzecz; DN 400 Finkenheerd – Rybocice z odgałęzieniem Sulęcín (DN 100); DN 150 Nowe Tłoki – Sulechów z odgałęzieniami: Świebodzin (DN 100) i Skąpe-Radoszyn (DN 100). Na obszarze znajdują się trzy stacje redukcyjno-pomiarowe wysokiego ciśnienia w Sulęcínie, Międzyrzeczu i Świebodzinie. Powiązania systemów infrastruktury technicznej stanowią: gazociąg tranzytowy Jamna (wysokiego ciśnienia DN 1400).

Odnawialne źródła energii nie znajdują na obszarze Partnerstwa szerokiego zastosowania. Dotyczy to zarówno energetyki wodnej, geotermalnej jak i solarnej. Wyjątek stanowią trzy elektrownie wiatrowe w gm. Świebodzin w pobliżu Glińska o łącznej mocy 6 MW. Na obszarze występują korzystne warunki do lokalizacji farm wiatrowych - II strefa energetyczna wiatru (warunki wiatrowe bardzo korzystne). Jednak występują tu liczne ograniczenia w możliwości lokalizacji elektrowni wiatrowych, w tym związane z występowaniem obszarów chronionych i rozległych wojskowych terenów zamkniętych oraz z koniecznością zachowania odległości od budynków mieszkalnych i z protestami społecznymi wobec ich budowy. Ponadto operatorzy sieci dystrybucyjnej odmawiają wydania warunków przyłączenia dla nowych elektrowni OZE z uwagi na ograniczenia techniczne. Jest to problem ogólnokrajowy, który może jednak ograniczyć możliwości inwestowania w odnawialne źródła energii na obszarze Partnerstwa. Nadmienić należy, iż samorządy jednostek terytorialnych mają duże oczekiwania w inwestycje związane z mikroinstalacjami na obiektach użyteczności publicznych, które są ich własnością, ponieważ realnie chcą ograniczyć emisję zanieczyszczeń do atmosfery, a także koszty utrzymania nieruchomości gminnych.

Rysunek 60. Świebodzińsko-Międzyrzecki MOF – Infrastruktura techniczna i OZE

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego, kwiecień 2018

5.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie polityki przestrzennej

Partnerstwo Świebodzińsko-Międzyrzecki Miejski Obszar Funkcjonalny obejmuje trzy gminy miejsko-wiejskie: Świebodzin, Międzyrzecz i Sulęcinek. Na terenie Partnerstwa

przeważają regularne, zaplanowane formy osadnicze: planowa zabudowa miejska oraz wsie o dużym stopniu koncentracji. Występowanie trzech ośrodków miejskich na stosunkowo niewielkiej powierzchni partnerstwa skutkuje znaczną przewagą zabudowy zwartej w stosunku do rozproszonej, która pojawia się jedynie w stopniu ograniczonym w obszarach podmiejskich.

Większości mieszkańców Partnerstwa zamieszkuje w obrębie skoncentrowanej zabudowy miast Świebodzina, Międzyrzecza i Sulęcina. Mieszkańcy mają zapewniony dobry dostęp do obiektów usług publicznych i komercyjnych oraz do sieci infrastruktury technicznej. Około 63% ogółu mieszkańców partnerstwa, a co za tym idzie podobny odsetek dzieci, zamieszkuje w zasięgu 15-minutowego dojścia pieszo do szkoły podstawowej. Kolejne 19% dzieci może dotrzeć do szkoły podstawowej w ciągu 15 minut podróżując rowerem. Dzięki dobrze wykształconej sieci osadniczej wskaźniki długości sieci **infrastruktury technicznej**, przy dobrym odsetku korzystającej z sieci ludności, są niższe od przeciętnych dla kraju dla sieci wodociągowej i nieco wyższe dla sieci kanalizacyjnej.

Zagrożeniem dla ładu przestrzennego i standardu życia mogą być procesy niekontrolowanej suburbanizacji na otaczających terenach wiejskich. Procesy te obserwowane są głównie w częściach przylegających do miast na zachód od Świebodzina, na wschód i zachód od Międzyrzecza oraz na południe od Sulęcina. Na obszarach o niskim stopniu koncentracji zabudowy, tworzącej wąskie pasma wzdłuż dróg, mała intensywność zabudowy stawia pod znakiem zapytania możliwość wprowadzenia współczesnych standardów zamieszkiwania w zakresie dostępu do usług oraz infrastruktury technicznej. Chaotyczne rozlewanie się zabudowy, skutkuje nie tylko dewastacją krajobrazu, ale również generuje **nadmierne koszty funkcjonowania gmin**. Proces taki może następować również w przypadku, gdy zbyt szeroko zaplanowane tereny rozwojowe są wykorzystywane w niewielkim stopniu, wyrwykowo, bez zapewnienia właściwego dostępu do uzbrojenia terenu i dostępu do usług publicznych.

Szansą rozwojową partnerstwa są walory przyrodnicze i zasoby dziedzictwa kulturowego w zakresie historycznych układów urbanistycznych miast wypełnionych zabytkową tkanką. Szczególnie istotny jest potencjał dobrze zachowanego średnio-wiecznego założenia urbanistycznego Świebodzina otoczonego przyrodą Pojezierza Łagowskiego, zachowanej części starego miasta w Międzyrzeczu oraz urokliwego Sulęcina, którego układ urbanistyczny, zabytki oraz otoczenie Łagowskiego Parku Krajobrazowego stanowią niepodważalną wartość i atrakcję.

5.2.1. Zasady ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego

1. **Wspólna** polityka ekologiczna gmin, poprzez podejmowanie wspólnych przedsięwzięć, w tym we współpracy z firmami eksploatującymi zasoby środowiska przyrodniczego i Wodami Polskimi, w zakresie ochrony wód, ziemi, powietrza i krajobrazu jako

podstawy dla rozwoju rekreacji oraz turystyki. Ukierunkowywanie rozwoju gospodarczego Partnerstwa w oparciu o naturalne walory przyrodnicze i środowiskowe z zachowaniem bioróżnorodności naturalnych ekosystemów.

2. Znaczna część obszaru Partnerstwa objęta jest różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu - niezbędne jest rygorystyczne respektowanie zakazów i ograniczeń wynikających z ustanowionych form ochrony.
3. Zachowanie integralności obszarów węzłowych i zapewnienie drożności korytarzy wyznaczonych w ramach krajowej sieci ekologicznej, w tym korytarza o znaczeniu międzynarodowym. Zaleca się działania zmierzające do utrzymania i wzmocnienia powiązań ekologicznych – poprzez wskazanie nowych obszarów niezbędnych do zachowania ciągłości regionalnej sieci korytarzy ekologicznych, mających szczególne znaczenie dla gatunków wędrownych.
4. Zachowanie i odtworzenie drożności i ciągłości morfologicznej rzek szczególnie istotnych dla gatunków ichtiofauny.
5. Zaleca się wprowadzanie izolacyjnych rozwiązań, w tym technicznych i przyrodniczych, ograniczających uciążliwość szlaków transportowych dla środowiska przyrodniczego.
6. Podstawową formą ochrony terenów otwartych i krajobrazu, które są ograniczonym dobrem wspólnym, jest ich ochrona przed zabudową lub niekorzystną zmianą sposobu użytkowania. Tereny rolne i leśne, tereny położone wzdłuż cieków wodnych i jezior oraz obszary na przebiegu zielonych korytarzy ekologicznych powinny być chronione przed zabudową w dokumentach planistycznych z uwzględnieniem uchwał przyjętych przez Sejmik Województwa. Wyjątkiem mogą być jedynie obiekty gospodarcze, związane z gospodarką rolną lub leśną (bez możliwości realizacji nowych siedlisk), niezbędne obiekty infrastruktury, urządzenia związane z regulacją i retencją wód oraz wyspecjalizowane urządzenia obsługi turystyki wodnej (przystanie, mariny, itp.).
7. Ustanowienie jednoznacznej granicy pomiędzy terenami zurbanizowanymi (terenami zabudowy) i terenami otwartymi, nieprzewidywanymi do zabudowy. Zmiana sposobu użytkowania terenów rolnych na cele nierolnicze powinna następować jedynie w przypadkach uzasadnionych realnym zapotrzebowaniem i zostać poprzedzona uchwaleniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, a zabudowa poprzedzona lub równoległa z realizacją docelowego uzbrojenia i urządzenia ulic.
8. Zwiększanie obszarów zielonych na obszarach zurbanizowanych, a także zwiększanie na tych obszarach retencji wód, stosowanie rozwiązań prorolniczych jako jedno z działań adaptujących do zmian klimatycznych. Ustanowienie retencji jako priorytetu projektowania systemów gospodarowania wodami opadowymi. Stosowanie rozwiązań takich jak:

- zwiększanie udziału powierzchni biologicznie czynnych, a w przypadku realizacji niezbędnych powierzchni utwardzonych stosowanie rozwiązań wodoprzepuszczalnych (np. ażurowych lub z materiałów jamistych, wodoprzepuszczalnych) zamiast powierzchni szczelnych,
 - wykorzystanie istniejących zagłębień i oczek wodnych do retencji,
 - zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych w sposób minimalizujący utratę naturalnej retencji lub spowalniający odpływ odprowadzanych wód (np. poprzez zbiorniki retencyjno-infiltracyjne; zastosowanie drenaży lub skrzynek rozsączających itp.),
 - zakładanie zielonych dachów i zielonych, żyjących ścian na budynkach/wiatkach,
 - zakładanie ogrodów deszczowych zasilanych deszczówką na terenach zurbanizowanych, szczególnie na terenach o znacznym zasklepieniu gleby.
9. Prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami złóż kopalin oraz kompleksowego wykorzystania kopalin, w tym kopalin towarzyszących.
 10. Integracja działań w celu ochrony zasobów wód podziemnych, w szczególności GZWP w granicach Partnerstwa.
 11. Ochrona przed zabudową terenów otwartych, w tym gleb najwyższej jakości oraz terenów zagrożonych niebezpieczeństwem powodzi.

5.2.2. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, krajobrazu kulturowego oraz dóbr kultury współczesnej

1. Ochrona elementów dziedzictwa kulturowego, w szczególności wartościowych układów urbanistycznych i ruralistycznych, historycznych zespołów parkowych, zadrzewień przydrożnych i śródpolnych oraz obiektów zabytkowych. Przystosowanie zachowanych założeń i obiektów zabytkowych, które utraciły swoje pierwotne funkcje, do nowych, współczesnych potrzeb, współczesnych wymogów funkcjonalnych przy równoczesnym zachowaniu ich walorów architektonicznych i historycznych.
2. Koordynacja przebiegu i oznakowania ponadregionalnych szlaków turystycznych o znaczeniu kulturowym:
 - szlak templariuszy,
 - szlak cysterski,
 - szlak MRU,
 - szlak kościołów drewnianych,
 - szlak zabytkowych ratuszy,
 - szlak zabytków konstrukcji szkieletowej,
 - szlaku zabytkowych organów,
 - szlak architektury barokowej,
 - szlak najcenniejszych zespołów urbanistycznych o średniowiecznym rozplanowaniu i zachowanym układzie urbanistycznym,

- szlak turystyki sakralnej.
3. Zaleca się podejmowanie działań zmierzających do ochrony krajobrazu historyczno – kulturowego.
 4. Estetyzacja krajobrazu partnerstwa w historycznych założeniach urbanistycznych, poprzez wprowadzenie spójnej polityki krajobrazowej i ograniczanie ilości reklam oraz realizację zabudowy dostosowanej formą i kolorystyką do charakterystyki terenów sąsiadujących.
 5. Przypadki samowoli budowlanej polegającej na nielegalnej realizacji zabudowy lub zmiany sposobu użytkowania terenów rolnych (np. poprzez sytuowanie obiektów niezwiązanych trwale z gruntem, niewymagających pozwolenia na budowę) powinny być skutecznie zwalczane.
 6. Integrowanie instytucji i inicjatyw kulturowych oraz tworzenie płaszczyzn współpracy międzyregionalnej i transgranicznej w zakresie ochrony i wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego.
 7. Dążenie do stworzenia infrastruktury na potrzeby obsługi ruchu turystycznego na obszarze Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego związanego z trasami turystycznymi.
 8. Dążenie do utworzenia podwodnego szlaku do turystyki ekstremalnej w znajdującej się pod wodą części MRU wskazanych w PZPWL.

5.2.3. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów

5.2.3.1. Zapotrzebowanie w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

Przygotowywana zmiana przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym określa sposób obliczania zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową oraz obliczania chłonności terenów niezabudowanych i luk w zabudowie – w planie ogólnym, który ma zastąpić studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Zgodnie z projektem rozporządzenia określając zapotrzebowanie na nową zabudowę, bierze się pod uwagę:

- prognozowaną, przyszłą liczbę mieszkańców gminy w perspektywie 20 lat;
- przyszły standard zamieszkiwania wyrażony powierzchnią użytkową mieszkań w gminie na jednego mieszkańca, z założeniem, że standard ten będzie się poprawiał w ciągu kolejnych 20 lat w tempie zgodnym z trendem wyznaczonym z okresu ostatnich 10 lat.

Jako okres kierunkowy do analiz przyjęto rok 2041, aktualizując dane przyjęte do diagnozy o wyniki NSP 2021. Szacowana liczba mieszkańców obszaru partnerstwa zgodnie z prognozami GUS w 2041 r. wyniesie około 65,6 tys. osób, zaś wskaźnik standardu zamieszkiwania około 37,8 m²/mieszkańca.

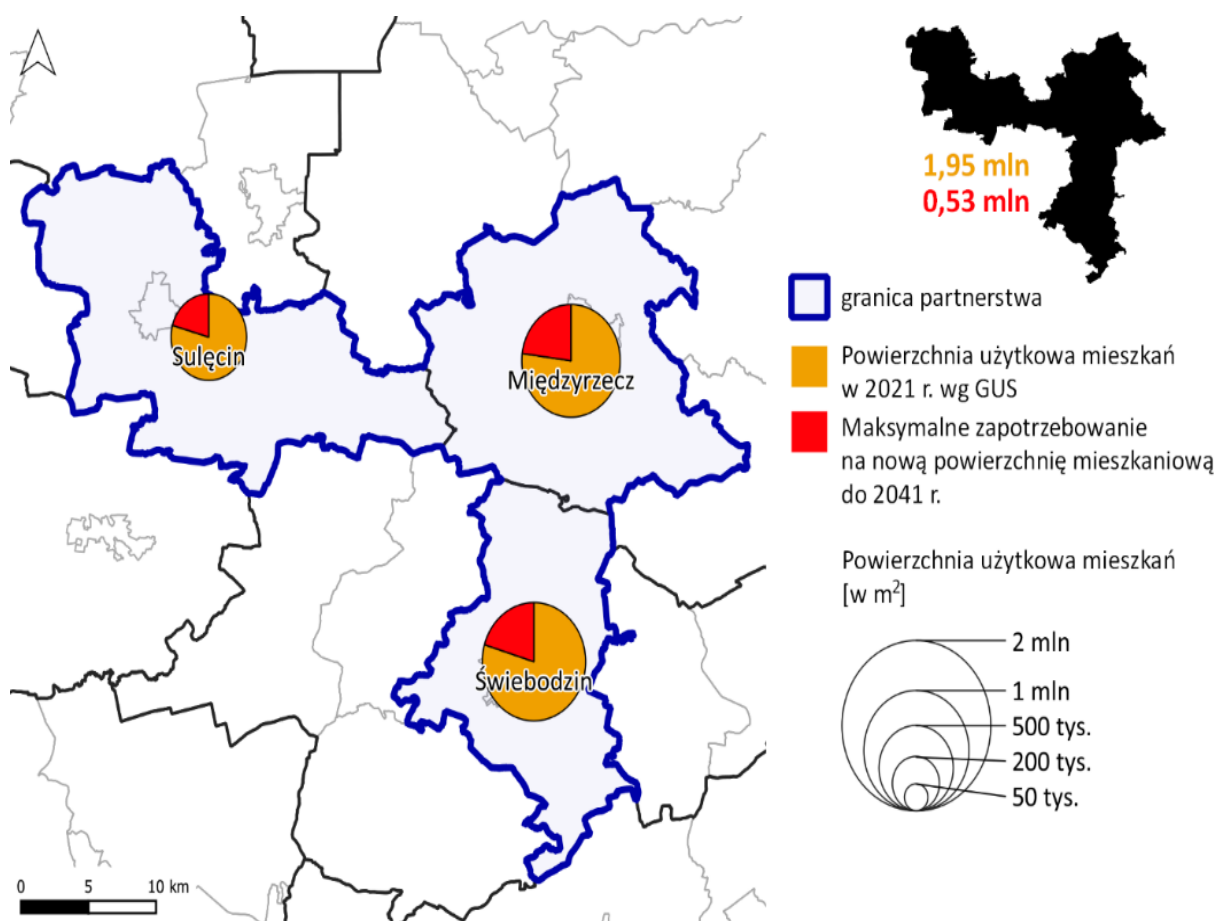
Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w Partnerstwie do 2040 r. wyniesie około 530 tys. m² PUM, dla około 14 tys. osób.

Tab. 57. Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w ŚMMOF do 2041 r.

		Międzyrzecz	Świebodzin	Sulęcín	PARTNERSTWO
Liczba ludności (w osobach)	2021	24 233	29 479	15 435	69 147
	2030	23 724	28 838	14 804	67 366
	2041	23 226	28 211	14 199	65 636
Standard za- mieszkania (PUM na miesz- kańca)	2021	29,5	27,6	28,3	28,2
	2041	39,7	36,0	38,3	37,8
Powierzchnia użytkowa miesz- kań (m ²)	2021	710 774	808 959	431 662	1 951 395
	2041	922 060	1 015 594	543 814	2 481 468
Zapotrzebowa- nie na nową PUM do 2041 r.	Osoby	5 322	5 740	2 928	13 990
	(m ²)	211 286	206 635	112 152	530 073

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i BDOT.

Rysunek 61. Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL i BDOT10k z geoportal.gov.pl.

5.2.3.2. Zwartość zabudowy istniejących miast i miejscowości

Jeśli chodzi o ograniczanie rozpraszania i ochronę zwartości zabudowy istniejących miast i miejscowości, zaleca się:

1. Zachowanie zwartości zespołów zabudowy miast i miejscowości, przeciwdziałanie rozlewaniu się zabudowy poprzez dostępne instrumenty polityki przestrzennej.
Pod nową zabudowę należy w pierwszej kolejności wykorzystać tereny już zurbanizowane, w szczególności tereny, budynki lub obiekty, które utraciły swoje walory użytkowe lub uległy degradacji (brownfields) oraz niewykorzystane, liczne luki w istniejącej zabudowie.
2. Rozwój nowej zabudowy mieszkaniowej w pierwszej kolejności w obszarach zwartej, w pełni wykształconej struktury funkcjonalno-przestrzennej – zapewniającej dostępność do szkół, transportu zbiorowego i infrastruktury technicznej w obrębie aglomeracji wodno-ściekowych.
3. W sytuacji wyczerpania rezerw terenowych wewnątrz istniejącej zabudowy, nowe struktury należy projektować w formie skupionej - jako jednostki sąsiedzkie, wyposażone w niezbędne usługi publiczne i lokalne ośrodki usługowe. Nowe jednostki mogą być kontynuacją istniejących struktur zwartej zabudowy (zabudowa krawędziowa) lub tworzyć małe miejscowości (jednostki satelitarne). Należy wykluczyć rozwój zabudowy w formie pasmowej wzdłuż dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych, na rzecz koncentracji zabudowy.
4. Rozwijanie idei miasta / miejscowości 15-minutowej, w tym poprzez skupianie zabudowy, dla zapewnienia dostępu do podstawowych usług publicznych i komercyjnych oraz w miarę możliwości do znaczącej liczby miejsc pracy w zasięgu 15 minutowego dojścia pieszego (długość dojścia do 1 km) lub w szerszym obszarze w zasięgu 15 minutowego dojazdu rowerem od miejsca zamieszkania.
5. Ograniczenie zabudowy letniskowej indywidualnej. Należy wykluczyć zabudowę letniskową w formach rozproszonych, stanowiących zagrożenie dla środowiska oraz element ekspansji na tereny otwarte i zawłaszczania najbardziej atrakcyjnych elementów krajobrazu, który stanowi dobro wspólne i powinien podlegać ochronie.
6. Ograniczenie ekspansji usług turystyki wokół jezior oraz innych zbiorników i cieków wodnych do lokalizacji opartych o istniejące miejscowości. Realizacja zwartych, właściwie zagospodarowanych (w sposób ograniczający presję na środowisko), kompleksów usług turystyki ukierunkowanej na ofertę tematyczną m.in. związaną ze sportami wodnymi, turystyką historyczną, itp.

5.2.3.3. Kreowanie zespołów mieszkaniowo-usługowych

Jeśli chodzi o kreowanie wielofunkcyjnych i zróżnicowanych społecznie sąsiedzkich zespołów mieszkaniowo-usługowych wyposażonych w atrakcyjne przestrzenie publiczne, zaleca się:

1. Planowanie wielofunkcyjnych zespołów zabudowy, sprzyjających integracji społecznej, które oferują atrakcyjne i dostępne usługi, mieszkania i możliwości pracy dla grup społecznych o zróżnicowanych potrzebach i dochodach. Zespoły wielofunkcyjne gwarantują też całodzienną aktywność użytkowników na danym obszarze.
2. Uspójnienie zasad dotyczących walorów estetycznych nowych inwestycji, w tym mieszkaniowych i związana z tym konieczność opracowania planów miejscowych dla obszarów przeznaczanych pod zabudowę, w szczególności zabudowę wielorodzinną.
3. Kreowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych. Miasto w swej materialnej warstwie, układzie budynków, ulic i placów, tworzy przestrzeń dla relacji międzyludzkich. Jakość przestrzeni publicznych i jakość ich zagospodarowania kształtuje w sposób pozytywny, lub w sposób ograniczający, charakter tych relacji.
4. Rezygnację z lokalizowania obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, na rzecz nasycania usługami obszarów wskazanych jako zespoły/ośrodki usługowe, w tym obszarów śródmiejskich, rynków, ulic handlowych, placów oraz osiedlowych zespołów usługowych z preferencją dla ruchu pieszego.
5. Wyznaczanie nowych terenów inwestycyjnych w oparciu o istniejący układ komunikacyjny i tereny uzbrojone w infrastrukturę techniczną, oraz w sposób minimalizujący negatywny wpływ na środowisko przyrodnicze i warunki zamieszkania.
6. Kształtowanie ośrodków usługowych z ograniczeniem realizacji monofunkcyjnych parterowych obiektów usługowych, na rzecz realizacji zabudowy o funkcjach mieszanych, w tym zabudowy usługowo-mieszkaniowej, w formach architektonicznych i gabarytach dostosowanych do rangi ośrodka i kontekstu miejsca. Wykorzystanie parterów budynków na usługi, w szczególności w centrach miast i w obszarach ośrodków usługowych, w narożnikach ulic.
7. Wzmacnianie lokalnych centrów usługowych miejscowości wiejskich, nasycanie ich nową zabudową i żywymi przestrzeniami publicznymi. Wprowadzenie bardziej zwartych, wielorodzinnych form zabudowy może być alternatywą dla dalszego jej rozpraszania.

8. Zapewnienie terenów zieleni i wypoczynku na terenach zabudowy wielorodzinnej, w ramach osiedla i na poziomie miejskim. Wykorzystanie istniejących obszarów zieleni (np. łąki, lasy, zadrzewienia) oraz obiektów fizjograficznych (np. jeziora, rzeki, wzniesienia) poprzez wbudowanie ich w komunalny system zieleni publicznej. Rekomendowany minimalny wskaźnik to 12 m² miejskich terenów zieleni i sportowo-rekreacyjnych na 1 mieszkańca + 8 m² terenów zieleni osiedlowej na 1 mieszkańca na terenach zabudowy wielorodzinnej.
9. Lokalizowanie nowych obszarów przeznaczonych pod aktywność gospodarczą w pobliżu lokalnych ośrodków wzrostu, zapewniających uzbrojenie terenu, najlepszą dostępność komunikacyjną i brak konfliktów przestrzennych, np. z zabudową mieszkaniową i turystyczną, a także z otwartym krajobrazem.
10. Separowanie terenów zabudowy podlegającej ochronie przed hałasem od dużych zwartych kompleksów terenów zabudowy produkcyjnej, usługowej lub produkcyjno-usługowej poprzez ustalenie minimalnych odległości między tymi terenami i kompleksami w dokumentach planowania przestrzennego.
11. Jeśli pojawi się taka możliwość – czasowe użytkowanie poligonu wojskowego (na zamkniętym terenie wojskowym Wędrzyn) jako miejsca do organizowania wydarzeń turystycznych i rekreacyjnych o charakterze doraźnym (np. organizacji rajdów terenowych typu „off road”).
12. Rewitalizację obszarów popegeerowskich – wykorzystanie istniejącej infrastruktury do tworzenia nowych stref działalności gospodarczej (turystyka i srebrna turystyka, edukacja, opieka nad osobami starszymi lub kontynuacja działalności przetwórczych).
13. Rewitalizację obiektów pomilitarnych jako element uzupełnienia struktury miasta wpływającą na aktywizację gospodarczą i społeczną.

5.2.4. Kierunki rozwoju systemów transportu i infrastruktury technicznej

5.2.4.1. Kierunki rozwoju systemów transportu i komunikacji publicznej

1. Kreowanie przyjaznego dla pieszych i rowerzystów układu ulic, ograniczanie wielkości kwartałów zabudowy, wprowadzanie nowych i rewitalizacja istniejących powiązań, bezpiecznych przejść „na skróty”, eliminowanie konieczności użycia samochodu, a w konsekwencji zatorów komunikacyjnych, hałasu i zanieczyszczenia powietrza.
2. Rozwijanie sieci dróg i ścieżek rowerowych oraz uliczek przyjaznych dla pieszych i rowerzystów – uliczek ruchu uspokojonego lub wolnych od samochodów. W szczególności na osiedlach mieszkaniowych, w sąsiedztwie szkół i

przedszkoli oraz w centrach miast i wsi w obrębie prestiżowych przestrzeni publicznych.

3. Stosowanie, przy technicznym projektowaniu ulic miejskich i osiedlowych, rozwiązań zachęcających do podróży pieszych oraz innych, niewymagających użycia samochodu, takich jak ruch rowerowy i transport publiczny. Rozwiązania drogowe w obszarach zabudowy powinny minimalizować geometrię dróg i skrzyżowań, pozostawiając jednocześnie wystarczającą, wygodną przestrzeń dla pieszych, ruchu rowerowego, transportu publicznego, jak również dla osób niepełnosprawnych i starszych (m.in. dogodnie usytuowane i wygodne przystanki, pasy zieleni, krótkie przejścia dla pieszych w obrębie skrzyżowań: w poziomie terenu i na wprost).
4. Rozwijanie dostępnego transportu publicznego wysokiej jakości, ze zwróceniem szczególnej uwagi na rozwiązania węzłów przesiadkowych – maksymalne skracanie drogi przejść pomiędzy różnymi środkami transportu.
5. Rekomenduje się działania na rzecz integracji transportowej gmin poprzez wspólne podejście do organizacji transportu zbiorowego na poziomie Partnerstwa i szerzej powiatu. Pozwoli to na lepszą koordynację oferty transportowej oraz oszczędności powodowane większą skalą zamówienia oferty przewozowej.
6. W kontekście wzrastającego udziału segmentu rowerów elektrycznych zwiększającego mobilności m.in. osób starszych należy zadbać o odpowiednią infrastrukturę dostosowaną do potrzeb takich rozwiązań.
7. W związku z wzrastającym ruchem rowerowym należy rozwijać system infrastruktury towarzyszącej (bezpieczne parking dla rowerów, boksy rowerowe, stacje naprawcze).
8. Organizacja parkingów Park&Ride (Parkuj i Jedź) i Bike&Ride (Parkuj rower i Jedź), w ramach węzłów integrujących różne środki transportu, w szczególności przy stacjach kolejowych.
9. Rozwój systemu szybkiego wsiadania i wysiadania (Kiss&Ride) przy obiektach kumulujących mieszkańców (zakłady pracy, miejsca usług publicznych, dworce).
10. Rozwijanie w miarę możliwości systemów współużytkowania środków transportu (rower miejski, hulajnoga miejska).
11. Limitowanie liczby miejsc parkingowych w centrach miast przy jednoczesnym ograniczeniu czasu parkowania lub wprowadzeniu opłat parkingowych w celu równoważenia popytu i podaży miejsc parkingowych. Właściwa polityka parkingowa w centrum miasta ma na celu zapewnienie pełnej dostępności

dla pieszych i rowerzystów oraz transportu zbiorowego jako nadrzędnych w stosunku do dostępności samochodem.

12. Wykorzystanie potencjału istniejącej infrastruktury transportowej, w szczególności kolejowej do przewozów pasażerskich oraz postulowanej „zachodniej magistrali kolejowej” w relacji Zielona Góra – Gorzów Wlkp. przez Międzyrzecz i Świebodzin.
13. Zmniejszanie zajętości terenów przez parkingi poprzez ich realizację w formach spiętrzonych np. nad parterami usługowymi lub wewnątrz kwartałów zabudowy. W obszarach śródmiejskich należy wykluczyć realizację indywidualnych boksów garażowych, które zajmują więcej miejsca niż miejsca parkingowe i mogą być wykorzystywane jedynie przez właściciela (nie podlegają rotacji). Długotrwały postój pojazdów ciężarowych oraz autobusów może być dopuszczony wyłącznie na specjalnych, wyznaczonych do tego parkingach.
14. Realizowane parkingi powinny mieć charakter możliwie wielofunkcyjny w celu maksymalnego wykorzystania zajętej powierzchni. Tym samym rekomenduje się ich realizację z udziałem zieleni urządzonej i z wykorzystaniem systemów OZE np. w formule parkingów solarnych (np. wykorzystanie przestrzeni zadań pod panele).
15. Wykluczenie lokalizacji zabudowy chronionej akustycznie w bezpośrednim sąsiedztwie terenów kolejowych – „zachodnia magistrala kolejowa”.
16. Budowa i remonty dróg gminnych ze szczególnym uwzględnieniem dróg wiejskich jako łącznika z cywilizacją.

5.2.4.2. Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej

1. Dalszy rozwój infrastruktury wodociągowej i w szczególności kanalizacyjnej na obszarze gmin szczególnie w kierunkach miejscowości stanowiących lokalne ośrodki usługowe i na obszary przeznaczone dla rozwoju zabudowy mieszkaniowej i usługowej, rozwój systemów centralnego ogrzewania w oparciu o skojarzoną produkcję energii elektrycznej i ciepła (kogenerację) lub z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii.
2. Rozwój instalacji solarnych (kolektorów słonecznych i paneli fotowoltaicznych) na dachach budynków i w obrębie terenów zainwestowanych - na terenie całego Partnerstwa. Ograniczenie rozwoju farm fotowoltaicznych na terenach otwartych, w szczególności należy unikać lokalizacji:
 - a. na gruntach wysokich klas bonitacyjnych (I-IV), w obrębie kompleksów glebowych o wysokiej przydatności rolniczej,

- b. w obrębie regionalnych lub lokalnych korytarzy ekologicznych, gdzie mogłyby zakłócać naturalne procesy migracji zwierząt,
 - c. na terenach otwartych o wyróżniających się walorach przyrodniczych i krajobrazowych, gdzie mogłyby te walory degradować.
- 3. Rozwój lokalnych instalacji OZE z wykorzystaniem energii geotermalnej lub hydrotermalnej, biomasy lub biogazu na terenie całego Partnerstwa – z wykluczeniem lokalizacji, które mogłyby negatywnie wpływać na otoczenie, w szczególności na sąsiadującą zabudowę mieszkaniową.
- 4. Rozwój energetyki wiatrowej ze względu występujące dobre warunki wiatrowe na obszarze Partnerstwa (II strefa energetyczna wiatru (warunki wiatrowe bardzo korzystne).
- 5. Rozwój infrastruktury łączności i przesyłu danych.

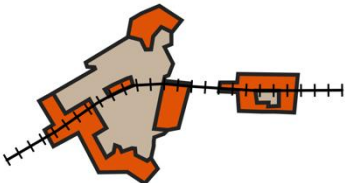
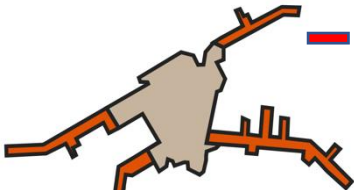
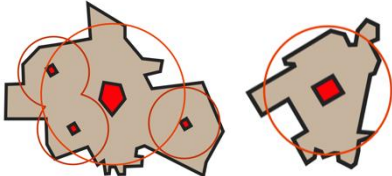
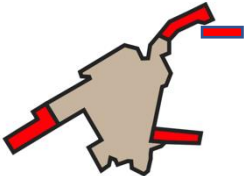
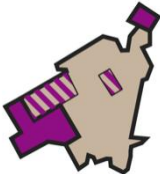
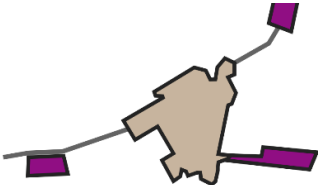
5.2.5. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

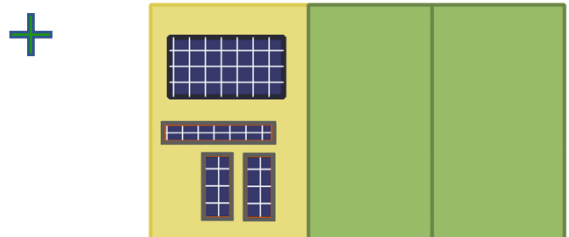
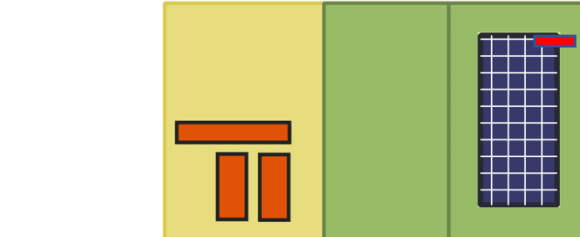
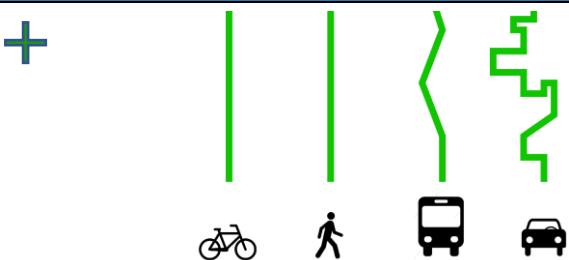
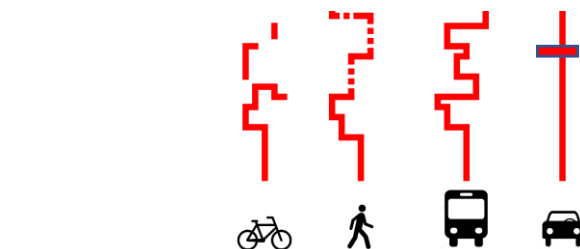
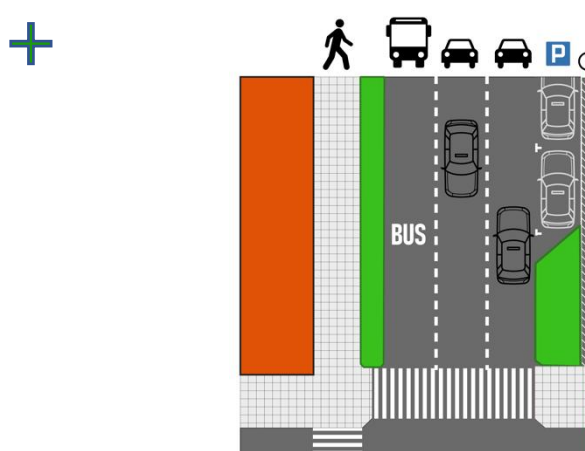
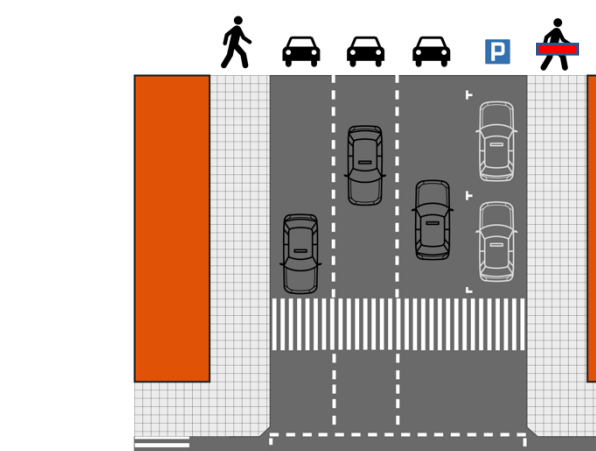
- 1. Na obszarze Partnerstwa występują obszary o funkcji rolniczej. Grunty rolne najwyższych klas bonitacyjnych należy chronić przed zmianą sposobu użytkowania.
- 2. Produkcja i przetwórstwo rolno-spożywcze i drzewne są istotnymi szansami rozwojowymi obszaru. Zalecany jest rozwój rolnictwa zintegrowanego z przetwórstwem, m.in. wyspecjalizowane, ekologiczne formy rolnictwa i przetwórstwa.
- 3. Rozwój przetwórstwa opartego o zasoby leśne oraz doskonalenie integracji funkcjonalnej leśnictwa z przemysłem drzewnym.
- 4. Rozwój i promocja klastrów selektywnej gospodarki rolnej.

5.2.6. Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na wybranych obszarach

Ustala się następujące zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji. Zaleca się kompleksową rewitalizację zdiagnozowanych obszarów zdegradowanych, zgodnie z przepisami Ustawy o rewitalizacji z 2015 r. W tym celu potrzebne są Gminne Programy Rewitalizacji, które mogą być podstawą do ubiegania się o finansowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych z instrumentu IIT, bez sporządzania odrębnej strategii IIT, o ile spełniają wymogi określone w art. 36 ustawy wdrożeniowej.

Rysunek 62. Pozytywne i negatywne schematy rozwoju zabudowy i zagospodarowania

Przykłady pozytywne / korzystne (+)	Przykłady negatywne / niekorzystne (-)
ZABUDOWA MIESZKANIOWA / ZABUDOWA OGÓŁEM	
 ROZWÓJ DO WEWNĄTRZ – WYKORZYSTANIE REZERW	 ZABUDOWA ROZPROSZONA
 MODEL KRAWĘDZIOWY / NOWE JEDNOSTKI OSADNICZE	 ZABUDOWA PASMOWA WZDŁUŻ DRÓG
USŁUGI KOMERCYJNE I PUBLICZNE	
 HIERARCHICZNE WIELOFUNKCYJNE OŚRODKI USŁUGOWE	 ZABUDOWA PASMOWA / ZEWNĘTRZNA
ZABUDOWA BIUROWA, PRZEMYSŁ NIEUCIĄŻLIWY	
 MODEL KRAWĘDZIOWY / ZABUDOWA WIELOFUNKCYJNA	 ZABUDOWA ZEWNĘTRZNA MONOFUNKCYJNA
ZABUDOWA TURYSTYCZNA / LETNISKOWA	
 SILNY OŚRODEK TURYSTYKI KWALIFIKOWANEJ ZLOKALIZOWANY W MIEJSCOWOŚCI TURYSTYCZNEJ LUB OBOK ISTNIEJĄCEJ MIEJSCOWOŚCI	 ZABUDOWA PASMOWA ZBYT INTENSYWNA
	 ZABUDOWA ROZPROSZONA

Przykłady pozytywne / korzystne (+)	Przykłady negatywne / niekorzystne (-)
ZAGOSPODAROWANIE TERENÓW POKOPALNIANYCH	
 WYKORZYSTANIE WYROBISK DO RETENCJI WODY WYKORZYSTANIE LEŚNE, ROLNE I REKREACYJNE	 ZAGOSPODAROWANIE POD URZĄDZENIA TECHNICZNE BEZ REKULTYWACJI ZDEGRADOWANYCH OBSZARÓW
LOKALIZACJA FARM FOTOWOLTAICZNYCH	
 WYKORZYSTANIE ISTNIEJĄCEJ ZABUDOWY I TERENÓW ISTNIEJĄCEGO ZAINWESTOWANIA	 WIELKOPOWIERZCHNIOWE FARMY FOTOWOLTAICZNE KOSZTEM TERENÓW OTWARTYCH I ROLNICTWA
PROJEKTOWANIE DRÓG I PRZESTRZENI PUBLICZNYCH	
 PRIORYTET DLA RUCHU PIESZYCH I ROWERZYSTÓW	 PRIORYTET DLA PŁYNNEGO RUCHU SAMOCHODÓW
 PRZESTRZEŃ PUBLICZNA PRZYJAZNA DLA PIESZYCH ULICA RUCHU MULTIMODALNEGO	 PRZESTRZEŃ NIEPRZYJAZNA DLA PIESZYCH I ROWERZYSTÓW - TRASA DLA SAMOCHODÓW

Źródło: opracowanie własne.

5.3. OSI określone w SRWL 2030

W Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 (SRWL 2030), przyjętej uchwałą Nr XXVIII/397/21 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dn. 15 lutego 2021 r., wskazano obszary strategicznej interwencji z poziomu krajowego (SOR i KSRR 2030) oraz z poziomu regionalnego. W SRWL 2030 wskazano dwa OSI z poziomu krajowego:

1. Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze – na obszarze Partnerstwa wyznaczono **m. Międzyrzecz**;
2. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją – na obszarze Partnerstwa nie występują (do grupy tego typu obszarów zaliczono sąsiadującą **gm. Łagów**).

W SRWL 2030 wskazano także cztery OSI z poziomu regionalnego. Są to:

1. Miejskie obszary funkcjonalne ośrodków:
 - a. wojewódzkich – na obszarze Partnerstwa nie występują,
 - b. subregionalnych – obejmujący wszystkie gminy na obszarze Partnerstwa,
 - c. lokalnych – na obszarze Partnerstwa wyznaczono m. Sulęcín;
2. Obszary wiejskie – obejmujące wszystkie gminy na obszarze Partnerstwa;
3. Obszary przygraniczne – **m. i gm. Świebodzin, m. i gm. Międzyrzecz, m. i gm. Sulęcín** znalazły się w drugim pasie obszaru;
4. Obszary zagrożone powodzią – do obszaru szczególnego zagrożenia powodzią zakwalifikowano m.in. **m. i gm. Międzyrzecz**.

Ponadto w SRWL 2030 wskazano proponowane instrumenty terytorialne dla OSI miejskich i wiejskich.

5.3.1. OSI z poziomu krajowego – miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze

Na obszarze Partnerstwa do OSI - miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze zaliczono **m. Międzyrzecz**. Zasadniczym celem dedykowanym miastom średnim tracącym funkcje społeczno-gospodarcze w KSRR 2030 wskazano:

- odbudowę bazy gospodarczej tych miast oraz wzmocnienie ich roli, jako centrów aktywności społecznej i gospodarczej.

Działania wobec miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze będą dostosowane do ich wielkości, struktury administracyjnej, pełnionych przez nie funkcji oraz tego, w jakim aspekcie je tracą. Zakres interwencji będzie dostosowany do potrzeb danego miasta i obejmie wybrane działania m.in.:

- budowanie spójnej wizji rozwoju obszaru w oparciu o potrzeby mieszkańców i kapitał przestrzenny;
- tworzenie warunków zachęcających do mieszkania i inwestowania;
- tworzenie przestrzeni dla rozwoju przedsiębiorczości;
- pobudzanie aktywności inwestycyjnej;

- podejmowanie inicjatyw na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska
- tworzenie i poprawa powiązań funkcjonalnych w miastach i ich otoczeniu;
- ograniczenie suburbanizacji i polepszenie ładu przestrzennego;
- zapewnienie infrastruktury transportowej łączącej ośrodki miejskie z subregionalnymi i regionalnymi ośrodkami rozwoju.

Wskazane w SRWL 2030 **OSI – Miejskie obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych i lokalnych** obejmują obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych, do których zaliczono miasta powyżej 20 tys. mieszkańców i miasta powiatowe powyżej 15 tys. mieszkańców oraz ośrodków lokalnych, do których zaliczono pozostałe miasta powiatowe. Na obszarze Partnerstwa do ośrodków subregionalnych zaliczono **Świebodzin i Międzyrzecz**, natomiast do ośrodków lokalnych zaliczono miasto **Sulęcín**.

OSI – Miejskie obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych i lokalnych obejmuje cały obszar partnerstwa. Wyróżnia go wspólny potencjał ośrodków subregionalnych, mimo 25 km oddalenia, połączonych drogą ekspresową S3. Jest to centralny węzeł komunikacyjny województwa lubuskiego i skrzyżowanie dwóch transeuropejskich korytarzy transportowych: Morze Północne – Bałtyk i Bałtyk – Adriatyk, co czyni ten obszar bardzo atrakcyjnym inwestycyjnie. Ośrodki lokalne obok ośrodków subregionalnych, pełnią na terenie województwa lubuskiego istotną rolę w uzupełnieniu oferty miast wojewódzkich, koncentrując funkcje w zakresie gospodarki, dostępu do usług publicznych, edukacji, kultury, transportu publicznego czy usług teleinformatycznych, istotnych z perspektywy mieszkańców miast, jak i mieszkańców otaczających je obszarów wiejskich. Interwencja w stosunku do miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków subregionalnych i lokalnych powinna obejmować m.in.:

- rozwój przedsiębiorczości oraz przygotowanie (uzbrojenie) terenów inwestycyjnych;
- projekty rewitalizacyjne;
- poprawę jakości świadczenia usług publicznych;
- inwestycje związane z polepszeniem jakości środowiska naturalnego;
- podnoszenie kompetencji i umiejętności mieszkańców;
- wspieranie rozwiązań o charakterze *smart city*;
- wspomaganie rozwoju powiązań funkcjonalnych, w tym sąsiadujących ośrodków subregionalnych i lokalnych;
- wsparcie infrastruktury mieszkalności.

5.3.2. OSI - Miejskie Obszary Funkcjonalne

Rysunek 63. OSI - Miejskie obszary funkcjonalne określone w SRWL 2030

Miejskie Obszary Funkcjonalne Ośrodków Subregionalnych i Lokalnych

■ Ośrodek Subregionalny/Miasto Średnie

■ obszar Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Subregionalnego

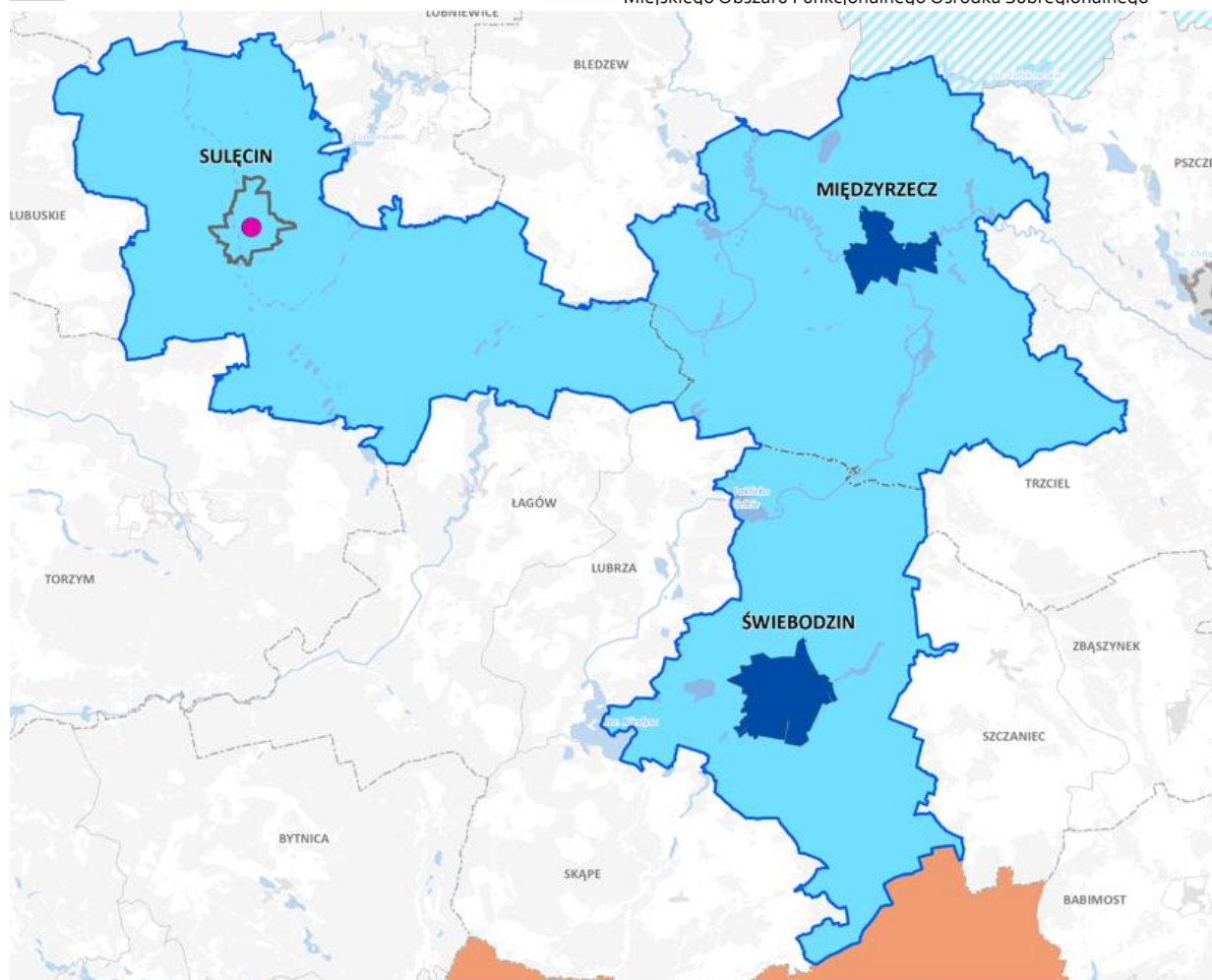
● Ośrodki lokalne (Sulęcín)

Miejskie Obszary Funkcjonalne Ośrodków Subregionalnych i Lokalnych (poza partnerstwem)

■ obszar Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Wojewódzkiego

■ obszar Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Subregionalnego

■ obszar potencjalnego rozszerzenia Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego Ośrodka Subregionalnego

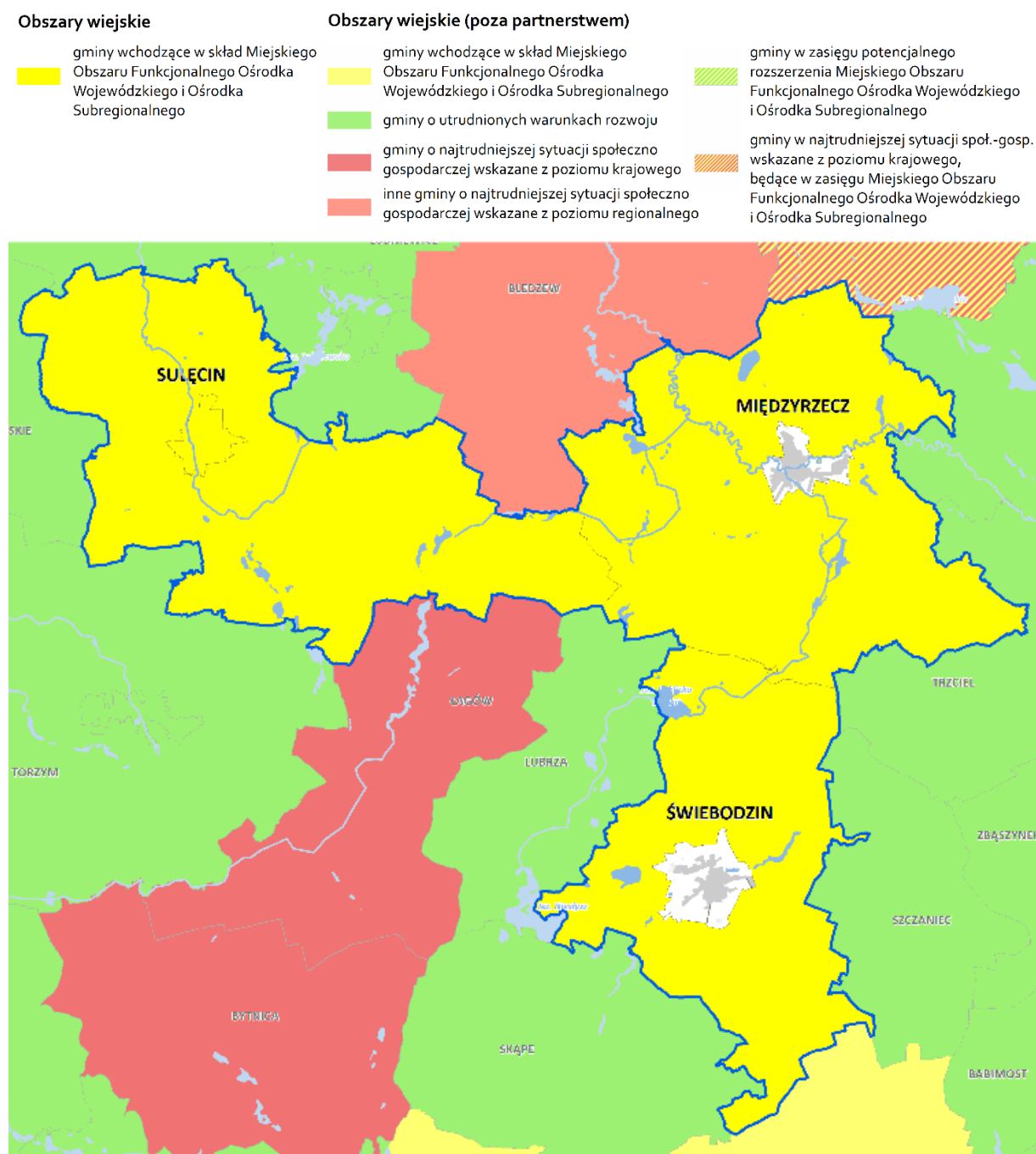
Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030, luty 2021 r.

5.3.3. OSI – obszary wiejskie

Wskazane w SRWL 2030 OSI - **Obszary wiejskie** podzielono na: obszary wiejskie położone w MOF ośrodków wojewódzkich i subregionalnych (**m. i gm. Świebódzin, m. i gm. Międzyrzecz, m. i gm. Sulęcín**), obszary wiejskie znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej i obszary wiejskie o utrudnionych warunkach rozwojowych. Obszar Partnerstw w całości znajduje się w obszarze wiejskim położonym w MOF

ośrodków wojewódzkich i subregionalnych. Wsparcia zapobiegającego dalszej marginalizacji wymagają szczególnie obszary wiejskie, charakteryzujące się niskimi wskaźnikami rozwoju przedsiębiorczości, niezadawalającą dostępnością do usług publicznych, słabą jakością infrastruktury technicznej oraz ograniczoną dostępnością komunikacyjną (**m. i gm. Świebodzin, m. i gm. Międzyrzecz, m. i gm. Sulęcín**).

Rysunek 64. OSI - Obszary wiejskie określone w SRWL 2030

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030, luty 2021 r.
Interwencja skierowana do obszarów wiejskich obejmować będzie w szczególności:

- poprawę dostępu do usług publicznych, w tym dostępności do świadczeń medycznych oraz profilaktyki zdrowotnej, edukacji, usług opiekuńczych oraz kultury i rekreacji, m.in. poprzez współpracę międzygminną, integrującą świadczenie usług i pozwalającą na podnoszenie ich jakości;
- uzupełnienie infrastruktury technicznej;
- zwiększanie dostępności komunikacyjnej;
- podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców i wsparcie lokalnej przedsiębiorczości z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych umożliwiających zdalne nauczanie i świadczenie usług na odległość;
- rozwijanie oferty z obszaru turystyki i rekreacji;
- wykorzystanie atrakcyjnej przestrzeni województwa dla lokalizowania ośrodków opieki dla osób starszych z Polski i z zagranicy, przy zapewnianiu odpowiedniego standardu usług zdrowotnych i kulturalnych;
- wykorzystanie struktur sieciowych w pobudzaniu aktywności gospodarczej i społecznej (m.in. LGD, ODR, izby rolnicze);
- promocję instrumentów współpracy i partnerstwa – włączenie mieszkańców obszarów wiejskich w działania rozwojowe;
- odnowę wsi, wspieranie budowania tożsamości lokalnej i zachowanie wiejskiego dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.

5.3.4. OSI – Obszary Przygraniczne

Obszary przygraniczne posiadają specyficzny potencjał rozwojowy wynikający z możliwości bezpośredniej współpracy międzynarodowej w wielu dziedzinach. Z drugiej strony problemem jest peryferyjne położenie, słaba krajowa dostępność transportowa oraz zwiększona migracja mieszkańców, ze względu na wysoki poziom konkurencyjności sąsiednich regionów zagranicznych w zakresie płac czy też usług publicznych. Ważnym kierunkiem interwencji polityki regionalnej w stosunku do obszarów przygranicznych jest wspomaganie procesu ich integracji z głównymi obszarami aktywności gospodarczej, dzięki rozwojowi powiązań funkcjonalnych. Wiązać się to powinno m.in. z realizacją projektów infrastrukturalnych i zwiększeniem gęstości połączeń drogowych i kolejowych. W przypadku obszarów przygranicznych w województwie lubuskim wyróżnić można terytorialnie dwa pasy. Partnerstwo w całości znajduje się w **drugim pasie** obejmując programy współpracy transgranicznej w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej. Interwencja skierowana do **obszarów przygranicznych** obejmować będzie w szczególności konieczne działania na rzecz poprawy standardów życia, wzrostu konkurencyjności i atrakcyjności obszarów przygranicznych, zarówno w wymiarze ekonomicznym, jak i społecznym poprzez inwestycje w infrastrukturę techniczną, edukację i kulturę.

Rysunek 65. OSI - Obszary przygraniczne określone w SRWL 2030

Obszary przygraniczne (gminy zakwalifikowane do obszaru ze względu na występowanie)

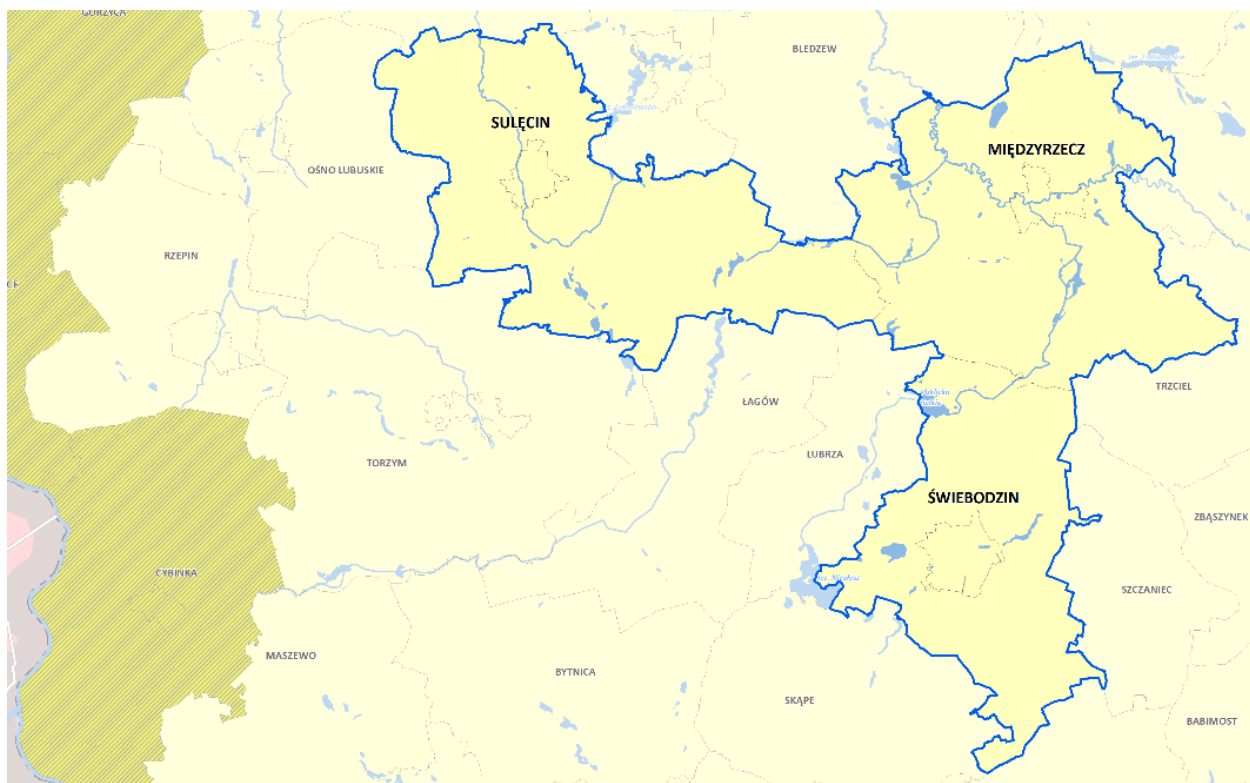
Obszary przygraniczne (poza partnerstwem)

II pas

I pas

granica gminy

II pas

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030, luty 2021 r.

5.3.5. OSI – Obszary zagrożone powodziami

Na terenie Ś-M MOF występują obszary zagrożone powodzią jedynie w gminie Międzyrzecz. Na terenie Gminy Świebódzin oraz Sulęcín mogą zdarzać się lokalne podtopienia związane m.in. z deszczami nawalnymi.

Zgodnie z obowiązującymi mapami zagrożenia i ryzyka powodziowego dostępnymi na portalu <https://isok.gov.pl/hydroportal.html>, gmina Międzyrzecz znajduje się:

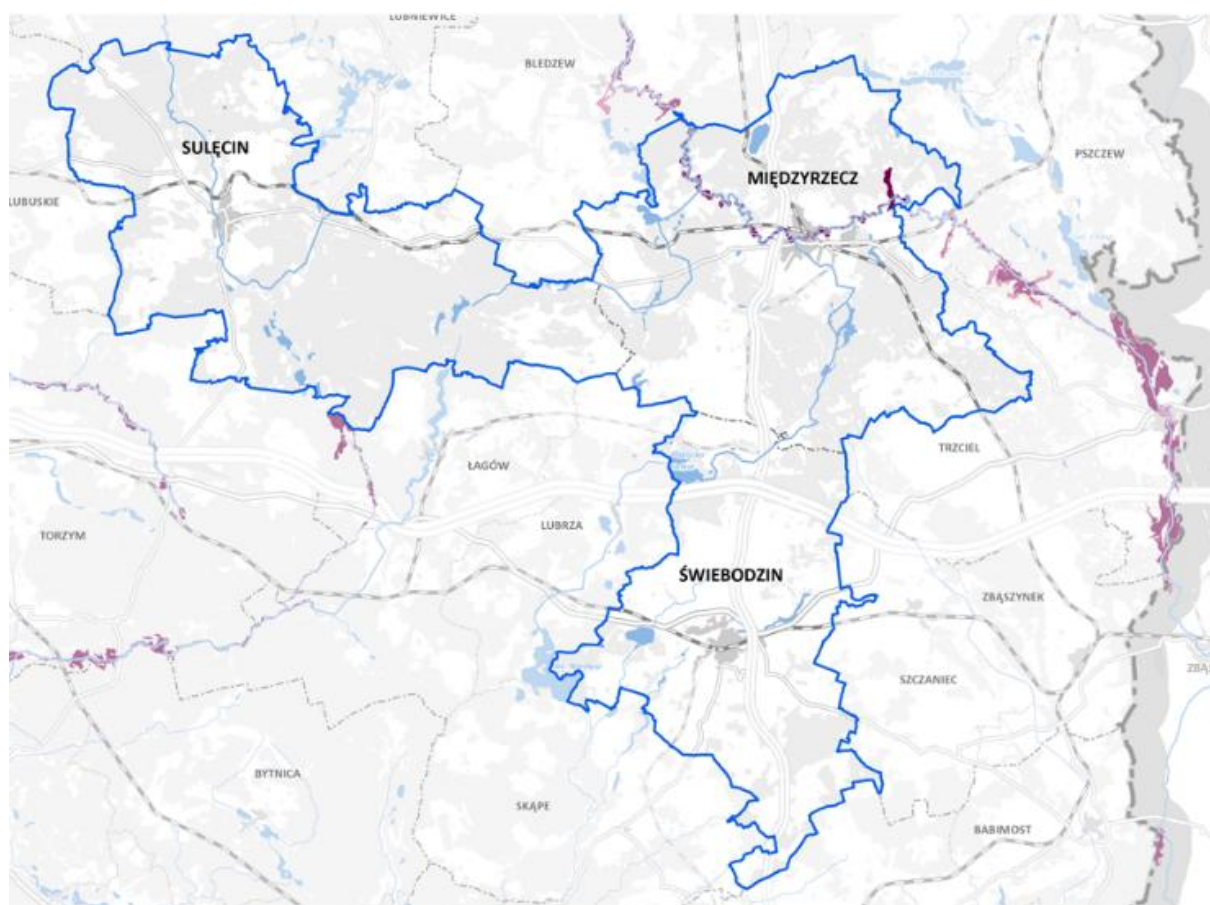
- a) na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. a) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
- b) na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. b) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,

- c) na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2%,
- d) poza obszarem szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. c) Prawa wodnego, tj. obszarem między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału,
- e) poza obszarem obejmującym tereny narażone na zalanie w przypadku całkowitego zniszczenia wału przeciwpowodziowego.

Natomiast teren gminy Świebodzin i Sulęcín znajduje się:

- a) poza obszarem szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34 lit. a) Prawa wodnego, tj. obszarem, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%,
- b) poza obszarem szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. b) Prawa wodnego, tj. obszarem, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%,
- c) poza obszarem, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2%,
- d) poza obszarem szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. c) Prawa wodnego, tj. obszarem między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano trasę wału poza obszarem narażonym na zalanie w przypadku całkowitego zniszczenia wału przeciwpowodziowego.

Rysunek 66. OSI - Obszary zagrożone powodzią określone w SRWL 2030

obszary szczególnego zagrożenia powodzią

 obszar o wysokim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi $Q=10\%$

 obszar o średnim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi $Q=1\%$

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030, luty 2021 r.

5.4. OSI kluczowe dla Partnerstwa

Terytorialny wymiar polityki rozwoju przejawia się w programowaniu rozwoju i podejmowaniu interwencji w stosunku do wskazanych obszarów strategicznej interwencji. Na obszarze Partnerstwa wskazuje się niżej wymienione obszary strategicznej interwencji (OSI) mające kluczowe znaczenie dla rozwoju gmin Partnerstwa oraz działania zakładane na tych obszarach. Kolejność prezentacji OSI nie ma związku z ich ważnością. Wszystkie OSI mają kluczowe znaczenie dla rozwoju gmin w Partnerstwie. Partnerstwo Świebodzińsko-Międzyrzeckiego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego to kooperacja zintegrowanych działań funkcjonalno-przestrzenno-społecznych opar-

tych na budowaniu wzajemnych więzi partnerskich i integrację terytorialną społeczności lokalnych. Wszystkie gminy miejsko-wiejskie mają charakter usługowy, a dwa największe ośrodki osadnicze tj. Świebodzin i Międzyrzecz pełnią również funkcje przemysłowe. Wszechstronny rozwój gospodarki Partnerstwo opiera się o prężne małe i średnie przedsiębiorstwa zaangażowane w rozwój lokalnych środowisk, a także, czerpiąca z wielowiekowego dziedzictwa kulturowego i bogatych zasobów naturalnych i przyrodniczych.

Tab. 58. Proponowane Obszary Strategicznej Interwencji (OSI)

Nr OSI	Nazwa OSI	Rodzaj koncentracji czynników strategicznych występujących w danym OSI	Problem czy potencjał?
I.	Bieguny rozwoju miast jako obszar dostosowania do zmian demograficznych	Koncentracja planowanych działań na rzecz seniorów (mieszkalnictwo, usługi, aktywizacja) i działań na rzecz społeczności imigranckich oraz koncentracja innych działań na rzecz utrzymania spójności społecznej Koncentracja działań edukacyjnych, animacyjnych, organizatorskich i inwestycyjnych na rzecz nowych kompetencji ludności, w tym w szczególności dzieci i młodzieży	Problem
II.	Koncentracja potencjału atrakcyjności przyrodniczo-kulturowych	Potencjał atrakcyjności przyrodniczej, zasoby atrakcyjności kulturowej oraz zasoby atrakcyjności rekreacyjnej, w tym naturalne oraz antropogeniczne	Potencjał
III.	Transformacja energetyczna i dostosowanie do skutków zmian klimatu	Potrzeby w zakresie instalowania odnawialnych źródeł energii, potrzeby likwidacji lokalnych palenisk oraz potrzeby w zakresie dostosowania do skutków zmian klimatycznych	Problem
IV.	Koncentracja problemów dostępności transportowej	Koncentracja potrzeb w zakresie budowy i remontów dróg kołowych i dróg kolejowych. Koncentracja potrzeb w zakresie transportu zbiorowego (deficyt dostępności, wykluczenie transportowe) Koncentracja aktualnie istniejących inwestycji gospodarczych, nowych terenów inwestycyjnych, instytucji otoczenia biznesu oraz potrzeb w zakresie infrastruktury publicznej na rzecz biznesu	Problem
			Potencjał

Źródło: opracowanie własne

5.4.1. OSI I: Bieguny rozwoju miast jako obszar dostosowania do zmian demograficznych

Obszar strategicznej interwencji OSI I. Bieguny rozwoju miast jako obszar dostosowania do zmian demograficznych jest skoncentrowany wokół działań mających na celu rozwój ośrodków miejskich subregionalnych – Świebodzina i Międzyrzecza oraz Sulęcina jako ośrodków lokalnego. Aby wzmocnić i rozwijać potencjał ww. ośrodków miejskich wytypowano szereg działań na terenie Partnerstwa. Wytypowanie OSI I obejmuje główne ośrodki Partnerstwa, oraz obszary w ich najbliższym otoczeniu. Wskazany obszar wyróżniają szczególne warunki przestrzenne, istniejąca koncentracja obiektów, w tym publicznych pełniących funkcje regionalne i obszarów o potencjałach rozwojowych, do którego winna być kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne oraz w zasoby ludzkie. Niezbędne jest włączenie i zaangażowanie w realizację planowanych działań w ramach OSI I różnych instytucji o charakterze publicznym, zarówno jako bezpośrednich realizatorów projektów, jak i podmioty wspierające, koordynujące, ale odgrywające kluczową rolę. Zakładane działania:

- 1.1. Poprawa koordynacji i jakości zarządzania przestrzenią poprzez współpracę z innymi samorządami terytorialnymi i społecznością lokalną.

Rekomendacje:

- Wdrożenie rozwiązań zmierzających do budowy kompleksowej, spójnej i systematycznej współpracy między lokalnymi przedsiębiorcami oraz współpracy przedsiębiorców z samorządem;
- Rozwój spójnej struktury osadniczej w oparciu o powiązania funkcjonalno-przestrzenne;
- Poprawa komunikacji pomiędzy samorządami Partnerstwa a mieszkańcami – stworzenie i rozwój platformy internetowej zapewniającej szeroki dostęp do informacji dot. działań społecznych, gospodarczych i administracyjnych dla mieszkańców.

- 1.2. Tworzenie silnego oddziaływania obszaru **ośrodka subregionalnego** i **ośrodka lokalnego** i rozwój funkcji ponadlokalnych związanych z oświatą, kulturą, nauką, oraz wspieraniem organów administracji publicznej.

Rekomendacje:

- Zapewnienie odpowiedniego dostępu do kluczowych obiektów ośrodka wojewódzkiego poprzez dobrą sieć powiązań komunikacyjnych z dogodnymi węzłami komunikacyjnymi oraz dobrą jakością dróg;

- *Lobbowanie na rzecz realizacji lub dostosowania krajowych i regionalnych inwestycji kolejowych i drogowych do potrzeb Partnerstwa (w szczególności poprawa skomunikowania z ośrodkiem wojewódzkim);*
- *Wdrożenie rozwiązań zmierzających do rozwoju miast średnich tracących funkcje społeczno-gospodarcze – m. **Międzyrzecz** – poprzez odbudowę bazy gospodarczej tych miast oraz wzmocnienie ich roli, jako centrów aktywności społecznej i gospodarczej.*

- 1.3. Porządkowanie ekstensywnie zagospodarowanych struktur zabudowy, wzmacnianie ośrodków usługowych oraz jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych w obszarach centralnych miast i miejscowości/ośrodków gminnych w celu przywrócenia/wzmocnienia ich roli w układzie osadniczym oraz budowania tożsamości miejsca i poczucia lokalnej dumy mieszkańców

Rekomendacje:

- *Przygotowanie projektów odbudowy, rozbudowy lub rewitalizacji, w tym ofert inwestycyjnych dla inwestorów zewnętrznych - mających na celu lepsze wykorzystanie zasobów terenów uzbrojonych oraz poprawę jakości życia mieszkańców.*

- 1.4. Wspieranie rozwoju miejscowości o funkcjach ośrodka subregionalnego lokalnego.

Rekomendacje:

- *Lobbowanie na rzecz realizacji lub dostosowania krajowych i regionalnych inwestycji kolejowych i drogowych do potrzeb Partnerstwa;*
- *Wykorzystanie instrumentu Gminnych Programów Rewitalizacji do kształtowania przestrzeni oraz pozytywnych zmian społecznych na obszarze rewitalizacji i w obszarze zdegradowanym.*

- 1.5. Koncentracja planowanych działań na rzecz spójności społecznej, w tym działania aktywizacyjne i włączające na rzecz seniorów i społeczności imigranckich.

Rekomendacje:

- *Działania koordynacyjno-projektowe na rzecz aktywnej integracji;*
- *Działania zmierzające do utworzenia centrów usług społecznych - jako miejsc, w których są dostępne usługi społeczne z różnych systemów: pomocy społecznej, polityki rodzinnej, promocji i ochrony zdrowia, kultury, edukacji publicznej, polityki prorodzinnej, wspierania osób z niepełnosprawnościami.*

- 1.6. Koncentracja działań edukacyjnych, animacyjnych, organizatorskich i inwestycyjnych na rzecz nowych kompetencji ludności, w tym w szczególności dzieci i młodzieży.

Rekomendacje:

- *Poprawa infrastruktury, jakości i dostępności edukacji poziomu podstawowego poprzez m.in. budowa szkoły podstawowej wraz z przedszkolem – Międzyrzecz;*
- *Wspieranie i wdrażanie rozwiązań z zakresu rozbudowa domu kultury – Świebodzin;*
- *Wspieranie i wdrażanie rozwiązań z zakresu konwersja cyfrowa MOK – Międzyrzecz;*
- *Zwiększenie dostępności oferty kulturalnej poprzez modernizację sceny plenerowej – Międzyrzecz.*

- 1.7. Zwiększenie dostępności kolejowej i drogowej obszaru Partnerstwa na poziomie krajowym oraz transgranicznym, w tym wykorzystanie potencjału intermodalności rozwiązań komunikacyjnych poprzez budowę i modernizację istniejącego **układu transportowo-komunikacyjnego**, tworzącego bariery dla rozwoju poszczególnych gmin i miejscowości Partnerstwa.

Rekomendacje:

- *Poprawa drogowej dostępności komunikacyjnej w zakresie powiązań zewnętrznych i wewnętrznych, w tym budowa i modernizacja sieci dróg krajowych i wojewódzkich;*
- *Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego, w szczególności poprzez budowę obwodnic i działania mające na celu uspokajanie ruchu;*
- *Budowa wschodniej obwodnicy w Międzyrzeczu wraz z budową drugiego mostu na Obrze;*
- *Modernizacja postulowanej linii kolejowej „zachodnia magistrala kolejowa” w relacji Zielona Góra – Gorzów Wlkp. przez Międzyrzecz i Świebodzin;*
- *Budowa zintegrowanych węzłów przesiadkowych;*
- *Świadczenie usług publicznych w zakresie kolejowych przewozów pasażerskich –zarządzanie publicznym transportem zbiorowym;*
- *Podjęcie działań mających na celu integrację różnych typów transportu ze szczególnym uwzględnieniem węzłów przesiadkowych.*

- 1.8. **Komunikacja rowerowa** jako realna alternatywa do przemieszczania się we-
wnątrz: miejscowości gmin Partnerstwa.

Rekomendacje:

- *Rozbudowa systemu dróg rowerowych tworzących sieć dostępu do wszystkich miejscowości Partnerstwa oraz integrujących wewnętrznie poszczególne miejscowości, w szczególności ułatwiających dostęp do centrów miejscowości gminnych, ośrodków usługowych i centrów usług publicznych (zdrowie, edukacja, opieka, kultura);*
- *Dostosowanie infrastruktury transportowej i taboru komunikacji publicznej do obsługi pasażera z rowerem.*

5.4.2. OSI II: Koncentracja potencjału atrakcyjności przyrodniczo-turystyczno-kulturowych

Ochrona i wzmocnienie wartości przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych obszaru, wzmocnienie atrakcyjności przestrzeni dla zamieszkiwania oraz dla rozwoju sportu, turystyki i rekreacji. Zakładane działania:

- 2.1. Budowa infrastruktury dla turystyki wodnej, regulacja powiązań wodnych oraz rozwój technicznej infrastruktury m.in. na Obrze i Paklicy.

Rekomendacje:

- *Tworzenie warunków do rozwoju oferty turystyki wodnej poprzez opracowanie koncepcji rozwoju szlaków wodnych – kajakowych*
- *„ Budowa nowych wejść/zejść na kładkę dla pieszych "Biały Mostek "nad rzeką Obrą przy os. Kasztelańskim wraz z remontem kładki”;*

- 2.2. Zintegrowane działania w zakresie wzrostu atrakcyjności turystycznej, promowanie dziedzictwa kulturowego regionu.

Rekomendacje:

- *Utworzenie parku kulturowego w oparciu o zespół urbanistyczny Świebodzina (obszar ukształtowany w okresie XIII pocz. XX w.);*
- *Wspieranie budowy, rozwoju i integracji sieci dróg rowerowych oraz połączeń pieszych (m. in. chodników i ścieżek pieszych);*
- *Wyłonienie najlepszych koncepcji rozbudowy/rewitalizacji zagospodarowanie terenu przy jeziorze Zamecko – Świebodzin;*

- *Wspieranie i realizacja działań na rzecz modernizacja kąpieliska – nad Jez. Głębokim - Międzyrzecz i nad Jez. Ostrowskim – Sulęcín;*
 - *Wspieranie budowy parku linowego przy MRU – Międzyrzecz;*
 - *Wspieranie budowy kompleksu rekreacyjnego przy szpitalu Obrzyce;*
 - *Wspieranie budowy wież widokowych oraz ścieżki w koronach drzew:*
- 2.3. Rozwój potencjału szlaków historyczno-kulturowych, wybudowanie infrastruktury oraz oznakowanie szlaków historyczno-kulturowych

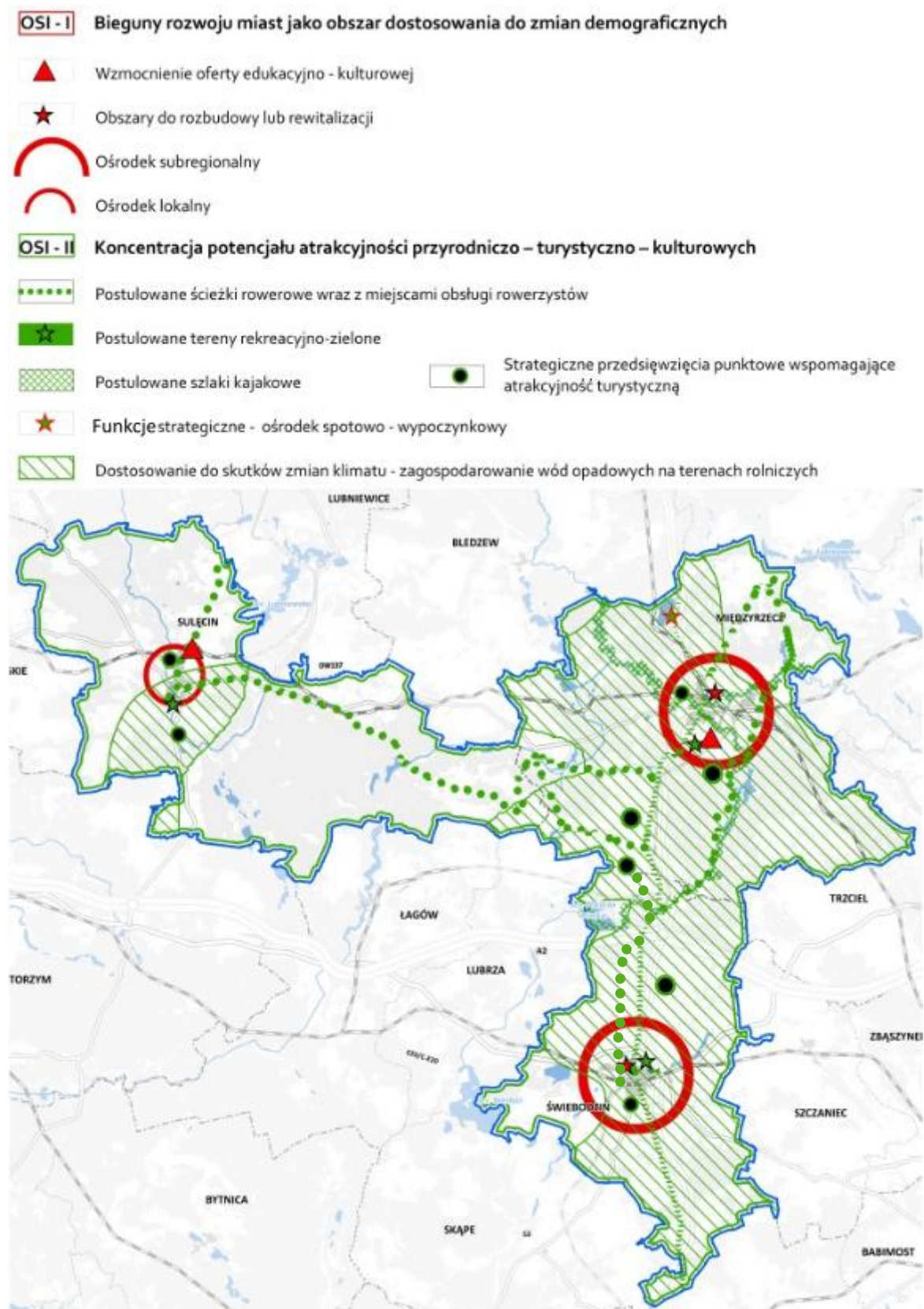
Rekomendacje:

- *Wykorzystywanie bogatego układu turystycznych tras pieszych i rowerowych dla rozwoju turystyki i promocji obszaru;*
 - *Oznakowanie i zagospodarowanie: szlaku templariuszy; szlaku cysterskiego; szlaku MRU; szlaku kościołów drewnianych; szlaku zabytkowych ratuszy; szlaku zabytków konstrukcji szkieletowej; szlaku zabytkowych organów; szlaku architektury barokowej; szlaku najcenniejszych zespołów urbanistycznych o średniowiecznym rozplanowaniu i zachowanym układzie urbanistycznym.*
- 2.4. Rewitalizacja miejscowości mogących stanowić centra rozwoju usług turystycznych i działalności gospodarczej, w tym wykorzystanie dawnych zabudowań dworskich i folwarcznych- dostosowanie ich do nowych zadań.
- 2.5. Promocja lokalnych wartości krajobrazu, tradycji architektonicznej, lokalnych form zabudowy i zagospodarowania, zieleni przydomowej i zieleni terenów otwartych (w tym utrzymywanie charakterystycznych zadrzewień przydrożnych).
- 2.6. Strategiczne przedsięwzięcia punktowe wspomagające atrakcyjność turystyczną.

Rekomendacje:

- *Wyłonienie najlepszych koncepcji rozbudowy obszarów wpływających na powiększenie zasobu atrakcyjności kulturowo-rekreacyjnej poprzez budowę:*
 - .●.1.1. *terenów rekreacyjno-zielonych,*
 - .●.1.2. *ośrodków sportowo-wypoczynkowych,*
 - .●.1.3. *centrum sportów,*
- *Dążenie do utworzenia podwodnego szlaku do turystyki ekstremalnej w znajdującej się pod wodą części MRU.*

Rysunek 67. OSI kluczowe dla Partnerstwa M-Ś-S MOF – OSI I, OSI II

Źródło: opracowanie własne.

5.4.3. OSI III: Transformacja energetyczna i dostosowanie do zmian klimatu

Utrzymanie energetycznej specjalizacji gospodarki, wykorzystującej istniejącą infrastrukturę przesyłową, z równoczesnym odchodzeniem od energetyki opartej na węglu i przechodzeniem do energetyki odnawialnej. Zakładane działania:

3.1. Budowa **wysokowydajnych instalacji OZE**.

- Transformacja energetyczna – potrzeby w zakresie instalowania odnawialnych źródeł energii, potrzeby likwidacji lokalnych palenisk oraz potrzeby w zakresie dostosowania do skutków zmian klimatycznych.

Rekomendacje:

- Budowa OZE na potrzeby funkcjonowania gminnych obiektów.
- Objęcie klastrem energetycznym gmin partnerstwa (uzależnione od zmiany przepisów prawa).

3.2. Wsparcie dla działań związanych z **obniżeniem emisyjności CO₂**, w tym termomodernizacje.

Rekomendacje:

- *Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej;*

3.3. Wsparcie dla działań związanych z dostosowaniem do zmian klimatu.

Rekomendacje:

- *Rozproszony system gromadzenia wód opadowych w Międzyrzeczu;*
- *Budowa systemu gromadzenia wód opadowych w Świebodzinie;*
- *Budowa zbiorników retencyjnych przy ul. Żwirki i Wigury oraz przy ul. Podgórnej w Sulęcinie.*

5.4.4. OSI IV: Koncentracja problemów dostępności transportowej

Wykorzystanie walorów położenia i poprawa dostępności transportowej, stworzenie oferty dla logistyki. Zakładane działania:

4.1. Uporządkowanie i wzmocnienie elementów tranzytowego, krajowego i wojewódzkiego układu drogowego jako poprawa ładu przestrzennego obszaru.

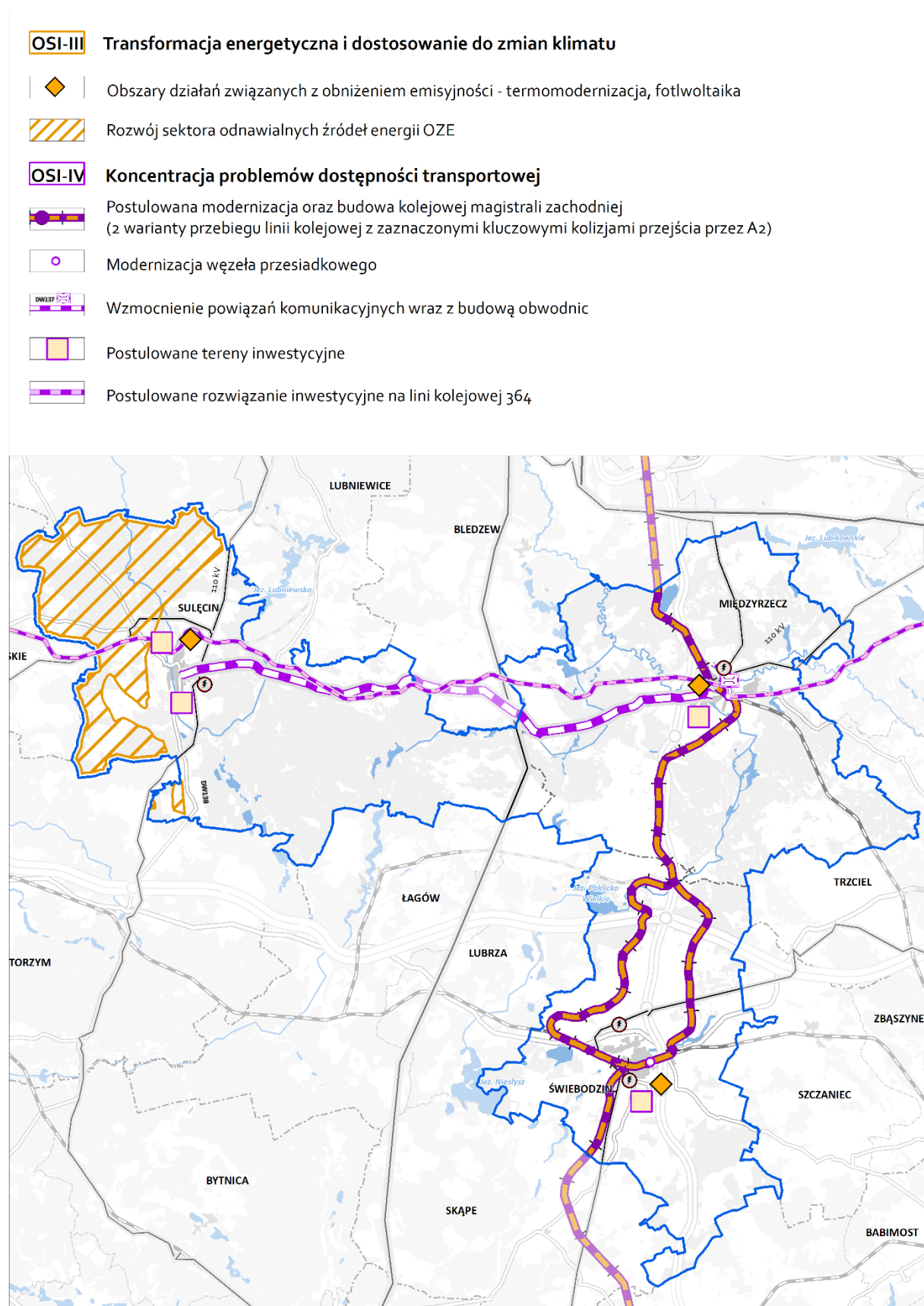
Rekomendacje:

- *Budowa wschodniej obwodnicy w Międzyrzeczu wraz z budową drugiego mostu na Obrze*
- *Modernizacja i budowa postulowanej linii kolejowej „zachodnia magistrała kolejowa” Zielona Góra – Gorzów Wlkp. przez Międzyrzecz i Świebodzin;*
- *Modernizacja drogi wojewódzkiej 137;*
- *Modernizacja węzłów przesiadkowych w Międzyrzeczu i Świebodzinie.*

4.2. Stworzenie oferty terenów inwestycyjnych z dobrym dostępem do infrastruktury transportowej jako uzupełnienie systemu transportu publicznego.

Rekomendacje: Budowa terenów inwestycyjnych.

Rysunek 68. OSI kluczowe dla Partnerstwa M-Ś-S MOF – OSI III, OSI IV

Źródło: opracowanie własne.

6. Projekty

6.1. Proces identyfikacji i wyboru projektów

Proces identyfikacji i ostatecznego wyboru projektów strategii odbywał się w trybie stałej współpracy wszystkich partnerów przy zaangażowaniu interesariuszy społecznych i gospodarczych ze wszystkich trzech gmin Partnerstwa.

1. Przeanalizowano potrzeby i problemy zidentyfikowane w diagnozie;
2. Przeanalizowano potencjały ujawnione w diagnozie;
3. Przejrzano listę projektów, które gminy miały wstępnie przygotowaną do realizacji i zweryfikowano ich odpowiedniość w kontekście wyników diagnozy;
4. Powołano społeczne ciało opiniująco-doradcze złożone z przedstawicieli interesariuszy społeczno-gospodarczych ze wszystkich trzech gmin partnerstwa z zachowaniem reprezentatywności pól aktywności interesariuszy, o jakich mowa w art. 34, ust. 15 pkt 6 Ustawy wdrożeniowej. Z udziałem tego ciała oraz przy otwartym naborze uczestników społecznych i gospodarczych, prowadzonym w sposób aktywny, przeprowadzono warsztaty, podczas których zgłoszono 30 projektów do strategii.
5. Rada Partnerstwa na jednym z posiedzeń przyjęła do strategii wszystkie zgłoszone projekty, dokonując w czterech przypadkach scalenia projektów podobnych.
6. Z kolei oszacowano finansowo przygotowane projekty i stwierdzono, że ich zsumowana, oszacowana wartość przekracza wielokrotnie spodziewane możliwości finansowania; uzgodniono więc, że projekty należy spriorytetyzować i wybrać do finansowania projekty najważniejsze – z zachowaniem proporcjonalności udziału partnerów, a pozostałe projekty pozostawić na liście przeznaczonej do finansowania z innych źródeł, niż Program Regionalny.
7. W wyniku kolejnego posiedzenia Rady Partnerstwa zatwierdzono ostateczną listę projektów. Członkowie Partnerstwa dokonali diagnozy wspólnych obszarów problemowych i identyfikacji projektów, które mają przyczynić się do rozwiązania zdiagnozowanych problemów na obszarze całego ŚMMOF. Przedsięwzięcia, które znalazły się na liście projektów rozwiązują problemy, które występują na terenie całego Partnerstwa. Tworząc listę tychże projektów Partnerzy postawili na rozwiązania dotyczące m.in. kwestii środowiskowych, problemów edukacyjnych, wykluczenia na rynku pracy, wsparcia rozwoju przedsiębiorczości, rozwoju turystyki czy dostępności do usług publicznych świadczonych drogą elektroniczną. Projekty zostały skoordynowane przez Partnerów na etapie planowania ich realizacji i monitorowania efektów. Szczególnie

silne oddziaływanie na obszar całego partnerstwa będą miały projekty z zakresu turystyki, rekreacji, rozwoju dróg rowerowych, wsparcia rozwoju przedsiębiorczości czy edukacji.

Podczas identyfikowania i priorytetyzacji projektów zastosowano następujące kryteria wyboru projektów:

- adekwatność projektów do potrzeb ujawnionych w diagnozie,
- wykorzystanie przez dany projekt potencjałów ujawnionych w diagnozie,
- znaczenie projektu dla faktycznego rozwoju obszaru Partnerstwa,
- wpływ na rozwój więcej niż jednej gminy Partnerstwa,
- powiązanie danego projektu z innymi projektami,
- wspólne przygotowanie projektu przez samorządy partnerstwa,
- akceptacja projektu przez większość samorządów partnerstwa,
- realizacja projektu w partnerstwie międzygminnym lub międzysektorowym,
- zaangażowanie i aktywizowanie społeczności lokalnej,
- podejście zintegrowane.

6.2. Podejście zintegrowane.

Kierując się określoną wizją i zdefiniowanym celem strategicznym a także wyznaczonymi celami operacyjnymi, przy programowaniu realizacji działań odpowiadających na potrzeby zidentyfikowane w niniejszej strategii zastosowano podejście zintegrowane polegające na zaplanowaniu, przygotowaniu i wyborze do wdrażania projektów strategicznych w sposób skoordynowany i z nastawieniem na synergię ich efektów na poziomie całego Partnerstwa. Projekty strategiczne wskazane w strategii mają charakter zintegrowany oraz tworzą wiązki projektów powiązane ze sobą merytorycznie i nakierowane na osiągnięcie wspólnego efektu. Korzyści z zastosowania podejścia zintegrowanego dotyczą rozwoju obszaru w sposób bardziej zrównoważony - podejście takie uwzględnienia różnorodne aspekty rozwoju terytorialnego i ich wzajemne oddziaływanie - gospodarkę, środowisko, kwestie społeczne, inwestycje infrastrukturalne, dziedzictwo kulturowe i turystykę, edukację i mobilność miejską. Zaplanowanie działań mających na celu osiągnięcie tych samych wskaźników produktu i rezultatu w każdej gminie miejskiego obszaru funkcjonalnego umożliwia uwzględnienie różnorodnych potrzeb i interesów mieszkańców terytorium. Współpraca reprezentantów władz samorządowych i lokalnych społeczności związana z przygotowaniem i wdrażaniem strategii rozwoju ponadlokalnego, pozwala na stworzenie miejsca, które spełnia potrzeby i oczekiwania różnych grup społecznych z poszanowaniem lokalnej specyfiki poszczególnych części obszaru. Podejście zintegrowane w planowaniu i realizacji działań mających na celu osiągnięcie tożsamyh produktów i rezultatów wpływa również na optymalne wykorzystanie dostępnych zasobów obszaru ŚMMOF. Dotyczy

to zarówno zasobów naturalnych, infrastruktury i przestrzeni, jak i potencjału ludzkiego, w tym kapitału społecznego i kulturowego. Podejmowanie wspólnych inicjatyw o znaczeniu strategicznym przyczynia się do łatwiejszego osiągnięcia zrównoważonego i harmonijnego rozwoju terytorium służącego poprawie jakości życia mieszkańców oraz wzrostu jego atrakcyjności i konkurencyjności.

Projekty uwzględnione w strategii zostały przyporządkowane do celów operacyjnych i konkretnych działań według typów przedsięwzięć (Typy projektów). Do każdego z typów przypisane zostały pojedyncze projekty zintegrowane oraz projekty partnerskie i/lub wiązki projektów powiązanych ze sobą tematycznie. Wiazki projektów oraz pojedyncze projekty zintegrowane wykazują wzajemną komplementarność a ich realizacja zapewnia wspólny efekt, rezultat lub służące wspólnemu celowi produkty końcowe. Wszystkie projekty strategiczne zaplanowane w niniejszej strategii są uzasadnione zarówno w części diagnostycznej, jaki i części w kierunkowej dokumentu. Dzięki zastosowaniu podejścia zintegrowanego pojedyncze projekty zintegrowane oraz wiązki projektów mają wpływ na mieszkańców więcej niż 1 gminy ŚMMOF, a także będą realizować jeden lub kilka z następujących celów:

- Cel strategiczny 1. Transformacja energetyczna i dostosowanie do zmian klimatu;
- Cel strategiczny 2. Wzrost atrakcyjności turystycznej i uczestnictwa w kulturze;
- Cel strategiczny 3. Podniesienie poziomu edukacji;
- Cel strategiczny 4. Wzmocnienie spójności społecznej i dostosowanie do zmian demograficznych;
- Cel strategiczny 5. Poprawa ładu przestrzennego, w tym zrównoważona mobilność;
- Cel strategiczny 6. Poprawa standardu usług publicznych, w tym cyfryzacja;
- Cel strategiczny 7. Wspieranie rozwoju gospodarczego

6.3. Lista projektów

Ze względu na uwarunkowania związane z architekturą finansowania w ramach programu FEWL 2021-2027 zdecydowano się podzielić projekty strategiczne na dwie grupy:

1. Projekty przeznaczone do dofinansowania z instrumentów ZIT w ramach FEWL 2021-2027 (tabela nr 59)
2. Projekty przeznaczone do dofinansowania z innych źródeł (tabela nr 60).

Tab. 59. Lista projektów strategicznych przewidzianych do finansowania w ramach ZIT

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
Nr projektu	Tytuł projektu	Cel/działanie strategii	Nr celu szczegółowego FEWL 2021-2027	Numer Działania Szczegółowego Opisu Priorytetów FEWL 2021-2027	Wnio-sko-dawca	Cel i krótki opis projektu	Projekty powią-zane	Szacowana wartość całkowita projektu (PLN) / Dofinansowanie (PLN)* wyliczona wg kursu 1 euro = 4,59 zł	Przewidy-wany termin złożenia wniosku o dofinansowa-nie	Okres realizacji projektu / inwe-stycji
ŚM_ZIT_01	Budowa instalacji fotowoltaicznej na potrzeby funkcjonowania basenu miejskiego w Międzyrzeczu	1. 1.1. 1.1.1.	CEL POLITYKI 2, CEL SZCZEGÓŁOWY 2.2 (i)	FELB.02.05	Gmina Międzyrzecz	Przedmiotem przedsięwzięcia będzie wykonanie instalacji odnawialnych źródeł energii wraz z magazynem energii na potrzeby obiektu użyteczności publicznej - basenu miejskiego w Międzyrzeczu. Celem przedsięwzięcia jest zwiększenie udziału wykorzystania źródeł energii odnawialnej, a przez to – obniżenie niskiej emisji.	ŚM_ZIT_02 ŚM_ZIT_03 ŚM_ZIT_04	362 840,04/ 308 414,03	I kw. 2027	II kw. 2027-IV kw. 2027
ŚM_ZIT_02	Budowa instalacji fotowoltaicznej na potrzeby funkcjonowania basenu miejskiego w Świebodzinie	1. 1.1. 1.1.1.	CEL POLITYKI 2, CEL SZCZEGÓŁOWY 2.2 (i)	FELB.02.05	Gmina Świebodzin	Przedmiotem przedsięwzięcia będzie wykonanie instalacji odnawialnych źródeł energii na potrzeby obiektu użyteczności publicznej - basenu miejskiego w Świebodzinie. Celem przedsięwzięcia jest zwiększenie udziału wykorzystania źródeł energii odnawialnej, a przez to – obniżenie niskiej emisji.	ŚM_ZIT_01 ŚM_ZIT_03 ŚM_ZIT_04	438 739,47/ 372 928,55	I kw. 2027	II kw. 2027-IV kw. 2027
ŚM_ZIT_03	Budowa instalacji fotowoltaicznej na potrzeby funkcjonowania Stacji Uzdatniania Wody w Sulęcinie	1. 1.1. 1.1.1.	CEL POLITYKI 2, CEL SZCZEGÓŁOWY 2.2 (i)	FELB.02.05	Gmina Sulęcín	Projekt będzie polegał na zainstalowaniu systemu fotowoltaicznego w powiązaniu z obiektem stacji uzdatniania wody w Sulęcinie. Celem przedsięwzięcia jest zwiększenie udziału wykorzystania źródeł energii odnawialnej, a przez to – obniżenie niskiej emisji.	ŚM_ZIT_01 ŚM_ZIT_02 ŚM_ZIT_04	110 507,22/ 93 931,14	I kw. 2027	II kw. 2027-IV kw. 2027
ŚM_ZIT_04	Budowa instalacji fotowoltaicznej na potrzeby funkcjonowania oczyszczalni ścieków w Wędrzynie	1. 1.1. 1.1.1.	CEL POLITYKI 2, CEL SZCZEGÓŁOWY 2.2 (i)	FELB.02.05	Gmina Sulęcín	Projekt będzie polegał na zainstalowaniu systemu fotowoltaicznego w powiązaniu z obiektem oczyszczalni ścieków w Wędrzynie. Celem przedsięwzięcia jest zwiększenie udziału wykorzystania źródeł energii odnawialnej, a przez to – obniżenie niskiej emisji.	ŚM_ZIT_01 ŚM_ZIT_02 ŚM_ZIT_03	117 458,15/ 99 839,43	I kw.2027	II kw. 2027- IV kw. 2027

ŚM_ZIT_05	Rozproszony system gromadzenia wód opadowych w Międzyrzeczu	1. 1.2. 1.2.3.	CEL POLITYKI 2, CEL SZCZEGÓŁOWY 2.4	FELB.02.07	Gmina Międzyrzecz	Przedmiotem projektu będzie budowa kompleksowego systemu urządzeń służących gospodarowaniu wodami opadowymi. System gromadzenia i retencjonowania wód opadowych zostanie dostosowany do panujących warunków terenowych: wody zbierane będą z dachów dwóch budynków użyteczności publicznej będących w zarządzie gminy lub jej jednostki (hali widowiskowo-sportowej i szkoły podstawowej nr 6) i zostaną wykorzystane do podlewania przyległego do nich terenu zielonego.	ŚM_ZIT_06 ŚM_ZIT_07	879 142,84 /747 271,42	III kw. 2026	IV kw. 2026- IV kw. 2027
ŚM_ZIT_06	Rozproszony system gromadzenia wód opadowych w Gminie Świebodzin	1. 1.2. 1.2.3.	CEL POLITYKI 2, CEL SZCZEGÓŁOWY 2.4	FELB.02.07	Gmina Świebodzin	W ramach projektu podjęte będą działania opisane w Katalogu zielono-niebieskiej infrastruktury, tj: budowa retencji zbiornikowej oraz budowa systemu nawadniania. Przewiduje się montaż podziemnych zbiorników retencyjnych na deszczówkę gromadzących wody opadowe z dachów budynków użyteczności publicznej i budynków wielorodzinnych będących w zarządzie gminy Świebodzin. Woda będzie przeznaczona do podlewania zieleni miejskiej, a jej zbieranie i wykorzystanie odbędzie się w miejscu jej opadu.	ŚM_ZIT_05 ŚM_ZIT_07	1 063 043,31 /903 586,81	III kw. 2026	IV kw. 2026- IV kw. 2027
ŚM_ZIT_07	Rozproszony system gromadzenia wód opadowych w Gminie Sulęcín	1. 1.2. 1.2.3.	CEL POLITYKI 2, CEL SZCZEGÓŁOWY 2.4	FELB.02.07	Gmina Sulęcín	W ramach projektu podjęte będą działania opisane w Katalogu zielono-niebieskiej infrastruktury, tj: budowa 2 lub 3 kompleksowych systemów urządzeń służących gospodarowaniu wodami opadowymi: zbiorniki retencyjne, skrzynki rozsączające, instalacje do nawadniania terenów zielonych, pompy, zasilanie energetyczne do instalacji nawadniania, wyloty do odbiorników, podczyszczalnie ścieków deszczowych, budowa nowych kanałów deszczowych i renowacja istniejących kanałów deszczowych. Oczyszczone wody opadowe zostaną wykorzystane do podlewania terenu parków miejskich na terenie m. Sulęcín.	ŚM_ZIT_05 ŚM_ZIT_06	552 348,39 /469 496,13	III kw. 2026	IV kw. 2026- IV kw. 2027

ŚM_ZIT_08	Utworzenie centrum ochrony bioróżnorodności i edukacji przyrodniczej w Świebodzinie	2. 2.1. 2.1.2	CEL POLITYKI 2, CEL SZCZEGÓŁOWY 2.7	FELB.02.11	Gmina Świebodzin	Projekt polega na utworzeniu centrum ochrony bioróżnorodności i edukacji przyrodniczej w Świebodzinie poprzez zagospodarowanie terenu nieużytków zlokalizowanych we wschodniej części miasta Świebodzin, przy jeziorze Zamecko. Planowane działania dotyczyć będą m.in. założenia wieloletniej łąki kwietnej oraz zasadzeniu niskiej zieleni i zadrzewień, a tym samym – odtwarzaniu ekosystemów w celu wzrostu bioróżnorodności	ŚM_ZIT_09	852 649,42 /724 752,00	IV kw. 2026	I kw. 2027-IV kw. 2027
ŚM_ZIT_09	Ochrona bioróżnorodności i zrównoważone wykorzystanie obszarów rezerwatu nietoperzy w Pniewie	2. 2.1. 2.1.2	CEL POLITYKI 2, CEL SZCZEGÓŁOWY 2.7	FELB.02.11	Gmina Międzyrzecz	Przewiduje się wprowadzenie szeregu działań mających na celu ochronę bioróżnorodności obszaru Natura 2000 jakim jest obszar Nietoperek PLH080003 na terenie którego, utworzono specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa) oraz działania informacyjno-edukacyjne o obszarze. Zaplanowane działania ochronne mające na celu utrzymanie właściwej liczebności populacji chronionych gatunków nietoperzy będą polegać na rozbudowie instalacji monitoringu CCTV w podziemiach Międzyrzeckiego Rejonu Umocnionego i montażu krat zabezpieczających rezerwat na dworcu Bahnhof Dora. Ponadto w ramach przedsięwzięcia powstanie infrastruktura związana z kanalizowaniem ruchu turystycznego tj. chodnik z kostki betonowej.	ŚM_ZIT_08 ŚM_ZIT_10 ŚM_ZIT_11 ŚM_ZIT_12 ŚM_ZIT_13 ŚM_ZIT_23 ŚM_ZIT_24 ŚM_ZIT_25 ŚM_ZIT_26	705 145,88/ 599 374,00	IV kw. 2026	I kw. 2027-IV kw. 2027
ŚM_ZIT_10	Wzmocnienie potencjału turystycznego gminy Międzyrzecz poprzez inwestycje w infrastrukturę turystyczną	2. 2.1. 2.1.2	CEL POLITYKI 5, CEL SZCZEGÓŁOWY 5.1	FELB.08.02	Gmina Międzyrzecz	W ramach przedsięwzięcia realizowane będą dwa projekty, które inicjować będą działania związane z rozwojem infrastruktury turystycznej na obszarze MOF-u. Przedsięwzięcie przy uwzględnieniu naturalnych walorów turystycznych obszaru MOF-u przyczyni się do wzrostu jego atrakcyjności i wzmocnienia konkurencyjności MOF-u. Realizacja przedsięwzięcia dotyczy inwestycji w infrastrukturę turystyczną w Gminie Międzyrzecz – na terenie Ośrodka Wypoczynkowego Głębokie oraz przy obszarze folwarku w otoczeniu Zamku Królewskiego i Parku nad Obrą.	ŚM_ZIT_08 ŚM_ZIT_09 ŚM_ZIT_11 ŚM_ZIT_12 ŚM_ZIT_13 ŚM_ZIT_23 ŚM_ZIT_24 ŚM_ZIT_25 ŚM_ZIT_26	8 453 526,44/ 7 185 497,48	IV kw. 2025	II. kw. 2025-I kw. 2027
ŚM_ZIT_11	Modernizacja zielonej infrastruktury na terenie Ogródka Jordanowskiego w m. Sulęcín	2. 2.1. 2.1.5	CEL POLITYKI 2, CEL SZCZEGÓŁOWY 2.7	FELB.02.11	Gmina Sulęcín	Zakres rzeczowy projektu obejmuje działania dotyczące: robót w zakresie kształtowania terenów zielonych, wykonanie nowych nasadzeń oraz pielęgnację i leczenie istniejącego drzewostanu wraz z budową automatycznego systemu nawadniania, położenia nowej sieci energetycznej, montażu słupów i opraw oświetleniowych, wytyczenie i budowę alejek i ciągów komunikacyjnych.	ŚM_ZIT_08 ŚM_ZIT_09 ŚM_ZIT_12 ŚM_ZIT_13 ŚM_ZIT_23 ŚM_ZIT_24 ŚM_ZIT_25 ŚM_ZIT_26	443 029,45/ 376 575,03	IV kw. 2026	I kw. 2027-IV kw. 2027

ŚM_ZIT_12	Modernizacja historycznego kompleksu sportowo-rekreacyjnego zlokalizowanego na Winnej Górze w m. Sulęcín – etap II	2. 2.1. 2.1.5	CEL POLITYKI 5, CEL SZCZEGÓŁOWY 5.1	FELB.08.02	Gmina Sulęcín	Projekt zakłada modernizację i rozbudowę infrastruktury sportowo-rekreacyjnej wraz z zapleczem oraz infrastrukturą towarzyszącą. W ramach modernizacji planowane są m.in. następujące zadania: • przebudowa małego boiska, • modernizacja trybun przy stadionie miejskim, • przebudowa i rozbudowa ogrodzenia terenu kompleksu (ogrodzony zostanie teren tworzący spójną całość), • zagospodarowanie zdegradowanej i/lub niewykorzystanej przestrzeni pod potrzeby rekreacyjno-sportowe-kulturalne mieszkańców m.in. poprzez budowę Street Workout lub placu zabaw, • przebudowa ciągów pieszo-jezdnych.	ŚM_ZIT_08 ŚM_ZIT_09 ŚM_ZIT_10 ŚM_ZIT_11 ŚM_ZIT_13 ŚM_ZIT_23 ŚM_ZIT_24 ŚM_ZIT_25 ŚM_ZIT_26	5 311 186,69/ 4 514 508,48	I kw. 2025	II kw. 2025- II kw. 2027
ŚM_ZIT_13	Rozbudowa budynku Świebodzińskiego Domu Kultury – etap II	2. 2.2. 2.2.1.	CEL POLITYKI 5, CEL SZCZEGÓŁOWY 5.1	FELB.08.02	Gmina Świebodziń	Zakres inwestycji obejmuje rozbudowę istniejącego budynku Świebodzińskiego Domu Kultury w części północnej o budowę sali kinowej zlokalizowaną na parterze budynku (przeznaczoną dla 94 osób) i budowę sali prób zlokalizowaną na pierwszym piętrze budynku (przeznaczoną dla max 40 osób).	ŚM_ZIT_08 ŚM_ZIT_09 ŚM_ZIT_10 ŚM_ZIT_11 ŚM_ZIT_12 ŚM_ZIT_23 ŚM_ZIT_24 ŚM_ZIT_25 ŚM_ZIT_26	3 505 572,11/ 2 979 736,29	I kw. 2025	II kw. 2025-IV kw. 2026

ŚM_ZIT_14	Akademia Zdolnych Przedszkolaków w Gminie Międzyrzecz	3. 3.1. 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3.	CEL POLITYKI 4. CEL SZCZEGÓŁOWY 4 f	FELB.06.07	Gmina Międzyrzecz	W ramach projektu planowane są do przeprowadzenia zajęcia m.in. z zakresu zajęć zwiększających szanse edukacyjne i wyrównujące zdiagnozowane deficyty w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz kształtujące ekspresję kulturalną, samodzielne myślenie, współdziałanie w grupie rówieśniczej i posługiwanie się technologiami TIK. Przewiduje się zajęcia z logopedyczne, językowe w tym język polski jako obcy dla dzieci z Ukrainy, TIK, programowanie i umiejętności matematyczne dla przedszkolaków, nauk przyrodniczych, poprawa motoryki małej – zajęcia z klockami LEGO. W ramach projektu oprócz ww. zajęć planowane są następujące koszty (działania): • Utworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego; • Zakup pomocy dydaktycznych; • Szkolenia dla nauczycieli wychowania przedszkolnego; • Dostosowanie sal do potrzeb w zakresie planowanych do realizacji zajęć; • Wynagrodzenie nauczycieli prowadzących zajęcia dodatkowe; • Doposażenie placów zabaw.	ŚM_ZIT_15 ŚM_ZIT_16 ŚM_ZIT_17 ŚM_ZIT_18 ŚM_ZIT_19	1 697 922,27/ 1 443 233,93	I kw. 2025	II kw. 2025- IV kw. 2027
ŚM_ZIT_15	Akademia Zdolnych Przedszkolaków w Gminie Świebodzin	3. 3.1. 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3.	CEL POLITYKI 4. CEL SZCZEGÓŁOWY 4 f	FELB.06.07	Gmina Świebodzin	Podniesienie jakości i atrakcyjności oferty edukacyjnej poprzez organizację wychowankom zajęć zwiększających szanse edukacyjne i wyrównujące zdiagnozowane deficyty, zajęć edukacyjnych rozwijających kompetencje kluczowe w zakresie: rozumienie i tworzenie informacji, wielojęzyczność, zdolności matematyczne i wiedza w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii, cyfryzacja, kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie uczenia się, kompetencje obywatelskie, świadomość i ekspresja kulturalna. W ramach projektu planowane są następujące koszty (działania): • Utworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego; • Zakup pomocy dydaktycznych; • Szkolenia dla nauczycieli wychowania przedszkolnego; • Dostosowanie sal do potrzeb w zakresie planowanych do realizacji zajęć; • Wynagrodzenie nauczycieli prowadzących zajęcia dodatkowe; • Doposażenie placów zabaw.	ŚM_ZIT_14 ŚM_ZIT_16 ŚM_ZIT_17 ŚM_ZIT_18 ŚM_ZIT_19	2 628 395,68/ 2 234 136,33	I kw. 2025	II kw. 2025- IV kw. 2027

ŚM_ZIT_16	Akademia Zdolnych Uczniów w Gminie Międzyrzecz	3. 3.1. 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3.	CEL POLITYKI 4. CEL SZCZEGÓŁOWY 4 f	FELB.06.07	Gmina Międzyrzecz	Celem projektu jest podniesienie jakości i atrakcyjności oferty edukacyjnej poprzez organizację: • zajęć zwiększających szanse edukacyjne i wyrównujące zdiagnozowane deficyty; • zajęć podnoszących świadomość w zakresie zdrowego trybu życia i aktywności fizycznej; • zajęć edukacyjnych rozwijających kompetencje kluczowe w zakresie: sprawnego komunikowania się w języku polskim oraz w językach obcych nowożytnych; sprawnego wykorzystywania narzędzi matematyki w życiu codziennym, a także kształcenie myślenia matematycznego; poszukiwania, porządkowania, krytycznej analizy oraz wykorzystanie informacji z różnych źródeł; kreatywnego rozwiązywania problemów z różnych dziedzin ze świadomym wykorzystaniem metod i narzędzi wywodzących się z informatyki, w tym programowanie; rozwiązywania problemów, również z wykorzystaniem technik mediacyjnych; pracy w zespole i społecznej aktywności; aktywnego udziału w życiu kulturalnym szkoły, środowiska lokalnego oraz kraju; • wsparcia psychologicznego i wyrównanie deficytów powstałych w wyniku pandemii COVID-19.	ŚM_ZIT_14 ŚM_ZIT_15 ŚM_ZIT_17 ŚM_ZIT_18 ŚM_ZIT_19	3 736 322,86/ 3 175 874,43	I kw. 2025	III kw. 2025- II kw. 2027
ŚM_ZIT_17	Akademia Zdolnych Uczniów w Gminie Świebodzin	3. 3.1. 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3.	CEL POLITYKI 4. CEL SZCZEGÓŁOWY 4 f	FELB.06.07	Gmina Świebodzin	Celem projektu jest podniesienie jakości i atrakcyjności oferty edukacyjnej poprzez organizację następujących zadań: • Dopuszczenie pracowni w zakresie niezbędnym do prowadzenia zajęć; • Prace remontowe związane z dostosowaniem sal do standardów prowadzenia zajęć; • Organizacja zajęć dodatkowych i wyrównawczych w tym wynagrodzenie nauczycieli; • Organizacja wsparcia psychologicznego i wyrównywanie deficytów powstałych w wyniku pandemii COVID19; • Formy kształceniowe dla nauczycieli.	ŚM_ZIT_14 ŚM_ZIT_15 ŚM_ZIT_16 ŚM_ZIT_18 ŚM_ZIT_19	3 942 593,52/ 3 351 204,49	I kw. 2025	III kw. 2025- II kw. 2027

ŚM_ZIT_18	Nauka nie musi być nudna – edukacja w gminie Sulęcín	3. 3.1. 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3.	CEL POLITYKI 4. CEL SZCZEGÓŁOWY 4 f	FELB.06.07	Gmina Sulęcín	Celem projektu jest podniesienie jakości i atrakcyjności oferty edukacyjnej poprzez nauczanie empiryczne z różnych dziedzin naukowych. • doposażenie pracowni w zakresie niezbędnym do prowadzenia zajęć w tym do zajęć z robotyki i programowania. W ramach projektu oprócz ww. zajęć planuje się realizację następujących zadań: • prace remontowe związane z dostosowaniem sal do prowadzenia zajęć zakresu obserwatorium astronomicznego oraz sal sensorycznych. • organizacja zajęć dodatkowych i wyrównawczych, w tym wynagrodzenie nauczycieli. • wyposażenie ścieżek edukacyjnych • formy kształceniowe dla nauczycieli (kursy, warsztaty, seminaria, szkolenia)	ŚM_ZIT_14 ŚM_ZIT_15 ŚM_ZIT_16 ŚM_ZIT_17 ŚM_ZIT_19	2 580 172,48/ 2 193 146,61	I kw. 2025	III kw. 2025- II kw. 2027
ŚM_ZIT_19	Nauka nie musi być nudna – edukacja przedszkolna w gminie Sulęcín	3. 3.1. 3.1.1., 3.1.2., 3.1.3.	CEL POLITYKI 4. CEL SZCZEGÓŁOWY 4 f	FELB.06.07	Gmina Sulęcín	Celem projektu jest podniesienie jakości i atrakcyjności oferty przedszkolnej poprzez organizację zajęć dodatkowych metodą nauczania empirycznego z różnych dziedzin naukowych dostosowanych dla najmłodszych, a także utworzenie 20 nowych miejsc w placówkach. Zakres planowanych działań obejmuje: - utworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego - doposażenie pracowni w zakresie niezbędnym do prowadzenia zajęć w tym do zajęć z robotyki i programowania, - prace remontowe związane z dostosowaniem sal do prowadzenia zajęć zakresu sal sensorycznych. - organizacja zajęć dodatkowych i wyrównawczych, w tym wynagrodzenie nauczycieli - wyposażenie ścieżek edukacyjnych - doposażenie małej infrastruktury zewnętrznej - szkolenia dla nauczycieli wychowania przedszkolnego realizowane jako wsparcie uzupełniające wobec wsparcia dzieci i z zakresu wynikającego z diagnozy zapotrzebowania gminnych jednostek oświatowych na wsparcie z EFS	ŚM_ZIT_14 ŚM_ZIT_15 ŚM_ZIT_16 ŚM_ZIT_17 ŚM_ZIT_18	834 058,35/ 708 949,60	II kw. 2026	III kw. 2026- III. Kw 2027

ŚM_ZIT_20	Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją, w tym w szczególności osób bezrobotnych i biernych zawodowo z terenu gminy Międzyrzecz	4. 4.1. 4.1.1.	CEL POLITYKI 4. CEL SZCZEGÓŁOWY 4 h	FELB.06.11	Gmina Międzyrzecz	W ramach projektu przewiduje się ukierunkowaną aktywizację społeczno-zawodową skierowaną do dwóch kluczowych grup odbiorców: do osób bezrobotny i długotrwale bezrobotnych (w tym także osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością) oraz do osób biernych zawodowo (w tym osób z niepełnosprawnościami i osób starszych). Wybór odpowiednich narzędzi zostanie poprzedzony analizą potrzeb poszczególnych osób co do doboru najodpowiedniejszych instrumentów aktywizacji. Odbędzie się to na etapie rekrutacji uczestnika do projektu. Odbiorcami projektu będą osoby wskazane powyżej, tj. osoby bezrobotne i bierne zawodowo.	ŚM_ZIT_21 ŚM_ZIT_22	2 559 175,07/ 2 175 298,81	I kw. 2025	II kw. 2025- IV kw. 2027
ŚM_ZIT_21	Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją, w tym w szczególności osób bezrobotnych i biernych zawodowo z terenu gminy Świebodzin	4. 4.1. 4.1.1.	CEL POLITYKI 4. CEL SZCZEGÓŁOWY 4 h	FELB.06.11	Gmina Świebodzin	W ramach projektu przewiduje się ukierunkowaną aktywizację społeczno-zawodową skierowaną do dwóch kluczowych grup odbiorców: do osób bezrobotny i długotrwale bezrobotnych (w tym także osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością) oraz do osób biernych zawodowo (w tym osób z niepełnosprawnościami i osób starszych). Wybór odpowiednich narzędzi zostanie poprzedzony analizą potrzeb poszczególnych osób co do doboru najodpowiedniejszych instrumentów aktywizacji. Odbędzie się to na etapie rekrutacji uczestnika do projektu. Odbiorcami projektu będą osoby wskazane powyżej, tj. osoby bezrobotne i bierne zawodowo.	ŚM_ZIT_20 ŚM_ZIT_22	3 094 507,42/ 2 630 331,31	I kw. 2025	II kw. 2025- IV kw. 2027

ŚM_ZIT_22	Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją, w tym w szczególności osób bezrobotnych i biernych zawodowo z terenu gminy Sulęcín	4. 4.1. 4.1.1.	CEL POLITYKI 4. CEL SZCZEGÓŁOWY 4 h	FELB.06.11	Gmina Sulęcín	Celem realizacji projektu jest włączenie społeczne osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym z Gminy Sulęcín w tym poprzez zastosowanie instrumentów aktywizacji społeczno-zawodowej. Jak wynika z przeprowadzonej diagnozy, mimo iż w ostatnich latach stopa bezrobocia na terenie Gminy Sulęcín jest malejąca w dalszym ciągu istnieje problem bezrobocia poprzez wycofanie się z życia społecznego i zawodowego osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczonych społecznie jak również niskie kompetencje i kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych lub biernych zawodowo co utrudnia podjęcie pracy. Kolejnym obszarem problemowym jest trudność w nawiązywaniu kontaktów, budowaniu relacji międzyludzkich, rodzinnych oraz problemy rodzinne, wychowawcze związane z nadużywaniem alkoholu lub innych używek przez członków rodziny jak i również trudności emocjonalne i społeczne występujące wśród rodzin. W ramach planowanego projektu poprzez aktywizację społeczną realizowane będą instrumenty w formie poradnictwa specjalistycznego, warsztatów, terapii uzależnień, zajęć i wyjazdów rekreacyjno-kulturalnych, poprzez aktywizację zawodową realizowane będą instrumenty w formie kursów zawodowych i warsztatów.	ŚM_ZIT_20 ŚM_ZIT_21	1 607 880,08/ 1 366 698,07	I kw. 2025	II kw. 2025- IV kw. 2027
ŚM_ZIT_23	Zagospodarowanie terenu na osiedlu Widok w Świebodzinie	5. 5.1. 5.1.1.	CEL POLITYKI 5. CEL SZCZEGÓŁOWY 5.1	FELB.08.02	Gmina Świebodzin	Celem projektu jest zwiększenie wykorzystania przestrzeni publicznej do celów społecznych, poprawa jakości życia mieszkańców oraz integracja międzypokoleniowa poprzez utworzenie wielopokoleniowej przestrzeni publicznej z uwzględnieniem aspektów bioklimatycznych na osiedlu Widok w Świebodzinie. Będzie to obszar mający za zadanie zaspokajanie potrzeb mieszkańców oraz ze względu na swoje położenie, jak i cechy funkcjonalno-przestrzenne sprzyjający nawiązywaniu kontaktów, ale również zapewniający bezpieczny odpoczynek czy dający możliwość uczestniczenia w różnych wydarzeniach kulturalnych, sportowych czy społecznych. Ma ona na celu zapewnienie miejsca spędzania czasu dla młodych osób, rodzin z dziećmi i seniorów.	ŚM_ZIT_09 ŚM_ZIT_10 ŚM_ZIT_11 ŚM_ZIT_12 ŚM_ZIT_13 ŚM_ZIT_20 ŚM_ZIT_21 ŚM_ZIT_22	6 716 276,41/ 5 708 834,95	I kw. 2026	II kw. 2026- IV kw. 2026

ŚM_ZIT_24	Rozwój transportu rowerowego w Gminie Międzyrzecz	5. 5.2. 5.2.1.	CEL POLITYKI 2. CEL SZCZEGÓŁOWY 2.8 (vii)	FELB.03.02	Gmina Międzyrzecz	W ramach przedsięwzięcia zrealizowana zostanie inwestycja związana z budową szlaku rowerowego w ciągu byłej drogi krajowej nr 3 na odcinku od Międzyrzecz do granicy administracyjnej z Gminą Świebodzin o łącznej długości ok. 6,4 km. Planowana droga pokrywa się także z Regionalnym Szlakiem Rowerowym nr 763, co po zrealizowaniu inwestycji znacząco wpłynie na podniesienie atrakcyjności szlaku.	ŚM_ZIT_25 ŚM_ZIT_26	5 021 252,86/ 4 268 064,93	II kw. 2025	III kw. 2025- IV kw. 2026
ŚM_ZIT_25	Rozwój transportu rowerowego na obszarze Gminy Świebodzin	5. 5.2. 5.2.1.	CEL POLITYKI 2. CEL SZCZEGÓŁOWY 2.8 (vii)	FELB.03.02	Gmina Świebodzin	W ramach przedsięwzięcia zrealizowana zostanie inwestycja związana z budową ścieżki rowerowej w ciągu byłej drogi krajowej nr 3 o łącznej długości ok. 5,5 km. Planowana droga pokrywa się także z Regionalnym Szlakiem Rowerowym nr 763, co po zrealizowaniu inwestycji znacząco wpłynie na podniesienie atrakcyjności szlaku.	ŚM_ZIT_24 ŚM_ZIT_26	6 071 606,53/ 5 160 865,55	I kw. 2025	II kw. 2025- IV kw. 2026
ŚM_ZIT_26	Rozwój transportu rowerowego poprzez budowę ścieżek rowerowych na terenie Gminy Sulęcín	5. 5.2. 5.2.1.	CEL POLITYKI 2. CEL SZCZEGÓŁOWY 2.8 (vii)	FELB.03.02	Gmina Sulęcín	W ramach projektu zrealizowana zostanie inwestycja polegająca na budowie ciągów pieszo-rowerowego na terenie miasta Sulęcín o łącznej długości ok. 1,09 km. Celem projektu jest rozwój infrastruktury transportu niezmotoryzowanego na terenie Gminy Sulęcín poprzez inwestycję w tworzenie sieci połączeń dróg rowerowych.	ŚM_ZIT_24 ŚM_ZIT_25	3 154 755,82/ 2 681 542,44	II kw. 2025	III kw. 2025- IV kw. 2026
ŚM_ZIT_27	Rozwój i rozbudowa e-administracji w Gminie Świebodzin	6. 6.1. 6.1.1.	CEL POLITYKI 1. CEL SZCZEGÓŁOWY 1.2. (ii)	FELB.01.04	Gmina Świebodzin	W ramach rozwoju e-administracji w samorządzie zostały zaplanowane następujące zadania: - aktualizacja posiadanego systemu usług elektronicznych dla mieszkańców (EBOI) poprzez aktualizację systemu oraz zakupienie dodatkowego modułu konsultacji społecznych. - zakup aplikacji do przeprowadzania naborów online umożliwiający zautomatyzowanie procesu przeprowadzenia naboru wniosków rozpatrywanych przez Gminę bądź jednostki podległe. - Zakup aplikacji mobilnej umożliwiającej dwustronną komunikację z mieszkańcami gminy, - zakup i wdrożenie systemu kolejkowego do Urzędu Stanu Cywilnego, - aktualizacja i rozbudowa posiadanej infrastruktury serwerowej i sieciowej urzędu, - Szkolenia dla pracowników z wdrażanych systemów i technologii	ŚM_ZIT_28 ŚM_ZIT_29	742 876,60/ 631 445,11	IV kw. 2025	I kw. 2026- IV kw. 2026

ŚM_ZIT_28	Rozwój i rozbudowa e-administracji w samorządach MOF – gmina Sulęcín	6. 6.1. 6.1.1.	CEL POLITYKI 1. CEL SZCZEGÓŁOWY 1.2. (ii)	FELB.01.04	Gmina Sulęcín	Zostały zaplanowane następujące zadania: Uzupełnienie infrastruktury sprzętowej w serwerowni o nowy serwer o parametrach dostosowanych do realizacji zadań związanych ze świadczeniem e-Usług. Uzupełnienie infrastruktury sprzętowej w serwerowni kolejne urządzenia do przechowywania kopii zapasowych wirtualnych sieciowych systemów operacyjnych oraz baz danych i aplikacji związanych ze świadczeniem e-Usług.	ŚM_ZIT_27 ŚM_ZIT_29	385 992,43/ 328 093,57	IV kw. 2025	I kw. 2026- IV kw. 2026
ŚM_ZIT_29	Rozwój i rozbudowa e-administracji w samorządach MOF – Gmina Międzyrzecz	6. 6.1. 6.1.1.	CEL POLITYKI 1. CEL SZCZEGÓŁOWY 1.2. (ii)	FELB.01.04	Gmina Międzyrzecz	W ramach zakresu rzeczowego planuje się pełną integrację systemu teleinformatycznego do elektronicznego zarządzania dokumentacją. System będzie umożliwiał wykonywanie pełni czynności kancelaryjnych, dokumentowanie przebiegu załatwiania spraw, gromadzenie i tworzenie dokumentów elektronicznych, integrację z SMS API (powiadomienia SMS dla mieszkańców o stanie załatwionych spraw) oraz masową obsługę podpisu elektronicznego. W wyniku realizacji projektu wprowadzone zostaną m.in. następujące funkcjonalności: - Bezpośrednia integracja z ePUAP2. Obsługa wysyłki dużych plików do ePUAP. - Mobilna Platforma e-Usług Publicznych mPEUP jest zintegrowana z platformą PeUP w obszarze dostępu do realizowanych spraw obywatela. - Przechowywanie załączników w systemie plików (z opcją wydzielenia plików z bazy danych). - Masowa obsługa podpisu elektronicznego. - Automatyzacja korespondencji elektronicznej. - Podpisywanie plików PDF w formacie PadES. - Rejestr umów. - Obsługa kwalifikowalnej pieczęci elektronicznej. - E-faktura. - E-doręczenia. - Połączenie systemów Gminy i jednostek z systemem podatkowym. - Nabycie kompetencji cyfrowych pracowników instytucji Urzędu Miejskiego i jednostek podległych w zakresie wdrażanej usługi.	ŚM_ZIT_27 ŚM_ZIT_28	614 363,13/ 522 208,66	I kw. 2025	II kw. 2025- IV kw. 2025

ŚM_ZIT_30	Wspólne Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera dla Gmin Świebodzin, Międzyrzecz i Sulęcina	7. 7.1. 7.1.1.	CEL POLITYKI 1. CEL SZCZEGÓŁOWY 1.3 (iii)	FELB.01.07	Gmina Świebodzin	Celem realizacji projektu jest wsparcie procesu obsługi inwestora i eksportera dla gmin Świebodzińsko-Międzyrzeckiego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego poprzez utworzenie Wspólnego Centrum Obsługi. W ramach Centrum przedsiębiorcy otrzymają wsparcie w zakresie usług doradczych dotyczących m.in. internacjonalizacji swojej działalności. Obsługa w odniesieniu do inwestorów będzie polegać na przedstawieniu komplementarnej oferty w zakresie możliwości inwestycyjnych na terenie ŚM MOF. Centrum będzie prowadzić także działania z zakresu przedsiębiorczości w szkołach znajdujących się na terenie ŚM MOF. Projekt wpisuje się w założenia CS 1.3 FEWL i ma charakter zintegrowany. Usługi Centrum będą świadczone dla całego obszaru ŚM MOF. Gminy członkowskie wybiorą jednego operatora, który będzie świadczył wsparcie w ramach powołanego Centrum. Trwałość projektu będzie gwarantowana przez Gminy członkowskie MOF oraz doświadczenie operatora. Odbiorcami projektu będą przedsiębiorcy z obszaru ŚM MOF oraz potencjalni inwestorzy, a także młodzież szkolna.	ŚM_ZIT_27 ŚM_ZIT_28 ŚM_ZIT_29	1 574 369,24/ 1 338 213,86	I kw. 2026	II kw. 2026- IV kw. 2027
-----------	--	----------------------	---	------------	------------------	---	-------------------------------------	-------------------------------	------------	--------------------------

Opracowanie własne

Tab. 60. Wykaz projektów przewidzianych do finansowania z pozostałych źródeł

A	B	C	D	E	F	G	H
Cel/ kierunek/ działanie	Kod projektu (pozostałe)	Nazwa projektu	Krótki opis projektu	Przewidywany lider	Wartość całkowita projektu (PLN)	Okres realizacji	Źródła finansowanie projektów
1	ŚM_POZ_01	Stworzenie Programu likwidacji emisji CO ₂	Ograniczenie niskiej emisji CO ₂ poprzez likwidację indywidualnych pieców węglowych, transformacja energetyczna miejskich systemów ciepłowniczych poprzez zastąpienie węglowodorów odnawialnymi (ekologicznymi) źródłami energii.	ŚMMOF	45 000,00 zł	2024 – 2030	Budżety własne gmin, program Ciepłe mieszkanie, program Czyste powietrze, Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027
1	ŚM_POZ_02	Stworzenie mapy potencjału rozwoju OZE	W ramach projektu stworzona zostanie wirtualna mapa określająca z jednej strony posiadany zasób OZE, a z drugiej wskazująca potencjał do rozwoju np. energii z biogazu, lokalizacji potencjalnych farm wiatrowych i fotowoltaiki.	Nadobrzański Klaster Energii Odnawialnej	48 000,00 zł	2024 – 2030	Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027
1	ŚM_POZ_03	Ochrona zasobów wodnych – edukacja	Edukacja w kierunku ograniczenia zużycia wody – tworzenie przyszłolnych zbiorników wodnych.	NGO wyłoniony w konkursie	35 000,00 zł	2024 – 2030	Programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027
2	ŚM_POZ_04	Wspólny system informacji turystycznej i kulturalnej.	Opracowanie wspólnego systemu informacji turystycznej: • trzy punkty stacjonarne (po jednym w każdej gminie); • strona internetowa, aplikacja dla turystów i mieszkańców; • oznakowanie wszystkich miejsc, które będą w aplikacji, na stronie www	Organizacja turystyczna PTTK	90 000,00 zł	2024 – 2030	Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach lokalnej grupy działania
2	ŚM_POZ_05	Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza	W następstwie realizacji projektu określona zostanie aktualna wiedza na temat walorów przyrodniczych. Fundament dla optymalnego zagospodarowania przestrzennego. Podstawa planowania, wsparcie rozwoju turystyki.	NGO wyłoniony w konkursie	85 000,00 zł	2024 – 2030	Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko

A	B	C	D	E	F	G	H
3	ŚM_POZ_06	Kształtowanie kompetencji informatycznych dzieci i seniorów	Wspólne niwelowanie wykluczenia cyfrowego – młodzież uczy seniorów.	NGO wyłoniony w konkursie	45 000,00 zł	2024 – 2030	Krajowy Plan Odbudowy
3	ŚM_POZ_07	Program wczesnoszkolnej edukacji technicznej „Od przedszkola do politechniki”.	Rozbudzenie od lat przedszkolnych – inspirowanych zabawą – zainteresowań techniką oraz kształcenie umiejętności politechnicznych i rozwój wiedzy technicznej, np. przez udział we wspólnym wykonywaniu użytecznych przedmiotów. Cel – otwarcie szerokich rzesz młodzieży na wybór zawodów technicznych na wszystkich poziomach kształcenia.	NGO wyłoniony w konkursie	54 000,00 zł	2024 – 2030	Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027
3	ŚM_POZ_08	Doskonalenie umiejętności zawod. dorosłych	Zniwelowanie utrudnionego dostępu do udziału w kursach i szkoleniach podnoszących kwalifikacje zawodowe oraz umiejętności. Niedostosowanie do rynku pracy, problem z kwalifikacjami uchodźców – brak dostosowania do rynku pracy.	Cech Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorczości w Świebodzinie	120 000,00 zł	2024 – 2030	Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027
4	ŚM_POZ_09	Centrum Aktywności Lokalnej – Inkubator NGO.	Cel – stworzenie miejsca, w którym organizacje pozarządowe będą mogły działać, rozwijać swoje projekty i zwiększać swoją skuteczność. Grupa docelowa - organizacje pozarządowe oraz lokalne społeczności, które potrzebują wsparcia w zakresie rozwoju projektów i działań na rzecz społeczności.	Stowarzyszenie na Rzecz Edukacji „Pomost”	360 000,00 zł	2024 – 2030	Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027
4	ŚM_POZ_10	Zwiększanie dostępu do dóbr kultury osób zagrożonych wykluczeniem	Projekt polega na udostępnianiu dóbr kultury w szczególności osobom zagrożonym wykluczeniem: uchodźcom, mniejszościom wykluczonym społecznie, w tym – dzieciom oraz ich aktywizacji (warsztaty międzypokoleniowe); Celem jest zaangażowanie osób wykluczonych z kultury.	NGO wyłoniony w konkursie	24 000,00 zł	2024 – 2030	Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027
4	ŚM_POZ_11	Mieszkania wspomagane i treningowe (rozbudowa) Świebodzin.	Cel – pomoc osobom z niepełnosprawnościami w osiągnięciu niezależności i samodzielności w życiu codziennym. Grupa docelowa – osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności. Rezultat – zapewnienie mieszkań treningowych i wspomaganych, w których osoby z niepełnosprawnościami będą doskonalić umiejętności życia codziennego w oparciu o zasady zrównoważonego rozwoju.	Stowarzyszenie na Rzecz Edukacji „Pomost”	360 000,00 zł	2024 – 2030	Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027

A	B	C	D	E	F	G	H
4	ŚM_POZ_12	Rozwój usług społecznych Asystent Osoby z niepełnosprawnością.	Cel – zwiększenie dostępności i jakości usług asystenckich dla osób z niepełnosprawnościami, które potrzebują wsparcia w codziennym życiu. Grupa docelowa projektu to osoby z różnymi rodzajami niepełnosprawności, które mają problemy z samoobsługą, przemieszczaniem się czy komunikowaniem się z otoczeniem.	Stowarzyszenie na Rzecz Edukacji „Pomost”	60 000,00 zł	2024 – 2030	Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027
4	ŚM_POZ_13	Dzienny dom pobytu	Zwiększenie włączenia społecznego 20 osób niepełnosprawnych lub niesamodzielnych poprzez prowadzenie dziennego domu pobytu.	Stowarzyszenie na Rzecz Edukacji „Pomost”	1 360 000,00 zł	2024 – 2030	Programu resortowego Ministra Rodziny i Polityki Społecznej "Opieka wychnieniowa"
4	ŚM_POZ_14	Rozwój usług w zielonych gosp. opiekuńczych transport d2d.	Cel – stworzenie i rozwój modelu biznesowego zielonych gospodarstw opiekuńczych, które oferują kompleksowe usługi opiekuńcze dla osób starszych lub z niepełnosprawnościami, w oparciu o zrównoważone i ekologiczne metody produkcji.	NGO wyłoniony w konkursie	120 000,00 zł	2024 – 2030	Europejski Fundusz Społeczny
4	ŚM_POZ_15	Wsparcie psychologiczne psychiatryczne dla dzieci i młodzieży	Cel – zapewnienie wsparcia psychologicznego oraz psychiatrycznego dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym, którzy doświadczają trudności emocjonalnych, społecznych lub behawioralnych. Grupa docelowa projektu to dzieci i młodzież w wieku szkolnym, którzy potrzebują wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego	NGO wyłoniony w konkursie	848 000,00 zł	2024 – 2030	Europejski Fundusz Społeczny
4	ŚM_POZ_16	Tworzenie miejsc opieki żłobkowej – wyrównanie szans na rynku pracy.	Cel – Zwiększenie równości kobiet i mężczyzn pod względem dostępu do zatrudnienia, rozwoju kariery zawodowej, godzenia życia zawodowego i prywatnego, a także promowanie równego wynagrodzenia za taką samą pracę	Stowarzyszenie na Rzecz Edukacji „Pomost”	120 000,00 zł	2024 – 2030	Europejski Fundusz Społeczny
4	ŚM_POZ_17	Readaptacja społeczno-zawodowa	Zwiększenie aktywności i integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez organizację działań integracyjnych, szkoleń, warsztatów oraz innych form aktywności.	Fundacja INSTEL	90 000,00 zł	2024 – 2030	Europejski Fundusz Społeczny
4	ŚM_POZ_18	Integracja społeczno-zawodowa CIS/KIS.	Cel główny – Zwiększenie aktywności i integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem poprzez organizację działań integracyjnych, szkoleń, warsztatów	Stowarzyszenie na Rzecz Edukacji „Pomost”	90 000,00 zł	2024 – 2030	Europejski Fundusz Społeczny

A	B	C	D	E	F	G	H
			tów oraz innych form aktywności w Centrach Integracji Społecznej i Klubach Integracji Społecznej . Grupa docelowa: Razem 120 osób				
4	ŚM_POZ_19	Wsparcie psychologicz. dla rodzin osób z niepełnosprawnością	Cel – poprawa jakości życia i funkcjonowania osób z niepełnosprawnością oraz ich rodzin poprzez udzielanie pomocy psychologicznej i pedagogicznej. Grupą docelową są rodziny osób z niepełnosprawnością, które potrzebują wsparcia i pomocy w radzeniu sobie z trudnościami związanymi z opieką nad bliskimi.	NGO wyłoniony w konkursie	144 000,00 zł	2024 –2030	Europejski Fundusz Społeczny
4	ŚM_POZ_20	Wsparcie dla osób zależnych – wolontariat.	Projektem jest świadczenie wsparcia w zakresie usług życia codziennego dla osób z niepełnosprawnością, seniorów oraz wolontariuszy. Cel – poprawa jakości życia i samodzielności osób z niepełnosprawnością oraz seniorów poprzez udzielanie pomocy w codziennych czynnościach oraz w organizacji czasu wolnego.	Stowarzyszenie na Rzecz Edukacji „Pomost”	90 000,00 zł	2024 – 2030	Europejski Fundusz Społeczny
4	ŚM_POZ_21	Młodość za nami – pełnia życia przed nami.	Utworzenie całodobowego systemu wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami (objęcie wsparciem specjalistycznym, opieka terapeutyczna, pielęgniarska) zaopatrzenie, bezpieczeństwo.	OPS Świebodzin	360 000,00 zł	2024 –2030	Program wieloletni na rzecz Osób Starszych „Aktywni+” na lata 2021–2025
4	ŚM_POZ_22	Rozwój usług społecznych-Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością	Celem projektu będzie zwiększenie dostępności usług asystencji osobistej jako formy ogólnodostępnego wsparcia w wykonywaniu codziennych czynności oraz funkcjonowaniu w życiu społecznym osób z niepełnosprawnościami zamieszkujących teren Gminy Świebodzin.	Stowarzyszenie „BONA FIDES”	1 000 000,00 zł	2024-2030	Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027; Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”
4	ŚM_POZ_23	Rozwój usług społecznych – Opieka wychowawcza	Cel projektu: rozwój usług społecznych poprzez zwiększenie dostępności do usług opieki wychowawczej i całodobowej.	Stowarzyszenie „BONA FIDES”	1 500 000,00 zł	2024-2030	Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027; Programu resortowego Ministra Rodziny i Polityki Społecznej "Opieka wychowawcza"
4	ŚM_POZ_24	Tworzenie i prowadzenie mieszkań wspomaganych, treningowych	Cel- utrzymanie lub rozwijanie niezależności osób starszych, osób z niepełnosprawnością na poziomie ich możliwości psychofizycznych poprzez zapewnienie usług bytowych, pomocy w wykonywaniu czynności niezbędnych w codziennym funkcjonowaniu i realizacji kontaktów społecznych.	Stowarzyszenie „BONA FIDES”	1 500 000,00 zł	2024-2030	Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027

A	B	C	D	E	F	G	H
5	ŚM_POZ_25	Aplikacja mapująca transport DRT.	Stworzenie aplikacji na telefon w celu łączenia kierowców prywatnych z mieszkańcami.	NGO wyłoniony w konkursie	80 000,00 zł	2024 – 2030	
5	ŚM_POZ_26	Murale absorbujące CO ₂ .	Zaplanowano wykonanie ekologicznych murali z wykorzystaniem farby pochłaniającej CO ₂	Stowarzyszenie Artystyczne Otwarcie	30 000,00 zł	2024 – 2030	Budżet województwa lubuskiego, budżety gmin
5	ŚM_POZ_27	Ogrody kieszonkowe w przestrzeni publicznej	Rezultatem projektu będzie zagospodarowanie przestrzeni publicznej przy pomocy <u>ogrodów kieszonkowych</u> (domki dla owadów, rośliny wieloletnie, wielokolorowe itp.) Zaangażowanie międzypokoleniowe.	Stowarzyszenie Artystyczne Otwarcie	36 000,00 zł	2024 – 2030	Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027
7	ŚM_POZ_28	Inkubator przedsiębiorczości i mikrogranting	Udostępnianie miejsca i adresu nowym podmiotom gospodarczym.	Fundacja INSTEL Świebodzin	160 000,00 zł	2024 – 2030	Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027
RAZEM całkowita wartość projektów przewidzianych do finansowania spoza ZIT:					8 854 000,00 zł		

Opracowanie własne

6.4. Powiązanie pomiędzy projektami (wiązki projektów)

Tab. 61. Wiazki projektów i opisy powiązań między projektami

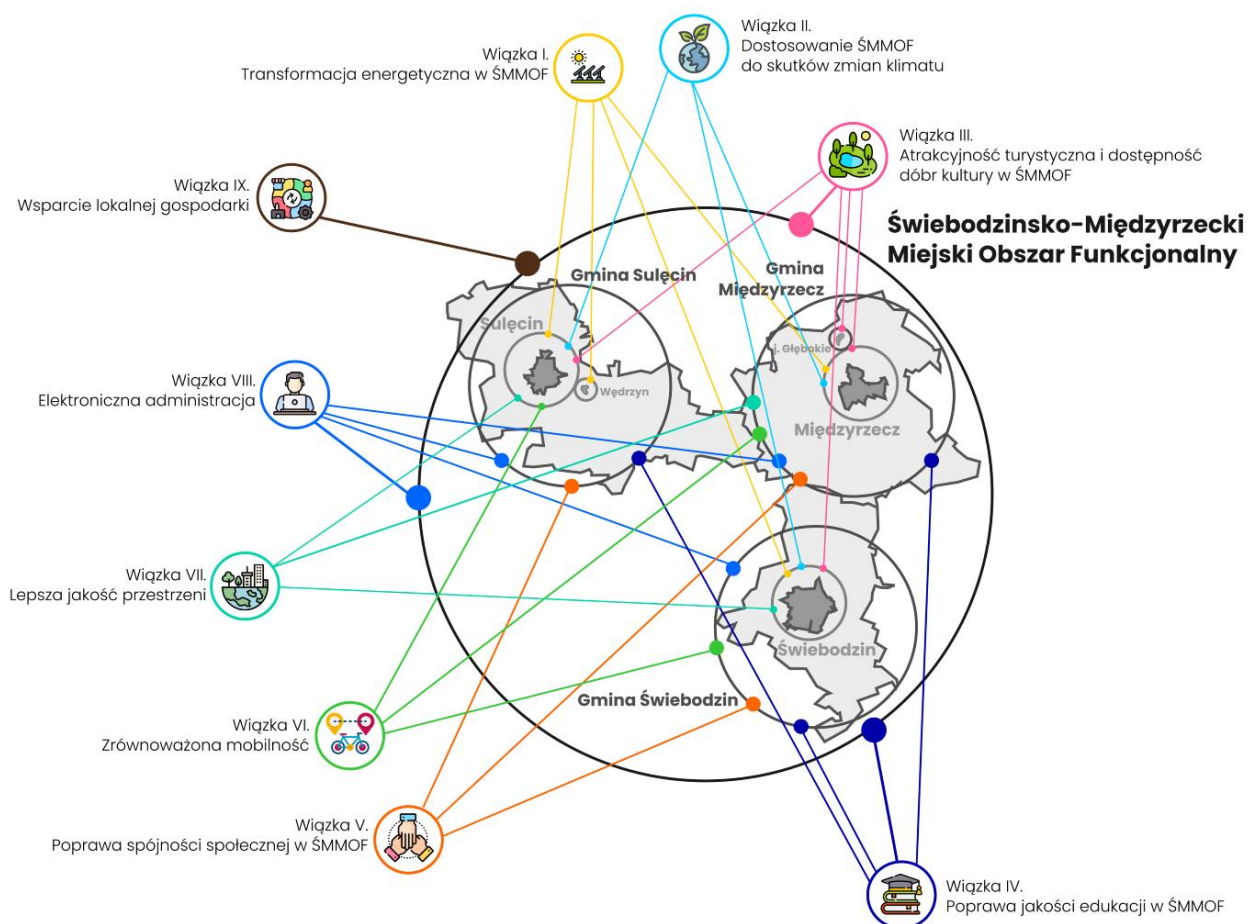
Wiązka projektów	Projekty i opisy powiązań pomiędzy nimi:
Wiązka I: Transformacja energetyczna w ŚMMOF	• ŚM_ZIT_01 • ŚM_ZIT_02 • ŚM_ZIT_03 • ŚM_ZIT_04 • ŚM_POZ_01 • ŚM_POZ_02 • ŚM_POZ_26 • ŚM_POZ_27 Projekty w ramach Wiązki I dotyczą redukcji CO₂ poprzez zastępowanie bezemisyjnymi źródłami dotychczasowych źródeł emisyjnych, oraz poprzez działania miękkie (planistyczne i diagnostyczne). Działania inwestycyjne będą wspólnie monitorowane co do uzyskanych produktów i rezultatów.
Wiązka II: Dostosowanie ŚMMOF do skutków zmian klimatu	• ŚM_ZIT_05 • ŚM_ZIT_06 • ŚM_ZIT_07 • ŚM_ZIT_08 • ŚM_POZ_03 Projekty w ramach Wiązki II dotyczą dostosowania do skutków zmian klimatu, w szczególności poprzez zatrzymywanie i powtórne używanie wody opadowej. Projekt ŚM_POZ_03 zawiera działania miękkie (edukacyjne) w tym zakresie. Działania inwestycyjne będą wspólnie monitorowane co do uzyskanych produktów i rezultatów.
Wiązka III: Atrakcyjność turystyczna i dostęp do dóbr kultury w ŚMMOF	• ŚM_ZIT_09 • ŚM_ZIT_10 • ŚM_ZIT_11 • ŚM_ZIT_12 • ŚM_ZIT_13 • ŚM_ZIT_23 • ŚM_ZIT_24 • ŚM_ZIT_25 • ŚM_ZIT_26 • ŚM_POZ_04 • ŚM_POZ_05 • ŚM_POZ_25 Projekty w ramach Wiązki III dotyczą zwiększania atrakcyjności turystycznej oraz dostępu do dóbr kultury. Projekt ŚM_POZ_22 jest projektem parasolowym dla całej wiązki. Działania inwestycyjne będą wspólnie monitorowane co do uzyskanych rezultatów.
Wiązka IV: Poprawa jakości edukacji w ŚMMOF	• ŚM_ZIT_14 • ŚM_ZIT_15 • ŚM_ZIT_16 • ŚM_ZIT_17 • ŚM_ZIT_18 • ŚM_ZIT_19 • ŚM_POZ_06 • ŚM_POZ_07 • ŚM_POZ_08 Projekty w ramach Wiązki IV dotyczą poprawy jakości i poziomu edukacji. Działania w ramach całej wiązki będą zintegrowane na poziomie wspólnych zamówień i szkoleń, sieci wymiany doświadczeń i usług oraz będą wspólnie monitorowane co do uzyskanych rezultatów.

Wiązka projek- tów	Projekty i opisy powiązań pomiędzy nimi:		
Wiązka V: Po- prawa spójno- ści społecznej w ŚMMOF	- ŚM_ZIT_20 - ŚM_ZIT_21 - ŚM_ZIT_22 - ŚM_POZ_09 - ŚM_POZ_10 - ŚM_POZ_11 - ŚM_POZ_12 - ŚM_POZ_13 - ŚM_POZ_14 - ŚM_POZ_15 - ŚM_POZ_16 - ŚM_POZ_17 - ŚM_POZ_18 - ŚM_POZ_19 - ŚM_POZ_20 - ŚM_POZ_21 - ŚM_POZ_22 - ŚM_POZ_23 - ŚM_POZ_24		
	Projekty w ramach Wiązki V dotyczą włączenia społecznego, aktywizacji społecznej i zawodowej oraz usług środowiskowych, w szczególności prowadzonych w formie zdeinstytucjonalizowanej. Projekt ŚM_POZ_09 ma charakter parasolowy (Centrum Aktywności Lokalnej – Inkubator NGO). Działania w ramach całej wiązki będą zintegrowane na poziomie wymiany doświadczeń i usług oraz wspólnie monitorowane co do uzyskanych rezultatów.		
Wiązka VI: Zrównoważona mobilność	- ŚM_ZIT_24 - ŚM_ZIT_25 - ŚM_ZIT_26 - ŚM_POZ_25		
	Projekty w ramach Wiązki VI dotyczą zrównoważonej mobilności. Projekty inwestycyjne ŚM_ZIT_24, ŚM_ZIT_25 i ŚM_ZIT_26 dotyczą mobilności rowerowej: budowy dróg rowerowych, a projekt miękkiej ŚM_POZ_22 dotyczy usystematyzowania transportu typu door-to door. Działania w ramach całej wiązki będą wspólnie monitorowane co do uzyskanych rezultatów.		
Wiązka VII: Lepsza jakość przestrzeni	- ŚM_ZIT_08 - ŚM_ZIT_09 - ŚM_ZIT_10 - ŚM_ZIT_11 - ŚM_ZIT_12 - ŚM_ZIT_13 - ŚM_ZIT_23 - ŚM_ZIT_24 - ŚM_ZIT_25 - ŚM_ZIT_26 - ŚM_POZ_26		
	Projekty w ramach Wiązki VII dotyczą kształtowania przestrzeni publicznych wysokiej jakości. Projekty ŚM_ZIT_10 do ŚM_ZIT_13 wchodzi także w skład wiązki III i tam będą monitorowane pod kątem oddziaływania na turystykę, natomiast w wiązce VII jest monitorowana zmiana jakości przestrzeni publicznych i intensywność korzystania z nich przez samych mieszkańców. Działania inwestycyjne będą wspólnie monitorowane co do uzyskanych produktów i rezultatów (ilości osób korzystających rocznie z przekształconych przestrzeni).		
Wiązka VIII: Elektroniczna administracja	- ŚM_ZIT_27 - ŚM_ZIT_28 - ŚM_ZIT_29		
	Projekty w ramach Wiązki VIII dotyczą e-administracji i cyfryzacji usług administracyjnych w ŚMMOF. Działania będą wspólnie monitorowane co do uzyskanych produktów i rezultatów oraz co do zgodności ze standardami krajowymi dla e-administracji.		

Wiązka projek- tów	Projekty i opisy powiązań pomiędzy nimi:	
Wiązka IX: Elektroniczna administracja	ŚM_ZIT_30	ŚM_POZ_28
	Projekty w ramach Wiązki IX dotyczą wsparcia lokalnej przedsiębiorczości. Działania będą wspólnie monitorowane co do uzyskanych rezultatów (ilości wspartych przedsiębiorców).	

Opracowanie własne Partnerstwa

Rysunek 69. Przestrzenny rozkład planowanych działań wraz z przedstawieniem graficznym wiązek zintegrowanych projektów w ramach Strategii ŚMMOF

Źródło: opracowanie własne.

Tę grafikę zaprojektowano używając ikon pochodzących z Flaticon.com

6.5. Wskaźniki produktów i rezultatów poszczególnych projektów

Tab. 62. Wskaźniki produktów i rezultatów poszczególnych projektów

B	C	A	D	E	F
Cel strategiczny/ cel operacyjny/ działanie	Priorytet FEWL	Kod projektu (ZIT-owskie)	Nazwa projektu	Wskaźnik produktu	Wskaźnik rezultatu
1.1.1.	2.2	ŚM_ZIT_01	Budowa instalacji fotowoltaicznej na potrzeby funkcjonowania basenu miejskiego w Międzyrzeczu	RCO 22 Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej)	RCR 31 Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia elektryczna, energia cieplna)
1.1.1.	2.2	ŚM_ZIT_02	Budowa instalacji fotowoltaicznej na potrzeby funkcjonowania basenu miejskiego w Świebodzinie.	RCO 22 Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej)	RCR 31 Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia elektryczna, energia cieplna)
1.1.1.	2.2	ŚM_ZIT_03	Budowa instalacji fotowoltaicznej na potrzeby funkcjonowania Stacji Uzdatniania Wody w Sulęcinie	RCO 22 Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej)	RCR 31 Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia elektryczna, energia cieplna)
1.1.1.	2.2	ŚM_ZIT_04	Budowa instalacji fotowoltaicznej na potrzeby funkcjonowania oczyszczalni ścieków w Wędrzynie	RCO 22 Dodatkowa zdolność wytwarzania energii odnawialnej (w tym: energii elektrycznej, energii cieplnej)	RCR 31 Wytworzona energia odnawialna ogółem (w tym: energia elektryczna, energia cieplna)
1.2.3.	2.4	ŚM_ZIT_05	Rozproszony system gromadzenia wód opadowych w gminie Międzyrzecz.	PLRO044 Pojemność obiektów małej retencji	RCR 35 ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej

B	C	A	D	E	F
1.2.3.	2.4	ŚM_ZIT_06	Rozproszony system gromadzenia wód opadowych w Gminie Świebodzin.	PLRO044 Pojemność obiektów małej retencji	RCR 35 ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej
1.2.3.	2.4	ŚM_ZIT_07	Rozproszony system gromadzenia wód opadowych w gminie Sulęcín	PLRO044 Pojemność obiektów małej retencji	RCR 35 ludność odnosząca korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej
2.1.2	2.7	ŚM_ZIT_08	Utworzenie centrum ochrony bioróżnorodności i edukacji przyrodniczej w Świebodzinie	PLRO194 - Liczba obiektów infrastruktury na cele ukierunkowania ruchu turystycznego albo edukacji przyrodniczej	RCR 95 - Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury
2.1.2	2.7	ŚM_ZIT_09	Ochrona bioróżnorodności i zrównoważone wykorzystanie obszarów rezerwatu nietoperzy w Pniewie-	PLRO194 - Liczba obiektów infrastruktury na cele ukierunkowania ruchu turystycznego albo edukacji przyrodniczej	RCR 95 - Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury
2.1.2	5.1	ŚM_ZIT_10	Wzmocnienie potencjału turystycznego gminy Międzyrzecz poprzez inwestycje w infrastrukturę turystyczną.	RCO 77 – Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	RCR 77 - Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem osoby odwiedzające/rok
2.1.5	2.7	ŚM_ZIT_11	Modernizacja zielonej infrastruktury Ogródka Jordanowskiego w m. Sulęcín	PLRO194 - Liczba obiektów infrastruktury na cele ukierunkowania ruchu turystycznego albo edukacji przyrodniczej	RCR 95 - Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury
2.1.5	5.1	ŚM_ZIT_12	Modernizacja historycznego kompleksu sportowo-rekreacyjnego zlokalizowanego na Winnej Górze w m. Sulęcín - etap II	RCO 114 Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	Liczba osób korzystających ze wspartych terenów rekreacyjnych
2.2.1.	5.1	ŚM_ZIT_13	Rozbudowa budynku Świebodzińskiego Domu Kultury – etap II.	RCO 77 Liczba obiektów kulturalnych i turystycznych objętych wsparciem	RCR 77 - Liczba osób odwiedzających obiekty kulturalne i turystyczne objęte wsparciem

B	C	A	D	E	F
3.1.1. – 3.1.3.	4 f	ŚM_ZIT_14	Akademia Zdolnych Przedszkolaków w Gminie Międzyrzecz	PLFCO02 Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego	PLFCR04 Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują przez co najmniej 24 miesiące po zakończeniu projektu
3.1.1. – 3.1.3.	4 f	ŚM_ZIT_15	Akademia Zdolnych Przedszkolaków w Gminie Świebodzin	PLFCO02 Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego	PLFCR04 Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują przez co najmniej 24 miesiące po zakończeniu projektu
3.1.1. – 3.1.3.	4 f	ŚM_ZIT_16	Akademia Zdolnych Uczniów w Gminie Międzyrzecz	PLFCO03 Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	PLFCR01 Liczba uczniów, którzy nabyl kwalifikacje po opuszczeniu programu
3.1.1. – 3.1.3.	4.f.	ŚM_ZIT_17	Akademia Zdolnych Uczniów w Gminie Świebodzin	PLFCO03 Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	PLFCR01 Liczba uczniów, którzy nabyl kwalifikacje po opuszczeniu programu
3.1.1.	4 f	ŚM_ZIT_18	Nauka nie musi być nudna- edukacja w gminie Sulęcín	PLFCO03 Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem	PLFCR01 Liczba uczniów, którzy nabyl kwalifikacje po opuszczeniu programu
3.1.1.	4 f	ŚM_ZIT_19	Nauka nie musi być nudna- edukacja przedszkolna w gminie Sulęcín	PLFCO02 Liczba dofinansowanych miejsc wychowania przedszkolnego	PLFCR04 Liczba miejsc wychowania przedszkolnego, które funkcjonują przez co najmniej 24 miesiące po zakończeniu projektu

B	C	A	D	E	F
4.1.1.	4 h	ŚM_ZIT_20	Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją, w tym w szczególności osób bezrobotnych i biernych zawodowo z terenu gminy Międzyrzecz	EECO02 - Liczba osób bezrobotnych objętych wsparciem w programie EECO04 - Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	EECR03 - Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu
4.1.1.	6 h	ŚM_ZIT_21	Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją, w tym w szczególności osób bezrobotnych i biernych zawodowo z terenu gminy Świebodzin.	EECO02 - Liczba osób bezrobotnych objętych wsparciem w programie EECO04 - Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	EECR03 - Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu
4.1.1.	6 h	ŚM_ZIT_22	Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją, w tym w szczególności osób bezrobotnych i biernych zawodowo z terenu gminy Sulęcín.	EECO02 - Liczba osób bezrobotnych objętych wsparciem w programie EECO04 - Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	EECR03 - Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu
5.1.1.	5.1	ŚM_ZIT_23	Zagospodarowanie terenu na osiedlu Widok w Świebodzinie.	RCO 114 - Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich	RCR 095 - Ludność mająca dostęp do nowej lub udoskonalonej zielonej infrastruktury
5.2.1.	2.8	ŚM_ZIT_24	Rozwój transportu rowerowego w Gminie Międzyrzecz	RCO 58 - Wspierana infrastruktura rowerowa	RCR 29 – Szacowana emisja gazów cieplarnianych
5.2.1.	2.8	ŚM_ZIT_25	Rozwój transportu rowerowego na obszarze Gminy Świebodzin	RCO 58 - Wspierana infrastruktura rowerowa	RCR 29 – Szacowana emisja gazów cieplarnianych
5.2.1.	2.8	ŚM_ZIT_26	Rozwój transportu rowerowego poprzez budowę ścieżek rowerowych na terenie Gminy Sulęcín	RCO 58 - Wspierana infrastruktura rowerowa	RCR 29 – Szacowana emisja gazów cieplarnianych
6.1.1.	1.2	ŚM_ZIT_27	Rozwój i rozbudowa e-administracji w Gminie Świebodzin	RCO 14 - Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych	RCR 11 – Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych
6.1.1.	1.2	ŚM_ZIT_28	Rozwój i rozbudowa e-administracji w samorządach MOF – gmina Sulęcín.	RCO 14 - Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych	RCR 11 – Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych

B	C	A	D	E	F
6.1.1.	1.2	ŚM_ZIT_29	Rozwój i rozbudowa e-administracji w samorządach MOF – Gmina Międzyrzecz	RCO 14 - Instytucje publiczne otrzymujące wsparcie na opracowywanie usług, produktów i procesów cyfrowych	RCR 11 – Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych
7.1.1.	1.7	ŚM_ZIT_30	Wspólne Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera dla Gmin Świebodzin, Międzyrzecz i Sulęcín.	RCO 01 - Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	PLRR 085 - Liczba obsługiwanych inwestorów

Opracowanie własne

7. Wdrażanie: warunki i procedury obowiązujące w realizacji strategii

7.1. Zarządzanie wdrażaniem strategii

7.1.1. Forma instytucjonalizacji

Partnerstwo **Świebodzińsko-Międzyrzecki Miejski Obszar Funkcjonalny** zostało zawiązane przez trzy gminy miejsko-wiejskie województwa lubuskiego: Świebodzin (pow. świebodziński), Międzyrzecz (pow. międzyrzecki) i Sulęcín (pow. sulęciński). Partnerstwo Świebodzińsko-Międzyrzecki Miejski Obszar Funkcjonalny zostało zawarte **w formie porozumienia międzygminnego** w dniu 8.10.2021 i opublikowane w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubuskiego 12.11.2021. Porozumienie zostało aktualizowane 9 lutego 2023 r., wprowadzono m.in. zapisy o powołaniu Zespołu Partnerów Społeczno-Gospodarczych jako ciała doradczego Lidera Związku ZIT.

7.1.2. System zarządzania wdrażaniem strategii

W porozumieniu międzygminny członkowie Partnerstwa zdecydowali się na system zarządzania tworzony przez następujące struktury:

- Komitet Sterujący ZIT,
- Grupę Roboczą ZIT,
- Zespół Partnerów Społeczno-Gospodarczych.

7.1.2.1. Komitet sterujący ZIT.

Komitet sterujący ZIT stanowią burmistrzowie gmin wchodzących w skład Partnerstwa. Burmistrzowie mogą oddelegować do prac w Komitecie Sterującym inne osoby na podstawie upoważnienia przekazanego Przewodniczącemu Komitetu Sterującego. Funkcję Przewodniczącego sprawuje organ wykonawczy Lidera Związku ZIT. Komitet sterujący pracuje kolegialnie poprzez podejmowanie decyzji zwykłą większością głosów, odbywając zebrania w zależności od potrzeb. Dopuszczalne jest także głosowanie „on-line” oraz w trybie obiegowym. Decyzje podejmowane przez Komitet mają charakter zarządzania strategicznego w odniesieniu do ZIT.

Komitet sterujący wykonuje następujące zadania:

- opiniuje projekt strategii, propozycje jej zmian oraz innych dokumentów niezbędnych do zarządzania ZIT,

- inicjuje zmiany strategii,
- prowadzi nadzór nad procesem zarządzania ZIT,

7.1.2.2. Grupa robocza ZIT

Grupę roboczą ZIT tworzą pracownicy wskazani przez Komitet sterujący. Grupa robocza realizuje zadania związane z zarządzaniem strategią na poziomie operacyjnym i projektowym, wykonuje także decyzje podjęte przez Komitet sterujący. Do szczegółowych zadań należących do kompetencji Grupy roboczej należy:

- inicjowanie prac nad aktualizacją lub zmianą strategii,
- identyfikacja, realizacja i koordynacja projektów realizowanych w ramach ZIT ŚMMOF,
- zapewnienie komplementarności realizowanych w ramach ZIT ŚMMOF działań,
- monitorowanie wdrażania strategii w oparciu o wypracowany system wskaźników realizacji,
- przekazywanie, na rządanie Komitetu, danych dotyczących postępu realizacji strategii.

Pracami Grupy roboczej kieruje Koordynator mianowany spośród członków Grupy roboczej przez Komitet sterujący.

7.1.2.3. Zespół partnerów społeczno-gospodarczych

Zadaniem Zespołu Partnerów Społeczno-Gospodarczych jest pełnienie roli doradczej względem Lidera Porozumienia ZIT.

Do zadań zespołu należy w szczególności:

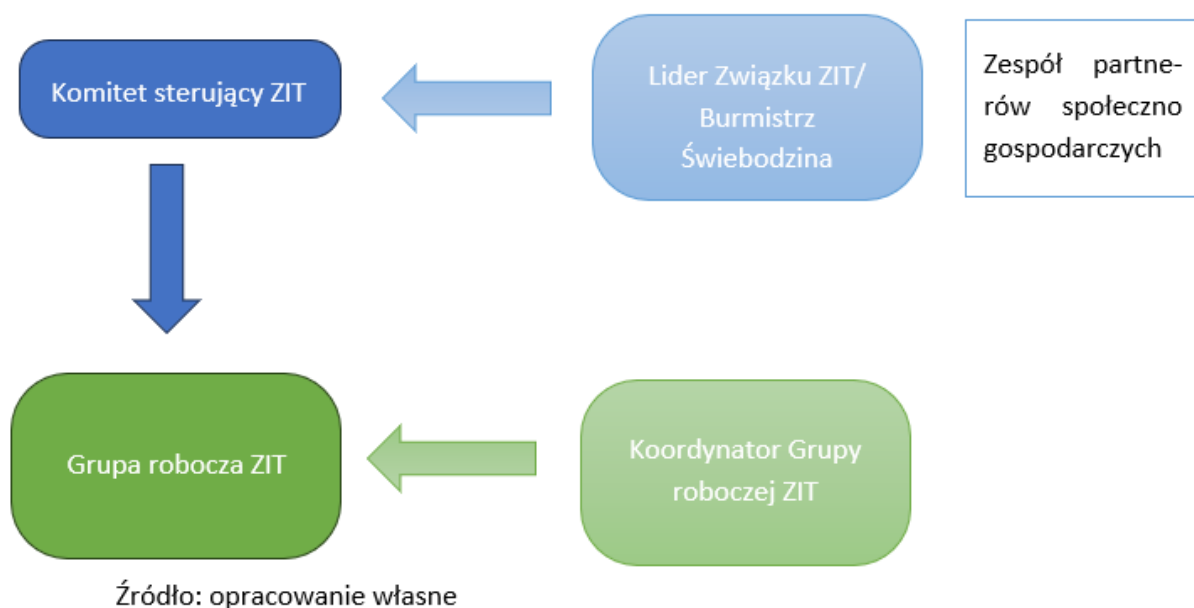
- udział w organizowanych spotkaniach i warsztatach związanych z zarządzaniem i wdrażaniem strategii,
- opiniowanie projektu strategii oraz propozycji jej zmian i innych dokumentów,
- inicjowanie zmian strategii,
- opiniowanie uchwał kierunkowych dotyczących wdrażania strategii.

W skład Zespołu wchodzi w szczególności przedstawiciele podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji działających na obszarze Porozumienia.

Członków Zespołu powołuje Lider Porozumienia spośród kandydatów wskazanych przez Komitet Sterujący lub spośród osób zgłoszonych w ramach otwartego naboru zorganizowanego przez Lidera.

Opinie wydawane przez Zespół mają charakter doradczy i nie są wiążące dla Lidera Porozumienia ZIT.

Rysunek 70. Struktura zarządzania Zintegrowanymi Inwestycjami Terytorialnymi Świebodzińsko-Międzyrzeckiego Miejskiego Ośrodka Funkcjonalnego

7.1.2.4. Cykl aktualizacji strategii

Nie przewiduje się regularnego cyklu aktualizacji strategii. Strategia będzie w miarę pojawiających się potrzeb poddawana przeglądowi pod kątem aktualności zapisanych w niej rozwiązań i ewentualnej potrzeby aktualizacji. W razie stwierdzenia takiej potrzeby aktualizacji dokonuje Komitet Sterujący.

Wnioski w sprawie potrzeby aktualizacji przedkłada Komitetowi grupa robocza.

7.1.3. Monitorowanie i ocena wdrażania

7.1.3.1. Monitorowanie procesu wdrażania strategii

Monitorowanie wdrażania strategii to obserwowanie w czasie rzeczywistym procesu realizacji projektów i powstawania w ich ramach produktów. Monitorowanie polega na systematycznym zbieraniu i przetwarzaniu danych opisujących postęp realizacji projektów strategicznych i uzupełniających i skupia się przede wszystkim na terminowości realizacji zadań i osiągania produktów w zaplanowanych terminach. Tak rozumiany monitoring spełnia także rolę systemu wczesnego ostrzegania o ewentualnych nieprawidłowościach.

Oto planowana struktura monitoringu:

- każdy realizowany aktualnie projekt ma powołanego koordynatora projektu,
- wewnętrzna struktura monitorowania projektu jest ustalana przez koordynatora projektu i jest decyzją operacyjną a nie strategiczną,
- koordynatorzy projektów przekazują w rytmie miesięcznym (lub innym uzgodnionym, jednak nie rzadziej, niż raz na 6 miesięcy) krótką syntetyczną informację o przebiegu wdrażania projektów grupie roboczej,
- raz do roku koordynatorzy projektów sporządzają pisemny raport z realizacji projektu w danym roku,
- Grupa robocza przedstawia Komitetowi Sterującemu raz do roku zbiorczy krótki raport o realizacji strategii, będący syntetycznym streszczeniem raportów koordynatorów,
- Komitet sterujący może na podstawie raportów z monitoringu zalecić grupie roboczej kierunkowe działania korygujące lub naprawcze.

7.1.3.2. Ocena (ewaluacja) stopnia osiągnięcia celów strategicznych

Wyniki ewaluacji ex ante są umieszczone w rozdziale 8.2.2. Ewaluacja etapowa i końcowa jest planowana w następujących terminach:

- grudzień 2026 (ewaluacja etapowa);
- grudzień 2030 (ewaluacja końcowa).

Przedmiotem ewaluacji etapowej i końcowej będzie co do zasady stopień:

1. osiągnięcia rezultatów bezpośrednich (skuteczności realizowania projektów);
2. osiągnięcia rezultatów strategicznych (skuteczności osiągania celów).

7.1.4. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Strategia rozwoju ponadlokalnego stanowi podstawę **zintegrowanego systemu programowania rozwoju Partnerstwa Związku ZIT**, na który składają się:

- strategię i politykę (tj. dokumenty strategiczne o charakterze **kierunkowo-planistycznym**), tj.:
 - strategię rozwoju poszczególnych gmin wchodzących w skład Partnerstwa,
 - strategię branżową lub politykę Partnerstwa (strategie całego Partnerstwa sporządzane dla określonych obszarów tematycznych albo dokumenty deklarujące zasady i wartości lub wyrażające sposób myślenia Partnerstwa o danej dziedzinie),
 - strategię branżową lub politykę gmin wchodzących w skład Partnerstwa (strategie poszczególnych JST wchodzących w skład Partnerstwa sporządzane dla określonych obszarów tematycznych albo dokumenty deklarujące zasady i wartości lub wyrażające sposób myślenia JST o danej dziedzinie),
- dokumenty wykonawcze (o charakterze **wdrożeniowo-operacyjnym**), tj:
 - programy rozwoju dla strategii rozwoju gmin lub strategii rozwoju ponadlokalnego – dokumenty konkretyzujące (uszczegóławiające) realizację poszczególnych celów strategicznych zawartych w strategiach rozwoju;
 - programy, których zakres wynika bezpośrednio ze strategii rozwoju gmin lub strategii rozwoju ponadlokalnego;
 - inne dokumenty wykonawcze dla strategii rozwoju gmin lub strategii rozwoju ponadlokalnego (w tym plany i programy inne niż programy rozwoju) – dokumenty dotyczące realizacji innych obowiązkowych zadań samorządu lokalnego (lub ponadlokalnego) wykraczających poza cele określone w strategiach rozwoju.

Obowiązek sporządzenia ww. dokumentów wynika z przepisów prawa lub innych zewnętrznych regulacji.

Dokumenty o charakterze strategicznym będą **kierunkowo spójne** ze strategią rozwoju ponadlokalnego Partnerstwa (także w zakresie modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz ustaleń i rekomendacji dotyczących kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej).

Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych do strategii rozwoju gmin wchodzących w skład Partnerstwa Związku ZIT są lub zostaną określone w strategiach rozwoju tych gmin.

Dokumenty wykonawcze do strategii rozwoju ponadlokalnego – w razie podjęcia przez Partnerstwo decyzji o konieczności ich przygotowania – będą sporządzane według następujących zasad:

- a. programy rozwoju Partnerstwa:
 - horyzont czasowy programów nie będzie przekraczał horyzontu czasowego strategii rozwoju ponadlokalnego,

- będą uszczegóławiać (konkretyzować) realizację poszczególnych celów strategicznych określonych w strategiach rozwoju,
 - będą określać działania przewidziane do realizacji zgodnie z ustalonym systemem realizacji programu i planem finansowym, stanowiącymi element programu.
- b. inne dokumenty wykonawcze Partnerstwa lub inne dokumenty wykonawcze poszczególnych gmin (w sytuacji, gdy gminy te nie posiadają własnych strategii rozwoju):
- horyzont czasowy dokumentów nie będzie przekraczał horyzontu czasowego strategii rozwoju ponadlokalnego,
 - zostanie zachowana zgodność z przepisami regulującymi obowiązki ich opracowania (w aspekcie formalno-prawnym i merytorycznym),
 - zakres tematyczny nie będzie sprzeczny z celami strategicznymi określonymi w dokumentach strategicznych Partnerstwa.

Zachowanie zasad tworzenia dokumentów wykonawczych, tworzących wraz z dokumentami strategicznymi zintegrowany system programowania rozwoju ma na celu zachowanie spójności systemu a także pośrednio – usprawnienie i ułatwienie Partnerstwu aplikowania o środki rozwojowe ze wszystkich wymagających podejścia strategicznego źródeł finansowania.

7.2. Cykl aktualizacji oraz oceny wdrażania strategii

Niniejsza strategia będzie aktualizowana:

- w drugiej połowie roku 2026 r. – aktualizacja i ocena etapowa (przyjęcie na przełomie 2026/2027);
- w 2030 r. ocena końcowa i przygotowanie nowej strategii.

8. Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych

8.1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania strategii

Projekt Strategii Rozwoju Ponadlokalnego „Świebodzińsko – Międzyrzeckiego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego” został przygotowany w drodze szerokiej partycypacji, z udziałem przedstawicieli kluczowych interesariuszy rozwoju lokalnego, reprezentujących mieszkańców i organizacje społeczne, sektor gospodarczy – firmy, organizacje wspierające rozwój gospodarczy oraz administrację samorządową.

W ramach zbierania materiału do diagnozy zrealizowano program badań społecznych złożony z uzupełniających się badań ilościowych i jakościowych. Przeprowadzono następujące badania:

- **Badania ilościowe (CAWI):**
 - Badanie planów życiowych młodzieży przedostatnich klas szkół ponadpodstawowych; badaniem tym objęto **grupę 381 uczniów**;
 - Badanie opinii mieszkańców – w badaniu wzięła udział **grupa 421 mieszkańców**;
 - Badanie opinii liderów lokalnych sektora gospodarczego, publicznego i pozarządowego; w badaniu wzięła udział grupa 37 liderów lokalnych.
- **Badania jakościowe:**
 - Szesnaście indywidualnych wywiadów pogłębionych IDI z wybranymi liderami lokalnymi;
 - Trzy grupowe wywiady zogniskowane FGI na temat sieci korzystania z usług publicznych i rynkowych.

Wyniki badań społecznych były zestawiane z danymi z pozostałych źródeł (w szczególności z danymi statystyki publicznej i wynikami obserwacji terenowych) i w tym kontekście analizowane oraz interpretowane (lecz nie korygowane).

8.1.1. Współpraca z interesariuszami

W toku prac diagnostycznych zasięgano także w trybie warsztatowym pogłębioną opinię interesariuszy:

- Rady Partnerstwa (warsztaty diagnostyczne w dniu 10.10.2022 r.);

- Partnerów społeczno-gospodarczych, właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych oraz równości płci i niedyskryminacji (warsztaty diagnostyczne 13.10.2022 r.).

Po aktualizacji Porozumienia Międzygminnego w sprawie powołania Związku Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Świebodzińsko – Międzyrzeckiego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego, opracowania strategii rozwoju ponadlokalnego pełniącej funkcję strategii ZIT oraz określenia zasad współpracy pomiędzy gminami członkowskimi w lutym 2023 r., Zarządzeniem Nr 1583B202 z dnia 9 lutego 2023 r. Burmistrz Świebodzina powołał Zespół Partnerów Społeczno-Gospodarczych do spraw przygotowania i wdrażania Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Świebodzińsko-Międzyrzeckiego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego do roku 2030. Zespół Partnerów Społeczno-Gospodarczych na spotkaniu w dniu 14 lutego 2023 r. zapoznał się z zaawansowaniem prac nad dokumentem strategii, celami i przygotowawaną listą projektów oraz omówił przygotowania do warsztatu Open Space w Międzyrzeczu. Podczas warsztatu Open Space w dniu 24 marca 2023 r. przedstawiciele lokalnej społeczności, organizacji pozarządowych i samorządu terytorialnego w obrębie 5-ciu celów strategicznych wypracowali kilkanaście propozycji projektów strategicznych. Dodano dwa nowe cele strategiczne, w wyniku czego ich liczba zwiększył się do 7.

Rysunek 71. Zespół Partnerów Społeczno-Gospodarczych – warsztat 24.03.2023 r.

Fot. Adam Witas

8.2. Konsultacje społeczne strategii i ewaluacja ex ante

8.2.1. Streszczenie protokołu z konsultacji społecznych

Dla zapewnienia odpowiedniego poziomu partycypacji społecznej oraz w związku z zapisami ustawowymi przeprowadzone zostały konsultacje społeczne projektu strategii, które trwały od 18 września do 23 października 2024 r.

Celem konsultacji była prezentacja zapisów dokumentu oraz chęć poznania opinii mieszkańców i wszystkich zainteresowanych stron, a także zebranie uwag i propozycji zmian dotyczących zapisów zawartych w projekcie strategii. Konsultacje społeczne prowadzone były wielotorowo i skierowane zostały do:

- Mieszkańców gmin Świebodzin, Międzyrzecz i Sulęcín, łącznie tworzących Świebodzińsko- Międzyrzecki Miejski Obszar Funkcjonalny (zwany dalej Ś-M MOF),
- Lokalnych partnerów społecznych i gospodarczych/innych interesariuszy (w tym również organizacje pozarządowych i przedsiębiorców) z obszaru Ś-M MOF,
- Sąsiednich gmin obszaru Ś-M MOF, a także z ich związków,
- Właściwego Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie.

Ponadto informacje o konsultacjach zostały przekazane Radom Miejskim gmin tworzących Ś-M MOF, a także Radzie Partnerów społeczno- gospodarczych. Zostały również opublikowane:

- w oficjalnych serwisach internetowych gmin wchodzących w skład Ś-M MOF: www.swiebodzin.eu, www.miedzyrzecz.pl, www.sulecin.pl,
- w Biuletynach Informacji Publicznej gmin wchodzących w skład Ś-M MOF: www.bip.swiebodzin.eu, www.bip.miedzyrzecz.pl, www.bip.sulecin.pl.

Projekt strategii był ponadto wyłożony: w siedzibie Urzędu Miejskiego w Świebodzińie, ul. Rynekowa 2, 66-200 Świebodzin w Biurze Obsługi Interesanta (parter budynku), w siedzibie Urzędu Miejskiego w Międzyrzeczu, ul. Rynek 1, 66-300 Międzyrzecz w Punkcie Podawczym (parter budynku), w siedzibie Urzędu Miejskiego w Sulęcínie, ul. Lipowa 18, 69-200 Sulęcín, w Biurze Obsługi Interesanta (parter budynku). Ogłoszenie o konsultacjach zostało również wywieszone na tablicach ogłoszeń gmin partnerstwa. W procesie konsultacji szukano odpowiedzi na pytania dotyczące trafności założeń dokumentu, zdiagnozowanych w nim obszarów wymagających wsparcia, obranych celów i wytypowanych projektów, których realizacja ma nas do nich doprowadzić.

Uczestnicy konsultacji mogli wypowiedzieć się zarówno w sprawie konkretnych zapisów dokumentu, jak i w kwestiach ogólnych. Mogli oceniać kwestie przejrzystości, celowości i trafności zapisów. Celem konsultacji było uzyskanie możliwie najszerszego spektrum opinii i propozycji odnośnie zapisów zawartych w projekcie strategii.

W ramach konsultacji odbyły się 3 spotkania: 25 września 2024 r. w Świebodzinie, 26 września 2024 r. w Sulęcinie oraz 30 września 2024 r. w Międzyrzeczu. Przedstawiono na nich przebieg prac nad strategią oraz omówiono jej założenia, a zwłaszcza cele i kierunki działań wyznaczone w dokumencie. Zaprezentowany został program konsultacji społecznych i sposoby zgłaszania uwag. Istotną część każdego ze spotkań była przeznaczona na dyskusję. Na pytania odpowiadali przedstawiciele Grupy Roboczej. Uwagi do strategii można było zgłaszać także drogą elektroniczną poprzez wypełnienie formularza konsultacyjnego i przesłanie go na adres: fundusz@um.swiebodzin.pl, kszkodkowska@miedzyrzecz.pl, umig@sulecin.pl lub poprzez system ePUAP na adres: Urząd Miejski w Świebodzinie /I7fjvn869z/SkrytkaESP, Urząd Miejski w Międzyrzeczu /d2ko9px31c/skrytka, Urząd Miejski w Sulęcinie /dgv0ps567t/SkrytkaESP.

Zapewniona została także możliwość złożenia uwag w formie papierowej, wypełniając formularz konsultacyjny i wysyłając go pocztą na adresy gmin partnerskich: ul. Rynkowa 2, 66-200 Świebodzinie, ul. Rynek 1, 66-300 Międzyrzecz ul. Lipowa 18, 69-200 Sulęcin.

W ramach konsultacji społecznych wystąpiono również z prośbą nt. uwag do projektu strategii do sąsiednich gmin Świebodzińsko- Międzyrzeckiego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego oraz Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Ponadto projekt strategii poddany został opiniowaniu przez Zarząd Województwa Lubuskiego odnośnie spójności ze Strategią Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030. Zarząd Województwa odstąpił od wydania opinii ze względu na opracowanie strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 z wykorzystaniem przepisów przejściowych, co uniemożliwia ocenę spójności zapisów opiniowanej strategii rozwoju ponadlokalnego Świebodzińsko- Międzyrzeckiego Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego do roku 2030 z dokumentem Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030.

W trakcie procesu konsultacji wpłynęło łącznie 35 uwag zgłoszonych przez 9 podmiotów. W dniu 30 października 2024 r. opublikowane zostały Sprawozdania z konsultacji społecznych projektu strategii.

Wszyscy zainteresowani mogli zapoznać się z nimi na stronach internetowych gmin partnerskich.

8.2.2. Wyniki ewaluacji ex-ante

Ewaluacja ex-ante przeprowadzona została celem kompleksowej oceny projektu strategii pod kontem trafności, skuteczności i efektywności zdefiniowanych w niej kierunków działań. Celem jej opracowania było także podniesienie jakości dokumentu.

Obowiązek przygotowania ewaluacji ex-ante wynika z zapisów *Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* (Dz.U.2024.32 z późniejszymi zmianami).

Ewaluacja została przeprowadzona wśród kluczowych uczestników procesu tworzenia strategii, a jako metodę badawczą zastosowano ankietyzację zaangażowanych interesariuszy.

Ankietyzacji zostali poddani burmistrzowie, specjaliści samorządowi, interesariusze społeczni i gospodarczy oraz specjaliści zewnętrzeni ze Związku Miast Polskich.

Analizie poddano takie elementy projektu strategii jak: ocenę poziomu zgodności wyznaczonych celów strategii ze zdiagnozowanymi problemami, potrzebami i potencjałami, ocenę adekwatności sformułowanych kierunków działań i określenie ich adekwatności w stosunku do wyznaczonych celów oraz ocenę szans realizacji przez określone w strategii projekty wybranych kierunków działań.

Przeprowadzona ankietyzacja potwierdziła trafność zdefiniowanych założeń strategii oraz ich wewnętrzną logiczną spójność. W każdej z badanych kategorii powiązań tj. cele strategii - diagnoza, kierunki działań - cele i projekty - kierunki działań, znaczna większość udzielonych odpowiedzi (ok. 80-85%) dotycząca ich zasadności była twierdząca i wskazywała na ich trafność przyjętych w strategii zapisów.

9. Finansowanie strategii

9.1. Zdolność partnerstwa do finansowania strategii

9.1.1. Metoda szacowania zdolności finansowej do realizacji strategii

Wieloletnią zdolność finansową gmin Partnerstwa do realizacji przedsięwzięć strategii definiują trzy parametry charakteryzujące budżety gmin, pokazujące potencjał wygenerowania wkładu własnego do poszczególnych projektów oraz zdolność do obsługi długu niezbędnego do zrealizowania strategii i spłaty tej części długu, która docelowo nie będzie pokryta dotacją. Parametry te, to:

- zdolność poszczególnych gmin do spłaty i obsługi nowego długu,
- kwota niepodzielonych wydatków majątkowych budżetów poszczególnych gmin,
- wynik operacyjny netto budżetów gmin w ujęciu wieloletnim.

Poniższa tabela przedstawia te trzy parametry dla każdej z gmin Partnerstwa oraz dla Partnerstwa zbiorczo w ujęciu wieloletnim dla lat 2023–2030, według danych z wieloletnich prognoz finansowych gmin, przekazywanych corocznie w sprawozdaniach do Ministerstwa Finansów.

9.1.2. Wnioski z szacowania zdolności finansowej gmin Partnerstwa

Jak wynika z zaprezentowanej w tabeli 63 prognozy finansowej:

1. Gminy partnerstwa są wieloletnio zdolne do sfinansowania realizacji strategii w opisanym wymiarze (77 719 076,80 zł całkowitej wartości projektów strategii, w tym wobec 89 326 815,72 całkowitej zdolności obsługi i spłaty długu);
2. Dodatkowo prognozowana jest szczególnie wysoka zdolność do spłaty i obsługi nowego długu (ponad 16,3 mln zł) w roku 2025, w którym będą kumulować się liczne projekty strategii.

Tab. 63. Ramy finansowe realizacji strategii

Nazwa JST	kwoty ²¹	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	Wartości skumulowane
Międzyrzecz	A	7 108 888,57	6 202 874,99	6 371 827,40	2 010 431,92	1 732 214,82	1 881 091,62	1 107 974,85	2 029 750,14	28 445 054,31
	B	5 105 249,61	1 135 000,00	3 602 779,00	3 268 189,00	3 700 000,00	4 260 000,00	4 420 000,00	4 000 000,00	29 491 217,61
	C	-6 643 442,87	700 000,00	2 402 779,00	2 068 189,00	3 000 000,00	3 560 000,00	3 920 000,00	3 500 000,00	12 507 525,13
Sulęcín	A	8 116 956,56	5 581 142,52	4 542 070,27	3 500 065,86	2 494 979,22	3 698 940,72	2 290 231,31	2 016 057,90	32 240 444,36
	B	3 352 923,99	2 200 000,00	2 200 000,00	2 214 718,00	2 967 548,00	3 707 974,00	4 191 720,38	3 891 591,00	24 726 475,37
	C	-7 994 851,53	2 200 000,00	2 200 000,00	2 214 718,00	2 967 548,00	3 707 974,00	4 191 720,38	3 891 591,00	13 378 699,85
Świebodzin	A	5 321 723,37	5 329 101,01	5 428 933,13	1 500 267,23	1 474 838,98	2 644 538,85	2 479 255,17	4 462 659,31	28 641 317,05
	B	15 163 444,00	492 670,00	346 535,00	1 500 000,00	5 603 200,00	5 603 200,00	6 103 200,00	6 103 200,00	40 915 449,00
	C	-6 666 641,00	7 500 256,00	2 246 935,00	2 703 600,00	2 703 600,00	3 703 600,00	4 603 200,00	4 603 200,00	21 397 750,00
Razem Partnerstwo	A	20 547 568,50	17 113 118,52	16 342 830,80	7 010 765,01	5 702 033,02	8 224 571,19	5 877 461,33	8 508 467,35	89 326 815,72
	B	23 621 617,60	3 827 670,00	6 149 314,00	6 982 907,00	12 270 748,00	13 571 174,00	14 714 920,38	13 994 791,00	95 133 141,98
	C	-21 304 935,40	10 400 256,00	6 849 714,00	6 986 507,00	8 671 148,00	10 971 574,00	12 714 920,38	11 994 791,00	47 283 974,98

Źródło: Opracowanie własne na podstawie projektów WPF na 2023 r., dane Ministerstwa Finansów

²¹ Zapisy w rubryce „kwoty” oznaczają: A – zdolność do spłaty i obsługi nowego długu, B – kwotę niepodzielonych wydatków majątkowych oraz C – wynik operacyjny netto.

9.2. Źródła finansowania strategii

Horyzont czasowy obowiązywania niniejszej strategii rozwoju ponadlokalnego jest skorelowany z nową perspektywą Funduszy Europejskich na lata 2021-2027. Głównym źródłem finansowania w zakresie projektów strategicznych oraz komplementarnych będą:

- Budżety gmin wchodzących w skład Partnerstwa,
- Program Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027 (EFRR),
- Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko na lata 2021-2027 (FENIKS),
- Program Współpracy Interreg Brandenburgia – Polska,
- Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego na lata 2021-2027,
- Program Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC) na lata 2021-2027,
- Program Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG) 2021-2027,
- Program Rozwoju Organizacji Obywatelskich 2018-2030,
- Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich NOWEFIO na lata 2021-2030,
- Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności,
- Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych,
- Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg i inne rządowe fundusze celowe,
- Programy krajowe m.in. z Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu, Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Klimatu i Środowiska,
- Środki partnerów współrealizujących projekty, w tym PPP
- Środki Komisji Europejskiej,
- Środki organizacji pozarządowych,
- Środki pozyskane z Funduszu Sprawiedliwości,
- Środki pochodzące z samorządu województwa lubuskiego,
- Środki pochodzące od wojewódzkiego konserwatora zabytków,
- Środki pochodzące od wojewody lubuskiego,
- Inne środki pozyskiwane w przypadku kwalifikowalności wydatków realizowanych projektów.

Dla partnerstwa w ramach mechanizmu ZIT, została **wyodrębniona** alokacja w ramach regionalnego programu operacyjnego EFRR 2021-2027 oraz EFS+. Z tego względu przygotowano odrębną listę projektów przeznaczonych do sfinansowania w ramach tej alokacji. Kwoty dofinansowania projektów przedstawia poniższa tabela.

Tab. 64. Dofinansowanie projektów strategii w ramach instrumentu ZIT

Kod projektu	Nazwa projektu	Dofinansowanie
ŚM_ZIT_01	Budowa instalacji fotowoltaicznej na potrzeby funkcjonowania basenu miejskiego w Międzyrzeczu	308 414,03
ŚM_ZIT_02	Budowa instalacji fotowoltaicznej na potrzeby funkcjonowania basenu miejskiego w Świebodzinie	372 928,55
ŚM_ZIT_03	Budowa instalacji fotowoltaicznej na potrzeby funkcjonowania Stacji Uzdatniania Wody w Sulęcinie	93 931,14
ŚM_ZIT_04	Budowa instalacji fotowoltaicznej na potrzeby funkcjonowania oczyszczalni ścieków w Wędrzynie	99 839,43
ŚM_ZIT_05	Rozproszony system gromadzenia wód opadowych w Międzyrzeczu	747 217,42
ŚM_ZIT_06	Rozproszony system gromadzenia wód opadowych w Gminie Świebodzin	903 586,81
ŚM_ZIT_07	Rozproszony system gromadzenia wód opadowych w Gminie Sulęcín	469 496,13
ŚM_ZIT_08	Utworzenie centrum ochrony bioróżnorodności i edukacji przyrodniczej w Świebodzinie	724 752,00
ŚM_ZIT_09	Ochrona bioróżnorodności i zrównoważone wykorzystanie obszarów rezerwatu nietoperzy w Pniewie	599 374,00
ŚM_ZIT_10	Wzmocnienie potencjału turystycznego gminy Międzyrzecz poprzez inwestycje w infrastrukturę turystyczną	7 185 497,48
ŚM_ZIT_11	Modernizacja zielonej infrastruktury na terenie Ogródka Jordanowskiego w m. Sulęcín	376 575,03
ŚM_ZIT_12	Modernizacja historycznego kompleksu sportowo-rekreacyjnego zlokalizowanego na Winnej Górze w m. Sulęcín – etap II	4 515 508,48
ŚM_ZIT_13	Rozbudowa budynku Świebodzińskiego Domu Kultury – etap II	2 979 736,29
ŚM_ZIT_14	Akademia Zdolnych Przedszkolaków w Gminie Międzyrzecz	1 443 233,93
ŚM_ZIT_15	Akademia Zdolnych Przedszkolaków w Gminie Świebodzin	2 234 136,33
ŚM_ZIT_16	Akademia Zdolnych Uczniów w Gminie Międzyrzecz	3 175 874,43
ŚM_ZIT_17	Akademia Zdolnych Uczniów w Gminie Świebodzin	3 351 204,49
ŚM_ZIT_18	Nauka nie musi być nudna – edukacja w gminie Sulęcín	2 193 146,61
ŚM_ZIT_19	Nauka nie musi być nudna – edukacja przedszkolna w gminie Sulęcín	708 949,60
ŚM_ZIT_20	Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją, w tym w szczególności osób bezrobotnych i biernych zawodowo z terenu gminy Międzyrzecz	2 175 298,81
ŚM_ZIT_21	Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją, w tym w szczególności osób bezrobotnych i biernych zawodowo z terenu gminy Świebodzin	2 630 331,31
ŚM_ZIT_22	Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją, w tym w szczególności osób bezrobotnych i biernych zawodowo z terenu gminy Sulęcín	1 366 698,07
ŚM_ZIT_23	Zagospodarowanie terenu na osiedlu Widok w Świebodzinie	5 708 834,95
ŚM_ZIT_24	Rozwój transportu rowerowego w Gminie Międzyrzecz	4 268 064,93
ŚM_ZIT_25	Rozwój transportu rowerowego na obszarze Gminy Świebodzin	5 160 865,55
ŚM_ZIT_26	Rozwój transportu rowerowego poprzez budowę ścieżek rowerowych na terenie Gminy Sulęcín	2 681 542,44
ŚM_ZIT_27	Rozwój i rozbudowa e-administracji w Gminie Świebodzin	631 445,11
ŚM_ZIT_28	Rozwój i rozbudowa e-administracji w samorządach MOF – gmina Sulęcín	328 093,57
ŚM_ZIT_29	Rozwój i rozbudowa e-administracji w samorządach MOF – Gmina Międzyrzecz	522 208,66
ŚM_ZIT_30	Wspólne Centrum Obsługi Inwestora i Eksportera dla Gmin Świebodzin, Międzyrzecz i Sulęcín	1 338 213,86

Opracowanie własne

10. Wykazy i spisy

10.1. Spis ilustracji

Rysunek 1. Delimitacja ŚMMOF w strategii wojewódzkiej	10
Rysunek 2. Historyczny podział ziem na obszarze Partnerstwa	13
Rysunek 3. Fizycznogeograficzne usytuowanie Partnerstwa	14
Rysunek 4. Struktura ekonomicznych grup wieku w Partnerstwie (2021).....	16
Rysunek 5. Struktura ekonomicznych grup wieku w grupie odniesienia (2021)	16
Rysunek 6. Wskaźnik zsumowanego wyniku egzaminu ósmoklasisty 2019 – 2022	27
Rysunek 7. Plany młodzieży po zakończeniu nauki w szkole ponadpodstawowej	30
Rysunek 8. Deklarowane kierunki wyjazdów w celu kontynuowania nauki	31
Rysunek 9. Przeptywy uczniów szkół średnich (2016)	32
Rysunek 10. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 mieszkańca w 2020 r.	33
Rysunek 11. Średnia wielkość mieszkań w 2020 r.	34
Rysunek 12. Izochrony dojazdu pogotowia ratunkowego z istniejących oddziałów SOR	41
Rysunek 13. Powierzchnia użytkowa – branżami (2020).....	45
Rysunek 14. Dojazdy do pracy do ośrodków centralnych Partnerstwa	49
Rysunek 15. Skąd pochodzi zatrudnienie na obszarze Partnerstwa (2020)?	50
Rysunek 16. Gdzie są zatrudniani pracownicy z obszaru Partnerstwa (2020)?	50
Rysunek 17. Sezonowość rynku pracy wg deklaracji PIT-4R.....	51
Rysunek 18. Odsetek podatników osiągających dochody z poszczególnych źródeł	52
Rysunek 19. Rozkład wielkościowy miast w partnerstwie i w otoczeniu	54
Rysunek 20. Zróżnicowany krajobraz przyrodniczy Partnerstwa	60
Rysunek 21. Rezerваты przyrody i parki krajobrazowe	61
Rysunek 22. Obszary chronionego krajobrazu i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	62
Rysunek 23. Obszary NATURA 2000	63
Rysunek 24. Pomniki przyrody na obszarze Partnerstwa.....	64
Rysunek 25. Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej w 2020 r.	68
Rysunek 26. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej w 2020 r.	69
Rysunek 27. Sieć NN i WN na obszarze Partnerstwa oraz Główne Punkty Zasilania.....	70
Rysunek 28. Sieć szerokopasmowa na terenie Partnerstwa	72
Rysunek 29. Układ głównych dróg kołowych na terenie Partnerstwa	74
Rysunek 30. Układ linii kolejowych na terenie Partnerstwa	75
Rysunek 31. Dostępność czasowa do miast Partnerstwa i wybranych miast otoczenia	78
Rysunek 32. Świebodzin – optymalna dostępność kolejną w izochronach 1–5 godzin.....	80
Rysunek 33. Międzyrzecz – optymalna dostępność kolejną w izochronach 1–5 godzin	80
Rysunek 34. Liczba zdarzeń drogowych w Partnerstwie w latach 2016 – 2021	82
Rysunek 35. Liczba zdarzeń drogowych w przeliczeniu na 10 tys. Mieszkańców	82
Rysunek 36. Podatnicy PIT w podziale na trzy grupy dochodowości	85
Rysunek 37. „Czy obszar Partnerstwa jest dobrym miejscem do życia i rozwoju?” odpowiedzi młodzieży	89
Rysunek 38. „Czy obszar Partnerstwa jest dobrym miejscem do życia i rozwoju?” – odpowiedzi młodzieży z Partnerstwa i spoza Partnerstwa	90
Rysunek 39. „Czy obszar Partnerstwa jest dobrym miejscem do życia i rozwoju?” – odpowiedzi dorosłych mieszkańców	91
Rysunek 40. Mieszkańcy a młodzież – porównanie odpowiedzi	92

Rysunek 41. Odpowiedzi mieszkanek i mieszkańców na pytanie: „Które z wymienionych czynników Pana/i zdaniem są silną, a które słabą stroną Partnerstwa?”	93
Rysunek 42. Odpowiedzi młodzieży na pytanie ankiety: „Co zachęca Cię do mieszkania (teraz i w przyszłości) w Twojej gminie, a co do jej opuszczenia?”	94
Rysunek 43. Odpowiedzi na pytanie: „Gdzie chciałbyś w przyszłości mieszkać?”	95
Rysunek 44. Odpowiedzi na pytanie: „Gdzie chciałbyś w przyszłości pracować?”	96
Rysunek 45. „Gdzie najczęściej korzysta Pani/Pan z poniższych usług?” rozkład odpowiedzi	98
Rysunek 46. Zwartość/rozproszenie zabudowy	101
Rysunek 47. Aktualność SUIKZP gmin oraz pokrycie planami miejscowymi	102
Rysunek 48. Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań	105
Rysunek 49. Świebodzin – historyczne centrum miasta obecnie	106
Rysunek 50. Zmiany struktury przestrzennej miasta Świebodzin w okresie od lat 1930	107
Rysunek 51. Międzyrzecz – historyczne centrum miasta obecnie	108
Rysunek 52. Zmiany struktury przestrzennej miasta Międzyrzecz w okresie od lat 1930	109
Rysunek 53. Sulęcín – historyczne centrum miasta obecnie	110
Rysunek 54. Zmiany struktury przestrzennej miasta Sulęcín w okresie od lat 1930	111
Rysunek 55. Sieć miast Partnerstwa i w jego otoczeniu wg liczby ludności	128
Rysunek 56. Partnerstwo Świebodzińsko-Międzyrzecki MOF – Struktura sieci osadniczej	129
Rysunek 57. Partnerstwo Świebodzińsko-Międzyrzecki MOF – Ochrona i kształtowanie środowiska, system powiązań przyrodniczych	131
Rysunek 58. Świebodzińsko-Międzyrzecki MOF – Zabytki i krajobraz kulturowy	133
Rysunek 59. Partnerstwo Świebodzińsko-Międzyrzecki MOF – Transport i komunikacja	134
Rysunek 60. Świebodzińsko-Międzyrzecki MOF – Infrastruktura techniczna i OZE	137
Rysunek 61. Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań	142
Rysunek 62. Pozytywne i negatywne schematy rozwoju zabudowy i zagospodarowania	149
Rysunek 63. OSI - Miejskie obszary funkcjonalne określone w SRWL 2030	153
Rysunek 64. OSI - Obszary wiejskie określone w SRWL 2030	154
Rysunek 65. OSI - Obszary przygraniczne określone w SRWL 2030	156
Rysunek 66. OSI - Obszary zagrożone powodzią określone w SRWL 2030	158
Rysunek 67. OSI kluczowe dla Partnerstwa M-Ś-S MOF – OSI I, OSI II	165
Rysunek 68. OSI kluczowe dla Partnerstwa M-Ś-S MOF – OSI III, OSI IV	167
Rysunek 69. Przestrzenny rozkład planowanych działań wraz z przedstawieniem graficznym wiązek zintegrowanych projektów w ramach Strategii ŚMMOF	191
Rysunek 70. Struktura zarządzania Zintegrowanymi Inwestycjami Terytorialnymi Świebodzińsko-Międzyrzeckiego Miejskiego Ośrodka Funkcjonalnego	199
Rysunek 71. Zespół Partnerów Społeczno-Gospodarczych – warsztat 24.03.2023 r.	204

10.2. Spis tabel

Tab. 1. Zmiany liczby ludności Partnerstwa w latach 2016–2021	15
Tab. 2. Struktura populacji Partnerstwa wg ekonomicznych grup wieku	16
Tab. 3. Przepływy migracyjne w Partnerstwie w latach 2016–2021	17
Tab. 4. Sześcioletnie przepływy migracyjne (2016–2021) na 10 tys. ludności	17
Tab. 5. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej	19
Tab. 6. Sfera niedostatku w Partnerstwie (2019)	21

Tab. 7.	Stopa bezrobocia rejestrowanego powiatami (2016–2021)	22
Tab. 8.	Liczba bezrobotnych ogółem w latach 2019–2021.....	23
Tab. 9.	Współczynnik bezrobocia ogółem Bo 2019–2021.....	23
Tab. 10.	Liczba bezrobotnych długotrwale w latach 2019–2021	23
Tab. 11.	Współczynnik bezrobocia długotrwałego Bd 2019–2021.....	24
Tab. 12.	Egzamin ósmoklasisty – matematyka. Wyniki 2019–2022.....	25
Tab. 13.	Egzamin ósmoklasisty – język polski. Wyniki 2019–2022.....	26
Tab. 14.	Egzamin ósmoklasisty – język angielski. Wyniki 2019 – 2022	27
Tab. 15.	Egzamin maturalny – język polski. Wyniki 2019 – 2022	28
Tab. 16.	Egzamin maturalny – matematyka. Wyniki 2019 – 2022	29
Tab. 17.	Egzamin maturalny – język angielski. Wyniki 2019 – 2022.....	29
Tab. 18.	Dodatek mieszkaniowy w gminach Partnerstwa (2019 – 2021)	34
Tab. 19.	Liczba nowych budynków mieszkalnych.....	35
Tab. 20.	Liczba nowych mieszkań	35
Tab. 21.	Powierzchnia użytkowa nowych mieszkań 2018 – 2020	35
Tab. 22.	Mieszkania dla młodych: liczba mieszkań na 1000 osób w wieku 25 – 34 lat.....	36
Tab. 23.	Liczba nowych mieszkań – typami budynków	36
Tab. 24.	Odsetek liczby mieszkań – typami budynków	37
Tab. 25.	Powierzchnia użytkowa nowych mieszkań – typami budynków.....	37
Tab. 26.	Odsetek nowej powierzchni mieszkaniowej – typami budynków.....	37
Tab. 27.	Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania w różnych typach budynku	38
Tab. 28.	Dostępność do ochrony zdrowia na obszarze Partnerstwa.....	39
Tab. 29.	Zarejestrowania i wyrejestrowania podmiotów gospodarczych w REGON.....	43
Tab. 30.	Nowa powierzchnia użytkowa dla businessu – wskaźniki ogółem.....	43
Tab. 31.	Nowa powierzchnia użytkowa dla działalności gospodarczej	44
Tab. 32.	Wskaźnik powierzchni użytkowej na 10 tys. mieszkańców	44
Tab. 33.	Struktura inwestycji według branż/rodzajów przeznaczenia	45
Tab. 34.	Struktura rodzajowa powierzchni użytkowej w inwestycjach nierynkowych	46
Tab. 35.	Ogólny obraz lokalnego rynku pracy Partnerstwa (kluczowe wskaźniki)	47
Tab. 36.	Dostępność i jakość zasobów ludzkich na rynku pracy	47
Tab. 37.	Liczba PIT-11 wystawionych przez pracodawców z obszaru Partnerstwa	48
Tab. 38.	Liczba PIT-11 otrzymanych przez mieszkańców Partnerstwa od pracodawców	49
Tab. 39.	Liczba podatników ze względu na źródło dochodów	51
Tab. 40.	Dostosowanie popytu i podaży na lokalnym rynku pracy.....	52
Tab. 41.	Udział powierzchni objętej obowiązującymi MPZP w powierzchni ogółem (%)	55
Tab. 42.	Pomniki przyrody, użytki ekologiczne i stanowiska dokumentacyjne	64
Tab. 43.	Odległości drogowe z ośrodków Partnerstwa do najbliższych dużych miast	77
Tab. 44.	Czasy dojazdu samochodem z Partnerstwa do ośrodków wojewódzkich	77
Tab. 45.	Odległości i czasy dojazdu do Portu Lotniczego Zielona Góra-Babimost	81
Tab. 46.	Dochody budżetów gmin Partnerstwa z PIT i CIT (2016–2021)	84
Tab. 47.	Dochody budżetów gmin Partnerstwa z PIT i CIT – parametry	85
Tab. 48.	Wskaźniki zdolności finansowania rozwoju.....	86
Tab. 49.	Kwota nadwyżki operacyjnej brutto (średnia trzyletnia).....	88
Tab. 50.	Pokrycie gmin Partnerstwa planami miejscowymi	103
Tab. 51.	Zapotrzebowanie na nową powierzchnię mieszkaniową do 2040 r.	104
Tab. 52.	Problemy i potrzeby rozwojowe	114
Tab. 53.	Potencjały rozwojowe Partnerstwa	115
Tab. 54.	Tabela integracji celów szczegółowych strategii.....	122

Tab. 55.	Cele operacyjne i dopuszczone typy projektów.....	123
Tab. 56.	Wskaźniki produktu i rezultatu na poziomie celów strategicznych.....	125
Tab. 57.	Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w ŚMMOF do 2041 r.....	142
Tab. 58.	Proponowane Obszary Strategicznej Interwencji (OSI)	159
Tab. 59.	Lista projektów strategicznych przewidzianych do finansowania w ramach ZIT	172
Tab. 60.	Wykaz projektów przewidzianych do finansowania z pozostałych źródeł	184
Tab. 61.	Wiązki projektów i opisy powiązań między projektami.....	189
Tab. 62.	Wskaźniki produktów i rezultatów poszczególnych projektów	192
Tab. 63.	Ramy finansowe realizacji strategii	209
Tab. 64.	Dofinansowanie projektów strategii w ramach instrumentu ZIT	211

